

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM PROGRAMLARI ANABİLİM DALI
EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME PROGRAMI**

**ÖĞRETMEN ADAYLARINA YÖNELİK
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİM
PROGRAMI GELİŞTİRME**

DOKTORA TEZİ

BİLGE ÖZGÜR İNAM

**ANKARA
EKİM, 2024**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM PROGRAMLARI ANABİLİM DALI
EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME PROGRAMI**

**ÖĞRETMEN ADAYLARINA YÖNELİK
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİM
PROGRAMI GELİŞTİRME**

DOKTORA TEZİ

BİLGE ÖZGÜR İNAM

DANIŞMAN: PROF. DR. BERNA ASLAN

**ANKARA
EKİM, 2024**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bilge ÖZGÜR İNAM adlı öğrencinin hazırladığı “Öğretmen Adaylarına Yönelik Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Geliştirme” başlıklı bu çalışma Eğitim Programları Anabilim Dalı / Eğitimde Program Geliştirme Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Prof. Dr. Eda GÜRLER	
Üye	Prof. Dr. Berna ASLAN	
Üye	Prof. Dr. Fatma Mızıkacı	
Üye	Doç. Dr. Gülten AKIN	
Üye	Doç. Dr. Özge CAN ARAN	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından 04/10/2024 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Mehmet İktbal YETİŞİR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Bilge ÖZGÜR İNAM

ÖZET

ÖĞRETMEN ADAYLARINA YÖNELİK SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME

ÖZGÜR İNAM, Bilge

Doktora Tezi, Eğitim Programları Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Berna ASLAN

Ekim, 2024, xvi + 271 Sayfa

Bu çalışmada öğretmen adaylarına yönelik olarak sürdürülebilir kalkınma için eğitim (SKE) öğretim programının geliştirilmesi ve öğretmen adaylarına uygulanarak etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. SKE programı aracılığıyla katılımcıların, doğaya ve toplumsal sorunlara duyarlı, adil ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmeye yönelik bilgi ve beceriler kazanması amaçlanmaktadır. Keşfedici sıralı karma yöntemin kullanıldığı araştırmanın nitel boyutunda görüşme formu, doküman analizi ve soru formu uygulanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda program geliştirme sürecinin ilk adımı olan ihtiyaç belirleme aşaması gerçekleştirilmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma ve öğretmen eğitimi alanında çalışan akademisyenlerle görüşme yapılmış, öğretmen adaylarına soru formu uygulanmış ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamında belirlenen dokümanların analizi yapılmıştır. Bu kapsamda toplanan verilerle ihtiyaç analizi aşaması tamamlanmıştır. Öğretmen adaylarının ihtiyaç duyduğu SKE programının, sürdürülebilirlik ilkelerinin günlük yaşama entegre edilmesine odaklanması gerektiği, eğitim ortamlarının sürdürülebilirlik ilkelerine göre dönüştürülmesi ve bu ilkelerin tüm eğitim seviyelerinde teşvik edilmesi önerilmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin bu dönüşümde etkili rol modeller olmalarının önemi vurgulanmaktadır. Program Sürdürülebilirlik, Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği, Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim, Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitimde Öğretmen ve Politika Geliştirme olmak üzere beş modülden oluşmaktadır. İhtiyaç analizi sonucunda elde edilen verilere dayanarak programın öğrenme çıktıları belirlenmiştir. Daha sonra program içerik, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme boyutlarıyla hazırlanmıştır. Program tüm boyutları ile hazırlandıktan sonra uzman görüşü alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve yüz yüze uygulama gerçekleştirilmiştir. 30 saatlik SKE programının uygulandığı çalışma grubu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Ankara

Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerden gönüllü yedi öğretmen adaydır.

Araştırmanın nicel boyutunda tek grup öntest-sontest modeli kullanılmıştır. Öntest-sontest uygulaması ile toplanan veriler, parametrik olmayan bağımlı gruplar (Wilcoxon İşaretli Sıralar) testi kullanılarak analiz edilmiştir. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, katılımcıların ön test ve son test puanları incelenmiştir. Toplam maksimum puanın 100 olduğu testte ön test ortalaması ($X=46$) ve son test ortalaması ($X=81$) olarak tespit edilmiştir. Öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu ($p=.018$) ve katılımcılara uygulanan SKE programının katılımcıların test puanları üzerinde olumlu etkisi olduğu ifade edilebilir.

Ön test ve son test arasında anlamlı bir fark olduğunu belirledikten sonra etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testinin sonuçları, katılımcıların SKE programına katıldıktan sonra yüksek bir etki büyüklüğü ile ($r=.64$) istatistiksel olarak anlamlı değişiklikler olduğunu ortaya koymuştur. Test puanları tespit edilirken dereceli puanlama anahtarı hazırlanmıştır ve test iki farklı puanlayıcı tarafından puanlanmıştır. Puanlayıcı güvenilirliğini tespit etmek için Cohen's Kappa analizi yapılmıştır. Bu puanlama arasında elde edilen Kappa değeri öntest için .72, sontest için ise 0.87 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler puanlayıcılar arasında yüksek düzeyde uyum olduğunu ifade etmektedir.

Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarına yönelik SKE programının sürdürülebilirlik kavramının içselleştirilmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir. Eğitim fakültelerinde sürdürülebilir kalkınma için eğitim derslerinin uygulanması ve bu derslerin yalnızca teorik değil uygulama da içermesi önemlidir. Ayrıca, sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek için öğretmenlerin gereken bilgi ve becerileri edinmeleri amacıyla MEB tarafından gerekli eğitimlerin verilmesi ve üniversitelerde SKE'ye yönelik lisansüstü programların açılması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kalkınma için eğitim, program geliştirme

ABSTRACT

DESIGNING A PROGRAM FOR EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT FOR TEACHER CANDIDATES

ÖZGÜR İNAM, Bilge

Dissertation, Department of Educational Programs

Supervisor: Prof. Dr. Berna ASLAN

October, 2024, xvi + 271 Pages

This study aims to develop an Education for Sustainable Development (ESD) curriculum tailored for pre-service teachers and to determine its impact by implementing it with teacher candidates. Through the ESD program, participants are expected to acquire the knowledge and skills necessary to build a fair, sustainable future that is sensitive to nature and societal issues. The exploratory sequential mixed-methods approach was used in the study, with the qualitative phase including an interview form, document analysis, and a questionnaire. In this phase, the needs assessment, which is the initial step of the curriculum development process, was conducted. Interviews were held with academicians specializing in sustainable development and teacher education, a questionnaire was administered to pre-service teachers, and documents related to education for sustainable development were analyzed. Using the data collected, the needs analysis phase was completed.

The findings indicated that the ESD program required by pre-service teachers should focus on integrating sustainability principles into daily life, transforming educational environments according to these principles, and promoting them at all levels of education. Additionally, the importance of teachers as effective role models in this transformation was emphasized. The program consists of five modules: Sustainability, Access to Quality Education and Equal Opportunities in Education, Lifelong Learning and Vocational Education, Teachers in Education for Sustainable Development, and Policy Development. Based on the needs analysis findings, the learning outcomes for the program were defined, followed by the preparation of content, learning activities, and assessment strategies. After finalizing all components, expert feedback was obtained, necessary adjustments were made, and an in-person implementation was conducted.

The study group for the 30-hour ESD program consisted of seven volunteer teacher candidates studying at Ankara University's Faculty of Educational Sciences during the 2023-2024 academic year. For the quantitative phase, a one-group pre-test/post-test model was used. The pre-test and post-test data were analyzed using the non-parametric Wilcoxon Signed-Rank Test. Results indicated that participants' pre-test and post-test scores differed significantly. The pre-test average was 46, while the post-test average was 81, out of a total score of 100, showing a statistically significant difference ($p=.018$) and suggesting a positive impact of the ESD program on participants' test scores.

After establishing a significant difference between pre-test and post-test scores, the effect size was calculated. The Wilcoxon Signed-Rank Test results showed a statistically significant change with a high effect size ($r=.64$), indicating notable improvement after participants attended the ESD program. A scoring rubric was prepared, and two raters assessed the test responses. Cohen's Kappa analysis was conducted to determine inter-rater reliability, yielding a Kappa value of .72 for the pre-test and .87 for the post-test, indicating strong agreement between raters.

The results demonstrate that the ESD program for pre-service teachers contributes to internalizing the concept of sustainability. Implementing education for sustainable development courses in faculties of education is crucial, with an emphasis on not only theoretical but also practical applications. Additionally, to equip teachers with the knowledge and skills necessary for building a sustainable future, it is essential that the Ministry of National Education provides the required training and that universities establish graduate programs focused on ESD.

Key Words: sustainability, sustainable development, education for sustainable development, curriculum development

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, UNESCO'nun sürdürülebilirlik alanında çok önemli olan Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim kavramına ilişkin öğretmen adaylarına yönelik bir program geliştirme çalışması yapılmıştır.

Araştırma süreci boyunca desteği, emeği, kıymetli önerileri ve güler yüzüyle hep yanımda olan değerli danışmanın Prof. Dr. Berna ASLAN'a; görüşleriyle tezime büyük katkı sağlayan ve tez izleme komitesinde yer alan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Fatma MIZIKACI ve Prof. Dr. Eda GÜRLER'e; değerli eleştirileri ve yapıcı tutumlarıyla çalışmamın daha iyi bir hale gelmesine katkı sağlayan, tez jürimde yer alan Doç. Dr. Özge CAN ARAN hocama ve özellikle çalışma konumun belirlenmesinde önerileriyle ufku açan Prof. Dr. Gülten AKIN hocama çok teşekkür ederim.

Yoğun çalışma koşullarına rağmen zaman ayırarak, çok değerli görüşleriyle araştırmamın gelişmesine büyük katkı sağlayan Sayın Hocalarım Prof. Dr. Adnan BOYACI, Sayın Prof. Dr. Mehmet Ali DOMBAYCI, Sayın Prof. Dr. Mustafa SEVER ve Sayın Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK'e çok teşekkür ederim.

Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimim boyunca öğrencisi olmaktan onur duyduğum, başta Prof. Dr. Dilek GÖZÜTOK ve Prof. Dr. Fatma BIKMAZ olmak üzere, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri ailesinin birbirinden değerli hocalarına öğretmen kimliğimin oluşmasına sağladıkları katkı için minnettarım.

Ayrıca programın uygulamasına katılan öğretmen adayları sevgili Berire, Sena, Zeynep, Abdülkadir, Gonca, Eren ve İrem'e sürece samimiyetle katkı sağladıkları için çok teşekkür ederim.

Bu süreçte destek olan tüm arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma, bana gösterdiğiniz anlayış ve yardımlarınız için ayrıca teşekkür ederim.

Aileme, anneme ve babama; sizlerin koşulsuz sevgisini ve desteğini her zaman hissettim. Her zaman yanımda olduğunuz için sonsuz teşekkürler.

Doktora eğitimime başlamam için beni yüreklendiren ve desteğiyle kendimi hep daha güçlü hissettiren sevgili eşim H. Mehmet İNAM'a, her adımda yanımda olup bana güç verdiği, sabrıyla ve sevgisiyle bu süreci daha kolay hale getirdiği için minnettarım. Sen olmasaydın, bu tez tamamlanamazdı.

Sevgili kızlarım Hale'm ve Hande'm, en stresli anlarda varlığınıza bana güç verdiniz. Sizlerin sevgisi ve gülümseyen yüzleri her zorlukta içime umut tohumları ekti, her yeni güne daha güçlü başlamak için sebep oldunuz. İyi ki varsınız, iyi ki benimlesiniz.

Ekim, 2024
Bilge ÖZGÜR İNAM

Aileme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
GÖRSELLER DİZİNİ.....	xv
KISALTMALAR/SİMGELER	xvi
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Amaç.....	8
Önem.....	8
Sayıtlar.....	11
Sınırlılıklar.....	11
Tanımlar.....	12
BÖLÜM 2.....	13
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13
Sürdürülebilirlik.....	13
Sürdürülebilir Kalkınma	14
Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları	16
Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi	17
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları- 2030 Amaçları	20
Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (SKE)	21
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim ve Program Geliştirme	23
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Yönelik Eleştiriler	25
Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme	27
İlgili Araştırmalar	31
Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	31
Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	35
BÖLÜM 3.....	41
YÖNTEM.....	41
Araştırmanın Modeli.....	42
SKE Programının Genel Amacı ve Gerekçesi	44
SKE Programının Hazırlanma ve Uygulama Aşamaları.....	44
Çalışma Grubu	46
Birinci Araştırma Sorusunun Çalışma Grubu	46
İkinci Araştırma Sorusunun Çalışma Grubu	49
Üçüncü Araştırma Sorusunun Çalışma Grubu	50
Verilerin Toplanması	51
Araştırmanın Birinci Sorusuna Yönelik Verilerin Toplanması	52
Araştırmanın İkinci Sorusuna Yönelik Verilerin Toplanması	57
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının Geliştirilmesi.	57
SKE Programın Uygulanması.	63

Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Yönelik Verilerin Toplanması	63
Verilerin Çözümlemesi	65
Araştırmanın Birinci Sorusuna Yönelik Verilerin Analizi	65
Araştırmanın İkinci Sorusuna Yönelik Verilerin Analizi	68
Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Yönelik Verilerin Analizi	68
Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	69
Nitel Verilerin Geçerliği ve Güvenirliği	69
Geçerlik	70
Güvenirlik.....	71
Nicel Verilerin Geçerliği ve Güvenirliği	71
Araştırmacının Rolü	72
BÖLÜM 4.....	75
BULGULAR VE YORUMLAR	75
Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	75
Sürdürülebilirlik	79
Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği	89
Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim	103
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen.....	107
Politika Geliştirme	114
İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	124
Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	127
BÖLÜM 5.....	139
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	139
Sonuçlar	139
Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuçlar	139
İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuçlar	140
Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuçlar	141
Öneriler	142
KAYNAKLAR.....	145
EKLER	157
EK 1. Aydınlatılmış Onam Formu.....	158
EK 2. Uzman Görüşme Formu	160
EK 3. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının Uzman Görüşü İçin Program Taslağı Değerlendirme Uzman İnceleme Formu.....	163
EK 4. Soru Formu	165
EK 5. Program Tanıtım Afişi.....	166
EK 6. Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre Belirtke Tablosu.....	167
EK 7. SKE Eğitim Programı.....	170
EK 8. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Öntest-Sontest Formu.....	262
EK 9. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Öntest-Sontest Formu Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği.....	264
EK 10. Proje Öneri Formu Özeti Örneği	266
EK 11. Etik Kurul Onay Formu.....	267
BENZERLİK BİLDİRİMİ	269
ÖZGEÇMİŞ.....	271

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Tek Grup Öntest-Sontest Modelinin Simgesel Görünümü	43
Tablo 2. Birinci Araştırma Sorusu İçin Görüşme Yapılan Akademisyenlere İlişkin Bilgiler (Çalışma Grubu a)	47
Tablo 3. SKE Programının İhtiyaç Analizi İçin İncelenen Dokümanlar.....	48
Tablo 4. SKE Programının Geliştirme Sürecinde İncelenen Dokümanlar	49
Tablo 5. İkinci Çalışma Grubuna Ait Uzmanlara İlişkin Bilgiler	50
Tablo 6. Üçüncü Çalışma Grubuna Ait Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgiler	51
Tablo 7. Görüşme Formunun Kapsam Geçerliği İçin Görüş Bildiren Uzmanların Bilgileri.....	56
Tablo 8. İhtiyaç Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Tema ve Alt Temalar	76
Tablo 9. Ön Test ve Son Test Puanlarının Karşılaştırılması	127
Tablo 10. Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	128
Tablo 11. Katılımcıların SKE Programı İle İlgili Beklentileri ve Uygulama Sonrası Düşünceleri	129
Tablo 12. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programın Modülleri ve Süreleri	141

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutlarının Gösterimi	16
Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi.....	19
Şekil 3. 2007-2024 yılları arasında YÖK’ün Resmi İnternet Sitesinde Tez Başlığında “Sürdürülebilir” Sözcüğü Bulunan, Eğitim-Öğretim Alanında Yapılmış Tezler.....	31
Şekil 4. Araştırmanın Genel Amacına ve Araştırma Sorularına Göre Araştırma Süreci	41
Şekil 5. Araştırmanın Aşamaları	45
Şekil 6. Araştırmanın Alt Amaçlarına Yanıt Aramak İçin Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	51
Şekil 7. Araştırmanın Birinci Sorusuna Yönelik Veri Toplama Süreci	52
Şekil 8. Form Oluşturma Aşamaları	53
Şekil 9. Araştırmanın İkinci Amacına Yönelik Verilerin Toplanması.....	57
Şekil 10. Programın Öğelerine İlişkin Bilgiler.....	58
Şekil 11. Taba Modeli	60
Şekil 12. Araştırmanın Üçüncü Amacına Yönelik Verilerin Toplanması.....	64
Şekil 13. İçerik Analizi Yapılan Veri Toplama Araçları.....	65
Şekil 14. Doküman Analizinin Basamakları	66
Şekil 15. İhtiyaç Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Modüller.....	78
Şekil 16. SKE Programının Modülleri	125

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel	Sayfa
Görsel 1. Çalışma Grubu (a) Görüşme Soruları Taslağı	55
Görsel 2. Kelime Bulutu.....	132
Görsel 3. Kavram Haritası.....	133
Görsel 4. Çalışma Kağıdı	133
Görsel 5. Öykü İstasyonunun Ürünü	134
Görsel 6. Afiş İstasyonunun Ürünü	135
Görsel 7. Balık Kılçığı Diyagramı.....	135
Görsel 8. Çıkış Bileti Örneği	137
Görsel 9. Poster Örneği	137

KISALTMALAR/SİMGELER

AB	Avrupa Birliği
AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
CSBB	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
CEC	Avrupa Toplulukları Komisyonu
DEP	Dereceli Puanlama Anahtarı
HBÖGM	Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
HEM	Halk Eğitim Merkezi
ERG	Eğitim Reformu Girişimi
EPC	Avrupa Parlamentosu Komisyonu
EUROSTAT	Avrupa Birliği Resmi İstatistik Ofisi
EURYDICE	Avrupa Eğitim Bilgi Ağı
IPCC	Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	Mesleki Eğitim Merkezi
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
SKE	Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TAIEX	Teknik Destek ve Bilgi Değişimi
TALIS	Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
UNFCCC	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesi
UNESCO	Birleşmiş Milletler eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UNSDSN	Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı
YÖK	Yükseköğretim Kurumu
UNECE	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Problem

Doğal kaynakların dengeli ve bilinçli bir şekilde kullanılarak gelecek nesillerin çeşitli alanlardaki ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini ifade eden sürdürülebilirlik kavramı günümüzde hemen her alanda kullanılmaya başlanmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı, ormanların korunması, su kaynaklarının doğru yönetilmesi, tarım faaliyetlerinin bilinçli yapılması, fosil yakıt tüketiminin kontrol altında tutulması, enerji verimliliğinin artırılması, biyoçeşitliliğin korunması, zararlı atıkların çevreye zarar vermeyecek şekilde bertaraf edilmesi, nesli tükenme tehlikesi altında olan türlerin korunması gibi çevresel sürdürülebilirlik konularında ön planda olsa da kavramın, sosyal adalet, toplumsal eşitlik, ekonomik kalkınma, nitelikli eğitim gibi sosyal ve ekonomik boyutları da bulunmaktadır. Bu boyutlardan ilk kez 1987 yılında UNESCO tarafından yayınlanan Brundtland raporunda bahsedilmektedir.

18. ve 19. Yüzyıllarda başlayan sanayileşme, 20. Yüzyıla gelindiğinde daha da hızlanmış; kentleşmenin yaygınlaşması ve nüfusun artmasıyla birlikte çevresel dengede bozulmalar başlamıştır. Artan sömürgecilik ve doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı, dünyanın pek çok bölgesinde yokluk, yiyecek ve temiz su sıkıntısı, açlık gibi sorunları beraberinde getirmiştir. 21. Yüzyılda ise iç içe geçmiş pek çok kriz bulunmaktadır. Özellikle iklim ve çevre ile ilgili krizler dünyadaki tüm yaşamı tehdit eder boyuttadır (IPCC,2021). Bu durum dengesiz hava olaylarına neden olmakta, artan kirlilikle birlikte dünya genelinde canlı yaşamı olumsuz etkilenmektedir. Fosil yakıt kullanımı, ormanların tahrip edilmesi, artan nüfus, sanayi faaliyetleri gibi pek çok durum insan yaşamı üzerindeki tehditlerdendir. Toplumsal krizler sonucunda eşitsizlikler artmakta, toplum içinde kutuplaşmalar meydana gelmektedir. Ekonomik krizler gelir dağılımındaki uçurumu artırmakta ve işsizliğin de artmasına neden olmaktadır. Dünyanın farklı yerlerinde meydana gelen deprem, sel gibi doğal afetler durumu daha da kötüye götürmüştür. Dünyadaki doğal dengenin bozulması pek çok olumsuzluğa neden olmuştur. Bu olumsuzluklara önlem alınması gerekliliği ortaya çıktığında çözüm yolları aranmaya

başlanmıştır. Böylece 1970'lerde sürdürülebilir kalkınma kavramı ortaya çıkmıştır. Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeden 21. yüzyıl kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modeli olarak tanımlanan “sürdürülebilir kalkınma” 20. yüzyıl sonlarına doğru Dünya gündemine girmiş ve 1990'lı yıllarda imzalanan uluslararası antlaşmalarla küresel bir uygulama planı haline gelmiştir (CSBB,2016).

Bunlara ek olarak son beş yıldır gündemimizde olan, 2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve tüm Dünya'yı etkisi altına alan Covid 19 pandemisi ile küresel anlamda pek çok alanda zaten mevcut olan olumsuzluklar derinleşirken yeni sorunlar da oluşmuştur. Pandemiler insanlık tarihinde yeni bir olgu değildir. Ortaçağ'da Kara Ölüm, Avrupa'nın ekonomik ve toplumsal yapısını derinden sarsmış, Rönesans döneminde İtalya, seyahat ve ticareti korumak amacıyla karantina ve diğer önlemlerle öncülük etmiştir. 19. yüzyılın başlarındaki kolera salgınları, halk sağlığı konusunda küresel iş birliğinin başlangıcına yol açan uluslararası sağlık konferanslarına zemin hazırlamıştır. 1918'deki grip pandemisi, I. Dünya Savaşı sonrasında meydana gelen büyük insan hareketleriyle hızla yayılmış ve tarihin en ölümcül salgınlarından biri olmuştur. Daha yakın dönemde, H1N1 salgını ve SARS, MERS gibi hastalıklar dünya genelinde büyük etkiler yaratmış, AIDS ise 1980'lerden bu yana milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. COVID-19'un neden olduğu pandemi ise, SARS-CoV-2 virüsünün küreselleşmiş bir dünyada hızla yayılması ve sadece sağlık alanında değil, ekonomik ve sosyal yaşamda da büyük krizlere yol açması nedeniyle benzersizdir. UNDP (2020). Pandemi, sağlık, ekonomi, toplumsal ve çevresel sistemler üzerinde çeşitli etkiler bırakmıştır. Pek çok ülke kapasitesinin üzerinde sağlık hizmeti sunmak zorunda kalırken aşı erişiminde büyük eşitsizlikler yaşanmıştır. Ekonomik olarak bazı sektörler daralırken, işsizlik de artmıştır. Eğitimin uzaktan yapılması eşitsizlikleri pekiştirmiştir. Pek çok öğrenci bilgisayar veya internet erişimi olmadığı için eğitimden mahrum kalmıştır. Maske, eldiven gibi tek kullanımlık malzemelerin doğaya bırakılması ile çevre kirliliğine sebep olunmuştur. Bu ve bunun gibi pandemi sürecinin pek çok sonucu sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada olumsuz etki bırakmıştır. Covid-19 pandemisinin sürdürülebilir kalkınma amaçları üzerindeki olumsuz etkileri, dünya genelinde bu amaçlara ulaşma çabalarını zorlaştırmıştır. Ancak buna karşın sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma kararlılığı ve zorunluluğu küresel çapta devam etmektedir.

2015 yılında Newyork'ta gerçekleşen Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda devlet başkanları, dünya liderleri, üst düzey BM temsilcileri ve sivil toplum örgütleri gibi pek

çok paydaş bir araya gelmişler ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını kabul etmişlerdir. UNESCO'nun da katıldığı bu toplantıda sürdürülebilir kalkınma gündemini inşa ederek “İnsanlar tarafında insanlar için” bir gündem oluşturulması hedeflenmiştir ve 2030 yılına kadar 17 küresel amaç üzerinde uzlaşmıştır (Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri İhtisas Komitesi, 2018).

Sürdürülebilir Kalkınma amaçları, herkes için daha iyi ve sürdürülebilir bir gelecek sağlamak için hazırlanmış plandır. Yoksulluk, eşitsizlik, iklim, çevresel bozulma, refah, barış ve adalet de dâhil olmak üzere insanların karşılaştığı tüm küresel zorluklar ele alınmaktadır. Amaçlar birbiriyle bağlantılıdır ve bu amaçlara 2030 yılına kadar ulaşmak amaçlanmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma amaçları, “Küresel Amaç” olarak da anılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının finansmanı ve amaçlara ne ölçüde ulaşılabildiğinin izlenmesi amacıyla çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına yönelik göstergeler, endeks raporları, uzun vadeli yol haritaları vb. gibi girişimlerle yereldeki ve küreseldeki uygulamaları güçlendirmek ve izlemek amaçlanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında yaşam boyu öğrenme ve öğretmen adaylarının bu bakış açısıyla yetiştirilmesi nitelikli eğitim bakımından büyük önem taşımaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma amaçlarından Amaç 4'te yer alan “Nitelikli Eğitim” başlığı altında “Tüm insanlar için kapsayıcı ve iyi eğitimin sağlanması ve yaşam boyu eğitimin desteklenmesi” maddesi, herkes için kaliteli yaşam boyu öğrenme fırsatlarının sağlanması açısından UNESCO eğitim sektörünün temel konularından biridir (UNESCO, 2015).

Yaşam boyu öğrenme kavramı “Bireysel, toplumsal ve istihdam ile ilgili bir yaklaşımla bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla örgün eğitimin dışında hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinliklerini ifade etmektedir.” (HBÖ Kurumları Yönetmeliği, 2018).

Yaşam boyu öğrenmede eğitim öğretim sistemlerinin geliştirilmesi konusunda ortak bir yol belirlemek için bazı üst politika belgeleri yayımlanmıştır. Avrupa Birliği (AB) kapsamında oluşturulan Lizbon Stratejisi, Eğitim-Öğretim 2010 Çalışma Programı, Kopenhag, Maastricht, Helsinki, Bordeaux ve Bruges Bildirgeleri, Avrupa 2020 ve Eğitim-Öğretim 2020 Çalışma Programı ortak strateji belgelerinden bazılarıdır (ERG-Koç,2012). Bunların yanı sıra 12. Kalkınma Planı (2024), MEB HBÖ Strateji Belgesi (2014-2018), MEB Stratejik Planı (2019-2023) gibi belgeler de yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin yol haritasını çizen ulusal politika belgeleridir.

Avrupa’da 2008 yılında Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi tarafından “Hayat Boyu Öğrenme İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi”ne ilişkin yayınlanan karar doğrultusunda Avrupa Birliği üyesi ve üyelik sürecindeki ülkeler ulusal yeterlilik çerçevelerini geliştirmiş veya geliştirme sürecindedir (EPC,2008). AYÇ tavsiye kararı 2017 yılında güncellenmiştir.

02.01.2016 tarih ve 29581 sayılı resmi gazetede yayımlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dair Tebliğ ile TYÇ yürürlüğe girmiştir. TYÇ’de eğitim ve öğretim sisteminin kalitesini artırarak istihdam ve eğitim arasındaki ilişkiyi güçlendirecek bir ulusal yeterlilik çerçevesi oluşturulmasının Türkiye’nin öncelikli ihtiyaçları arasında yer aldığı vurgulanmaktadır. Bu nedenle, toplumdaki tüm bireylerin eğitim ve öğretim gereksinimlerini yaşam boyu öğrenme olanakları ile destekleyecek, iş piyasasının gereksinim duyduğu yeterliliklerin geliştirilmesini sağlayacak ve AYÇ ile uyumlu TYÇ’nin hazırlanmasının önemi ifade edilmiştir. TYÇ ile Türkiye’de yaşam boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması, desteklenmesi, ulusal ve uluslararası şeffaflığın ve tanınırlığın sağlanması, toplumdaki tüm bireylerin yararlanabileceği fırsatlar yaratılmasının ve bireylerin yaşam boyu öğrenmeye katılımlarının artırılmasının hedeflendiği ifade edilmektedir.

Türkiye’de yaşam boyu öğrenmenin sunulması ortak bir sorumluluktur. Bu konuda birçok kurum ve kuruluşa görevler düşmektedir. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) bu kurumlardan biridir. TYÇ’nin oluşturulmasına, geliştirilmesine ve güncelliğinin korunmasına ilişkin işlemler MYK tarafından yürütülür (5544 Sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu,2006).

Yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin ölçütler MYK tarafından belirleneceği, TYÇ’nin oluşumu ve yürütülmesi için MEB, YÖK, MYK ve ilgili tarafların temsilcilerinden oluşan kurul, komisyon ve çalışma grupları gibi danışma, karar ve uygulama birimlerinin gerekli iş ve işlemleri yürütmesi ve TYÇ’nin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenmiştir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te (2015), TYÇ’nin amacı; “tüm öğrenme ortamlarında kazanılmış ve kalite güvencesi sağlanmış yeterliliklerin tanımlandığı, sınıflandırıldığı, yeterlilikler arasında geçiş ilişkilerinin belirlendiği ve hayat boyu öğrenmenin desteklendiği bütünleşik bir yapı sunmak” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca söz konusu yönetmelikte TYÇ’nin temel esasları arasında “hayat boyu öğrenmeyi desteklemek” ifadesi de

bulunmakta ve TYÇ'nin seviyeleri ve seviye tanımlayıcıları ile ilgili bilgi verilmektedir. TYÇ sekiz seviyeden oluşmaktadır. Her bir seviye, söz konusu seviyede yer alan yeterliliklerin ortak kazanımların ifade eden bilgi, beceri ve yetkinlikten oluşan seviye tanımlayıcıları ile tanımlanır. Seviye 1 en temel düzeydeki bilgi, beceri ve yetkinlikleri ifade ederken seviye 8 doktora düzeyinde bilgi, beceri ve yetkinlikleri ifade eder.

“Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı” Onuncu Kalkınma Planında yer alan öncelikli dönüşüm programlarından biridir. Bu programla bireylerin çalışma hayatının gerektirdiği bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dil, finansal okuryazarlık, problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, liderlik, kariyer planlama ve iş arama gibi temel beceriler ile sanatsal ve sportif becerilere sahip olması amaçlanmıştır (HBÖ Strateji Belgesi,2014).

İşgücü piyasasında gerek duyulan becerilerin ve girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınması için meslekî eğitim yoluyla geliştirilen becerilerin iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla yeterlilikler güncellenmektedir. 10. Kalkınma Planı, bu güncellemelerin hayat boyu öğrenme bakış açısına uygun biçimde gerçekleştirilmekte olduğuna dikkat çekmektedir (HBÖ Strateji Belgesi,2014).

2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planı'nın “Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum” başlığı altında sürdürülebilir kalkınma için bireylerin fırsat eşitliği temelinde nitelikli eğitime ve yaşam boyu öğrenme olanaklarına erişimlerinin toplumun değerlerini benimsemiş ve topluma katkı sağlayan bireyler olarak yetişmeleri açısından kritik bir öneme sahip olduğu ifade edilmektedir. Planda yaşam boyu öğrenme kapsamında, ekonomik daralma ve pandemi nedeniyle yetişkinlerin mesleki becerilerinin güncellenmesi gerekliliğinin ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Ayrıca yeşil ve dijital dönüşüm süreçlerinin birlikte ifade edildiği ikiz dönüşüm çerçevesinde de yaşam boyu öğrenmenin öneminin arttığı vurgulanmıştır. Yaşam boyu öğrenme Türkiye'nin insan kaynağının geliştirilmesi ve rekabet gücünün artırılması açısından iş gücü piyasasında kritik bir unsur olarak görülmektedir. Bu kapsamda, yaşam boyu öğrenme anlayışının yaygınlaştırılması ve çeşitli eğitim fırsatlarının artırılması hedeflenmektedir. Katılım ve belge çeşitliliğinin artırılması, akreditasyon sisteminin oluşturulması, dijital dönüşüm, teknolojik gelişmeler ve iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde bireylere yeni becerilerin kazandırılması, eğitimde dijital araçların kullanımı ve uzaktan eğitim olanaklarının geliştirilmesi ve bu anlamda dijital içeriklerin hazırlanması planlanmaktadır. Ayrıca, mesleki eğitim ve yetişkin eğitimi programlarının kolay

erişilebilir hale getirilmesi, özellikle dezavantajlı grupların kapsayıcılık ilkesi temelinde eğitim imkânlarına ulaşımının kolaylaştırılması ve kişisel gelişim fırsatlarının çeşitlendirilmesi amaçlanmaktadır. Yaşam boyu öğrenme ile ilgili bu adımlarla, bireylerin iş gücüne katılımını artırmak, ekonomik kalkınmayı desteklemek ve toplum genelinde daha yüksek bir eğitim seviyesine ulaşmak hedeflenmektedir.

Planda nitelikli eğitim ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının tüm bireylere sunulmasının sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için kritik önemde olduğu belirtilmektedir. Mesleki eğitim ve yükseköğretim yoluyla insan kaynağının nitelikli hale getirilmesi, işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun bir şekilde becerilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ekonomik büyümenin oluşturduğu refahın ve gelirin adil olarak paylaşılması, yoksulluğun azaltılması ve beşeri sermayenin verimli kullanılması planın temel öncelikleri arasında yer almaktadır. Özellikle çocuklar, gençler, kadınlar, engelliler ve yaşlılar gibi özel politika gereksinimi bulunan gruplara yönelik planlamaların yapılması önerilmektedir. Planda, kadınların ve kız çocuklarının dijital ve yeşil dönüşümün gerekliliklerine uygun bilgi ve becerilerle donatılmalarının, eğitimin her seviyesine katılımlarının artırılmasının ve sosyal hizmetlerle desteklenmelerinin hedeflendiği belirtilmektedir. SKA'ların, kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarına dengeli bir şekilde odaklanmakta olduğu ve ülkeler arasında eşitliğe ve adalete vurgu yaparak "kimseyi geride bırakmama" ilkesinin benimsendiği vurgulanmaktadır. Ancak pandemi, jeopolitik gerilimler, afetler ve ekonomik dalgalanmalar gibi küresel zorlukların, bu amaçlara ulaşılmasını zorlaştırdığı belirtilmektedir.

İklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma bilincinin tüm öğrencilere kazandırılması, eğitim ortamlarının yeşil dönüşüme uygun hale getirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın tüm öğretim programlarına entegre edilmesi planın temel amaçları arasındadır. Planda sürdürülebilirlik kapsamında ülkemizde başlayan Sıfır Atık Projesi'ni küresel bir harekete dönüştüğü ve BM Genel Kurulu, 2022 yılında "Sıfır Atık" kararını kabul ederek 30 Mart'ı Uluslararası Sıfır Atık Günü ilan ettiği belirtilmektedir. Yüksek oranda çocuk ve genç nüfusa sahip olan ülkemizde, mevcut potansiyelin değerlendirilmesinin amaçlandığı; çocukların milli, manevi ve ahlaki değerlere sahip, küresel ve ulusal sorunlara duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesi, gençlerin ise dijital ve yeşil dönüşüme uyum sağlayacak şekilde eğitim alması gerektiği ifade edilmiştir. 12. Kalkınma Planı, Türkiye'nin SKA'lara ulaşabilmesi için gerekli politikaları ve stratejileri belirleyerek bu amaçlara yönelik somut adımlar atılması için hazırlanmış bir yol

haritasıdır. Çocuklar ve gençlerin geleceğe hazırlanmasında izlenecek eğitim politikalarının yanı sıra, yetişkin bireylerin de yaşam boyu öğrenme süreçlerine katılımı büyük önem taşımaktadır. Gençlerin ve çocukların ikiz dönüşüme uyum sağlayacak şekilde eğitim alması hedeflenirken, yetişkinlerin de mesleki ve kişisel gelişimlerini sürdürebilmeleri ve mevcut koşullara uyum sağlayabilmeleri için yaşam boyu öğrenme fırsatlarına erişimi sağlanmalıdır. Bu bağlamda, TÜİK tarafından 2022 yılında yapılan Yetişkin Eğitimi Araştırması yetişkinlerin yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine katılımları açısından önem arz etmektedir.

TÜİK tarafından 2022 yılında yapılan Yetişkin Eğitimi Araştırması'nın sonuçları 1 Eylül 2023 tarihinde yayınlanmıştır. Bu araştırma ile 18 yaş ve üzeri fertlerin yetişkin olarak tanımlandığı yaşam boyu öğrenme kapsamında bireylerin mesleki ve kişisel alanlarda bilgi ve becerilerini geliştirmek için katıldıkları örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri ile informal öğrenmeye ilişkin bilgiler toplanmaktadır. Buna göre yetişkinlerin örgün veya yaygın eğitime katılım oranı 2016 yılında 22,7 iken 2022 yılında %22,9 olmuştur (TÜİK,2023). Eurostat verilerine göre 25-64 yaş aralığındaki bireylerin araştırmanın yapıldığı son dört hafta içinde herhangi bir eğitim programına katılımlarına göre belirlenen Hayat Boyu Öğrenmeye katılım oranı ise 2023 yılında 6,7 iken On İkinci Kalkınma Planı hedeflerine göre 2028 yılında 8,0 olarak belirlenmiştir (CSBB,2023).

Günümüzde öğretmenler, bilgi aktaran kişiler olmaktan öte, öğrencileri çağın gerektirdiği becerilerle donatacak, toplumsal dönüşümün ve sürdürülebilir kalkınmanın öncüsü olacak bireyler olarak yetiştirilmelidir. Bu nedenle, öğretmen adaylarının eğitim programları, sürdürülebilir kalkınma amaçlarını dikkate alan, toplumsal dönüşümün gerekliliklerini bilen ve uygulayan, yenilikçi ve kapsayıcı yaklaşımlar içermelidir. Bilginin kolaylıkla ulaşılabilir olduğu ve teknolojinin hızla değiştiği günümüzde, öğretmenlerin kendilerini sürekli yenilemeleri ve gelişmeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, öğretmen adaylarına, yaşam boyu öğrenme bilincinin kazandırılması ve bu doğrultuda kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri için gerekli becerilerin öğretilmesi büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak sürdürülebilir kalkınma için öğretmen adaylarına yönelik eğitim programlarının, güncel ve geleceğe yönelik bilgi ve becerilerle donatılmış, sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda şekillendirilmiş olması gerekmektedir. Bu programlar, öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini artırırken, aynı zamanda yaşam boyu öğrenme anlayışını benimsemelerini sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu bağlamda

öğretmen adaylarına yönelik sürdürülebilir kalkınma için eğitim programının nasıl geliştirilmesi gerektiği araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, sürdürülebilir kalkınma için eğitim programının hazırlanması, öğretmen adaylarına uygulanması ve programın katılımcılara etkisinin tespit edilmesidir. Bu kapsamda araştırmanın soruları şunlardır:

1. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim kapsamında öğretmen adaylarının ihtiyaç duyduğu programın özellikleri nelerdir?
2. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı nasıl olmalıdır?
 - a. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının öğrenme çıktıları neler olmalıdır?
 - b. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının içeriğinde hangi konulara yer verilmelidir?
 - c. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının öğretim yöntem ve teknikleri neler olmalıdır?
 - d. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının ölçme değerlendirme yaklaşımı nasıl olmalıdır?
3. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının uygulanması sonucunda öğretmen adaylarının ön test ile son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Önem

2016 yılında Birleşmiş Milletler ve üye ülkeler tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) yaşam boyu öğrenmeye küresel çapta yön veren en önemli amaçlardır. Yaşam boyu öğrenme her ne kadar son yıllarda sıklıkla karşımıza çıkan bir kavram olsa da aslında toplumun her kesimini ilgilendiren eğitim öğretim süreçlerinin temelinde yer alan, geçmişten günümüze içerisinde bulunduğu döneme göre şekillenen çok yönlü bir alandır. Dijital çağın getirdiği farklı olanaklarla yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine katılım artık daha da kolaylaşmıştır. Bireyler istedikleri hemen hemen her konuda ücretli veya ücretsiz pek çok içeriğe erişim imkânına sahiptir. Bireylerin yaşam boyu öğrenme etkinliklerine etkin katılım sağlayarak üretime

katkıda bulunmaları devletler açısından da büyük önem arz etmektedir (Akın, 2020). Yerel ve küresel bağlamda yaşam boyu öğrenen bireyler pek çok kurum ve kuruluş tarafından desteklenmektedir.

Uzun bir sürecin ardından ortaya çıkan ve 2030 yılına kadar ulaşılması planlanan 17 amaç ve 169 alt başlıktan oluşan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gelecek nesillere daha adil ve yaşanabilir bir dünyanın kalması için bir eylem planı olarak sunulmuştur. Sürdürülebilir kalkınma tüm bireylerin yaşamını doğrudan etkileyen önemli bir kavramdır. UNESCO 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamındaki 17 amaçtan her biri için tüm kurumlar üzerine düşen görevler bulunmaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma ile ilgili yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde ağırlıklı olarak çevre ile ilgili konulara odaklanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda ülkemizde de son yıllarda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları için yapılan çalışmalar hız kazanmıştır.

Türkiye, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını hayata geçirmek için 2016 ve 2019 yıllarında Gözden Geçirme Raporları yayınlamıştır. 2016 yılında yayınlanan raporda planlanan adımlar yer alırken 2019 yılında yayınlanan raporda ilerleme durumu ortaya konmaktadır. 2030 amaçlarının ilerlemesini sağlamak için merkezi yönetim, yerel yönetimler ve tüm paydaşlar iş birliği içinde çalışmıştır. SKA'ların uygulamasını takip etmek ve koordinasyon sağlamak amacıyla Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu kurulmuştur. TÜİK tarafından hazırlanan bir portal aracılığıyla ise SKA göstergelerinin takibi sağlanmaktadır (CSBB,2023).

MEB'in 2022 yılının Mart ayında düzenlediği İklim Çalıştayı bu çalışmalardan biridir. Bu çalıştayda Bakanlık olarak yapılacak çalışmalar planlanıp hızlandırılmıştır. İklim Değişikliği Eylem planı hazırlanmıştır. Bu eylem planı kapsamında MEB öğretim programları sürdürülebilir kalkınma için eğitim bakış açısına göre gözden geçirilerek güncellenecek, güncellenen öğretim programlarına uygun öğretim materyalleri hazırlanacak, toplumsal farkındalık oluşturulacak ve okulların fiziksel koşulları güçlendirilecektir. (İklim Değişikliği Eylem Planı,2022).

Bir diğer çalışma olan Avrupa Birliği TAIEX tarafından desteklenen "İklim Değişikliği Farkındalığının Temel Eğitime Entegrasyonu" çalıştayı Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 22-23 Kasım 2022 tarihinde uluslararası kuruluşların ve ulusal paydaşların katılımıyla gerçekleşmiştir. Çalıştayın amacı iklim değişikliğine yönelik bir eğitim seferberliği başlatmak, iklim pozitif toplumlara doğru geçişe etkin katılım gerek duyulan bilgi beceriler, değerler ve tutumların kazanılmasını desteklemek, iklim krizinin sosyal, ekolojik ve ekonomik

etkilerinin farkına varmak, çocukların ve öğretmenlerin güvenliğini ve temel eğitime erişimini güçlendirecek dayanıklı bir toplum ve eğitim sisteminin devamlılığı için gerekli önlemleri almak amacıyla öneriler ve stratejiler ortaya koymak olarak sıralanabilir. Çalıştay sonrasında kapsamlı bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporda mevcut duruma ilişkin analizlerin yanı sıra toplumda iklim değişikliği farkındalığını oluşturmak amacıyla nasıl bir yol izleneceğine dair politikalara yer verilmiştir (İklim Değişikliği Farkındalığının Temel Eğitime Entegrasyonu Çalıştay Raporu,2023).

Bireyleri yaşama hazırlayarak, karmaşık toplumsal süreçleri çözmenin ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmanın en önemli yolu eğitimidir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitim, eğitim ve öğrenme şansına sahip her bireyin doğal kaynaklardan yararlanma ve sürdürülebilir bir yaşam biçiminin etkin kılınması konusunda bilgi sahibi olmasını sağlamaktır (Gökmen, 2014). Sürdürülebilir kalkınmanın amaçlarına ulaşılabilmesi için bunun yaşantının bir parçası haline getirilmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin mevcut programlarını bu doğrultuda uyarlamaları ve ayrıca yeni programların hazırlanması aşamasında sürdürülebilir kalkınma için eğitim yaklaşımının benimsenmesi noktasında bu araştırmanın önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Bir diğer unsur Dünyadaki pek çok ülkede resmi programlar bu doğrultuda güncellenmiştir. Ülkemizde yeni geliştirilecek programlara sürdürülebilir kalkınma amaçlarının entegre edileceği MEB tarafından ifade edilmiştir. Bu bağlamda 2024 Yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Programlarının ortak metninde verilen dokuz okuryazarlık becerisinden biri olan “Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı” “Eylemsellik” düzeyi olarak ifade edilen düzeyin altında verilmiştir ve şu başlıkları içermektedir:

- Sürdürülebilir sistem davranışlarını tahmin eden araçları oluşturma/seçme/kullanma,
- Sistemlerin sürdürülebilirliğini etkileyen problemleri çözme,
- Sistemlerin sürdürülebilirliği için geliştirdiği çözüm önerilerini eyleme dönüştürme (Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni,2024).

Programların içeriği incelendiğinde de sürdürülebilirlik bağlamında öneriler olduğu, bazı etkinlik ve öğrenme çıktılarının bu kapsamda düzenlendiği görülmüştür. Programlarda yer alan bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılabilmesinin en önemli yolu öğretmenlerin de bu konuda bilgi ve beceri sahibi olmasıdır.

Sürdürülebilirlik konularının öğretmen eğitimine entegre edilmesi eğitim sistemlerinin geleceğe yönelik önemli adımlarından biridir. Sürdürülebilirlik konuları genellikle karmaşık ve çok boyutlu sorunlar içerir. Küresel çevre sorunları ve iklim değişikliği gibi sürdürülebilirlik sorunları tüm dünyayı etkileyen kritik sorunlar haline gelmiştir. Bu tür sorunları çözebilmek için gerekli becerilerin kazandırılması öğretmenlerin bu alanlarda yetkin olmalarını gerektirir. Bilinçli bireyler yetiştirebilmek için öncelikle eğitimcilerin kendilerinin bu konuda doğru bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitim öğretmenlerin farkındalık kazanmalarını sağlamakla birlikte doğru öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak tüm eğitim süreçlerine sürdürülebilirlik anlayışını entegre etmelerine yardımcı olacaktır. Öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma amaçları, çevre, küresel iklim krizi, biyoçeşitlilik, yenilenebilir enerji kaynakları, adil ticaret, toplumsal adalet, cinsiyet eşitliği ve benzeri konularda bilgi sahibi olması, eğitim süreçlerinde bu konuların önemini vurgulayarak daha bilinçli ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmelerine olanak tanır. Öğretmenlerin bu dönüşümde etkin bir biçimde yer alabilmesi açısından bu çalışmadan çıkacak olan sonuçların kullanılması ve faydalı olması umulmaktadır.

Sayıtlar

Bu araştırmada;

- Veri toplama sürecinde öğretmen adayları ve akademisyenlerin gerçek görüş ve düşüncelerini ifade ettikleri,
- Uygulama aşamasında katılımcıların gerçek görüş, düşünce ve davranışlarını sergiledikleri varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Sürdürülebilir kalkınma amaçları için eğitim konusunda yayınlanmış olan dokümanlarla,
- Programa katılan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde 2023-2024 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğretmen adayları ile sınırlıdır.
- SKE programı için uygulama öncesinde veya sonrasında herhangi bir program değerlendirme çalışması yapılmamıştır.

- Çalışma grubunun küçük bir örneklem (yedi kişi) olması nedeniyle öntest-sontest formunda iç tutarlılık katsayısı hesaplanamamıştır.

Tanımlar

Yaşam Boyu Öğrenme: Bireysel, toplumsal ve istihdamla ilgili bir bakış açısıyla bilgi, beceri ve yeterlilikleri geliştirmek amacıyla yaşam boyunca gerçekleştirilen tüm öğrenme faaliyetleridir (European Comimission,2001).

“Lifelong learning” kavramı Türkiye’de her ne kadar ağırlıklı olarak “hayat boyu öğrenme” çevirisi ile kullanılıyor olsa da bu araştırmada “yaşam boyu öğrenme” şeklinde kullanılması tercih edilmiştir. “Hayat” sözcüğü Arapça kökenli bir sözcüktür. TDK’na (2024) göre ilk anlamı “canlı, sağ olma durumu” şeklinde belirtilmiştir. “Yaşam” sözcüğü ise Türkçe kökenlidir. TDK’na (2024) göre anlamı “doğumla ölüm arasında yaşanan süre; dirim, ömür, hayat”tır. Yaşam ve hayat sözcükleri eş anlamlıdır. Ancak yaşam boyu öğrenme ile hayat boyu öğrenme kavramlarının anlamı aynı değildir. Yaşam boyu öğrenme kavramı ilk kez John Dewey tarafından okul dışındaki öğrenmenin de sürmesi gerektiği ve eğitimin yalnızca okullarla sınırlı kalamayacağı düşüncesi ile ortaya atılmıştır (Miser, 2020). Bireyin öğrenme sürecinin yaşamın her aşamasında ve her alanında sürdüğünü vurgulamaktadır. Bu bağlamda hayat boyu öğrenme ifadesinin daha dar bir anlama sahip olduğu söylenebilir. Dolayısıyla eğitimin yaşamın sadece belirli dönemleriyle sınırlı olduğu şeklinde algılanabilir. Yaşam boyu öğrenme ifadesi yaşam seyrindeki öğrenme yollarına yani yaşam genişliğinde ve yaşam derinliğinde öğrenmeye de atıfta bulunmaktadır (Akın,2022). Bu gerekçelerle mevcut araştırmada, eğitimi yalnızca formel süreçlerle sınırlamayıp, hayatın her alanında devam eden ve bireysel, mesleki, sosyal alanlarda gelişimi destekleyen bir süreç olarak görmesi nedeniyle "hayat boyu öğrenme" yerine "yaşam boyu öğrenme" tercih edilmiştir.

Sürdürülebilirlik: Geleceğin ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden taviz vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılama” (WCED,1987)

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim: Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili öğrenme içeriğini, pedagojiyi, öğrenme ortamını ele alan bütünsel ve dönüşümsel bir eğitimidir.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında araştırmanın kuramsal çerçevesi ve konu ile ilgili alanyazın taraması sonucunda ulaşılan Türkiye’de ve Dünya’da yapılan araştırmalara ait bilgiler sunulmaktadır.

Sürdürülebilirlik

Dünya ilk oluştuğu zamandan bu zamana kadar farklı çağlar yaşanmıştır. İnsanların en üst seviyede gezegene etki ettiği çağ olan Antroposen, “İnsan Çağı” olarak adlandırılan döneme verilen addır (Tübitak,2023). Sanayi devriminden başlayarak bugüne kadar gelen bu çağda artan gezegensel tehditler; pandemi, toplumsal ve siyasi kutuplaşmalar, eşitsizlikler olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanlık bu çağda Dünya üzerinde birbiriyle bağlantılı olan üç ana sorunla baş etmeye çalışmaktadır. UNFCCC (2022)’ye göre “Üçlü Gezegensel Kriz” olarak anılan bu sorunlar iklim değişikliği, kirlilik ve biyoçeşitlilik kaybı olarak ifade edilmektedir. Bu sorunların nedenleri ve sonuçları gezegendeki pek çok durumla bağlantılıdır. Ancak mevcut koşullarda iklim değişikliğinin dünyanın karşı karşıya kaldığı en acil sorun olduğu söylenebilir (IPCC,2021).

Dünyanın her yerinde bireyler artan nüfus, azalan kaynaklar, ekonomik ve kültürel değişimler, artan belirsizlik ve teknolojinin yaygınlaşması ile değişen yaşam koşullarına uyum sağlamaya çalışmaktadır. Yoksulluk, nüfus artışı, sürdürülemez tarım ve hayvancılık uygulamaları, çevre kirliliği, küresel ısınma, iklim krizi, doğal kaynakların tükenmesi, atıkların uygun şekilde bertaraf edilememesi, göç, çarpık kentleşme, terör ve savaşlar, bitmeyen enerji ihtiyacı, ormanların yok edilmesi, finansal krizler, su sorunu, yangınlar gibi artan küresel sorunlar ve krizler git gide derinleşmekte ve sorunların çözümü daha zor bir hale gelmektedir (WEF,2024). Tüm bu krizlere ek olarak 2019 yılında başlayarak tüm dünyada yaşanan pandemi ile birlikte insani ve toplumsal maliyetler artmış, büyük bir sağlık krizi yaşanmıştır. Pandemi sürecinde sosyal adalet sorunları ve eşitsizlikler ile ilgili sorunlar daha da derinleşmiştir.

Daha iyi bir dünyaya nasıl katkı sağlayabilecekleri noktasında ortak bir vizyon geliştirmeleri için bireylerin ve toplumların sürdürülebilirlik kavramı ile tanışmaları

önem arz etmektedir. Brundtland Raporunda (1987) bireylerin yaşamlarını devam ettirirken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama haklarına zarar vermeden kendi ihtiyaçlarını karşılaması olarak tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı son yıllarda sıklıkla kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Ancak pek çok yerde kavram asıl anlamı dışında “devam ettirme”, “sürdürme” anlamında da kullanılmaktadır. Oysa sürdürülebilirlik kavramı İngilizce “sustainability”, devamlılık anlamında kullanılan sözcük ise “continuity”dir. Bu bağlamda sürdürülebilirliğin kapsamı doğayla ve gezegenle uyum ve denge içinde yapılan tüm üretim ve tüketim etkinlikleri olarak düşünülmelidir.

Günümüzün ve yakın geleceğin en karmaşık sistemlerinden biri olarak değerlendirilen sürdürülebilirlik kavramı birbirine bağlı sorunları içinde barındırır. BM Genel Sekreteri Antonio Guterres 2021 yılında yayınlanan BM Çevre Programı (UNEP) Raporunun (Making Peace With Nature) ön sözünde “İnsanlık doğaya savaş açıyor. Bu adeta bir intihar girişimidir” diyerek bu anlamsız savaşın insanların acı çekmesine, artan ekonomik kayıplara ve dünya üzerindeki yaşamın hızla yok olmasına neden olacağını ifade etmiş ve sorunun büyüklüğüne dikkat çekmiştir.

Sürdürülebilir bir gelecek yaratmanın sorumluluğu elbette yalnızca bireylerde değildir. Sürdürülebilirlik stratejileri, uluslararası işbirlikleri ve politika düzenlemeleri ile desteklenmeli, bütüncül bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için tüm paydaşların etkin katılımı gerekmektedir. Hükümetler, sivil toplum örgütleri, uluslararası kurum ve kuruluşlar da amaçlarına ve politikalarına sürdürülebilirliği dâhil etmelidirler.

Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma, toplumsal refahı artırırken doğal kaynakların ve ekosistemlerin korunmasını hedefleyen bir kalkınma modelidir. Bu model, ekonomik büyümeyi sosyal eşitlik ve çevresel sürdürülebilirlik ile dengeler. “Geleceğin ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden taviz vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılama” (WCED,1987) olarak tanımlanan kavram, karşılanması gereken temel ihtiyaçların sınırlılıklar çerçevesinde karşılanması gerektiğini ifade etmektedir. Ekonomik kalkınmanın çevresel maliyetlerini en aza indirmek, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak, atık yönetimini iyileştirmek ve biyolojik çeşitliliği korumak bu sürecin önemli unsurları arasındadır. Ayrıca, toplumsal adaletin sağlanması, yoksulluğun

azaltılması ve eğitim, sağlık gibi temel hizmetlere erişimin iyileştirilmesi de sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bileşenlerindendir.

Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilirlik kavramları arasındaki ilişki Yeni Zelanda Parlamento Çevre Komisyonu'nun Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim raporunda aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

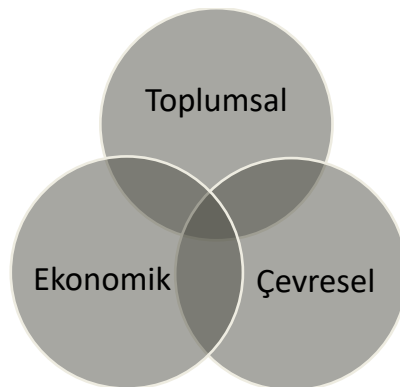
“Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınmanın hedefidir. İnsanların yaşamlarının ve çevrelerinin kalitesini iyileştirmeye ve insanların şimdiki ve gelecek nesillerin bağlı olduğu yaşamı destekleyen sistemleri yok etmeden refaha ulaşmaya yönelik bitmeyen bir arayıştır. Eşitlik adalet gibi diğer önemli kavramlar gibi sürdürülebilirlik de hem bir varış noktası hem de bir yolculuk olarak düşünülebilir”(PCE,2004).

Sürdürülebilir kalkınma Birleşmiş Milletler üye devletlerin ele almaya karar verdiği bir dizi konuyu içermektedir. Bunlar arasında yoksulluğun azaltılması, tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi, küresel nüfus artışı, insan sağlığının korunması, temiz su kaynaklarının korunması, iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin kaybı gibi kapsamlı konulara sürdürülebilirlik perspektifinden yaklaşılması gerekmektedir

"Sürdürülebilir kalkınma" kavramı, özellikle mevcut literatürün ve uluslararası dokümanların vurguladığı bir kavramdır. Sürdürülebilir kalkınma ekonomik büyüme, çevre ve sosyal eşitlik boyutlarını bir arada ele alan bir çerçeve sunmaktadır. Ancak vurgu daha çok ekonomik boyuttadır. Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları bu kavramı merkeze alarak, küresel ölçekte amaçlar belirlemiştir. Dolayısıyla, çalışmada bu kavramın kullanılmasının temel nedeni uluslararası kabul görmüş tanımlarla tutarlılık sağlamaktır. Bununla birlikte, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir yaşam kavramları, daha geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir yaşam, kavramları yalnızca kalkınma süreçleriyle sınırlı değildir; doğal kaynakların korunması, bireylerin bilinçli tüketim alışkanlıkları geliştirmesi ve yaşam tarzlarının sürdürülebilir olması gibi daha kapsayıcı bir yaklaşımı içinde barındırırlar. Bireylerin ve toplumların çevreye duyarlı, toplumsal adaleti gözetken ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını dikkate alan bir yaşam tarzı benimsenmesi vurgulanmaktadır. Bu çalışmada "sürdürülebilir kalkınma" kavramının kullanılmasının nedeni, literatürün gerektirdiği bir durum olsa da eleştirilerin de işaret ettiği gibi sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir yaşam kavramlarının da dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Benzer çalışmalarda bu durumun göz önünde bulundurularak uygun kavramın seçilmesi önerilmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları

Sürdürülebilir kalkınma sıklıkla çevre ile ilgili konular olarak algılansa da aslında üç alt boyutta incelenmektedir. Kavram, çevresel, ekonomik ve toplumsal boyutlara sahiptir (Kajikawa,2008). Bu boyutlar iç içe geçmiş olup tüm bu alanlardaki hem sorunlar hem de çözümler birbirini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için her bir boyutun eşit derecede önemslenerek bütüncül bir gelişimin hedeflenmesi gerekmektedir. Çevresel boyut ekosistemlerin korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını ifade etmektedir. Biyoçeşitliliğin korunması, iklim kriziyle mücadele, atıkların uygun şekilde bertarafı, hava, su ve toprak kalitesinin iyileştirilmesi, doğal kaynakların kullanımı, çevresel etkinin azaltılması gibi konular çevresel boyutla ilişkilidir. Toplumsal boyut, toplumsal refahın artırılmasını ve sosyal adaletin sağlanmasını hedefler. Bu kapsamda eğitim, sağlık, barınma ve temel insan haklarına erişim gibi konulara odaklanılır. Ayrıca yoksulluğun azaltılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, insan hakları, sosyal adalet, nitelikli eğitime erişim, şiddetsizlik kültürünün yaygınlaştırılması, yaşam boyu öğrenmeye katılım, fırsat eşitliği gibi kapsayıcı toplulukların inşa edilmesi gibi konuları da içerir. Ekonomik boyut ise, kaynakların verimli kullanımını, ekonomik büyümenin sürdürülebilir bir şekilde devam ettirilmesini, doğaya zarar vermeden kurgulanan üretim sistemlerini, adil ve hakkaniyete dayanan gelir dağılımını ele almaktadır. Ayrıca, üretim ve tüketim süreçlerinde yenilikçi ve çevre dostu teknolojilerin benimsenmesini, iş fırsatlarının artırılmasını ve ekonomik eşitsizliklerin azaltılmasını da içerir. Şekil 1’de sürdürülebilir kalkınmanın boyutları yer almaktadır.

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutlarının Gösterimi

Sonuç itibariyle sürdürülebilir kalkınma bu üç boyutun birlikte ve uyum içinde dengede olduğu bir yaklaşım gerektirmektedir. Doğal kaynakları korumanın yanı sıra toplumsal ve ekonomik açıdan gelişmeyi hedefleyen uzun vadeli bir bakış açısına sahip olmak sürdürülebilirlik amaçlarına ulaşmak için önemlidir.

Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilir kalkınma Birleşmiş Milletlerin kapsayıcı paradigmasıdır. Kavram ilk kez “Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu”nda (1987) tanımlanmıştır. Ancak bu kapsamdaki hareketlerin başlangıcı 1972 yılında Stockholm’de düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı olduğu söylenebilir. Bu konferansta, çevre ile ilgili konular küresel bir sorun olarak tanınmaya başlanmış ve uluslararası düzeyde ele alınmıştır. Yani çevreyi önemli bir sorun olarak gören ilk küresel konferanstır. Aynı zamanda çevre koruma ile kalkınma arasındaki ilişki de ilk kez tartışılmıştır. 26 ilkeyi içeren bu konferans bildirgesinde çevre sorunları ile ilgili küresel endişeler ön plana çıkmıştır. Bu konferansın en önemli sonuçlarından biri ise Birleşmiş Milletler Çevre Programı’nın (UNEP) kurulmasıdır (UN,1972). Bu kuruluş çevre konusunda önde gelen küresel bir otorite olarak hükümetler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve BM kuruluşlarıyla birlikte çevresel sorunların çözümüne odaklanmaktadır. UNEP geliştirmekte olan ülkelerin çevre ile ilgili politikalarını düzenleyen bir kuruluş olarak 1972’den beri çalışmaktadır.

1987 yılında Birleşmiş Milletler Komisyonu’nda sürdürülebilirlik ilk kez tanımlanmıştır. “Ortak Geleceğimiz” adlı raporda “Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılamak ” olarak tanımlanan kavramın temelini oluşturan ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların dengede olması gerektiğini vurgulamıştır.

1972 yılında Stockholm’de düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı ‘nın 20 yıl dönümünde BM Çevre ve Kalkınma Konferansı düzenlenmiştir. Çevre konusunda uluslararası bir eylem için yeni bir plan olan ve 1992 yılında Rio de Janeiro’da düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (Dünya Zirvesi-UNCED) sonucunda Rio Bildirgesi ortaya çıkmıştır. 27 ilkeyi içeren bu bildirge sürdürülebilir kalkınmanın altında yatan barış, hoşgörü, yoksulluğun azaltılması, cinsiyet eşitliği, çevrenin korunması gibi ilkeleri barındırmaktadır. Dünya Zirvesi’nin resmi belgesi Gündem 21 belgesidir ve hükümetler tarafından kabul edilen bu belge ile sürdürülebilir

kalkınma kavramının ana noktaları tanımlanmıştır. Dünya Zirvesi, sürdürülebilir kalkınma kavramının yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde olup olmadığına bakılmaksızın tüm insanlar için ulaşılabilir bir amaç olduğu sonucuna da vurgu yapmaktadır. Farklı sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlerin nasıl birbirine bağlı olduğuna ve birlikte geliştiğine dikkat çekilmiştir. Rio, kurumsal düzeyde önemli bir dönüm noktasını temsil etmektedir. Toplantıya katılan devlet temsilcileri, özel sektör temsilcileri ve STK'lar arasında iş birliği dönemi başlamıştır (UNESCO,2005). Rio Bildirgesi, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesi (UNFCCC), Biyoçeşitlilik Sözleşmesi ve Orman Yönetimi ilkelerine ilişkin açıklama gibi büyük başarılar bu konferans sonucunda ortaya çıkmıştır.

1992 yılında kabul edilen Gündem 21'in üzerinden beş yıl geçtikten sonra, 1997 yılında, BM Genel Sekreteri Kofi ANNAN, BM Özel oturumunu gerçekleştirmiştir. Bu oturumda beş yıllık ilerleme gözden geçirilmiştir. 2000 yılında, New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde yapılan Milenyum Zirvesi'nde Milenyum Bildirgesi kabul edilmiştir. Yirmi birinci yüzyılın değişen gerçeklikleri ve ihtiyaçları için yeni bir kalkınma stratejisi belirlenmesi gündeme gelmiştir. Buna göre 2015 yılına kadar sekiz amaç sunulmuştur ve bu amaçlara Binyıl Kalkınma Hedefleri ismi verilmiştir. Bu hedefler şunlardır:

1. Aşırı yoksulluğu ve açlığı ortadan kaldırmak
2. Herkesin temel eğitim almasını sağlamak
3. Toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek ve kadınların güçlendirilmesini sağlamak
4. Çocuk ölümlerini azaltmak
5. Anne sağlığını iyileştirmek
6. HIV/AIDS, Sıtma ve diğer salgın hastalıklara mücadele etmek
7. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
8. Kalkınma için küresel ortaklıklar geliştirmek

2002 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi (Johannesburg Zirvesi) ile yerelden küresele sürdürülebilir kalkınmaya olan bağlılık güçlendirilmiştir ve sürdürülebilir kalkınmanın üç temel boyutu olan çevre, toplum ve ekonominin karşılıklı ilişkisi yeniden gündeme gelmiştir. Rio'dan bu yana kaydedilen ilerlemeyi değerlendirmek üzere toplanılmıştır. Yüzden fazla devlet ve hükümet başkanının, on binlerce hükümet temsilcisinin ve sivil toplum örgütünün katıldığı Johannesburg

Zirvesi'nde su ve sanitasyon, enerji, sağlık, tarım ve biyolojik çeşitlilik gibi alanlarda somut taahhütler içeren Eylem Planı kabul edilmiştir.

Milenyum Kalkınma Hedefleri'nin kabul edilmesinin beşinci yıldönümü olan 2005 yılında New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde Dünya Zirvesi düzenlenmiştir. Bu zirvede üye ülkeler nüfusu, soykırım, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlardan koruma sorumluluğunu aldıklarını belirtmiştir. 2005-2014 yılları arası Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim On Yılı olarak kabul edilmiştir. Bu süreçte sürdürülebilir kalkınma ilke ve uygulamalarının eğitim ve öğreniminin tüm yönlerine entegre etmek amaçlanmıştır. Ayrıca herkes için adil ve sürdürülebilir bir toplum yaratma vizyonunu teşvik etmek de amaçlanmıştır. Böylece Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimin temelleri de atılmıştır. 2015 yılında üç günlük Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Bu zirve ile 25 Eylül 2015'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi'ni kabul etmiştir. Şekil 2'de Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi gösterilmiştir.

Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları- 2030 Amaçları

Dünyayı dönüştürmek ve insanlığı sürdürülebilir bir yola teşvik etmek üzere hazırlanan bu eylem çağrısı 2012 yılında Rio de Janeiro kentinde yapılan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nın (Rio+20) ardından uzun süreli bir araştırma sürecinden sonra geliştirilmiştir (UNESCO,2017). 2030 Gündemi'nin merkezinde sürdürülebilir kalkınma amaçları bulunmaktadır. Bu amaçlar insanlığın hayatta kalabilmesi ve her birey için adil, refah ve barış içinde bir yaşam sağlamayı amaçlamaktadır. Pek çok paydaşın üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesi için politika çerçeveleri oluşturması beklenmektedir. Bu nedenle amaçlar tüm ülkelerin acil önlem alması gereken başlıkları içermektedir. Dünya Liderleri bu süreçte aşırı yoksulluğu bitirmek, eşitsizlikleri sona erdirmek ve çevrenin korunması olmak üzere üç önemli amaç için 17 Küresel Amaç üzerinde uzlaşmıştır. Bu, 17 Sürdürülebilir kalkınma amaçları şunlardır (UNESCO,2015):

- Yoksulluğa Son
- Açlığa Son
- Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam
- Nitelikli Eğitim
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
- Temiz Su ve Sanitasyon
- Erişilebilir ve Temiz Enerji
- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
- Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
- Eşitsizliklerin Azaltılması
- Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
- Sorumlu Tüketim ve Üretim
- İklim Eylemi
- Sudaki Yaşam
- Karasal Yaşam
- Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar
- Amaçlar İçin Ortaklıklar

Sonuç itibariyle sürdürülebilir kalkınma, 1972 yılındaki Stockholm Konferansı'ndan günümüze kadar önemli bir süreç geçirmiştir ve küresel çapta

benimsenen temel bir kavram haline gelmiştir. Bu süreçte, çeşitli zirveler, raporlar ve belgeler, sürdürülebilir kalkınmanın küresel politika gündeminde merkezi bir konuma yerleşmesine katkı sağlamıştır. İnsanlığı sürdürülebilir bir yolda yürümek için bilinçlendiren bu küresel girişim evrensel ve kapsayıcı amaçlarla dünya üzerinde adil, barışçıl ve refah içinde bir yaşamı tüm bireylere sağlamayı hedeflemektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (SKE)

Daha sürdürülebilir bir dünyada yaşamak için öncelikle sürdürülebilir kalkınma amaçlarını benimsemek ve bu amaçlara uygun dönüşümü özümsemek gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının tamamının ortak noktası ise eğitimidir. Bireylerin bugün sahip olduğu mevcut eğitim düzeyi yarının sorunlarına çözüm üretmeye katkı sağlamaktadır. Sürdürülebilirlikle ilgili bilgi ve ilkeleri öğretmenin ötesinde SKE, sürdürülebilir bir gelecek yaratmak için toplumsal dönüşüme yönelik planlama, politika geliştirme, uygulama, finans, eğitim programları, öğretme, öğrenme, değerlendirme, yönetim dâhil olmak üzere eğitimin her yönüne temas etmektedir (UNESCO,2012). SKE, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmak için bireylerin davranışlarındaki gerekli dönüşümleri toplumsal, ekonomik ve politik değişimi teşvik ederek bireylerin sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle SKE bireylerin yalnızca, SKA'ların neye ilişkin olduğunu anlamalarını değil aynı zamanda gerekli dönüşümü sağlamaları adına bilgili vatandaşlar olarak ihtiyaç duydukları bilgi ve yetkinliklerle donatılarak SKA'na ulaşılmasına katkıda bulunmalarını sağlar (UNESCO,2017).

Sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayacak eğitim bireyleri farklı açılardan desteklemelidir. Yalnızca ekonomik büyümeyi hedefleyen bir eğitim tüketimi artırmayı teşvik edebilir dolayısıyla sürdürülebilirliğe katkı sağlamadığı gibi zarar da verebilir. Bu nedenle SKE'nin öğrencilerin bilinçli kararlar almalarını sağlayacak; çevresel bütünlük, ekonomik uygulanabilirlik ve gelecek nesiller için adil bir toplum yaratmada sorumlu eylemlerde bulunmalarını sağlayacak nitelikte olması gerekmektedir. Bireyler sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayacak bilgi ve becerilerle donatılmalıdır. Bu kapsamdaki tutumları da güçlendirilmelidir.

SKE sürdürülebilir kalkınmanın altında yatan barış, hoşgörü, yoksulluğun azaltılması, çevrenin korunması, insan onuru, temel özgürlükler, doğal kaynakların dikkatli kullanılması, sosyal adalet, eşitlik gibi ilke ve değerlere sahiptir. Bu ilkeler

devletlerin, toplumların ve okulların eğitim sistemlerinin SKE kapsamında oluşturacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri belirlemelerine yardımcı olabileceği gibi ve mevcut eğitim sistemlerini sürdürülebilirliğe uygun olacak şekilde yeniden yapılandırmaları konusunda bir yol haritası da oluşturmaktadır. SKE katılımcı öğrenmeyi ve üst düzey düşünme becerilerini destekleyen pedagojik teknikler kullanmaktadır. Temelinde kültür boyutu olan sürdürülebilirliğin çevre, ekonomi ve toplum olmak üzere üç alanını da içermektedir. (UNESCO,2012).

UNESCO bünyesinde kurulan 21. Yüzyıl İçin Uluslararası Eğitim Komisyonu tarafından eğitime dair oluşturulan ve tam adı “Öğrenme: İçteki Hazine” olan Delors Raporu eğitimin geleceğine dair hazırlanmış bir rapordur. Bu raporda öne çıkan iki başlık mevcuttur. Bunlardan birincisi, yaşam boyu öğrenme diğeri ise öğrenmenin düzenlenmesindeki dört temel olan bilmeyi öğrenme, yapmayı öğrenme, birlikte yaşamayı öğrenme ve var olmayı öğrenmedir (Balcı,2021). Bu dört boyuta UNESCO tarafından “kendini ve toplumu dönüştürmek” adlı beşinci bir başlık eklenmiştir (UNESCO,2012). Çünkü hayatın her kesimindeki bireyler daha sürdürülebilir bir gelecek yaratmak için bu beş başlığın tamamını uygulamalıdır.

UNESCO, Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitimi uzun yıllardır desteklemektedir. İlk olarak 1992 yılında gündeme alınan kavram, 2005-2014 yılları arasında güçlü bir şekilde dile getirilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumlara ihtiyaç vardır. Ancak her türlü eğitim sürdürülebilir kalkınmayı desteklememektedir. Bu anlamda eğitim bütüncül olarak düşünülmelidir. Yalnızca ekonomik kalkınmanın teşvik edildiği bir eğitim sürdürülemez tüketime yol açabilir.

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim öğrencilerin bilinçli kararlar vermelerini ve çevresel bütünlük, ekonomik büyüme ve adil bir toplum yaratma için sorumlu eylemlerde bulunmalarını teşvik eder. Ayrıca kavram, yaşam boyu öğrenmenin doğasında bulunan nitelikli eğitimle de doğrudan ilişkilidir. Örgün ve yaygın eğitimin tamamında sürdürülebilirlik konularıyla ilgilenmenin ve sürdürülebilirlik yeterliklerini geliştirmenin önemi vurgulanmalıdır. SKE, yalnızca sürdürülebilirliğin temel boyutlarını değil, öğrenme içeriğini ve sonuçlarını, pedagojiyi ve öğrenme ortamını ele alan bütüncül ve dönüşümsel bir eğitimi kapsamaktadır (UNESCO,2017). Kavram, öz yönelimli öğrenmeyi, katılımı, işbirliğini, problem temelli eğitimi, disiplinler arası örgün ve yaygın eğitimi birbirine bağlayan bir eğitimi önerir. SKE, “bireylere kazandırılacak bilgi, beceri, tutum ve değerlerle SKA’larının her birine ulaşmada ortaya çıkacak zorluklarla baş etmeyi kolaylaştırarak başarıyı kolaylaştıran çıktılara ulaşmayı sağlayabilir.

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim ve Program Geliştirme

Program tasarımı, bir eğitim programının nasıl kavramsallaştırıldığını eğitimi geliştirmek amacıyla temel bileşenleri (konu ya da içerik, öğretim yöntemleri, materyaller, öğrenenlerin deneyimleri veya etkinlikleri) nasıl değerlendirdiğini içerir. Birçok eğitim programı yazarı, eğitim programları için belirli bir tek bir tasarıma sahip değildir. Farklı tasarım ve yaklaşımlardan etkilenirler. Genellikle, bir eğitim programı tasarısı, program geliştirme sürecine başladıktan sonra nasıl bir yapı oluşturulacağına dair genel bir çerçeve sağlar. Eğitim programı, sanatsal bir kompozisyonun düzenlenmesi gibi düşünüldüğünde yazarların dünya görüşleri, öğretim ve öğrenme yaklaşımlarından etkilenir. Bu durum, tıpkı bir resmin sanatsal yaklaşımlardan etkilenmesi gibi tasarım seçiminde belirleyici bir rol oynar (Ornstein ve Hunkins, 2016).

İhtiyaç saptama program geliştirme sürecinin çok önemli bir boyutudur. Demirel (2010), planlanan ihtiyaç belirleme çalışmalarında, toplumun, bireylerin ve konu alanının ihtiyaçlarının tespit edilmesinin büyük önem taşıdığını ifade etmektedir. Bu nedenle, ihtiyaç belirleme aşamasında şu sorulara yanıt aramanın gerekli olduğunu ifade etmektedir:

- Toplumun beklentileri ve ihtiyaçları nelerdir?

Toplumun beklenti ve ihtiyaçları, eğitim programlarının hedeflerinin belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Bu ihtiyaçlara uygun hedefler programa dâhil edilmezse, okul ile toplum arasında bir uyumsuzluk yaşanabilir ve okullardan mezun olan bireyler, topluma uyum sağlamakta zorlanabilirler. Bu nedenle, toplumun ihtiyaçlarını ve o toplumun değerlerini, inançlarını belirlemekle başlamak faydalıdır. Toplumu oluşturan bireylerden beklentilerin neler olduğu ve toplum, bireylerin hangi niteliklere sahip olmasını istediği göz önünde bulundurulmalıdır.

- Bireylerin ihtiyaçları nelerdir?

Bireylerin ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçları arasında bir uyum bulunmalıdır. Birey, yaşadığı toplumda uyumlu bir şekilde var olmak ve maddi kazanç elde etmek amacıyla iyi bir meslek sahibi olmayı ister. Bireyin topluma katkı sağlaması eğitim yoluyla mümkün hale gelir. Bu süreci destekleyen ise eğitim programlarıdır.

- Konu alanıyla ilgili ihtiyaçlar nelerdir?

Eğitim programlarının, birey ve toplum ihtiyaçlarına yönelik olarak etkili olabilmesi için, program hedefleri ile konu alanları arasında uyumlu bir ilişki kurulmalıdır. Belirlenen hedeflere ulaşabilmek için hangi konu alanlarının seçilmesi gerektiği net bir şekilde

belirlenmelidir. Bu seçim yapılırken, sürekli gelişen bilgiler ve çağdaş düşüncelerin programa dâhil edilmesine özen gösterilmelidir.

SKE, SKA'nın başarılması için ihtiyaç duyulan özel öğrenme çıktılarını içermektedir. Sürdürülebilirlik vatandaşlarının günümüz dünyasıyla uygun bir şekilde ilişki kurmasına olanak sağlayan bazı anahtar yetkinliklere sahip olması önem arz etmektedir. “Yetkinlikler, bireylerin çeşitli karmaşık bağlam ve durumlarda, eylem ve kendiliğinden örgütlenme için ihtiyaç duyduğu belirli nitelikleri tanımlamaktadır.” (UNESCO,2017). Sürdürülebilirlik için geliştirilmesi önerilen temel yetkinlikler şunlardır:

- Sistem Düşüncesi Yetkinliği
- Öngörüselsel Yetkinlik
- Normatif Yetkinlik
- Stratejik Yetkinlik
- İşbirliği Yetkinliği
- Eleştirel Düşünme Yetkinliği
- Öz Farkındalık Yetkinliği
- Bütünleşik Sorun Çözme Yetkinliği

SKE'nin tüm örgün ve yaygın eğitime entegre edilebilmesinin yolu ise politikadır. Sistem değişimini sağlamak için bakanlıkların, sivil toplumun, üniversitelerin ve diğer tüm paydaşların işbirliği yaparak uyumlu ve tutarlı eğitim politikaları üretmesi gerekmektedir (UNESCO,2017). SKE'nin tüm ülkelere uyan bir modeli mevcut değildir. Her ülke kendi politik, sosyal, kültürel durumuna ve çevresel koşullarına uygun olacak şekilde SKE ve ilgili eğitim programlarını yerel ve ulusal özelliklere göre yorumlamalıdır.

Sürdürülebilirlik yolunda eğitimsel süreçlerin ve eğitim kurumlarının yeniden yapılandırılması ve sistemselsel dönüşümün sağlanabilmesi için SKE'nin öğretmen eğitimine uyumlanması birinci derecede önemlidir. Ancak bu kapsamdaki çabalarda yeterli ilerleme kaydedilememiştir. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Eylem Planında Öncelikli Eylem Alanı 3 eğitimcilerin yeterliliklerini geliştirmeye odaklanmaktadır. SKE'nin hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimine entegre edilmesi önerilen eylemlerdendir (UNESCO,2017).

SKE var olan çeşitli eğitim teorilerini bütünleştiren bir yaklaşımdadır. Kolb'un Deneysele Öğrenme Teorisi, Habermas'ın İletişimselsel Eylem Teorisi ve Freire'nin Eleştirel

Pedagojisi vb. gibi öğrenci merkezli uygulamalara yapılan vurgu, Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim sistemlerinde reform yapmak ve eğitim kalitesinde genel iyileştirmeler elde etmek için güçlü bir araç olarak görülmektedir (UNESCO,2018).

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim programları yapılandırılırken Jack Mezirow'un dönüştürücü öğrenme kuramından da faydalanılabilir. Bu kuram geçen yıllar boyunca Freire'nin özgürleştirici eğitim yaklaşımı ile Habermas'ın iletişimsel eylem kuramının yarattığı etkiler altında biçimlenmiştir (Sayılan,2013). İlk kez 1978 yılında ortaya atılan bu kuram her bireyin kişisel inançları, deneyimleri ve kendilerine ait bir bakış açıları olduğu düşüncesinden yola çıkmaktadır (Kösterelioğlu, 2020).

Kuramın merkezinde bakış açısının değiştirilmesi yani eleştirel düşünsellik yer almaktadır. Programın, yetişkinlerin kendilerine, kendi dünyalarına dair düşünme biçimlerini değiştirmesine yardım etmeye çalışması gerekmektedir. Mezirow bunu bakış açısı dönüşümü olarak adlandırmaktadır (Knowles, Holton III ve Swanson,2014).

Dönüştürücü öğrenme kişisel inançlar, toplumsal normlar ve politik gerçekliğin eleştirel sorgulaması ile başlamaktadır. Bu kuramın merkezinde anlam şemaları ve anlam perspektifi olarak adlandırılan iki temel boyut bulunmaktadır. Anlam perspektifi genellemelerimizi ve zihinsel alışkanlıklarımızı barındıran ve kültürel varsayımlar ile paradigmatic inanç sistemleri tarafından yapılandırılan yapılardır. Anlam perspektifi çocuklukta toplumsallaşma yoluyla edinilmiş kuralları, rolleri ve ilişkileri barındırır. Anlam şemaları kendimiz hakkındaki duygu ve düşünceleri içererek kişisel yorumlarımızı biçimlendiren değer yargıları, tutumlar, duygular ve inançlar tarafından yapılandırılır (Sayılan,2013).

Sayılan (2013), kuramın toplumsal değişmeyi hedefleyen farklı yetişkin eğitimi etkinliklerinde ortaya çıkan dönüştürücü deneyimlerin sınıflandırılması ve bu deneyimlerin kültürel arka planı içinde anlaşılması için kuramsal bir temel sunduğunu belirtmektedir. Ayrıca toplumsal hareketlerin ve gündelik yaşamın içindeki planlı olmayan öğrenmelerin dönüşümünü anlamaya yönelik çalışmalara da ışık tuttuğunu ifade etmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Yönelik Eleştiriler

Her ne kadar sürdürülebilir kalkınma kavramı olarak küresel anlamda benimsenmiş ve ülkelerin politikalarına yön veriyor gibi gözükse de çeşitli bakış açılarından eleştirilere de maruz kalmaktadır. Giderek artan önemine karşın gelen

eleştiriler de artmaktadır. Eleştiriler, kavramın 'çok sıkıcı' olduğu, 'çok belirsiz' olduğu ve 'dünyanın sorunlarını ele almak için 'çok geç' kalındığı gibi farklı bakış açılarını yansıtmaktadır. Kavramı sıkıcı bulanlar kavramın yeterince ilgi çekici veya heyecan verici olmadığını ve geniş çapta değişime teşvik etmek için gerekli olan halkın coşkusunu uyandırmayacağını iddia etmektedir (Dernbach ve Cheever 2015). Belirsiz olduğu ile ilgili gelen eleştiriler sürdürülebilir kalkınmanın belirsiz ve genel tanımından kaynaklanmaktadır. Bu belirsizliğin, kavramın farklı yorumlanmasına ve uygulamalarda zorluğa neden olabileceği iddia edilmektedir (Hopwood, Mellor, & O'Brien, 2005). Geç kalındığını düşünenler ise sürdürülebilirlik kavramının eskimiş ve etkisiz olduğunu, özellikle hızla artan iklim krizine dikkat çekilmesi gerektiğini iddia etmektedir. Bu bakış açısına göre odağın "kalkınma" yerine "hayatta kalma" olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilirliğin yerine daha gerçekçi ve uygun bir amaç olarak 'dayanıklılığın' geçmesi önerilmektedir (Dernbach ve Cheever 2015).

Sürdürülebilir kalkınma politikaları ve amaçları bazen birbiriyle çelişebilir. Örneğin, ekonomik büyümeyi teşvik eden bazı politikalar, çevresel koruma amaçlarıyla uyumsuz olabilir (Sneddon, Howarth, & Norgaard, 2006). Bu çelişkiler, politikaların bütüncül bir şekilde uygulanmasını zorlaştırabilir. Bu bağlamda gelen bir başka eleştiri sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik büyümeyi ön planda tutması, çevresel ve sosyal amaçların ikinci planda kalmasına yol açabileceği ve uzun vadeli çevresel sürdürülebilirlik amaçlarının göz ardı edilmesine neden olabileceği şeklindedir (Redclift, 2005).

Kopnina (2020), büyüme yoluyla sürdürülebilirlik paradigmasının baskısının, eşitsizlikleri derinleştirdiğini ve doğal kaynakların kullanımını artırdığını ifade ederek bu durumun biyolojik çeşitlilik kaybını, iklim değişikliğini ve bunların sonucunda ortaya çıkan sosyal gerilimleri şiddetlendirdiğini söylemektedir. Sürdürülebilir kalkınma politikalarının uygulanmasının büyük maliyetler gerektirmesi nedeniyle özellikle gelişmekte olan ülkeler için zorlayıcı olabileceği de gelen eleştirilerden biridir (Puppim de Oliveira, 2013). Amaçlara ulaşmak için gerekli kaynakların ve teknolojilerin büyük ölçüde gelişmiş ülkelerde bulunması, gelişmekte olan ülkelerin bu amaçlara ulaşmasını zorlaştırmaktadır (Sachs, 2012). Bu durum, gelişmekte olan ülkelerin elindeki sınırlı kaynakları nedeniyle sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmakta güçlük çekmesine ve adaletsizliklerin derinleşmesine neden olmakla birlikte sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada da engeller oluşturabilir.

Bir başka eleştiri sürdürülebilir kalkınma alanında yeterince hızlı ve etkili adımlar atılmadığına yöneliktir. Özellikle iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı gibi acil çevresel sorunlar karşısında, sürdürülebilir kalkınma politikalarının yetersiz kaldığı belirtilmektedir (Meadowcroft, 2000). Yavaş ilerleme, çevresel krizlerin derinleşmesine ve tamamen çözümsüz bir hale gelmesine yol açabilir. SKA'na yönelik ilerlemenin izlenmesi ve değerlendirilmesi de oldukça zordur. İlerlemeyi izlemek ve değerlendirmek genellikle karmaşık ve maliyetli süreçler gerektirir, bu da şeffaflığı azaltır ve amaçlara ne ölçüde ulaşıldığının belirlenmesini zorlaştırır (Bell & Morse, 2008).

Hickel (2015), SKA'nı iki kez düşünmek için beş iyi neden diyerek eleştirilerini şu başlıklar altında sıralamaktadır: büyümenin çelişkisi, büyümenin yoksulluğu azaltmayacağı, eşitsizliklerin göz ardı edilmesi, yoksulluğun esas nedenlerinin göz ardı edilmesi, yoksulluğun yanlış ölçülmesidir.

SKA'nın topluca tüm amaçlarına ve ayrı ayrı her bir maddesine yönelik eleştiriler mevcuttur. Amaç 4'e de bu bağlamda eleştiriler gelmiştir (Akın,2020). Gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin eğitimle ilgili amaçları paylaşılmaktadır. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin hem nitelik hem de nicelik açısından amaçları daha net olmasına karşın gelişmiş ülkelerin neyi amaçlayacağı belirsizdir.

Sonuç olarak eleştirilere rağmen sürdürülebilir kalkınma küreselde ve yerelde güçlü bir karar alma iradesi sunmaktadır ve bu iradenin geliştirilmesi ve uygulanmasının önemi yadsınamaz (Dernbach ve Cheever 2015). Çünkü sürdürülebilir kalkınmanın, çevresel sorunları azaltmak, yoksulluğu ortadan kaldırmak ve gelecek nesiller için yaşanabilir bir dünya bırakmak gibi amaçlara ulaşmak için çok önemli olduğu düşünülmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme

Yaşam boyu öğrenme kavramının kökleri çok eski zamanlara kadar dayandırılabilir. Ancak kavram ilk kez Yetişkin Eğitimi Komitesi Raporunun yazımında görev alan A. L. Smith'tir (Akın,2022). 1929 yılında Oxford Üniversitesi mezunu olan Basil Yeaxlee ise “Yaşam Boyu Eğitim” başlığının ilk kez kullanıldığı bir kitap yayınlanmıştır (Akın,2020). Toplumun ve eğitim bilimlerinin geçirdiği her değişim yaşam boyu öğrenme kavramını da etkilemiştir. 20. yüzyılın başlarından beri önemli eğitim kavramlarından birisi olan kavram 1990'lardan itibaren yaşam boyu öğrenme olarak kullanılsa da asıl kökeni yaşam boyu eğitimidir (Balcı ve Yıldız,2022).

Mesleki eğitim, yetişkin eğitimi, yetişkin öğrenmesi, sürekli eğitim gibi pek çok alt boyutu olan ve disiplinler arası bir yapısı bulunan yaşam boyu öğrenme kavramının dinamik bir yapıda olmasından dolayı geçmişten günümüze içinde bulunduğu dönemin özelliklerinden etkilendiği bilinmektedir (Çukurbaşı ve Kıyıcı,2020). Son yıllarda küresel ölçekte pek çok kurum ve kuruluş yaşam boyu öğrenme ile ilgili araştırmalarına ve çalışmalarına ağırlık vermiştir. OECD, UNESCO, Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlar bu konuda kapsamlı politika önerileri sunmaktadırlar.

UNESCO 1972 yılında yaygın adı ile “Faure Raporu” olarak bilinen bir belge ile “Var Olmayı Öğrenme- Bugünün ve Yarının Eğitim Dünyası” adlı bir belge yayınlamıştır. Bu belgede “dönüşlü eğitim” kavramından söz edilmiştir (Faure vd,1972). Dönüşlü eğitim kapsamında değişen toplumda yaşam boyu eğitimin herkes için gerekli olduğu ve bireylerin tüm yaşamları boyunca öğrenmeye devam etmekte oldukları vurgulanmaktadır. Böylece telafi eğitimleri ile de toplumdaki eşitsizliklerin giderilmesi de amaçlanmaktadır (Kaygın,2020). Faure Raporu ile başlayan ve devamındaki yıllarda gerçekleştirilen toplantı ve konferanslar sonucunda dönüşlü eğitim OECD için önemli bir kavram olmuştur (Balcı ve Yıldız,2022). 1996 yılında “Delors Raporu” olarak anılan “Öğrenme: İçteki Hazine” adlı raporla “bilmek için öğrenme, yapmak için öğrenme ve olmak için öğrenme” bakış açıları sunulmuştur.

Avrupa Birliği Antlaşması’nda 1997’den itibaren mesleki eğitimin yaşam boyu sürmesi gerektiği vurgusu yer almakta ve üye ülkelerin hayata geçirmesi gereken bir amaç olarak belirtilmektedir. Ayrıca Avrupa İstihdam Stratejisi’nin işsizliği kıta için büyük bir sorun olarak tanımlaması ve bu sorunla baş etmenin yolunun da eğitim olduğunu ifade etmesi önemlidir. İstihdam konusunda her yıl üye ülkelerden rapor istenmekte ve her ülke için ulusal düzeyde yaşam boyu öğrenmenin gelişimiyle ilgili bir eylem planı yapılması beklenmektedir (Özcan,2008).

2000’li yıllarda yaşam boyu öğrenme kavramının daha çok göz önünde olan bir kavram haline geldiği gözlemlenmektedir. 2000 yılında Lizbon’da toplanan Avrupa Konseyi yaşam boyu öğrenme kavramını ekonomik bir söylemle vurgulamıştır. Bu toplantıda konseye üye devletlerin liderleri tarafından 10 yıllık strateji imzalanmıştır. Bilgi temelli ekonomi, iş olanakları, ekonomik kalkınma gibi başlıklar vurgulanmıştır. Bu başlıklarda gelişim sağlanması için ise yaşam boyu öğrenmenin gerekli olduğu ifade edilmiştir (Kaya,2014). Yine 2000 yılında kabul edilen Hayat Boyu Öğrenme Memorandumu da kavram ile ilgili politikalar için oldukça önemlidir. Hayat Boyu Öğrenme Memorandumunda tüm üye devletlerle ve aday ülkelerle yaşam boyu öğrenme

kavramı tartışmaya açılmıştır. Yaşam boyu öğrenmenin kapsamı “okul öncesi yıllardan başlayarak emeklilik sonrasına kadar devam eden tüm formel ve informel öğrenmeler” olarak belirtilmiştir. Yaşam boyu öğrenmeyi uygulamaya koymanın en önemli öncelik olduğundan söz edilmiştir. Buna gerekçe olarak da Avrupa’nın bilgi temelli bir topluma ve ekonomiye doğru yönelmesi, rekabet edilebilirliğin güçlendirilmesi, bireylerin kendi yaşamlarını planlayarak toplumda etkin olarak bulunmak istediklerini ve farklılıklarla (kültürel, etnik, dilsel) bir arada uyum içinde yaşamayı öğrenmelerinin gerekliliği gösterilmektedir. Hayat Boyu Öğrenme Memorandumunda aşağıda belirtilen temel stratejilerinin, yaşam boyu öğrenmenin tanımlanması ve yaygınlaşmasında gerekli olduğuna değinilmiş ve 21. Yy’daki yaşam boyu öğrenmenin genel çerçevesi belirlenmiştir:

- Herkes için yeni temel beceriler,
- İnsan kaynaklarına daha fazla yatırım,
- Eğitimde yeniliklerin ve yeni yöntemlerin geliştirilmesi,
- Öğrenmeye değer verilmesi/belgelendirilmesi,
- Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yeniden gözden geçirilmesi
- Eğitimin mümkün olduğunca öğrenenlere yakınlştırılması ile erişim zorluğu olan kesimlere ulaşmak için bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanma,
- Yerel ve bölgesel merkezli girişimler için yaşam boyu öğrenme yaklaşımı,
- Çok amaçlı öğrenme merkezleri, tasarım beceri atölyeleri kurma, öğrenen toplum için bilgi ağlarından yararlanma olarak belirlenmiştir (CEC,2000; HBÖ Strateji Belgesi 2014; Güleç, Çelik, Demirhan,2012; Sayılan,2013;Küçüksüleymanoğlu,2020)

2000’li yıllardan günümüze kadar uluslararası kurum ve kuruluşların bu kapsamda pek çok politika belgesi ve araştırma raporu yayınlamıştır. Bu süreçte kavramın eğitim kavramından öğrenmeye doğru kaydığı dikkat çekmektedir. Bu durumun sebebinin ise OECD, Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi daha çok ekonomik ve politik kurum ve kuruluşların etkisi ile olduğu söylenebilir (Balcı ve Yıldız,2022).

2006 yılında Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi yaşam boyu öğrenme anahtar yetkinlikler hakkında bir tavsiye kararı kabul etmiştir. Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyinin 22/05/2018 tarihli ve 2018/C 189/01 sayılı Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinliklere İlişkin Konsey Tavsiye Kararında ise “Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinlikler–Avrupa Referans Çerçevesi” yer alan anahtar

yetkinlikler, seviye tanımlayıcılarında ve yeterlilik türü belirleyicilerinde kullanılır. Bu çerçevede yaşam boyu öğrenme kapsamında her bireyin kazanması beklenen sekiz yetkinlik bulunmaktadır. Söz konusu anahtar yetkinlikler şunlardır:

1. Anadilde İletişim
2. Yabancı dillerde iletişim
3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler
4. Dijital yetkinlik
5. Öğrenmeyi öğrenme
6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler
7. İnisiyatif alma ve girişimcilik:
8. Kültürel farkındalık ve ifade (EPC,2006)

AB ülkeleri için yaşam boyu öğrenme stratejisi küresel rekabette yüksek nitelikli insan gücü yetiştirmeye yön vermektedir (Sayılan,2013). Yaşam boyu öğrenme, Avrupa Birliğinin on yıllık istihdam ve büyüme stratejisi ‘Avrupa 2020’nin de merkezindedir. Avrupa 2020 Büyüme ve İstihdam Stratejisi eğitim ve öğretimin ve eğitim öğretim içinde de yaşam boyu öğrenmenin rolüne vurgu yapmaktadır. Bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazanılması ve sürekli güncellenmesi toplumun tüm kesimleri için önkoşuldur (Phillipson and Evitan,2017).

UNESCO 2015 yılında kabul ettiği sürdürülebilir kalkınma amaçları ile yaşam boyu öğrenme konusunda da tüm üye ülkelerin politikalarına yön vermektedir. BM üyelerinin kabul ettiği ve ulaşmaya çalıştığı 17 küresel amacın dördüncüsü Nitelikli Eğitimidir. Bu amaç altında “Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek” ifadesiyle yaşam boyu öğrenme kavramı özellikle vurgulanmaktadır. Bununla birlikte 17 küresel amacın tamamının da yaşam boyu öğrenme ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili olduğu söylenebilir. Çünkü bu amaçların gerçekleştirilebilmesinin en temel gerekliliklerinden bir tanesi yaşam boyu öğrenmenin toplumdaki tüm gruplar için erişiminin sağlanmasıdır (Küçüksüleymanoğlu,2020).

Yaşam boyu öğrenme sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada çok merkezi bir role sahiptir. Bireylerin bilinçlenmeleri, bilgi ve becerilerle donatılmaları, yenilik ve teknoloji konusunda çağı yakalamaları ve tüm bunları yaparken de doğayla ve gezegenle uyum içinde olarak sürdürülebilir tercihler ve alışkanlıklar kazanmaları ancak ve ancak eğitimle gerçekleşebilir. Yaşam boyu öğrenme sadece uygun davranışları kazandırmakla

kalmaz. Aynı zamanda sürdürülebilir olmayan alışkanlıkları da azaltarak yetkinliklerin, becerilerin gelişmesini de sağlar (Küçüksüleymanoğlu,2020).

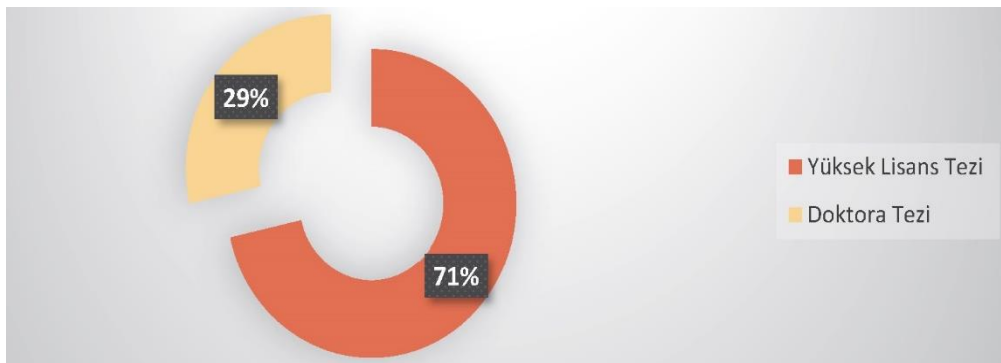
Yaşam boyu öğrenme adil bir toplum düzeni oluşturma konusunda da çok önemli bir role sahiptir. Örgün öğretimden çeşitli nedenlerle ayrılmak durumunda kalan bireylere sunulan eğitimler sosyal adaleti sağlamak için katkıda bulunmaktadır. Bu da sürdürülebilir kalkınma amaçlarından Amaç 10 Eşitsizliklerin Azaltılması amacına hizmet etmektedir.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde öğretmen adaylarına yönelik sürdürülebilir kalkınma için eğitim programı ile ilgili Türkiye’de ve Dünya’da yapılan araştırmalar incelenmiştir. Konuyla ilişkili olduğu düşünülen araştırmalar aşağıda sunulmuştur

Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de yapılan tezlerin taranması aşamasında YÖK ulusal tez merkezi sayfasından tarama gerçekleştirilmiştir. 2024 yılı Haziran ayı itibariyle adında “sürdürülebilir” sözcüğü bulunan tezler için tarama yapılmıştır ve 3706 tez bulunmuştur. Ancak bu sözcükle yapılan tarama sonucunda eğitim alanı dışında da çok sayıda araştırma olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar mevcut araştırma ile ilişkili olmadığından arama kısıtlanmış ve yalnızca sosyal bilimler alanında yine “sürdürülebilir” anahtar sözcüğü ile tarama gerçekleştirilmiştir. Bu tarama sonucunda da 1897 teze ulaşılmıştır. Bankacılık, işletme, ekonomi, maliye, mühendislik gibi farklı alanlardaki çalışmaları da eleayabilmek amacıyla konu alanı “Eğitim-Öğretim” olarak kısıtlandığında 2007-2024 yılları arasında hazırlanmış olan 196 tez bulunmuştur. Bu tezler arasından 140 tezin yüksek lisans, 56 tezin ise doktora tezi olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3. 2007-2024 yılları arasında YÖK’ün Resmi İnternet Sitesinde Tez Başlığında “Sürdürülebilir” Sözcüğü Bulunan, Eğitim-Öğretim Alanında Yapılmış Tezler

Bu tezler incelenirken “sürdürülebilir kalkınma için eğitim (SKE) ” konusunda yapılan araştırmalar mevcut araştırma ile ilişkili olduğundan yalnızca bu kapsamda yapılan araştırmalar seçilmiş ve aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Türer tarafından 2010 yılında hazırlanan "Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarının Belirlenmesi” adlı yüksek lisans tezinde On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma ile ilgili farkındalıklarını tespit etmek amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalıklarını Belirleme Anketi aracılığıyla veri toplanmıştır. 183 katılımcıdan toplanan verilerin analizi sonucunda öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmanın tüm boyutlarında farkındalıklarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet, yaşadıkları yerleşim birimi, aile geliri, anne ve baba eğitimi gibi çeşitli değişkenlerin ise sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları üzerinde bir etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır.

2011 yılında Akpınar tarafından hazırlanan “Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Konusunda İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim okullarında görev yapan 46 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Toplanan veriler betimsel analizle incelenmiştir. Araştırma sonucunda okul yöneticilerinin sürdürülebilir kalkınma için eğitim kavramını sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımı ile ilişkilendirdikleri ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamında bütüncül uygulamalar olmadığını ifade etmişler ve geri dönüşüm, atık, enerji, su tasarrufu, sağlıklı ve yerel beslenme gibi konulara önem verdiklerini belirtmişlerdir.

2014 yılında Gökmen tarafından hazırlanan “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim: Öğretmen Adaylarının Tutumları ile İlişkili Olan Faktörler, Gazi Eğitim Fakültesi Örneği” adlı doktora tezinde karma yöntem kullanılmıştır. 2012-2013 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi’nde öğrenimlerine devam eden 619 öğretmen adayı ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik tutum ölçeği, sürdürülebilir kalkınma ile kalkınmanın göstergelerini eşleştirme ölçeği, sürdürülebilir kalkınma başarı testi ve sürdürülebilir kalkınma görüş bildirme formu” olmak üzere dört farklı ölçme aracı ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ise şu şekildedir:

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma başarı puanlarının düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri sırasında çevre ile ilgili

aldıkları ders sayısının sürdürülebilir kalkınma başarı puanlarını anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma ile ilgili görüşlerinin genel anlamda ekolojik boyuta odaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

2016 yılında Soysal tarafından hazırlanan “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitime Yönelik Yeterlik Algıları” adlı doktora tezinde karma yöntem kullanılarak öncelikle öğretmen adaylarının mevcut konuyla ilgili tutumları ve yeterlik algıları incelenmiştir. Daha sonra sınıf öğretmenliği öğretim programı, gerekli öğrenme fırsatlarını yansıtıp yansıtmama bakımından ele alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre katılımcıların yaşadıkları şehrin kalkınmışlık seviyesinin tutum ve yeterlik algıları üzerinde etkili olduğu; ebeveynlerinin eğitim durumlarının etkili olmadığı, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olumlu tutum geliştikçe sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik yeterlik algılarının da arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

2019 yılında Özsoy tarafından hazırlanan “ Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde 27 fen bilimleri öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda fen bilimleri öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma ile ilgili bilgi sahibi oldukları ancak sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamında hizmet içi eğitimlerle desteklenmeleri gerektiği ortaya çıkmıştır. Özellikle lisans eğitimleri sırasında fen bilimleri öğretmenlerine sürdürülebilir kalkınma için eğitimle ilgili ek bir seçmeli ders olarak verilmesi, diğer derslerle bütünleştirilmesi ve disiplinler arası uygulanması önerilmektedir.

2020 yılında Gürbüz tarafından hazırlanan “Sınıf Öğretmenlerinin Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitime Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı yüksek lisans tezinde karma yöntem kullanılmıştır. 56 sınıf öğretmeni ile yürütülen araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin SKE’ye yönelik öz yeterlik inançlarının belirlenmesidir. Bu kapsamda katılımcılara dört hafta boyunca öz yeterlik ölçeği uygulanmış ve katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Toplanan verilerin analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik öz yeterlik inançları tespit edilmiştir. Cinsiyet, kıdem, görev yapılan yer değişkenlerine göre arasında bir ilişki olmadığı, akademik düzey değişkenine göre yüksek lisans mezunlarının lehine bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme verilerinin analizi sonucunda ise öğretmenlerin SKE’in gerekliliğini savunduğu ve bu eğitimin erken yaşlarda, okul öncesi dönemde başlaması gerektiği ve yaşam boyu sürmesi gerektiği sonuçları ortaya çıkmıştır.

Tekin (2021) “Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitime Yönelik Olarak Öğretmenlerin Değer ve İnançlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Sürdürülebilir Kalkınma Değerleri ve Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi İnançları Ölçeği aracılığıyla toplanan veriler 2018-2019 eğitim öğretim yılında Balıkesir’de görev yapan 180 sınıf öğretmeninden, 50 sosyal bilgiler öğretmeninden ve 60 fen bilgisi öğretmeninden toplanmıştır. Araştırma sonucunda branşın, öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik değer algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Koşan (2021) “Pedagojik sistemler kuramına göre geliştirilen sürdürülebilir gelişme için öğretmen eğitimi programının yansımalarının incelenmesi” adlı doktora tezinde Ankara’nın çeşitli okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 10 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilirlik hakkındaki görüşleri ile sürdürülebilirlik hakkındaki bilgilerini ve eğitim uygulamalarını nasıl etkilediğini incelenmektir. İç içe gömülü karma desen araştırması olarak tasarlanan çalışma 2020-2021 eğitim öğretim yılında uygulanmıştır. Öğretmenlere uygulanan program sonucunda toplanan veriler analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre uygulanan programın öğretmenlerin planlama ve uygulama becerilerine olumlu etki ettiği ifade edilmektedir.

Yurtiçinde yapılan tezler dışında Google Akademik üzerinden makale taraması gerçekleştirilmiştir. “Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim” kavramı ile yapılan tarama sonucunda 13 akademik makaleye ulaşılmıştır. Ancak bu makaleler sürdürülebilirlik bağlamında hazırlanmıştır. Makalelerde sürdürülebilir kalkınma amaçlarının eğitim süreçlerine nasıl entegre edilmesi gerektiği tartışılmıştır. Araştırmayla ilgili olan makaleler aşağıda incelenmiştir.

Teksöz (2016) “Geçmişten ders almak: Sürdürülebilir kalkınma için eğitim” başlıklı makalesinde amaç çevre sorunlarının yönetiminde eğitimin rolünü ve sürdürülebilir kalkınmanın önemini vurgulayarak SKE’nin gerekliliğini ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda geçmişten günümüze kadar kavramın geçirdiği süreçleri özetlemiş sonuç olarak da mevcut çalışmaların ülkemizde mevcut çalışmalara başlandığı ancak bunların yeterli olmadığı, özellikle UNECE modelinin örnek alınarak kapsamlı bir yol haritası çizilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Uşraş ve Zengin’in (2018) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim ile İlgili Görüşleri” adlı araştırmasında, sınıf öğretmeni adaylarının SKE konusundaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma

yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilmiştir. 30 sınıf öğretmeni adayı görüşme yapılmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Sonuçlar, sınıf öğretmeni adaylarının genel olarak sürdürülebilir kalkınma için eğitime olumlu baktığını göstermektedir. Katılımcılar, sürdürülebilir kalkınma eğitiminin okul öncesi dönemden itibaren verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, öğretmen adayları, sürdürülebilir kalkınma eğitiminin en etkili yönteminin okul dışı gezi programları olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında drama yönteminin uygulanmasının ve konuyla ilgili videoların izletilmesinin etkili olabileceği ifade edilmiştir.

Korkmaz (2020) tarafından hazırlanan “Yenilenen Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Bağlamında İncelenmesi” adlı araştırmanın amacı, yenilenen öğretmen yetiştirme lisans programlarını SKE bağlamında incelemektir. Araştırmada öğretmenlik mesleğinin üç boyutu olan meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür derslerinin içeriklerinde sürdürülebilirlik ve SKE kavramları analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda bu kavramların yalnızca seçmeli derslerde yer aldığı ve bu derslerin çoğunlukla alan bilgisi kategorisinde olduğu tespit edilmiştir.

Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Yurtdışında yapılan tezler için Proquest, Ebsco, OATD, Google Akademik sayfalarında anahtar sözcüklerle tezler arasında tarama yapılmıştır. Veri tabanlarında “Sürdürülebilir” sözcüğü ile yapılan aramalar sonucunda çok sayıda sonuca ulaşılmıştır ve bu araştırmaların çok büyük bir çoğunluğu eğitim-öğretim alanı dışındadır. Tarama kısıtlanarak tırnak içi ve tam metin “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim” kapsamındaki araştırmalar taranmıştır ve dili İngilizce olan araştırmalar seçilmiştir. Bu araştırmalardan mevcut araştırma ile ilgili olanlar aşağıda sunulmaktadır.

Jelle Boeve-de Pauw ve arkadaşları 2015 yılında "Sustainability" dergisinde yayınlanan araştırmasında, Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (SKE) programlarının etkinliğini incelemiştir. İsveç'teki 51 okulda 2413 öğrenciyi kapsayan u çalışmada çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları içeren sürdürülebilir kalkınma konusunda öğrencilere bilinç kazandırmak amaçlanmıştır. SKE'nin sınıflarda ne ölçüde uygulandığı ve öğrencilere etkisi analiz edilmiştir. Bulgular, . SKE'nin öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma bilinçliliğini artırmada etkili olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin yaşı ilerledikçe SKE'nin daha sık uygulandığı ve etkisinin arttığı, . SKE sertifikalı okullarda 12. sınıf öğrencilerinin SKE' uygulamalarını daha fazla algıladığı belirlenmiştir. Bu

sonuçlar, SKE'nin sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmadaki önemli rolünü ve farklı yaş gruplarına uygun SKE yaklaşımlarının uyarlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Foley (2017), College Cork niversitesinde hazırladığı “Sürdürülebilirliği küresel bir perspektiften anlamak: İrlanda'da ağdaş eğitimde sürdürülebilir kalkınma için eğitimin rolünü araştırmak” adlı doktora tezinde sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim konularına odaklanmıştır. Bu çalışmada iki araştırma sorusu ele alınmıştır: Sürdürülebilirliğin sağlanmasıyla ilgili zorluklar nelerdir ve bu zorluklar nasıl daha net anlaşılabilir? Bu çalışmada sürdürülebilirlik için kavramsal bir ereve geliştirerek sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim anlayışını ılerletmek amaçlanmıştır. 49 görüşme, altı odak grup görüşmesi ve dört anket ile veri toplama süreci gerçekleştirilmiş, araştırmaya toplam 404 kişi katılmıştır. Araştırma, İrlanda'da 2014-2020 Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Stratejisi'nin uzmanlarca olumlu karşılanmasına rağmen hesap verebilirlik ve belirli amaçlar açısından yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. İrlanda'daki örgün eğitim sistemi içinde sürdürülebilir kalkınma eğitimi genellikle marjinalleştirilmiştir. Bu kapsamda ortaya çıkan engeller arasında konu disiplin hkimiyeti, eğitim reformuna karşı direnç ve geleneksel müfredata bağlılık yer almaktadır. Bu engeller özellikle ortaöğretim, sonrası ve yükseköğretim düzeylerinde belirgindir. Yükseköğretimde, sürdürülebilirlik konuları ğretmen eğitimi ve işletme yönetimi eğitimine entegre edilmeli ve disiplinler arası ğretim ve araştırma önceliklendirilmelidir.

Small'un (2018), Saskatchewan niversitesinde hazırladığı Sorgulamaya Dayalı ğrenme: İlköğretim Okullarında Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitimin Teşvik Edilmesi için Bir Araç” adlı tezde Saskatchewan'daki 6. sınıflarda İngilizce dil sanatları, matematik, sosyal bilgiler ve fen bilimleri alanlarında sorgulamaya dayalı öğrenme ile SKE'nin desteklenip desteklenmediği incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılarak yürütülen araştırmada beş farklı okuldan beş ğretmen seçilerek görüşmeler yapılmıştır. Bulgular, sorgulamaya dayalı ğrenmenin SKE'yi teşvik etmek için uygun bir ğretim yöntemi olduğunu göstermiştir. Ancak müfredatın yeterli SKE içeriğine sahip olmadığı ve ğretmenlerin SKE'yi entegre etme konusunda zorluklar yaşadığı belirlenmiştir.

Baudry'nin (2020) Oulu niversitesinde hazırladığı " Sürdürülebilir kalkınma için eğitimin başarısızlığını anlamak: sürdürülebilir kalkınma için eğitimin içeriği ve pedagojisi üzerine bir analiz" başlıklı tez alışması, Sürdürülebilir Kalkınma için

Eğitimin (SKE) başarısızlıklarını analiz ederek, SKE'nin içeriği ve pedagojisini tanımlamaktadır. Araştırma, SKE'nin sadece çevre eğitimi olarak değil, bütüncül bir eğitsel yaklaşım olarak yeniden tanımlanması gerektiğini savunmaktadır. Araştırmanın amacı, SKE'yi tanımlamak, uygulamadaki engelleri belirlemek ve SKE için bir içerik ve pedagoji çerçevesi oluşturmaktır. Geçmiş uygulamaların SKE'yi çevre eğitimiyle sınırlandırarak, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik ve sosyal boyutlarını göz ardı ettiği ifade edilen araştırmada sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutunu (çevre, ekonomi ve toplum) kapsayan ve bütüncül eğitsel ve sosyal yapıyı sürdürülebilirlik becerileri ve değerlerini aktarmaya amaçlayan bir süreç önerilmektedir. Araştırmada SKE'nin anahtar kavramları ve uygulamada karşılaşılan sorunlar özetlenmekte ve SKE'nin etkili bir şekilde uygulanması için gereken adımlar belirtilmektedir. Önerilen çerçevede SKE'nin, öğrencilere sürdürülebilir kalkınma için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırması hedeflenmektedir. Pedagogik olarak, SKE'nin nasıl uygulanabileceği konusunda öneriler sunan araştırma, öğrencilerin merkezi rol oynadığı dönüşümcü bir öğretim yaklaşımını önermektedir. Araştırmada SKE'nin etkin uygulanması için gerekli olan içerik ve pedagoji vurgulanmakta, sürdürülebilir toplumlara geçiş sürecinde eğitimin merkezi rolü ön plana çıkarılmaktadır.

Grice'in (2022), Gothenburg Üniversitesi'nde yürüttüğü "Sürdürülebilir kalkınma için eğitimde epistemik inançlar ve yeterlilik kavramları" adlı tezde SKE'nin epistemolojik, etik ve eleştirel boyutlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada karma desen kullanılmıştır. 366 katılımcıyla yürütülen araştırmada nicel veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. Etik yetkinlik, eyleme hazır olma ve normatif yetkinlik ise araştırmanın nitel boyutu için bu teorik olarak incelenen kavramlardır. Araştırma, SKE öğretmenlerinin hem ahlaki açıdan duyarlı hem de öğretmen-öğrenci ilişkisinde didaktik dönüşüme hazır olmaları gerektiğini söylemektedir. Sonuçlar, öğrencilerin gelişmiş epistemik inançlarının disiplinler arası SKE'de önemli bir öncül olabileceğini ve yetkinliğin kavramsallaştırılmasında eylem unsurunun eğitim araştırmaları ve uygulamaları için kritik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.

2022 yılında Maastrich Üniversitesi'nde Eussen tarafından hazırlanan "SKE temelli eğitim: Sürdürülebilir kalkınma için eğitimin dönüştürücü vaadini yerine getirmek" adlı araştırmada SKE resmi kurumlar ve STK'lar gibi paydaşlarla iş birliği içinde ele alınmaktadır. Çalışmada SKE'nin dönüşümsel vaadini yerine getirebilmesi için uygun bir çerçeve ve yaklaşım geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. SKE, okulları toplumsal alanlarda öğrenmenin merkezi olarak gören ve bu nedenle onları "Açık Eğitsel

Bölge" (OPEDUCA) olarak konumlandiran bir yaklaşımlı benimsenmektedir. 2004-2007 yılları arasında gerçekleştirilen OPEDUCA projesinin 2007 yılında ulusal ve uluslararası düzeydeki akademisyenler, politika geliştiricileri ve çeşitli girişimlerle resmi SKE alanına girdiği belirtilmektedir. SKE'yi, okullar, sanayi, çevre eğitimi ve toplumdaki çeşitli kesişim noktalarında konumlandiran çalışma, SKE'nin karmaşıklığını ele alarak, eğitimdeki ayrımları aşmaya ve disiplinler arası öğrenme yollarına odaklanmaktadır. Çalışmanın sonuçlarında SKE'nin dönüşümsel vaadini yerine getirebilmesi için öğretmenlerin ve okul liderlerinin profesyonelleşmesinin önemi vurgulanmakta ve eğitsel araştırma ile politika geliştirmenin daha az yönetsel, daha destekleyici bir şekilde uygulanması gerektiği belirtilmektedir.

İrlanda Limerick Üniversitesinde 2023 yılında Conway tarafından hazırlanan "İrlanda'da tasarım ve teknoloji eğitiminde sürdürülebilir kalkınma eğitimi: bir eylem çerçevesi oluşturmak için öğretmen algısı ve uygulamasının araştırılması" adlı doktora tezinde İrlanda'da SKE'nin, programlara entegre edilmesi konusunda ilerleme kaydedilmiş olsa da, 2014-2020 dönemi için hazırlanan ilk Ulusal Eğitim Stratejisi'nin gözden geçirilmesi raporunda öğretmenler arasında stratejiye yönelik farkındalığın eksik olduğunun ortaya çıkması üzerine, öğretmenlerin SKE algılarını ve uygulamalarını incelemek amacıyla bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, 140 stajyer öğretmen ve öğretmen adayları ile yapılan anket ve İrlanda genelindeki 26 öğretmenle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda İrlanda'daki Tasarım ve Teknoloji Eğitiminin SKE'yi anlamlı bir şekilde nasıl entegre edebileceğine dair öneriler sunan bir çerçeve geliştirilmiştir. Bu çerçeve, öğretmen eğitimi, mesleki gelişim, müfredat ve değerlendirme, dönüştürücü eğitim ve sistem düşüncesi gibi beş odak alanını kapsamaktadır. Bu çalışma, öğretmenlik mesleğinin gerçeklerine ilişkin derinlemesine bir kavrayış sağlayarak, söylem ile uygulama arasındaki boşluğu kapatmaya yardımcı olacak öneriler sunmaktadır.

Oulu Üniversitesi'nde, Anna Rae Heuman tarafından 2023 yılında hazırlanan "Değişim için Öğretim: SKE'de Dönüştürücü Pedagojiyi Keşfetmek" adlı tezde SKE'de eğitimde dönüşüme ilişkin pedagojinin nasıl uygulanması gerektiği ve bunun kuramsal temelleri incelenmiştir. Eko Okullar, UNESCO Dönüşümsel Eğitim Forumu ve CoDesigns gibi programlar incelenmiştir. SKE bağlamında okullardaki dönüşüme ilişkin eğitim, öğrenme ve pedagoji ele alınmıştır. Araştırmada dönüşüme ilişkin eğitimin kökenlerini ve sürdürülebilirlik eğitimindeki rolünü incelerken, Eco-Schools, UNESCO Transformative Eğitim Forumu ve CoDesignS gibi programları ele alır. Ayrıca, öğretmen

eğitiminde ve çocuk öğrencilerde dönüşüme ilişkin eğitimin uygulanmasını tartışır ve sürdürülebilir kalkınma eğitiminde dönüşüme ilişkin eğitimin uygulanmasını destekleyen öneriler sunar. Mezirov'un teorilerini temele alan bir yaklaşımla yapısal değişimlere ve eğitimde, toplumda nasıl değişimler sağlanabileceğine dair öneriler sunulmaktadır.

Pihen González, Kaliforniya Üniversitesi'nde 2024 yılında "Gelecek için Öğretim: Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitimin Hizmet İçi Öğretmen Geliştirme Programlarına Entegrasyonu" adlı bir tez hazırlamıştır. Çalışma, Kaliforniya'da bir devlet okulunda görev yapan dört ilkökul öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, mesleki gelişim etkinlikleri, sınıf gözlemleri, ders planı tasarımı, odak grup görüşmeleri ve bire bir görüşmelerden oluşan altı aşamada toplanmıştır. Veri kaynakları arasında saha notları ve ses kayıtlarının transkriptleri bulunmaktadır. Araştırmada katılımcıların SKE ile uyumlu eğitim vermeye çalışırken yaşadıkları zorlukları ve destek ihtiyaçlarını tespit etmek için eleştirel etnografi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin sürdürülebilirlik içeriğini derslerine entegre etmede çeşitli zorluklar yaşadığını ortaya koymuştur. Bu zorluklar arasında planlama ve uygulama için zaman kısıtlamaları, sürdürülebilirlik konuları, fen eğitimi konusunda okuryazarlık eksikliği, öğrencilerin temel akademik becerilerini geliştirme gerekliliği, test puanı odaklı bir okul kültürü, hizmet öncesi eğitim yıllarında alınan hazırlığın yetersiz oluşu ve okul bölgelerinden yeterli destek sağlanamamasıdır.

İlgili araştırmalar incelendiğinde, yurtdışındaki çalışmaların ağırlıklı olarak karma desen kullanılarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Çalışmaların sonuçlarına göre, SKE programlarının özellikle çevresel, sosyal ve ekonomik alanlarda öğrencilerin bilinç düzeyini artırmada etkili olduğu, SKE sertifikalı okullarda farkındalığın daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Eğitim sistemi ve sürdürülebilirlik ile ilgili çalışmalarda, özellikle öğretmen eğitimi ve yönetim alanlarında disiplinler arası işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca sorgulamaya dayalı öğrenmenin SKE'yi desteklemede önemli olduğu, SKE'nin yalnızca çevre eğitimi olarak değil, bütüncül bir eğitim olarak ele alınması gerektiği ifade edilmiştir. Ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları içeren kapsamlı bir pedagojinin önemi vurgulanmış, SKE'de etik ve epistemik inançların kritik rol oynadığı, disiplinler arası yaklaşım ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinde etik dönüşüm gerekliliği üzerinde durulmuştur. SKE'de dönüşümsel pedagojiyi teşvik eden yaklaşımlar önerilmiş; bu modelin çocukların ve öğretmenlerin eğitimine katkısı incelenmiştir. Son olarak, hizmet içi öğretmen gelişiminde SKE entegrasyonunun zaman

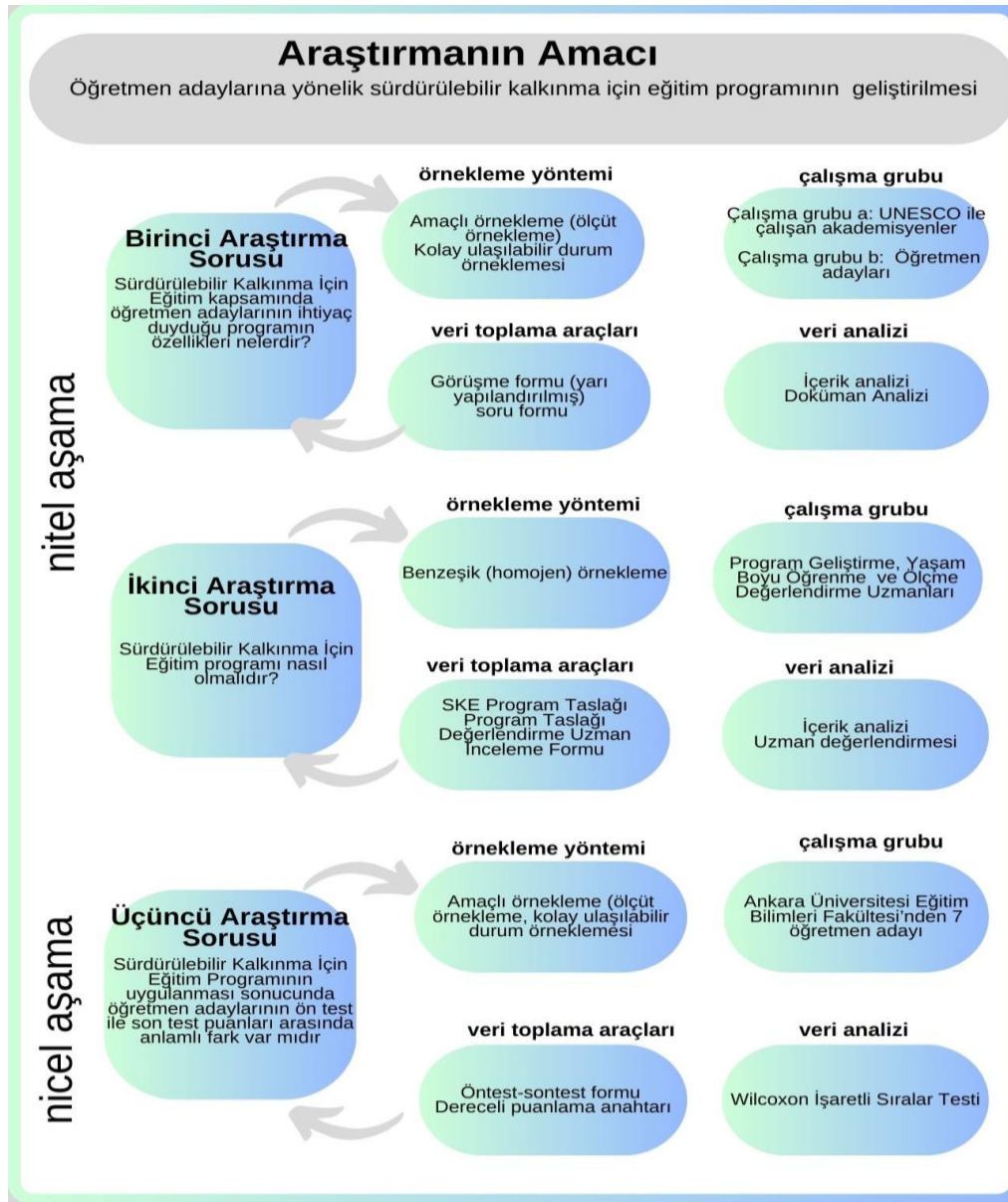
kısıtlamaları, ders içeriklerinin yetersizliği ve fen okuryazarlığı eksiklikleri gibi zorluklarla karşılaştığı belirtilmiştir.

Türkiye’de yapılan araştırmalarda, öğretmen adayları ve okul yöneticilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıklarının incelendiği görülmektedir. İlköğretim okulu yöneticilerinin sürdürülebilir kalkınmayı tanımlarken, çevre, geri dönüşüm, atık ve enerji tasarrufu gibi konulara vurgu yaptığı; ancak sürdürülebilir kalkınma için bütüncül uygulamaların eksik olduğu belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma başarılarının düşük olduğu ve eğitim süresince aldıkları çevre derslerinin bu başarı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, sürdürülebilir kalkınma eğitimi için ebeveyn eğitimi gibi değişkenlerin yeterlik algıları üzerinde etkili olmadığı, ancak olumlu tutum geliştikçe yeterlik algılarının arttığı ifade edilmiştir. Öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma konusunda bilgi sahibi olmalarına rağmen, hizmet içi eğitimlerle desteklenmelerinin gerekliliği vurgulanmıştır. Son olarak, sürdürülebilir kalkınma eğitiminin okul öncesinden başlanması ve okul dışı geziler, drama ve görsel içeriklerle desteklenmesinin önemine dikkat çekilmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmektedir. Şekil 4'te araştırmanın amacı, araştırma soruları, veri toplama araçları, çalışma grubu ve örnekleme yöntemini gösteren araştırma sürecinin özeti verilmiştir.

Şekil 4. Araştırmanın Genel Amacına ve Araştırma Sorularına Göre Araştırma Süreci

Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarına yönelik sürdürülebilir kalkınma için eğitim programının geliştirilmesinin amaçlandığı bu araştırma nitel ve nicel yöntemlerin kullanıldığı karma desen ile tasarlanmıştır. Araştırmada birden fazla yöneme ve çoklu bakış açısına ihtiyaç duyulması, süreçte birden fazla aşamanın olmasının gerekliliği, nitel ve nicel veri toplama yöntemlerinin farklı bölümlerde kullanılması karma yöntem olması için gerekli ölçütler olarak değerlendirilmiştir (Greene vd,1989).

Karma desen tanımı bir şemsiye kavram olarak kullanılsa da aslında araştırmanın hangi desenle yapılandırıldığına açıklanması önem taşımaktadır. Deseni belirlerken nicel veya nitel veri toplama yöntemlerinin hangisinin öncelikli veya ağırlıklı olacağı, sıralarının nasıl olacağı, veri analizi sırasında nasıl bir yol izleneceği gibi sorular cevaplanmalıdır. Karma yöntemler araştırmasında desen belirlenirken desene hangi aşamada karar verildiğinin de belirtilmesi önemlidir (Creswell ve Plano Clark,2018). Desen, araştırma süreci içinde ortaya çıkan koşullar ve ihtiyaçlar neticesinde gelişmiştir.

Nitel-nicel ve nicel-nitel desenler “sıralı desenler” olarak tanımlanmaktadır (Leech ve Onwuegbuzie,2009). Bu desenler adlandırılırken Toraman (2021), “exploratory” kavramının bazı kaynaklarda “açımlayıcı” şeklinde yer aldığını ancak bu çevirinin kavramı açıklamada yeterli gelmediğini düşündüğünü belirtmektedir. Pek çok araştırmada “açımlayıcı” ve “açıklayıcı” desenlerin birbirine karıştırılması nedeniyle “exploratory” için keşfedici sıralı karma yöntemler araştırması ifadesinin kullanılmasını önermektedir. Araştırmada da “keşfedici sıralı karma yöntemler araştırması” ifadesi benimsenmiştir. İki farklı yöntemin farklı aşamalarda ancak birlikte kullanılması ve araştırma sonuçlarını bütünleştirme imkânı sunarak genellemeye de olanak sağlayacak biçimde sunulması bu desenleri güçlü kılmaktadır. Bu yaklaşımda araştırma iki aşamadan oluşan yaklaşımla planlanmıştır. Önce nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırmanın nitel bölümü önce gerçekleştirilmiştir. Daha sonra elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmanın nicel kısmı başlatılmıştır. Sıralı bir yöntem kullanımı mevcuttur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nicel ağırlıklıdır.

Bu desene ait olarak araç geliştirme ve taksonomi geliştirme modeli olmak üzere iki alt desen mevcuttur (Cresswell ve Plano Clark,2011). Araştırmaya uygun olarak araç geliştirme modeli kullanılmıştır. Bu modelde nitel araştırma ile geliştirilecek olan aracın yani SKE programının, temel değişkenleri, temaları ve boyutları belirlenmeye

çalışılmıştır. Görüşme ve doküman analizi gibi nitel yöntemlerle temalar ortaya çıkarılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın nitel boyutunda nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırmanın herkes tarafından kabul gören bir tanımı olmamakla birlikte pek çok değişik kavramı barındıran bir şemsiye kavram olarak nitelendirilebilir. Ancak gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı bir araştırma süreci olarak tanımlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek,2013).

Bogdan ve Biklen’e (2022) nitel araştırmanın beş temel özelliği bulunmaktadır. Veri kaynağının doğal ortamı içermesi ve araştırmacının anahtar rolde olması nedeniyle naturalistlik özelliği mevcuttur. Veriler sözcük ve resim formunda toplandığı için betimseldir. Araştırmanın sadece sonucuyla ve ürünüyle değil aynı zamanda süreçle de ilgilenilir. Araştırmacılar çalışmanın başında belirlenen hipotezleri kanıtlamak veya çürütmek yerine verilerini tümevarımsal olarak analiz ederler. Bakış açılarını doğru bir şekilde yakalayarak “anlam” arayışı içinde çalışmalarını sürdürürler.

Araştırmanın nicel boyutunda ise tek grup ön test-son test yarı deneysel desen kullanılmıştır. Desenin simgesel görünümü Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Tek Grup Öntest-Sontest Modelinin Simgesel Görünümü

Grup	Ön test	İşlem	Sontest
G	O ₁	X	O ₂

Tabloda gösterildiği gibi bu modelde tek bir gruba (G) öncelikle öntest uygulanmıştır.

Tek grup öntest-sontest modelinde gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulandıktan sonra hem uygulama öncesi hem de uygulama sonrası ölçmeler mevcuttur (Karasar,2008). Öntest (O₁) puanlarının ortalamasının alınmasının ardından gruba 30 saatlik “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim” programı (X) uygulanmıştır ve sontest (O₂) puanlarının ortalaması alınmıştır. Bu puanların arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tespit edilmiştir.

SKE Programının Genel Amacı ve Gerekçesi

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı, öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma konularında kuramsal bilgi edinmelerini ve bu bilgileri toplum, çevre ve ekonomi boyutlarıyla bir yaşam biçimi haline getirmelerini amaçlamaktadır. Programın hedefi, öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik ilkelerini öğretim stratejilerine entegre etmeleri ve toplumsal sorumluluk bilinciyle öğrencilere sürdürülebilir bakış açısını kazandırmalarıdır. "Sürdürülebilir kalkınma için nasıl bir eğitim verilmeli?" sorusunu yanıtlamak ve ihtiyaç analizi sonuçlarına göre program geliştirmek amaçlanmıştır.

SKE Programının genel amacı, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma ve çevre eğitimi konularında bilgi ve becerilerini artırarak, çevresel sorunlara karşı daha bilinçli ve etkili çözümler üretebilmeleridir. Program, öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik konusundaki bilgi düzeylerini ve uygulama becerilerini geliştirmeyi hedeflerken, aynı zamanda öğretim stratejileri ve yöntemleri ile bu bilgileri öğrencilerine etkin bir şekilde aktarabilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Programın gerekçesi, küresel çevre sorunlarının ve sürdürülebilir kalkınmanın giderek daha önemli hale gelmesi ile ilgilidir. Eğitim sisteminin, geleceğin öğretmenlerini bu konuda donanımlı hale getirmesi, toplumsal bilinç ve çevre duyarlılığının artmasına katkıda bulunacaktır. SKE Programı, bu bağlamda öğretmen adaylarının çevresel sorunları tanımlama, analiz etme ve çözüm önerileri geliştirme becerilerini kazanmalarını sağlamak için tasarlanmıştır.

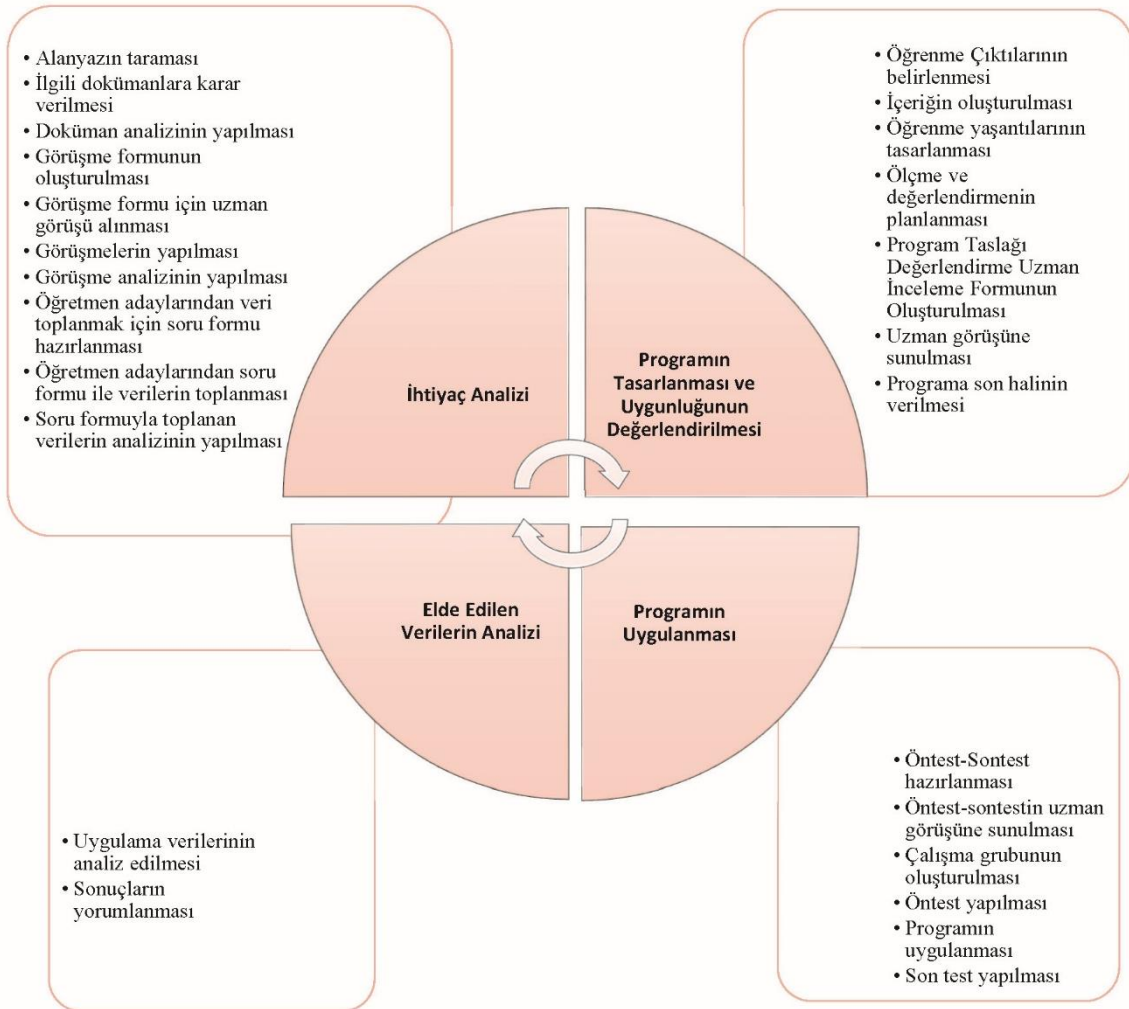
SKE Programı öğretmen adaylarını, sürdürülebilir bir gelecek için gerekli bilgi ve becerilerle donatarak, sürdürülebilir kalkınma için eğitiminin etkin bir şekilde yapılmasını ve toplumda sürdürülebilirlik farkındalığının artmasını hedeflemektedir.

SKE Programının Hazırlanma ve Uygulama Aşamaları

Araştırma genel olarak dört ana aşamadan oluşturulmuştur. Birinci aşaması olan ihtiyaç analizi kapsamında sürdürülebilir kalkınma için eğitim programında öğretmen adaylarının ihtiyaç duydukları programın özellikleri ve öğrenme çıktıları belirlenmiştir. Mevcut araştırmada bu bağlamda bireyin ihtiyaçları soru formuyla, toplumun ihtiyaçları akademisyen görüşleri ile konu alanı ile ilgili ihtiyaçlar ise dokümanlarla tespit edilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında program geliştirilmiştir. Üçüncü aşamada ön test uygulanarak programın uygulaması yapılmıştır. Son aşamada ise son test uygulanarak programın etkisi tespit edilmiştir. Araştırmanın birinci sorusu aynı zamanda program

Program, lisans düzeyinde uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Her modül üç aşamadan oluşturulmuştur. İlk aşamada giriş etkinlikleri bulunmaktadır. Bu aşamada öğretilecek konular ve öğretim yöntemleri hakkında genel bilgiler sunulmuştur. İkinci aşamada gelişme etkinlikleri yapılmaktadır. Bu aşamada etkileşim artırılarak konunun derinlemesine işlenmesi sağlanmıştır. Üçüncü aşamada sonuç etkinlikleri yapılmıştır. Burada son bir tekrar yapılarak pekiştirme etkinlikleri yapılmıştır. Ölçme ve değerlendirme bölümünde ise öğrenmenin ne kadar gerçekleştiği değerlendirilir ve öğrencilere geri bildirim verilir.

Şekil 5. Araştırmanın Aşamaları

Çalışma Grubu

Araştırmanın her sorusuna yönelik farklı çalışma grupları mevcuttur. Birinci araştırma sorusu kapsamında görüşme yapılan akademisyenler (a) ve soru formu aracılığıyla görüşleri alınan öğretmen adaylarıdır (b). İkinci araştırma sorusunun çalışma grubu hazırlanan öğretim programına görüş bildiren uzmanlardır. Üçüncü araştırma sorusunun çalışma grubu ise programın uygulandığı deney grubu yani öğretmen adaylarıdır.

Birinci Araştırma Sorusunun Çalışma Grubu

Araştırmanın birinci sorusunda Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim kapsamında öğretmen adaylarının ihtiyaç duyduğu programın özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örneklemenin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır (Balcı, 2010). Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş ölçütleri karşılayan örnekleme derinlemesine çalışmayı temel almaktadır.

Araştırmanın birinci sorusu aynı zamanda programda amaçları belirlemek için yapılan ihtiyaç belirleme aşamasıdır. Bu aşamada iki farklı çalışma grubu mevcuttur. Görüşme için belirlenen çalışma grubunu oluşturan akademisyenlerin (a) seçiminde bazı ölçütler belirlenmiştir. Araştırmaya en yüksek düzeyde katkı sağlayacağı düşünüldüğünden görüşme yapılacak akademisyenlerin UNESCO ile çalışıyor ya da geçmişte çalışmış olması, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından haberdar olması ve öğretmen eğitimi alanında çalışması bu ölçütlerdendir. Tablo 2’de çalışma grubu a’ya ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Tablo 2

Birinci Araştırma Sorusu İçin Görüşme Yapılan Akademisyenlere İlişkin Bilgiler (Çalışma Grubu a)

Katılımcı Kodu	UNESCO Görevi	Unvan	Üniversite
K1	UNESCO Türkiye Eğitim İhtisas Komitesi Üyesi	Profesör	Anadolu Üniversitesi
K2	UNESCO Türkiye Eğitim İhtisas Komitesi Üyesi	Doçent	Ankara Üniversitesi
K3	UNESCO Türkiye Eğitim İhtisas Komitesi Üyesi	Doçent	Gazi Üniversitesi
K4	UNESCO GAP ESD	Doçent	Hacettepe Üniversitesi

Görüşmenin çalışma grubu seçilirken UNESCO Türkiye Eğitim İhtisas Komitesi'nde yer alan tüm üyelere ulaşılmıştır ve üyelerin tamamı görüşme yapmayı kabul etmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin biri profesör, diğer üçü doçent unvanına sahiptir.

İkinci çalışma grubunda (b) ise kolay ulaşılabilir durum örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme araştırmacıya hız ve kolaylık sağlamaktadır. Araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öğretmen adaylarına yönelik olarak hazırlanan SKE Programı Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Okulöncesi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 3.ve 4. Sınıf öğrencileridir. Bu kapsamda 2023-2024 eğitim-öğretim yılında 42 öğretmen adayına ulaşılmıştır. İhtiyaç analizi kapsamında bu gruba Ek 4'te yer alan Soru Formu uygulanmış ve Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı'nın öğrenme çıktılarını belirlemek için ihtiyaçları belirleme aşaması için veri toplanmıştır.

Doküman analizi için Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim, Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilir Kalkınma ve Öğretmen Eğitimi bağlamında hazırlanmış olan politika belgeleri ön incelemeye alınarak araştırmacı tarafından okunmuştur. İhtiyaç analizi için ön incelemeye alınan dokümanlar Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

SKE Programının İhtiyaç Analizi İçin İncelenen Dokümanlar

2017	UNESCO	Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives	D1
2020	UNESCO	Teacher Policy Development Guide	D2
2018	UNESCO	International Task Force on Teacher for Education 2030 Strategic Plan (2018-2021)	D3
2018	UNESCO	International Task Force on Teacher for Education 2030 Terms of Reference	D4
2018	UNESCO	Issues and Trends in Education for Sustainable Development	D5
2018	UNESCO	Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development	D6
2024	MEB	MEB Strateji Belgesi ve Eylem Planı	D7
2019	MEB	2023 Eğitim Vizyonu Belgesi	D8
2017	MEB	Öğretmen Strateji Belgesi	D9
2019	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu	D10

Bu tarama sonrasında içerik bakımından araştırma konusuna en çok katkı sağlayacağı düşünülen 2018 yılında UNESCO tarafından yayınlanan “Issues and Trends in Education for Sustainable Development” adlı doküman, doküman analizi için ana kaynak olarak seçilmiştir. Ancak program geliştirme sürecinde diğer dokümanlardan da faydalanılmıştır. Süreçte UNESCO tarafından çok sayıda doküman yayınlanmaya devam etmiştir. Programın içeriği de bu yayınlanan dokümanlara göre sürekli olarak güncellenmiştir. Doküman analizinin tamamlanmasının ardından program geliştirme sürecinde kullanılan dokümanlar Tablo 4’te yer almaktadır

Tablo 4

SKE Programının Geliştirme Sürecinde İncelenen Dokümanlar

2020	UNESCO	Education for Sustainable Development: A Roadmap	D11
2023	UNESCO	Report on The Implementation of Education for Sustainable Development (ESD) for 2030 and the Berlin Declaration	D12
2023	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	12. Kalkınma Planı	D13
2012	UNECE	Learning For The Future: Competences In Education For Sustainable Development.	D14
2016	UNESCO	Incheon Declaration and Framework for Action for the Implementation of Sustainable Development Goal	D15
2014	UNESCO	Shaping the Future We Want: UN Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014)	D16

İkinci Araştırma Sorusunun Çalışma Grubu

İkinci araştırma sorusu kapsamında Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı nasıl olmalıdır? Sorusuna yanıt aranmıştır. İhtiyaç analizinden elde edilen verilerden yola çıkılarak programın tasarımına geçilmiştir. Doküman analizi ve çalışma gruplarının görüşlerinden ortaya çıkan verilerden hareketle taslak program ortaya konmuştur. Bu kapsamda program, öğrenme çıktıları, içerik, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme boyutlarıyla hazırlanmıştır. Programda kullanılacak etkinlikler, çalışma kâğıtları, sunumlar, görseller vb. gibi tüm materyaller de hazırlanmıştır. Bu boyutların tutarlılığını tespit etmek amacıyla benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi ile belirlenen uzmanlardan görüş alınmıştır. Bu yöntemdeki amaç, küçük, benzeşik bir örneklem oluşturarak belirgin bir alt grubu tanımlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu grupta sürdürülebilir kalkınma konusunda bilgi sahibi olan ölçme değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve akademisyenlere yer verilmiştir. İkinci çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5

İkinci Çalışma Grubuna Ait Uzmanlara İlişkin Bilgiler

Uzman	Fakülte	Bölüm	Akademik Unvan
U1	Eğitim Bilimleri Fakültesi	Eğitimde Program Geliştirme	Profesör
U2	Eğitim Bilimleri Fakültesi	Eğitimde Program Geliştirme	Profesör
U3	Eğitim Fakültesi	Eğitimde Program Geliştirme	Profesör
U4	Eğitim Bilimleri Fakültesi	Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi	Doçent
U5	Eğitim Fakültesi	Eğitimde Program Geliştirme	Doçent
U6	Eğitim Fakültesi	Eğitimde Program Geliştirme	Dr. Öğretim Üyesi
U7	Eğitim Bilimleri Fakültesi	Ölçme ve Değerlendirme	Dr. Öğretim Görevlisi

Üçüncü Araştırma Sorusunun Çalışma Grubu

Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında SKE programı uygulanmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Programı'nın katılımcılarının belirlenmesinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. İhtiyaç analizi kapsamında uygulanan soru formu ile programa katılmak isteyen gönüllü öğrenciler belirlenmiştir. Aynı zamanda sosyal medya gruplarından programın afişi (Ek 5) paylaşılmıştır. Bazı derslere girerek programla ilgili bilgiler verilmiş, katılımları için öğrenciler teşvik edilmiştir. Fakültenin çeşitli yerlerine afişler asılarak programa katılacak öğrenci sayısı artırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın üçüncü çalışma grubu 2023-2034 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarıdır. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinden gerekli izin alındıktan sonra yedi öğretmen adayı ile programın uygulaması gerçekleştirilmiştir. Programa katılan öğretmen adaylarına ilişkin bilgiler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

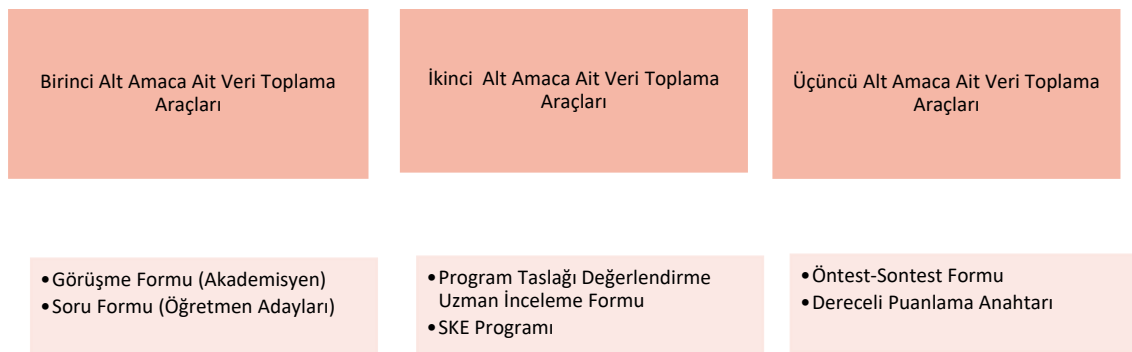
Üçüncü Çalışma Grubuna Ait Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgiler

Deney Grubu	Cinsiyet	Sınıf Düzeyi	Bölüm
ÖA1	Kadın	4.Sınıf	Okul Öncesi Öğretmenliği
ÖA2	Kadın	4.Sınıf	Okul Öncesi Öğretmenliği
ÖA3	Kadın	3.Sınıf	Okul Öncesi Öğretmenliği
ÖA4	Kadın	3.Sınıf	Okul Öncesi Öğretmenliği
ÖA5	Kadın	3.Sınıf	Çocuk Gelişimi
ÖA6	Erkek	3.Sınıf	Çocuk Gelişimi
ÖA7	Erkek	3.Sınıf	Sınıf Öğretmenliği

Tablo 6 incelendiğinde çalışma grubundaki yedi öğrencinin beşi eğitim bilimleri fakültesinin, ikisi ise eğitim bilimleri fakültesi pedagojik formasyon programının öğrencisi olduğu görülmektedir. Çalışma grubu beş kadın iki erkek öğretmen adayından oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma üç aşamada gerçekleştirilmiştir: İlk olarak, doküman analizi, görüşme ve soru formu verilerine dayalı olarak ihtiyaç analizi tamamlanmıştır. İkinci aşamada, SKE Programı taslağı ve öntest-sontest formu geliştirilmiş, uzmanlara gönderilerek alınan görüşler doğrultusunda düzenlenmiştir. Üçüncü aşamada SKE programları uygulanarak öğretmen adaylarının ön test ve son test puanları arasındaki fark analiz edilmiştir.

Şekil 6. Araştırmanın Alt Amaçlarına Yanıt Aramak İçin Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmanın Birinci Sorusuna Yönelik Verilerin Toplanması

Araştırmanın birinci sorusu için Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim kapsamında öğretmen adaylarının ihtiyaç duyduğu programın özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır.

Şekil 7. Araştırmanın Birinci Sorusuna Yönelik Veri Toplama Süreci

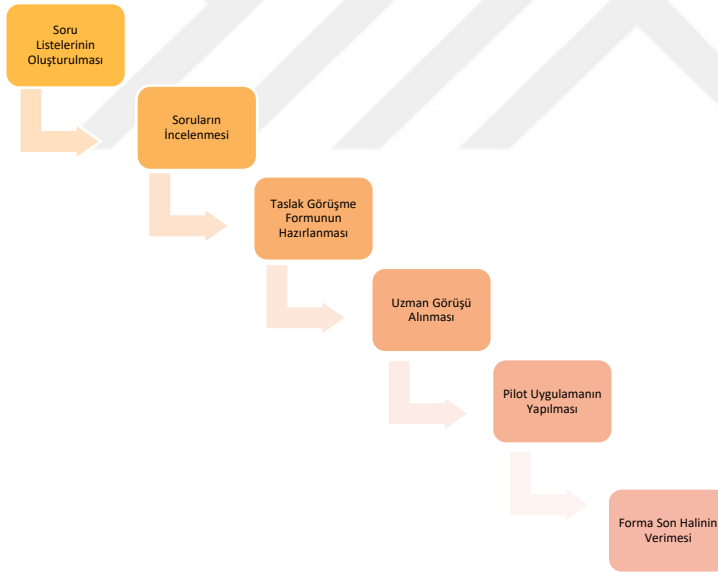
Araştırmanın birinci sorusuna yönelik olarak üç aşamalı bir çalışma yapılmıştır. İlk olarak ihtiyaç analizi aşamasında D5 incelenerek doküman analizi yapılmıştır. Bu araştırmada doküman analizi verileri görüşme sonucu elde edilen verilerle desteklendiğinden analize temel olacak kategori ve temalar belirlenmiş ve görüşme soruları buna göre hazırlanmıştır. Doküman analizinde veri kaynağı olan dokümanlar seçilirken pek çok doküman okunmuş ancak söz konusu dokümanların araştırmaya en çok katkı sağlayacak içeriğe sahip olduklarına karar verilmiştir. Bu aşamada aşağıdaki ölçütler göz önünde bulundurulmuştur:

- Dokümanın konuyla ilgili bilgiler içermesi
- Dokümanın orijinal olması
- Dokümanın güncel olması

Bu analizden elde edilen veriler, görüşme soruları için temel oluşturmuştur. Hazırlanmış olan görüşme formu (Ek 2) ile sürdürülebilir kalkınma konusunda çalışmaları olan akademisyenlerle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yapılırken eş zamanlı olarak Tablo 3 ve Tablo 4'teki dokümanlar analize tabi tutulmuş, tema ve alt temalar belirlenmiştir. Görüşmeler de bu tema ve alt temalar kapsamında analiz edilmiştir. Bu tema ve alt temalar Bulgular ve Yorumlar bölümünde sunulmuştur.

Bu araştırmada doküman incelemesinde, hangi tür dokümanlara ihtiyaç duyulduğu ve dokümanların nereden elde edilmesi gerektiği araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Elde edilen dokümanların araştırmacıyı asıl araştırma probleminden uzaklaştırmayan belgeler olmasına dikkat edilmiştir. Belirlenen dokümanların gizlilik taşımaması, internet ortamında yayınlanması araştırmacının belgelere ulaşmasında kolaylık sağlamıştır. Elde edilen dokümanların özgünlüğu kontrol edilmiştir. Bu aşamalardan sonra araştırmacı dokümanları anlama aşamasında gelmiştir. Belgeleri farklı zamanlarda tekrar tekrar okuyarak notlar çıkarmıştır. Dokümanlardan toplanan veriler görüşme ile desteklendiğinden, araştırmanın geçerliliğini ve güvenirliliğini artırmak için, buradan elde edilen yeni bilgiler doğrultusunda görüşme formu şekillendirilmiştir.

Birinci araştırma sorusu ile ilgili veri toplama sürecinin ikinci aşaması olan görüşme süreci, görüşme formunun oluşturulmasıyla başlamıştır. Form oluşturma aşamaları şekil 8’de gösterilmiştir.

şekil 8. Form Oluşturma Aşamaları

Yıldırım ve şimşek’e (2013) göre, görüşme aracılığıyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar gibi gözlemlenemeyenler anlaşılmaya çalışılmaktadır. Alan yazında yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere iki tür görüşme türünden söz edilmektedir. Yapılandırılmış görüşmelerde açık uçlu sorulardan

çok, önceden belirlenen bir dizi soru ve cevap yer alır. Yapılandırılmamış görüşmelerde ise açık uçlu sorulara keşfe yönelik bir süreç yürütülür.

Görüşme yöntemi araştırmacıya esneklik sağlayan bir yöntemdir. Araştırmacı görüşmenin akışına göre çeşitli değişiklikler yapabilir. Örneğin süreçte ihtiyaç duyduğu derinlemesine bilgiye ulaşmak için ek sorular sorabilir. Bazı soruları değiştirebilir veya çıkarabilir. Genellikle veri toplama sürecini kendisi sürdürdüğü için yanıt alma oranı artabilir. Görüşme sırasında gerek duyarsa karşı tarafın beden dilinden, jest ve mimiklerinden çıkarımlar yapabilir. Ancak bunların yanı sıra görüşme yönteminin bazı zayıf yönleri de bulunmaktadır. Maliyet, yanlılık, kayıtlı veya yazılı bilgileri kullanmama, zaman ayırma güçlüğü gibi bazı etkenler görüşme yönteminin zayıf yönleri olarak sıralanabilir.

Görüşme herkesin uygulayabileceği bir yöntem gibi görülse de, görüşme formunun hazırlanması, test edilmesi, görüşmelerin ayarlanması, hazırlıkların yapılması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi gibi temel boyutları göz önünde bulundurulduğunda özel bir eğitim gerektiren veri toplama yöntemlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken kolay anlaşılabilir, açık ve net sorular yazmaya dikkat edilmiştir. Yanlış anlaşılabilir çok boyutlu sorulara yer verilmemiştir. İlk soruların görüşülen bireyi tanımaya ve görüşmeye ısındırmaya yönelik olmasına ve soruların kısa cevaplı olmamasına özen gösterilmiştir. Sorular mantıklı bir sıra izleyecek şekilde sıralanmıştır. Görüşme formu veri toplama amacıyla uygulanmaya başlanmadan önce uzman görüşü alınarak görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze ve uzaktan yapılmıştır.

Görüşme formu oluşturulurken dokümanlardan edinilen bilgilerden ve yola çıkılarak formun ilk hali hazırlanmış ve tez danışmanın görüş ve önerileri doğrultusunda düzenlenerek uzmanlara gönderilmiştir. Formun ilk hali Görsel 1’de verilmiştir.

1. Öğretmenler “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri için eğitim” denildiğinde ne anlamalıdır?
2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri aşağıdaki boyutlar açısından okullarda nasıl bir dönüşümü gerektirmektedir?
 - Öğretim programları açısından
 - Fiziksel koşullar açısından
 - Öğrenciler açısından
 - Öğretmenler açısından
 - Yönetim açısından
3. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri öğretmen eğitimi lisans programlarına yansıtılmalı mıdır? Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ne yönelik olarak,
 - Hangi bilgilere yer verilmelidir?
 - Öğretmen adaylarının ne tür becerilere sahip olması gerekir?
 - Öğretmen adaylarının bu konuda geliştirmeleri beklenen tutumlar neler olmalıdır?
4. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ne yönelik olarak hazırlanacak olan bir eğitim programı öğretmen adaylarını güçlendirebilir mi? Olası katkıları açıkla mısınız?
 - Akademik olarak nasıl güçlendirebilir, olası katkıları neler olabilir?
 - Sosyal olarak nasıl güçlendirebilir, olası katkıları neler olabilir?
 - Politik olarak nasıl güçlendirebilir, olası katkıları neler olabilir?

Görsel 1. Çalışma Grubu (a) Görüşme Soruları Taslağı

Beş farklı uzmandan gelen görüşler doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken sorulacak soruların görüşülen kişi tarafından kolayca anlaşılabilmesi için açık bir biçimde ifade edilmesine dikkat edilmiştir. Yanlış anlaşılabilen sorular düzenlenmiştir. Soruların ifade edilmesinde görüşülecek uzmanların akademik birikimlerine ve deneyimlerine uygun olacağı düşünülen bir dil tercih edilmiştir. Deneyimlerle ilişkilendirilen odaklı (spesifik) sorular, konuyla ilgili ve güvenilir açıklamaların elde edilmesine ve bu açıklamalardan yola çıkarak geçerliliği yüksek genellemelere ulaşmaya yardımcı olabilir. Soruların kısa yanıtlara neden olacak soru türlerinden olmamasına dikkat edilmiştir. Araştırmacı verilen yanıtları yönlendirecek bir dil kullanmaktan kaçınmış, önyargısız ve yansız bir dille soruları ifade etmeye çalışmıştır. Görüşme sorularını kapsayan form Ek 2’de sunulmuştur.

Görüşme formunun hazırlanması, formun kapsam geçerliği için uzman görüşü alınması ve düzenlenmesi yaklaşık üç ayda tamamlanmıştır. Görüş bildiren uzmanlarla ilgili bilgiler aşağıdaki Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7

Görüşme Formunun Kapsam Geçerliği İçin Görüş Bildiren Uzmanların Bilgileri

Uzman	Üniversite	Fakülte/Enstitü	Anabilim Dalı	Akademik Unvan
U1	Ankara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Eğitim Bilimleri	Doç. Dr.
U2	Ankara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Eğitim Bilimleri	Doç. Dr.
U3	Ankara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Eğitim Bilimleri	Doç. Dr.
U4	Ankara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Fakültesi	Eğitim Bilimleri	Doç. Dr.
U5	Hacettepe Üniversitesi	Yabancı Diller Yüksekokulu	İngilizce Hazırlık	Doç. Dr.

Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda formda yer alan sorulara ekleme ve çıkarma yapılmıştır. Yapılan değişikliklerden sonra çalışma grubuna dâhil olmayan bir uzman seçilmiştir. Görüşme sorularının işleyip işlemediğini kontrol etmek amacıyla sürdürülebilir kalkınma alanında yapılmış projede görev almış olan bu uzmanla pilot görüşme planlanmıştır. Görüşme yapılmak istenen uzmana telefonla ulaşılmış ve randevu alınmıştır. Bu görüşme internet ortamında yapılmıştır. Görüşme sonrasında görüşme formu ile ilgili katılımcının görüşleri alınmıştır.

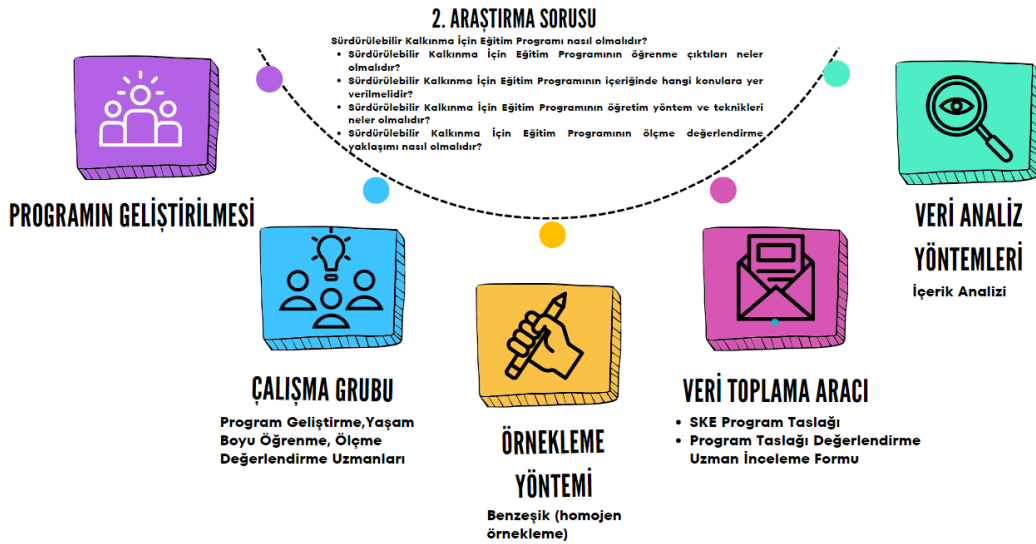
Tez İzleme Komitesi üyeleri ile belirlenen ölçütler doğrultusunda Tez Danışmanı ile birlikte bir çalışma grubu belirlenmiştir. Pilot görüşmenin sorunsuz geçmesi üzerine belirlenen ölçütlere uygun akademisyenlerden e-posta aracılığıyla randevu talep edilmiştir. Ulaşılan tüm akademisyenler görüşmeyi kabul etmiş ve kendileriyle randevu oluşturulmuştur. Bu görüşmeler 2020-2021 Akademik yılı içerisinde yapılmıştır. Bu çalışma grubunu oluşturan farklı üniversitelerden dört akademisyenle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin ikisi yüz yüze, ikisi çevrimiçi olarak yapılmıştır. Tüm görüşmeleri araştırmacı kendisi gerçekleştirmiştir. Her bir görüşme yaklaşık bir saat kadar sürmüştür. Katılımcıların izinleri ile görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Görüşmeler sonucu elde edilen yaklaşık 240 dakikalık ses kaydı hizmet alım yöntemiyle deşifre edilerek metin dosyası haline getirilmiştir. Metin dosyaları ses kaydı ile karşılaştırılarak kontrol edilmiş eksiklikler ve hatalar giderilmiştir. Ses kayıtları

araştırmacı tarafından tekrar tekrar dinlenerek veriye aşinalığın artması sağlanmıştır. Veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

İhtiyaç analizinin üçüncü aşaması kapsamında öğretmen adaylarından veri toplanmıştır. Bu kapsamda Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencilerine 2023-2024 eğitim-öğretim yılında bir soru formu uygulanmıştır. Soru formunun geliştirilmesi aşamasında alanyazından hareketle sorular hazırlanmıştır. Tez İzleme Komitesi üyelerinden bu taslak form ile ilgili görüşler alındıktan sonra gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler de içerik analizine tabi tutularak programın ihtiyaç analizi aşaması tamamlanmıştır.

Araştırmanın İkinci Sorusuna Yönelik Verilerin Toplanması

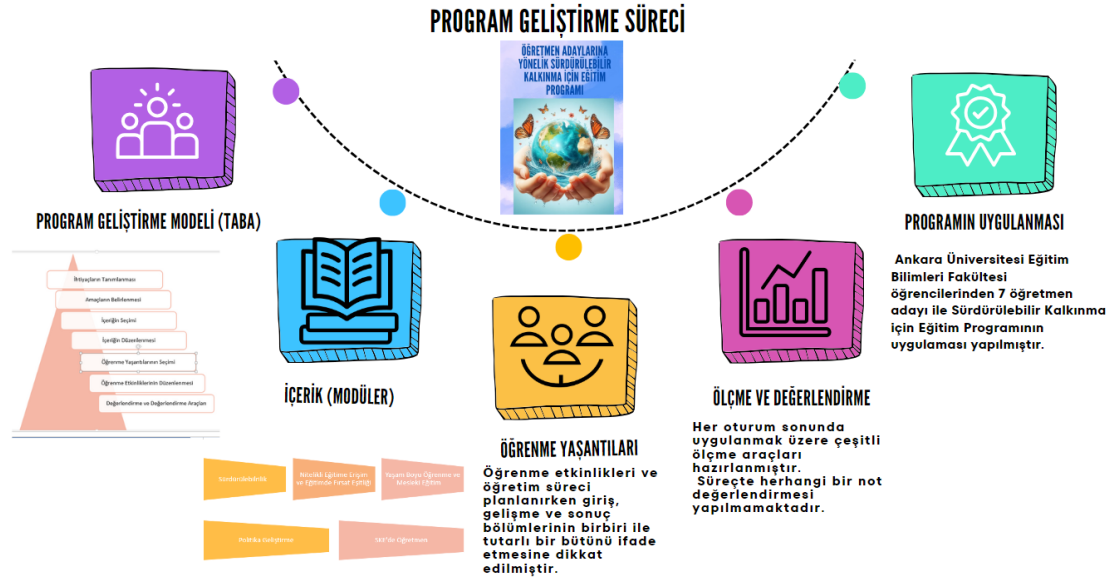
İkinci araştırma sorusu kapsamında Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı nasıl olmalıdır? sorusuna yanıt aranmıştır. SKE Programı taslağı ve Program Taslağı Değerlendirme Uzman İnceleme Formu (Ek3) hazırlanmıştır.

Şekil 9. Araştırmanın İkinci Amacına Yönelik Verilerin Toplanması

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının Geliştirilmesi. Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim programı nasıl olmalıdır? sorusuna yanıt aranmıştır. Birinci soru kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda elde

edilen verilerden yola çıkılarak ilk olarak Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim programının hedefleri neler olmalıdır? sorusu cevaplandırılmıştır.

Şekil 10. Programın Öğelerine İlişkin Bilgiler

Program geliştirme sürecinde bir eğitim programı planlanırken programın nasıl olacağı tasarlanarak yola çıkılmalıdır. Eğitim programı geliştirme ve tasarlama, eğitim alanında kritik bir öneme sahiptir. Eğitim programlarının analiz edilmesi, alandaki en eski ve yaygın yaklaşımlardan biridir. Bu analizlerin amacı, bir eğitim programının nasıl planlandığını, uygulandığını ve değerlendirildiğini ortaya koymanın yanı sıra, programın oluşturulmasında hangi bireylerin, süreçlerin ve işlemlerin yer aldığını göstermektir. Genellikle bu gelişmeler, eğitimde davranışsal ve yönetsel yaklaşımlara dayanır ve bilimsel ilkeler doğrultusunda incelenir. Günümüzde pek çok eğitim programı, geliştirme ve planlama kavramlarına vurgu yaparak bu anlayışı yansıtmaktadır (Ornstein ve Hunkins,2016). Planlı eğitim etkinlikleri için ayrılan zaman sınırlı olduğundan, kazandırılacak en önemli özellikler belirlenmeli ve uygun stratejilerle öğrenciye aktarılmalıdır. Eğitimde hedefler, öğretimi yönlendirmek, öğretme-öğrenme sürecini organize etmek ve değerlendirmelere rehberlik etmek açısından önem taşımaktadır (Demirel,2010). Program tasarımları hedef, içerik (konu alanı, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme olmak üzere dört temel öğeden oluşmaktadır.

Eğitim programının bileşenleri, farklı tasarım yaklaşımları ile düzenlenebilir. Postmodern bilgi anlayışları, toplumsal farkındalık ve özgürlüğe dayalı program oluşturma tartışmaları kapsamında, program tasarımlarının üç temel yaklaşımından söz

edilir: Konu Merkezli tasarımlar, Öğrenen Merkezli tasarımlar ve Sorun Merkezli tasarımlar (Ornstein ve Hunkins,2016). Her bir yaklaşım, çeşitli tasarım türlerini bünyesinde barındırır. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Sorun Merkezli program tasarımlarından Toplumsal Sorunlar ve Yeniden Kurmacılık yaklaşımından faydalanılmıştır. Sorun merkezli tasarımlar, bireyi toplumsal bir varlık olarak görmekle birlikte öğrencilerin ulaşması beklenen hedeflerden önce toplumun sorunları ve ihtiyaçlarına göre planlanırlar (Ornstein ve Hunkins,2016). Bu yaklaşımın kesin bir felsefi temelinden söz etmek güç olsa da Yeniden Kurmacılık eğitim felsefesine dayandığı söylenebilir (Demirel,2010). Bu yaklaşımda sorun çözme yöntemi temeldir. Bireylerin ve toplumun yaşadığı gerçek yaşam problemlerine odaklanılmaktadır. Apple, Brameld, Counts, Rugg gibi Yeniden Kurmacı Tasarımı savunanlar programın, toplumun sosyal, politik ve ekonomik gelişimine katkıda bulunması gerektiğini ifade ederler (Ornstein ve Hunkins,2016).

SKE programı geliştirilirken bu yaklaşımların seçilmesinin nedeni, sürdürülebilir kalkınma için eğitimin kritik bir öneme sahip olduğu düşünülmesi ve toplumun önemli bir bölümünü etkileme potansiyeli olan öğretmen adaylarında farkındalık yaratmak ve gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak için güçlü bir temel oluşturmaktır. Bu programda katılımcılara gerçek yaşam sorunları sunularak katılımcıların bu sorunlarla baş başa kalması ve sorunlara çözümler sunması, böylece öğrenme sürecini etkili ve anlamlı hale getirmek amaçlanmaktadır. Programın öğrenme çıktılarının yanı sıra eleştirel düşünme, problem çözme ve işbirliği gibi 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi de sağlanır. SKE programı sürdürülebilirlikle ilgili kritik toplumsal sorunlara duyarlı, adil ve sürdürülebilir bir toplum inşa etmeye yönelik hedefler sunarak katılımcılara bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır.

Pek çok program kitabında, gelişimsel modeller, taslaklar ve planlar yer almaktadır. Felsefe ve hedefler göz önüne alındığında, bu modeller; öğrenci değerlendirmesi, içerik seçimi ve düzenlenmesi, uygulama ve değerlendirme aşamalarını kapsar. Tüm program geliştirme modelleri, eğitim programıyla ilgili alınan kararları, etkinlikleri ve süreçlerle olan ilişkilerini ortaya koymaktadır (Ornstein ve Hunkins,2016). Oliva ve Gordon (2012), program geliştirme sürecinin programın planlanması, programın uygulanması ve planın değerlendirilmesi olmak üzere üç aşamada gerçekleştiğini belirtmektedir. Ayrıca, program geliştirme süreci bitmeyen ve kapsamlı bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu sürecin etkin bir şekilde yürütülmesi için, üzerinde uzlaşılmış bir program geliştirme modelinin seçilmesi gerekmektedir. Tyler, Saylor ve Alexander,

Wiles ve Bondi, Taba, Doll tarafından geliştirilen çeşitli program geliştirme modelleri mevcuttur. Bu araştırmada program geliştirme modellerinden Taba Modeli kullanılmıştır. Modelin aşamaları Şekil 11’da gösterilmiştir.

Şekil 11. Taba Modeli

Kaynak. Ornstein ve Hunkins, 2016; Oliva,1988.

Seçilen modelin birinci basamağı, geliştirilmesi planlanan programın ihtiyaç analizinin yapılmasıdır. Bu aşamada analize başlamadan önce programın amacına, hangi bilgilerin toplanacağına, bilgilerin ne zaman, nerede, nasıl, kimler tarafından ve hangi kaynaklardan toplanacağına, hangi ihtiyaç analizi yaklaşımının seçileceğine karar verilmiştir. İhtiyaç belirleme program geliştirme sürecinin önemli bir boyutudur. Bir programın hazırlanabilmesi için, öncelikle böyle bir programa duyulan ihtiyacın ortaya çıkması ve bu ihtiyacı en iyi şekilde karşılayabilmek adına gerçek gereksinimin ne olduğunun belirlenmesi gerekmektedir (Demirel,2010). Bu aşama ile ilgili süreçler veri toplama ile ilgili bölümlerde ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Programın amacına en uygun ihtiyaç analizi yaklaşımı olarak düşünüldüğünden bu araştırmada analitik yaklaşım benimsenmiştir. Çünkü bu yaklaşım, ulusal ve uluslararası değişim eğilimlerinin dikkatle incelenmesine dayanmaktadır. Gelecekte ortaya çıkabilecek durumları öngörerek ihtiyaç belirleme sürecini kapsar. Mevcut durumdan elde edilen bilgiler kullanılır ve geleceğe yönelik varsayımlar oluşturulması hedeflenir (Demirel, 2010). Bu yaklaşımın, SKE programının geliştirilmesinde, gelecekteki ihtiyaçları öngörerek eğitim içeriklerinin uygun şekilde şekillendirilmesini sağlayacağı düşünülmüştür.

İkinci basamak olan amaçların belirlenmesi sürecinde ihtiyaç analizinden elde edilen verilerden yola çıkarak öğrenme çıktıları belirlenmiştir. Amaçlar yazılırken

Bloom'un revize edilen taksonomisinden faydalanılmıştır. Bir program geliştirme sürecinde programın hedeflerinin belirlenmesinin ardından aşamalı olarak sınıflandırılması önem taşımaktadır. Hedeflerin sınıflandırılmasında yaygın olarak kullanılan görüş Bloom ve arkadaşları tarafından 1956 yılında geliştirilen Bloom taksonomisidir. Bu taksonomide hedefler basitten karmaşığa doğru sıralanmaktadır (Demirel,2010). 2001 yılında Bloom'un taksonomisi Anderson ve Krathwol'un içinde bulunduğu bir çalışma grubu tarafından güncellenmiştir. Dikeyde bilgi, yatayda bilişsel süreç boyutları olarak sınıflandırılmış bir çizelge oluşturulmuştur. Bu iki boyut eğitimcilerle sadece öğretilecek konunun türünü değil hangi bilişsel stratejilere de yer vermeler gerektiği ile ilgili fikir vermektedir (Ornstein ve Hunkins,2016). Bilgi boyutu, olgusal bilgi, kavramsal bilgi, işlemsel bilgi ve üstbilişsel bilgi olmak üzere dört boyutta sınıflandırılmıştır. Her bir başlığın altında da çeşitli bilgi türleri mevcuttur. Bilişsel süreç boyutu ise hatırlama, kavrama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma başlıklarından oluşmaktadır. Yine bu başlık altında da alt gruplar bulunmaktadır. Bu araştırmada öğrenme çıktıların taksonomik olarak düzeyi belirtke tablosu hazırlanarak belirlenmiştir (Ek 6). Programın öğrenme çıktıları belirlendikten sonra Bloom'un revize taksonomisine göre sınıflandırılmıştır ve bir belirtke tablosu oluşturulmuştur. Öntest-Sontest formu öğretmen adaylarına uygulanan SKE programının etkililiğini ortaya çıkarmak amacıyla uygulanmıştır. Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Bir sonraki basamak olan içeriğin seçimi aşamasında amaçların kapsamına göre içerik seçilmiştir. Programın içeriği belli bilgi kategorilerinden oluşmaktadır (Demirel,2010). Modüler programlama yaklaşımına göre konular öbekler halinde düzenlenir. Bu öbekler birer modüldür. Modüllerin birbiriyle ilişkili olması gerekmemektedir. Ancak her modül kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturmalıdır (Demirel,2010). Bireysel öğretime dair çalışmalar, eğitim tarihinin oldukça eski dönemlerine uzanmaktadır. 1800'lü yıllarda eğitim literatüründe yer bulmaya başlayan bireysel öğretim için birçok farklı yöntem geliştirilmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın odaklandığı çağdaş eğitim uygulamalarından biri modüler öğretimdir (Taşpınar,1997). Modüler program tasarımı esnek bir öğrenme ortamı sunar. Öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder. Kendi hızlarında ilerlemelerine olanak tanır ve öz değerlendirme yapmalarını destekler (Gömleksiz, 2002). Her öğretim tasarımında olduğu gibi, modüler öğretim tasarımının da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Modül geliştirme sürecinin zaman ve emek gerektirmesi, bireysel öğretim yapılacaksa maliyetin yüksek olması ve bazı konuların bölünememesi gibi durumlar tasarım üzerinde etkili olabilir (Cengizhan,2008).

İçerik, kolaydan zora, somuttan soyuta, yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, aşamalılık gibi öğrenme ilkelerine uygun şekilde hazırlanmıştır. Ayrıca sunulan içeriğin öğrenme çıktıları ile tutarlı, anlamlı, uygulanabilir, ekonomik, sistematik, güncel ve geçerli olmasına, bilimsel açıdan doğruluğuna, konunun özelliğine ve öğrencinin seviyesine uygun olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında öğrenme çıktıları ve içerik belirlendikten sonra eğitim durumları oluşturma basamağı kapsamında öğrenme yaşantıları planlanmıştır. Bu aşama süreç boyutudur. Hedefleri öğrenciye kazandırmak için gerekli uyaranların düzenlenerek işe koşulması eğitim durumu olarak tanımlanmaktadır (Sönmez,2010). Eğitim durumları öğrenciye dönük ya da öğretmene dönük olmak üzere iki aşamada hazırlanabilir (Demirel,2010). Eğitim durumları veya diğer adıyla öğrenme yaşantıları düzenlenirken aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulmuştur:

- Etkinlikler planlanırken öğrenenlerin temel ihtiyaçlarından yola çıkılmıştır.
- Öğretme-öğrenme sürecinde öğretici ile öğrenen farklı rollerdedir. Öğretici süreçte öğrenmeleri kılavuzlamaktadır.
- Planlanan etkinlikler öğreneni ilgisini çekecek şekilde tasarlanmıştır. Çeşitli videolara, görsellere, hikâyelere, çarpıcı anekdotlara yer verilmiştir.
- Öğrenme yaşantıları planlanırken öğrenenin eleştirel, yaratıcı düşünme, problem çözme, işbirliği ile öğrenme gibi becerilerini geliştirmek hedeflenmiştir.
- Öğretim yöntem ve teknikleri geniş bir yelpazede kullanılmıştır. Konuşma halkası, anlatım, soru-cevap, örnek olay, görüş geliştirme, grup tartışmaları, istasyon, altı şapkalı düşünme tekniği, akvaryum, kartopu, düşün –eşleş-paylaş, 5N1K gibi yöntem ve teknikler kullanılmıştır.
- Program öğretmen adaylarının dahil olduğu mevcut öğretmenlik programlarından bağımsız olarak yapılandırıldığından branş fark etmeksizin her gruba uygulanabilecek nitelikte hazırlanmıştır.
- Değerlendirme araçları seçilirken süreç değerlendirme ağırlıklı olmasına ve çok çeşitli olmasına özen gösterilmiştir. Kavram haritası hazırlama, yapılandırılmış grid, video oluşturma, balık kılçığı, çıkış bileti, senaryo yazma, kart eşleştirme, dijital öykü oluşturma, proje taslağı oluşturma, podcast hazırlama gibi farklı teknik kullanılmıştır. Bu tekniklerde grup çalışmalarına

da bireysel çalışmalara da yer verilmiştir. Ayrıca teknoloji destekli uygulamaları da kullanmaları teşvik edilmiştir.

SKE Programının Uygulanması. SKE Programı (Ek 7) dört hafta boyunca cumartesi günleri Eğitim Bilimleri Fakültesi binasında yüz yüze uygulanmıştır. Planlanan öğrenme-öğretme süreçleri gerçekleştirilmiştir. Etkin katılımlarını sağlamaya yönelik yöntem ve tekniklere yer verilmiştir. Süreçte katılımcılar etkin katılım sağlamışlardır. Uygulama ile ilgili bilgiler şöyledir:

1.Oturum: 27 Nisan 2024 Cumartesi günü yapılmıştır. Gelen öğrencilerle daha önceden whatsapp grubu üzerinden tanışılmış olmasına rağmen kısa bir tanışma ve programın amacının, uygulama sürecinin paylaşılması ile süreç devam etmiştir. Öntest uygulaması yapılmıştır. Birinci modül olan “sürdürülebilirlik” modülü uygulanmıştır.

2.Oturum: 4 Mayıs 2024 Cumartesi günü yapılmıştır. İkinci modül olan “Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği” modülü uygulanmıştır.

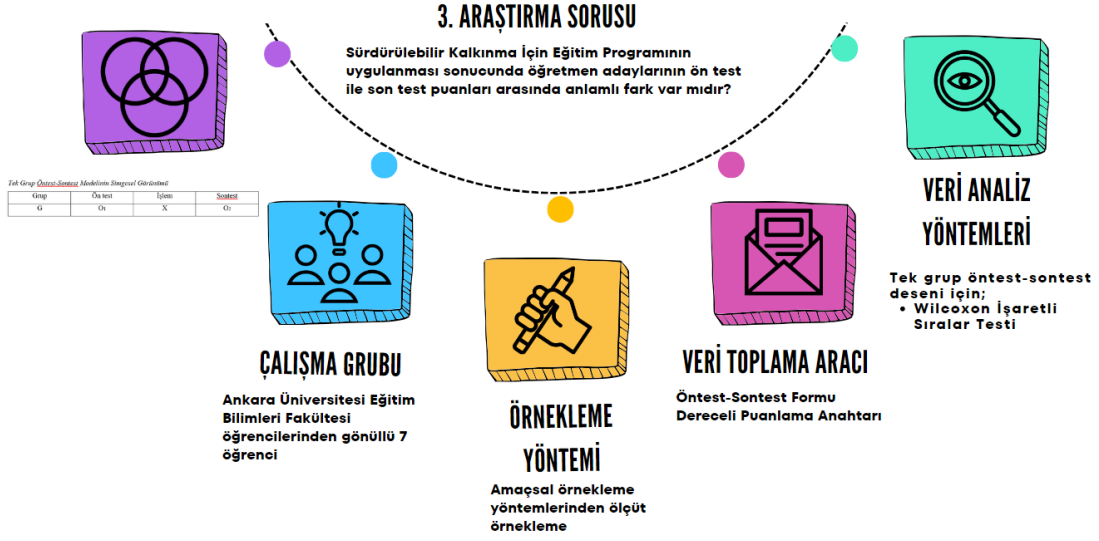
3.Oturum: 11 Mayıs 2024 Cumartesi günü yapılmıştır. Üçüncü modül olan “Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim” ve dördüncü modül olan “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen” modülleri uygulanmıştır.

4.Oturum: 18 Mayıs 2024 Cumartesi günü yapılmıştır. Son modül olan “Politika Geliştirme” modülü uygulanmış ve sontest yapılmıştır.

Süreç sonunda her öğrencinin adı ile hazırlanan katılım belgeleri düzenlenmiş, anı niteliğinde hediyeler hazırlanmış ve küçük bir törenle öğrencilere verilmiştir.

Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Yönelik Verilerin Toplanması

Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında SKE Programının uygulanması sonucunda öğretmen adaylarının ön test ile son test puanları arasındaki fark tespit edilmiştir. Bu kapsamda bir öntest-sontest uygulaması yapılmıştır. Bu aşamada kullanılan veri toplama aracı ise öntest-sontest (Ek 8) formudur. Bu form SKE programının öğrencilere etkisini ortaya çıkarmak için araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Ayrıca bu testin puanlamasını objektif bir şekilde yapmak için bir dereceli puanlama anahtarı hazırlanmıştır. Bu dereceli puanlama anahtarı aracılığıyla farklı bir değerlendirici tarafından daha testlerin puanlaması yapılmıştır ve iki puanlayıcı arasındaki uyuma bakılmıştır.

Şekil 12. Araştırmanın Üçüncü Amacına Yönelik Verilerin Toplanması

Belirtke tablosu ve hazırlanan öntest-sontest formu için bir ölçme değerlendirme uzmanı bir de program geliştirme uzmanından görüş alınmıştır. Test hazırlanırken öncelikle hangi amaçla kullanılacağı belirlenerek çıkan sonuçlardan SKE programının etkililiğinin tespit edileceğine karar verilmiştir. Bir sonraki basamakta taksonomik düzeye göre hangi bilgi ve becerilerin ölçüleceğine karar verilmiştir ve tablo olarak düzenlenmiştir. Soru türlerinin nasıl olması gerektiği belirlenmiştir. Beş açık uçlu, beş çoktan seçmeli soru maddesi hazırlanmasına karar verilmiştir. Form oluşturulduktan sonra uzman görüşü alınmıştır. Gelen görüş ve öneriler doğrultusunda araştırmacı tarafından tekrar değerlendirilen form için bir puanlama anahtarı oluşturulmuştur (Ek 9). Dereceli puanlama anahtarı geliştirilirken Haladyna (1997) tarafından önerilen adımlar dikkate alınmıştır. Öncelikle dereceli puanlama anahtarının amacı belirlenmiştir. Ölçütler net bir biçimde tanımlanmıştır. Bütüncül ya da analitik olup olmayacağına karar verilmiştir. Genel görev mi özel görev mi bağlamında kullanılacağı seçilmiştir. Çoktan seçmeli soruların cevapları belirlenmiştir. Açık uçlu sorular için cevaplar hazırlanmış ve kriterler belirlenmiştir. Puanlama için analitik bir yaklaşım benimsenmiştir. Doktora derecesine sahip bir program geliştirme uzmanından görüş alınmıştır. Taslak hazırlanmıştır. Uzman görüşü alındıktan sonra puanlama yapılmıştır

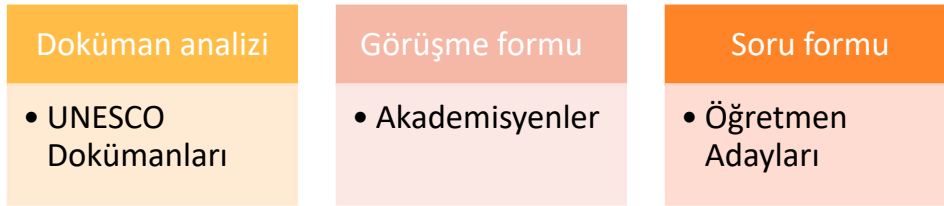
DEP'te her soruya verilmesi gereken cevaplar belirlenerek bir puanlama anahtarı geliştirilmiştir. Dereceli puanlama anahtarı oluşturulurken analitik bir yaklaşım benimsenerek açık uçlu soruların her birinin cevabının değerlendirilmesi için o soruya

özel ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütlerin net ve anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir. Sorunun amacına uygun olacak şekilde cevaplar tanımlanmıştır. Her bir soru için sorunun amacına ve kapsamına göre bir cevap hazırlanmıştır. Cevapların ayrıntılı, doğru, kapsamlı ve sınırları belirlenmiş olmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca doktora derecesine sahip bir program geliştirme uzmanı testlerin puanlamasını dereceli puanlama anahtarı aracılığıyla tekrar yapmıştır. Bu puanlayıcılar arasındaki uyum Cohen's Kappa analizi ile tespit edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın Birinci Sorusuna Yönelik Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci sorusu için Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim kapsamında öğretmen adaylarının ihtiyaç duyduğu programın özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Nitel araştırmalarda araştırmanın ve verilerin özelliğine göre verilerin analizi çeşitlilik, yaratıcılık ve esneklik anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek,2013). Bu araştırmalarda veri analizinin bir standart içermesi beklenmemektedir. Çünkü nitel araştırmalarda araştırmacıyı sınırlayan, verilerin derinlemesine incelenmesine engel olabilecek yaklaşımlar nitel araştırmanın doğasına aykırıdır. İçerik analizi yapılan veri toplama araçları Şekil 13'te gösterilmiştir.

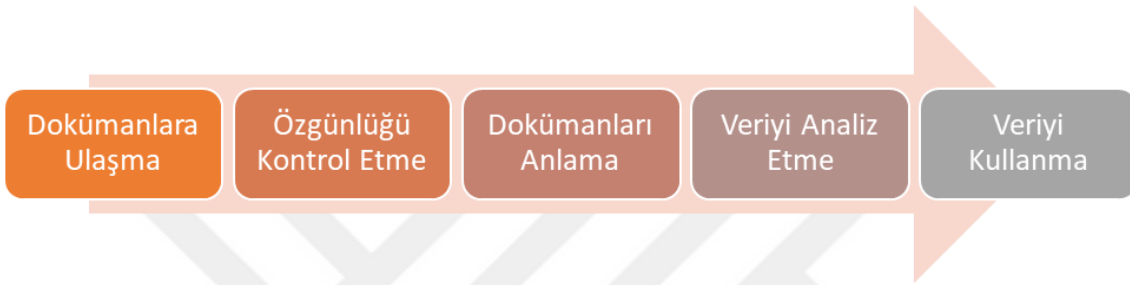
Şekil 13. İçerik Analizi Yapılan Veri Toplama Araçları

Araştırma soruları çerçevesinde görüşme, doküman analizi ve soru formundan elde edilen veriler ayrı ayrı içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Burada temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Veri analizindeki ilk aşamada doküman analizi ile elde edilen veriler incelenmiştir. İncelenen veriler üzerinde bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak

amacıyla sistematik analiz yapılmıştır. Yani veriler betimsel bir yaklaşımla sunulur ve buna ek olarak belirlenen bazı temalar ve temalar arası ilişkiler belirlenir. Bu yaklaşımda araştırmacı, veri analizini bir adım öteye götürmekte ve okuyucuya yardımcı olabilecek birtakım ek analizler yapmaktadır (Yıldırım ve Şimşek,2013).

Araştırmada politika belgeleri doküman analizine tabi tutulurken Forster (1995)'in belirlediği aşamalar dikkate alınmıştır. Araştırmacılar bu aşamaları araştırma problemlerinin niteliğine, sonuçta ulaşılmak istenen veriye veya dokümanları ne kadar ayrıntılı ve derinlemesine incelemeyi planlamasına bağlı olarak yorumlayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Şekil 14. Doküman Analizinin Basamakları

- Dokümanlara ulaşma

Bu aşamada araştırmacı sürdürülebilir kalkınma ile ilgili hazırlanmış dokümanları, toplantı tutanaklarını, araştırmaları vb. çalışmaları taramıştır. Konuyla ilgili çok sayıda yayın incelenmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın tarihçesini, ülkelerin kendi eğitim sistemlerini sürdürülebilir kalkınmaya nasıl entegre ettiklerini anlatan çalışmalar okunmuştur. Sonuç olarak UNESCO tarafından yapılan yayınlardan biri olan “Issues and Trends in Education for Sustainable Development” isimli 2018 yılında hazırlanmış olan yayının veri kaynağı olarak kullanılmasına danışmanla birlikte karar verilmiştir. Ancak program geliştirme sürecinde Tablo 3 ve Tablo 4’te verilen diğer dokümanlardan da faydalanılmıştır. Bu dokümanların seçilmesinin nedeni SKE programının öğretmen adaylarına olan katkısı açısından büyük bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Hem SKE’nin politikalarına yer vermesi hem de uygulamalarla ilgili yöntem ve teknik önermesi bu dokümanların seçilmesindeki başlıca nedenlerdendir. Öğretmen adayları için geliştirilen SKE programının ihtiyaç analizi sırasında incelenen pek çok doküman yalnızca 17 Sürdürülebilir kalkınma amacına odaklanmakta ancak bu amaçların eğitim programlarına nasıl entegre edileceği ve öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitim öğretim sürecinde hangi yaklaşımı benimseyeceği ile ilgili bilgi içermemektedir. Dokümanlara karar verilirken sürdürülebilir kalkınma amaçlarının eğitim yoluyla nasıl

daha geniş kitlelere yayılabileceğini ve öğretmen adaylarının bu sürece nasıl katkıda bulunabileceğini kılavuzlayan içerikte olmasına da özen gösterilmiştir. Bu nedenle, seçilen ana doküman ve program geliştirme sürecinde faydalanan diğer dokümanlar ihtiyaç analizinin temel noktalarından birini oluşturmaktadır. Bu ve benzeri dokümanların SKE ile ilgili gelecekteki eğitim politikalarına yön vermek açısından kritik bir rol oynadığı düşünülmektedir.

- Özgünlüğü kontrol etme

Veri kaynaklarının özgünlüğü resmi internet siteleri üzerinden kontrol edilmiştir. Bu kapsamda, dokümandaki verinin birincil kaynaktan elde edildiği, dokümanın aslının aynı olduğu ve kim tarafından hazırlandığı belirlenmiştir.

- Dokümanları anlama

Veri kaynaklarının birçoğunun orijinal dili İngilizcedir. Araştırmacı kaynakları farklı zamanlarda tekrar tekrar okumuş ve notlar almıştır. Araştırma süreci içinde yaşanan pandemi ve çeşitli başka nedenlerden dolayı çalışmaya ara verilmiş ancak daha sonraki süreçte araştırmacı dokümanları tekrar incelemiştir.

- Veriyi analiz etme

Doküman analizine başlamadan önce araştırmacı tarafından doküman analizine temel olacak temalar belirlenmiştir. Çünkü araştırmacı dokümanlardan elde edeceği verileri görüşme yoluyla elde edeceği verileri desteklemek amacıyla kullanmıştır. Analiz sonuçları araştırmanın bulgular ve yorumlar bölümünde sunulmuştur.

- Veriyi kullanma

Araştırmacı, analiz öncesi belirlenen üç ana tema altında analiz bulgularından faydalanarak görüşme formunu oluşturmuştur.

Yukarıda da belirtildiği gibi araştırmanın birinci amacı kapsamında yapılan doküman analizi çalışması için analiz öncesi temalar belirlenmiştir. Temaların analize başlamadan önce belirlenmesinin nedeni doküman incelemesi sırasında araştırmacının asıl araştırma probleminden uzaklaşmadan, araştırma odağını kaybetmeden analizin çerçevesini belirlemektir. Bu temalar Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından 4. Amaç olan Nitelikli Eğitim başlığının ana boyutları olan “Nitelikli Eğitime Erişim”, “Eğitimde Fırsat Eşitliği”, “Mesleki ve Yaşam Boyu Eğitim”dir. Analize bu temalarla başlanmıştır ancak analiz sonucunda yeni temalar ortaya çıkmıştır. Bulgular bölümünde de ortaya çıkan temalar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Bir diğerk aşama olan görüşme verilerinin çözümlenmesinde ilk olarak, yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilirken verilerde değişiklik yapıp yapılmadığı, eksiklik olup olmadığı kontrol edilmiştir. Anlaşılmayan, eksik kalan bölümler eklenmiştir. Görüşmede sürdürülebilir kalkınma için eğitim programının boyutlarının nasıl olması gerektiği, öğretmenlerin ihtiyaç duyacakları programın özellikleri ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim uygulamalarının yapılacağı ortamın özelliklerinin nasıl olması gerektiği gibi noktalar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Doküman analizi ile ortaya konulan genel çerçeve kapsamında görüşmelerin analizi yapılmıştır. Dolayısıyla doküman analizinin verildiği bölümlerin devamında görüşmelerden elde edilen ilgili veriler doğrudan alıntılarla analize eklenmiştir.

Daha önce doküman analizi sonucunda ortaya çıkan yedi temaya ek olarak bir tema da görüşme sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu tema Sürdürülebilirlik temasıdır. Bu tema ve alt temaların analiz sürecinde nasıl şekillendiği Bulgular ve Yorum bölümünde sunulmuştur.

Son olarak da soru formu aracılığıyla öğretmen adaylarından toplanan veriler mevcut temalar kapsamında içerik analizine tabi tutulmuştur.

Araştırmanın İkinci Sorusuna Yönelik Verilerin Analizi

İkinci araştırma sorusu kapsamında Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı nasıl olmalıdır? Sorusuna yanıt aranmıştır. Hazırlanan SKE Program taslağı uzman değerlendirmesine sunulmuştur. Program taslağı hazırlandıktan sonra Tablo 5'te yer alan uzmanların görüşleri alınmıştır. Bu kapsamda araştırmacı tarafından hazırlanan Program Taslağı Değerlendirme Uzman İnceleme Formu ile uzmanlardan alınan görüşler analiz edilmiştir. Kullanılan değerlendirme formu Ek 3'te sunulmuştur. Uzmanlardan alınan görüşler tek tek incelenerek uygun şekilde programa yansıtılmıştır.

Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Yönelik Verilerin Analizi

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında SKE programı uygulanmıştır Ek 8'de verilen test uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında gruba uygulanmıştır. Katılımcıların testten aldıkları puanları objektif olarak değerlendirmek için Dereceli Puanlama Anahtarı hazırlanmıştır (Ek 9).

Tek grup öntest-sontest modelinde gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulandıktan sonra hem uygulama öncesi hem de uygulama sonrası ölçmeler yapılmaktadır (Karasar,2008). Uygulama başlamadan önce katılımcılara öntest uygulanmıştır ve puanların ortalaması alınmıştır. Ardından program uygulanmıştır. Uygulama sonunda aynı gruba son test uygulanarak puanların ortalaması tespit edilmiştir. Veri analizinde kullanılan yöntem seçilirken katılımcı sayısına göre karar verilmiştir. Çalışma grubunun 7 kişi olması nedeniyle non parametrik testlerin uygulanmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. SPSS 22 paket programı kullanılarak puanlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi tekrarlı ölçümlerde kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Bu test ilişkili örneklem t-testinin non parametrik alternatifidir. Ortalamaları kıyaslamak yerine puanlar sıralara dönüştürülerek zaman 1 ve zaman 2’de karşılaştırılır (Pallant,2016). Bu analizin sonuçları Bulgular ve Yorum bölümünde verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nitel Verilerin Geçerliği ve Güvenirliği

Saban ve Ersoy (2019) çalışmaların güvenilir ve geçerli olabilmesi için dikkat edilmesi gereken konuları şöyle belirlemiştir: saydamlık, bulgulara sadık kalma, etik tutum içinde bulunma ve değer yargısı (yapı geçerliği, iç geçerlik, dış geçerlik, güvenirlilik).

Mevcut araştırmada saydamlık ilkesi kapsamında araştırmanın çalışmalarını başkası da incelediğinde anlayabilmesi ve betimleyebilmesi için gerekli özelliklerin bulunmasına dikkat edilmiştir. Araştırma süreci boyunca kullanılan veriler ve dokümanlar özenli bir biçimde tasnif edilmiştir. Tüm veriler gerektiğinde araştırma sürecinde yer almamış bir dış değerlendirmeci tarafından erişilebilir durumdadır. Araştırma sürecinde tüm bulgulara sadık kalınmıştır. Böylece yansız ve doğru bir biçimde elde edilen tüm veriler analize tabi tutulmuştur. Etik tutum içinde bulunma ve değer yargısı (yapı geçerliği, iç geçerlik, dış geçerlik, güvenirlilik) ile ilgili alınan tüm önlemler aşağıda açıklanmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik sağlamak için dört strateji mevcuttur. Yıldırım ve Şimşek (2013), bu stratejileri; İç geçerliği sağlamak için inandırıcılık, dış geçerliği sağlamak için aktarılabilirlik (transfer edilebilirlik) olduğunu belirtmektedir.

Güvenirlik kapsamında ise iç güvenilirliği sağlamak için tutarlılık, dış güvenilirliği sağlamak için ise teyit edilebilirlik olduğunu ifade etmiştir.

Geçerlik. Yapı geçerliği kapsamında çeşitlemeyi sağlamak için araştırmada hem doküman analizi hem de görüşme yapılarak araştırmacı tarafından iki farklı veri kaynağı kullanılmış böylece veri toplamada “çeşitleme” gerçekleştirilmiştir. Veri kaynağı çeşitlemesi kapsamında ise zengin veri elde etmek için görüşmelerde görüşülen uzmanların branşının birbirinden farklı olmasına dikkat edilmiştir. Uzmanlara çok sayıda soru sorulmuş ve alanla ilgili her türlü doküman okunmuş, video izlenmiştir. Böylece zengin veri elde edilmiştir. Ayrıca araştırmacının hazırladığı görüşme sorularını sürdürülebilir kalkınma alanında çalışan akademisyenler incelemiş ve sorularla ilgili çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Daha sonrasında araştırmacının yaptığı görüşme analizlerini de iki uzman kontrol etmiştir. Böylece araştırmacı çeşitlemesi de sağlanmıştır.

İç geçerlik kapsamında araştırmanın inandırıcılığını artırmak için çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Örneğin, görüşmeler uzun süreli yoğun katılımlı olacak şekilde yapılmıştır. Uzmanlarla yapılan görüşmeler ortalama 60’ar dakika civarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı dokümanlarla uzun süreli etkileşim kurmuştur. İncelediği her doküman için notlar almıştır. Elde ettiği verileri birbirleriyle karşılaştırarak yorumlamıştır. Topladığı verileri içselleştirerek konu üzerindeki hâkimiyetini artırmıştır. Böylece araştırma konusunda derinlik kazanmıştır.

Dış Geçerlik kapsamında araştırmada aktarılabilirlik (transfer edilebilirlik) sağlamak için araştırma süreçleri, verilerin toplanması, katılımcıların seçimi, uygulamanın yapıldığı ortam ve uygulama ile ilgili tüm koşullar ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Böylece benzer araştırma yapmak isteyen araştırmacıların kendi süreçlerine uygunluğuna karar vermeleri için yol gösterici olması umulmaktadır. Araştırmacı araştırmasının sonucunda ortaya çıkan sonuçların doğrudan genellenemeyeceğinin bilincinde olarak, araştırmaya ait sınırlılıklardan da bahsetmektedir.

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Hem görüşme yapılan uzmanlar hem de analize tabi tutulan doküman amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Güvenirlik. Güvenirlik (tutarlılık), bir araştırma sürecinde toplanan verilerin tekrar toplanıp aynı sonucun ortaya çıkmasını sağlayacak işlemlerden geçmesi anlamına gelmektedir (Saban ve Ersoy, 2019). Araştırmanın iç güvenirliliği (iç tutarlılığı) için analizi yapılan dokümanlar araştırmacı tarafından farklı zamanlarda birden çok kez okunmuş her defasında ortaya çıkan temalar tekrar gözden geçirilmiştir. Araştırma sürecinin başından itibaren toplanan ham verilen tasnif edilmiş ve kayıt altına alınmıştır. Sürecin pek çok aşamasında farklı uzmanlar yer almış böylece yapılan çalışmaların doğruluğu sürekli kontrol edilmiştir. Görüşmelerin deşifreleri yapıldıktan sonra kayıtlar tekrar dinlenerek karşılaştırma yapılmış, eksik veya yanlış yazılan yerler olup olmadığı kontrol edilmiştir.

Dış güvenirlik (teyit edilebilirlik) kapsamında bir araştırmadan beklenen, birbirinden bağımsız araştırmacıların benzer bir bağlamı benzer yöntemle incelediklerinde benzer bulgulara ulaşmalarıdır (Saban ve Ersoy,2019). Bu anlamda araştırmanın teyit edilebilirlik özelliğini taşıması için görüşme yapılan tüm akademisyenlerin özellikleri ayrıntılı olarak tablo halinde sunulmuştur. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde sıcak ve sosyal bir ortam oluşmuştur. Ayrıca görüşme yapılan bazı akademisyenlerle farklı zamanlarda çeşitli platformlarda da bir araya gelinerek sohbet etme imkânı da bulunmuştur.

Nicel Verilerin Geçerliliği ve Güvenirliliği

Öntest-sontest formu için dereceli puanlama anahtarı (Ek 9) oluşturulmuştur. Bu kapsamda hem öntest formu için hem de dereceli puanlama anahtarı için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik ölçme aracında bulunan soruların ölçme amacına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmeyeceğinin tespiti ile ilgilidir. Bu araştırmanın geçerlilik çalışması kapsamında uzman görüşü alınmıştır. Öntest-sontest formu için iki program geliştirme ve bir ölçme değerlendirme uzmanından; Dereceli Puanlama Anahtarına ise doktora derecesine sahip bir program geliştirme uzmanından alınan görüşler doğrultusunda son şekilleri verilmiştir.

Farklı puanlayıcıların uyum oranını belirlemek için "Cohen's Kappa" formülü kullanılmaktadır (Kutlu ve diğerleri, 2017). Cohen's Kappa katsayısı, en az iki puanlayıcı arasındaki uyumu değerlendirmek için kullanılan bir yöntemdir ve 0 ile 1 arasında değer alır (Fleiss, 1971). Bu katsayının 1'e yaklaşması uyumun yüksek olduğuna işaret eder. Araştırmada öntest-sontest puanlarının puanlayıcı güvenilirliğini ölçmek için, birinci puanlayıcının verdiği puanların ikinci puanlayıcının puanlarıyla ne kadar uyum

gösterdiğine bakılmıştır. Bu analizle +1 ile -1 arasında bir değer elde edilir; bu değer 0.70'in üzerinde olması, puanlayıcılar arasındaki uyumun güçlü olduğunu ve dereceli puanlama anahtarının güvenilir kabul edilebileceğini gösterir (Kutlu ve diğerleri, 2017, s. 85). Bu kapsamda elde edilen güvenilirlik analizi sonuçları Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar bölümünde verilmiştir.

Araştırmacının Rolü

Bu çalışmada araştırmacı olarak üstlendiğim rolü şu şekilde özetleyebilirim:

16 yıllık meslek hayatım boyunca edindiğim deneyimler ve akademik birikimim, bu araştırmamın temel taşlarını oluşturdu. Meslek hayatımın ilk altı yılında çeşitli okullarda sınıf öğretmenliği yaptıktan sonra, 10 yıl boyunca MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nde program geliştirme biriminde görev aldım. Bu süreçte edindiğim bilgi ve beceriler, program geliştirme ve yaşam boyu öğrenme alanında deneyim kazanmamı sağladı. Yüksek lisans eğitimimi Eğitimde Program Geliştirme alanında tamamlamam, bu çalışmamın program geliştirme ve yaşam boyu öğrenme kavramları ile ilişkili olmasını beraberinde getirdi.

Araştırma konusunu belirlerken, sürdürülebilir kalkınma kavramını yaşam boyu öğrenmeyle kesişen bir alan olarak ele aldım. Öğretmen adaylarına yönelik sürdürülebilir kalkınma için eğitim programı geliştirme fikri, eğitimdeki boşlukları ve sürdürülebilirlik konusundaki farkındalık eksikliklerini gidermek amacıyla ortaya çıktı. Bu tercihimde, halk eğitim merkezlerine yönelik yetişkin eğitimi programları hazırlama deneyimim ve 2020 yılında katıldığım Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu İstişare Toplantısı'nda edindiğim bilgi ve görüş alışverişleri etkili oldu. Ayrıca, SDG Academy'de aldığım çeşitli kurslar ve Boğaziçi Üniversitesi Yaşamboyu Eğitim Merkezi ile UN SDSN Türkiye'nin düzenlediği "Öğretmenler 2030: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve İklim Seferberliği Programı" gibi eğitimler, konuya dair bilgi birikimimi artırdı. Pandemi süreci bazı kesintilere yol açsa da, araştırma süresince okumalarımı ve araştırmalarımı sürdürerek bilgi birikimimi sürekli olarak artırmaya çalıştım. 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı Güz döneminde, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde eğitmen olarak görev yapmam, öğretmen adaylarıyla ilişki kurarak onların ihtiyaç ve beklentilerini daha iyi anlamama olanak tanıdı. 2024 yılından itibaren ise MEB YEĞİTEK'te sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği konularında EBA

videolarının senaryo yazımında görev alarak, konuyu geniş bir kitleye ulaştırma fırsatı buldum.

Araştırmanın her aşamasında etik ilkelere büyük özen gösterdim. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı'ndan alınan Etik Kurul Onayı ve Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan alınan izinler doğrultusunda, tüm katılımcılara bilgilendirilmiş onam formları sunuldu ve gönüllülük esasına göre katılımcılar programa dahil edildi. Tüm süreçte bilimsellik ve nesnellik ilkelerini gözeterek, verilerin objektif bir şekilde toplanmasını ve analiz edilmesini sağladım. Uygulama sırasında nesnelliği korumak için araştırmacı olarak kendi görüş ve deneyimlerimin süreci etkilememesine özen gösterdim. Her aşamada uzman görüşleri alarak araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliğini artırmaya çalıştım. Programın uygulanması sürecinde, eğitim ortamını etkili ve ilgi çekici hale getirmek için yenilikçi öğretim yöntemleri kullandım ve etkinlikler tasarladım. Bu program süresince, öğretmen adaylarının aktif katılımını teşvik ettim ve geri bildirimlerini düzenli olarak aldım.

Sonuç olarak, bu çalışmada hem program geliştirme uzmanı hem de uygulayıcı olarak aktif bir rol üstlendim ve öğretmen adaylarına yönelik sürdürülebilir kalkınma eğitiminin nitelikli ve etkili bir şekilde sunulabilmesi için tüm aşamalarda titizlikle çalıştım.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı kapsamında toplanan verilerin analizleri ile elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar üç kısım halinde verilmiştir. Birinci kısımda araştırmanın birinci amacı kapsamında yapılmış olan dokümanın analizine, görüşme analizine ve öğretmen adaylarına uygulanan soru formunun analizine ilişkin bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Bu bölüm aynı zamanda geliştirilen programın ihtiyaç analizidir.

İkinci kısımda ikinci amaç kapsamında hazırlanan “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim” Programının boyutlarına ve uygulama sürecine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Üçüncü kısımda ise “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim” Programının uygulaması sonucunda öntest-sontest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin bulgu ve yorumlar paylaşılmıştır.

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci sorusu için Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim kapsamında öğretmen adaylarının ihtiyaç duyduğu programın özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır.

Bu kapsamda ihtiyaç analizi yapılmıştır. Daha önce de söz edildiği gibi ihtiyaç analizinde akademisyenlerle yapılan görüşmeler, öğretmen adaylarından soru formu aracılığıyla toplanan veriler ve Tablo 3 ve Tablo 4’te yer alan dokümanlar analiz edilmiştir. Bulgular ve yorumlar sunulurken bu üç temel veri kaynağından elde edilen tüm bulgular SKE programında yer alan beş modüle temel oluşturan temalar kapsamında sunulmuştur.

Doküman analizi öncesinde UNESCO tarafından 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları incelenerek eğitim bağlamında aşağıdaki üç ana tema belirlenmiştir. Bu temalar 2016 yılında UNESCO tarafından yayınlanan D15 numaralı dokümandan faydalanılarak belirlenmiştir.

- Nitelikli Eğitime Erişim
- Mesleki ve Yaşam Boyu Öğrenme
- Eğitimde Fırsat Eşitliği

Ancak doküman analizi sonucunda dört temanın daha öne çıktığı tespit edilmiştir.

Bu temalar şunlardır:

- Politika Geliştirme
- İzleme ve Değerlendirme
- Öğretmen Eğitimi
- Öğrenme Ortamları

Akademisyenlerle yapılan görüşmelerin analizi sonucunda ise bu temalara ek olarak “Sürdürülebilirlik” teması ortaya çıkmıştır. Böylece ihtiyaç analizi sonucunda sekiz tema 39 alt tema belirlenmiştir. Belirlenen bu temalar ve alt temalar kapsamında soru formu da analiz edilmiştir. İhtiyaç analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve alt temalar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

İhtiyaç Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Tema ve Alt Temalar

TEMA VE ALT TEMALAR	
Sürdürülebilirlik	• Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Uygulamaları • Sürdürülebilirlik ile Eğitimin İlişkisi • İklim Değişikliği • Sürdürülebilir Bir Gelecek Yaratmak • Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim
Nitelikli Eğitime Erişim	• Öğrenen Merkezli Eğitim • Okullardaki Dönüşüm • Öğretim Programlarını Uyarlama
Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim	• Örgün ve Yaygın Eğitim • Öğrenme Deneyimleri • Yaşam Boyu Öğrenme İlkeleri • Yaşam Boyu Öğrenmeyi Güçlendirme
Eğitimde Fırsat Eşitliği	• Kapsayıcı Eğitim • Eşitlikçi Eğitim • Sosyal Adalet • Toplumsal Cinsiyet Eşitliği • Fırsat Eşitliğine Yönelik Öğretmen Tutumları
Öğretmen Eğitimi	• Temel Sürdürülebilirlik Yeterlikleri (Bilgi, Beceri, Tutum, Değer, Motivasyon, Adanmışlık) • Kişisel Ve Mesleki Gelişime İlişkin Yeterlilikler • Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitimler • Ulusal Programı Sürdürülebilirliğe Uyarlama Becerisi

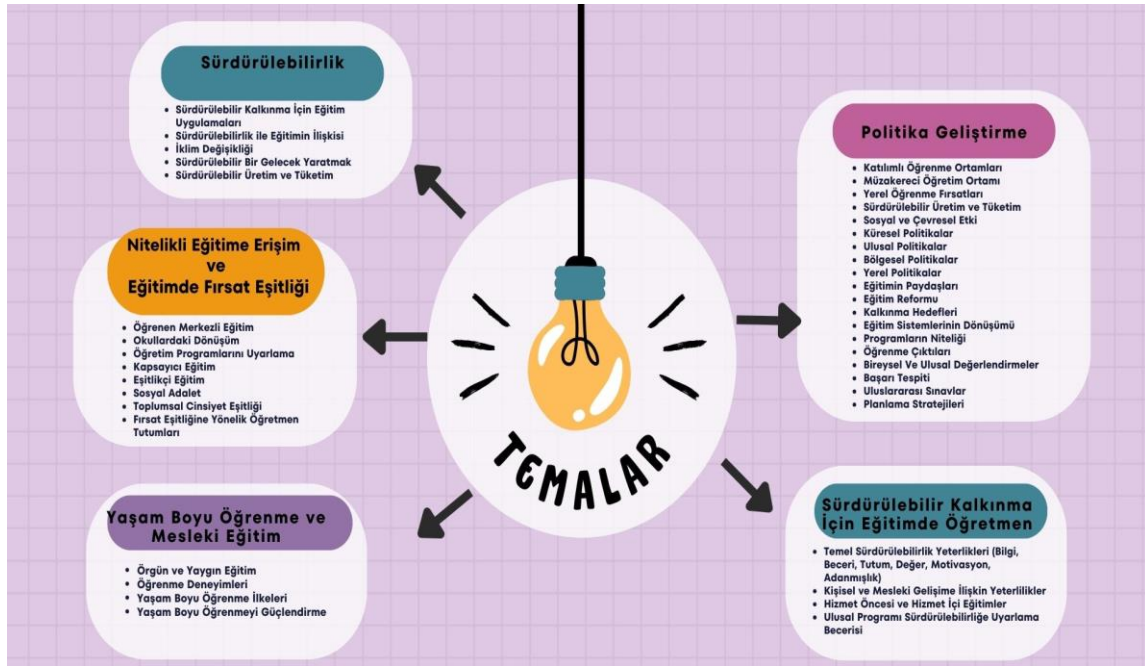
(Devam ediyor)

Tablo 8 (Devam)

İhtiyaç Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Tema ve Alt Temalar

	TEMA VE ALT TEMALAR
Politika Geliştirme	• Sosyal Ve Çevresel Etki • Küresel Politikalar • Ulusal Politikalar • Bölgesel Politikalar • Yerel Politikalar • Eğitimin Paydaşları • Eğitim Reformu • Kalkınma Amaçları • Eğitim Sistemlerinin Dönüşümü
İzleme ve Değerlendirme	• Programların Niteliği • Öğrenme Çıktıları • Bireysel Ve Ulusal Değerlendirmeler • Başarı Tespiti • Uluslararası Sınavlar • Planlama Stratejileri
Öğrenme Ortamları	• Katılımlı Öğrenme Ortamları • Müzakereci Öğretim Ortamı • Yerel Öğrenme Fırsatları Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim

İhtiyaç analizi sonucunda ortaya çıkan bu temalar daha sonra programın modüllerine dönüştürülmüştür. Ancak SKE programı için gelen uzman görüşleri doğrultusunda bazı modüllerin birleştirilmesinin daha uygun olacağı görüşü öne çıkmıştır. Bu bağlamda “Nitelikli Eğitime Erişim” ile “Eğitimde Fırsat Eşitliği” modülleri birleştirilmiş; “İzleme ve Değerlendirme” ve “Öğrenme Ortamları” modülleri “Politika Geliştirme” modülünün içine alınmıştır. “Öğretmen Eğitimi” modülünün adı “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen Eğitimi” olarak değiştirilmiştir. Böylelikle analiz sonucunda sekiz olan tema sayısı beş modül olarak ele alınmıştır. Şekil 15’te bu tema ve alt temaların program geliştirme sürecindeki modüllere dönüşümü verilmiştir.

Şekil 15. İhtiyaç Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Modüller

Tablo 3 ve Tablo 4'teki dokümanlar ihtiyaç analizi ve program geliştirme sürecinde kullanılmıştır. Ancak ihtiyaç analizinde temel alınan ana doküman UNESCO tarafından yapılan yayınlardan olan “Issues and Trends in Education for Sustainable Development” isimli 2018 yılında hazırlanmış olan dokümandır. Bu doküman seçilirken pek çok farklı doküman incelenmiştir. Bu bölümden itibaren D5 olarak anılacak olan doküman Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim bağlamında sorunları gözden geçirerek politika yapıcılara, eğitimcilere ve diğer paydaşlara çeşitli önerilerde bulunmayı hedeflemiştir. D5'in ilk bölümünde “SKE'nin Tarihsel Gelişimi, SKE'deki Temel Yeterlilikler ve SKE'de Temalar” başlıkları yer almaktadır. İkinci bölümde ise “Sürdürülebilir Kalkınma için Nitelikli Eğitime Ulaşmak İçin Politika Geliştirme, Öğrenme ve Eğitim Ortamlarının SKE ile Dönüşümü, Eğitimcilerin Kapasitelerini Geliştirme, Gençlik Hareketi, Yerel Düzeydeki Sürdürülebilirlik Çözümleri, SKE Ölçeklendirme ve SKE'yi İzleme”dir. UNESCO bu doküman aracılığıyla, eğitimin sürdürülebilir ve esnek bir dünyaya ulaşma yönünde katkıda bulunmasını amaçlamaktadır. SKE'ye genel bir bakış sunan doküman SKE politikası ve uygulamasıyla ilgili temel konuları vurgulamaktadır. Bu kapsamda SKE yeterlilikleri ve temaları, politika, öğrenme ortamındaki değişimler, öğretmen eğitimi gibi konular yer almaktadır.

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin kabul edilmesi Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitime yönelik bir itici güç olmuştur. Ayrıca SKE uygulamasının

yaygınlaştırılması için de uygun ortam sağlamıştır. Bu gündem kapsayıcı ve herkes için eşit nitelikli eğitim sağlamayı ve herkesi yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine teşvik etmeyi amaçlayan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından Amaç 4'ün benimsenmesini de hedeflemiştir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik teması tüm temaların merkezinde yer aldığından doküman incelemesi esnasında ayrı bir tema olarak değerlendirilmemiştir. Ancak yapılan görüşmelerin analizi sırasında sürdürülebilirliğin ayrı bir tema olarak ortaya çıkması sonucunda diğer temalarla doğrudan ilişkili olsa da sürdürülebilirliğe ayrıca yer verilmesi gerektiğine karar verilmiştir. Bu tema altında şu alt temalar ortaya çıkmıştır:

- Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Uygulamaları
- Sürdürülebilirlik ile Eğitimin İlişkisi
- Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim
- Sürdürülebilir Bir Gelecek Yaratmak
- İklim Değişikliği

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınmanın eğitime entegrasyonu incelenen pek çok dokümanın içerisinde yer alan bir başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim ile sürdürülebilirliğin ilişkisi söz konusu olduğunda Amaç 4'ün altında yer alan Amaç 4.7'de "2030'a kadar, diğerlerinin yanı sıra SKE ve sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barış ve şiddetsizlik kültürünün teşviki, küresel vatandaşlık yoluyla tüm öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için gereken bilgi ve becerileri kazanmasının sağlanması, kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının takdir edilmesi" ifadesi bulunmaktadır (UNESCO,2015). Sürdürülebilirliğin doğayla uyum, ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin giderilmesi gibi bütüncül bir bakışla yorumlanması gerektiği de ifade edilmiştir. D1'de SKE'nin öğrencilerin bilinçli tercihler yapmalarını, çevresel dengeyi koruyarak ekonomik açıdan sürdürülebilir ve hem mevcut hem de gelecek nesiller için adil bir toplum oluşturma yolunda sorumlu adımlar atmalarını sağlamak açısından önemi vurgulanmıştır. Ayrıca SKE'nin bilişsel ve sosyal öğrenme sonuçlarının geliştirilmesine yardımcı olduğu gibi, tüm sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşabilmek için ihtiyaç duyulan ortak sürdürülebilirlik temel yetkinliklerinin geliştirilmesine de yardımcı olduğu belirtilmektedir. Görüşme yapılan uzmanların sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili genel

tanımı “bugün alınan kararların gelecekte herhangi bir soruna yol açmaması” olarak ifade edilebilir.

D13 2024-2028 yıllarını kapsayan Onbirinci Kalkınma Planı’nın Türkiye’nin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel kalkınma amaçlarını belirleyen önemli bir stratejik dokümandır. Bu dokümanda sürdürülebilir kalkınma anlayışının merkeze alındığı hemen hemen her alanda çevresel sürdürülebilirlik, kaynak verimliliği, yeşil büyüme ve döngüsel ekonomi gibi konulara büyük önem verildiği açıkça görülmektedir. Çevresel sürdürülebilirlik kapsamında, doğal kaynakların korunması, biyoçeşitliliğin muhafaza edilmesi ve iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik adımlar atılması hedeflenmektedir. D7’nin beşinci amacının beşinci alt amacında “Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına uygun bir yaklaşımla çevre ve iklim değişikliği konusunda farkındalığın artırılması sağlanacaktır.” vurgusu yapılmaktadır. Ayrıca dokümanda iklim atölyelerinin, sıfır atık projesi ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına uygun bir yaklaşımla kurulacağı ve bu süreçte sürdürülebilir eğitim politikalarının oluşturulmasının ve eğitim olgusunun yeşil dönüşüme katkı sağlamasının amaçlandığı ifade edilmektedir.

Brundtland Raporu’nda (1987) bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğine zarar vermeden kalkınma olarak tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı Çalışma grubu a’dan K1 tarafından da benzer biçimde “bugün alınan kararın gelecekte herhangi bir soruna neden olmaması” şeklinde tanımlanmıştır. K2 kavramı, doğayla uyum, doğaya zarar vermeden kalkınma olarak tanımlanmıştır. K4 de mevcut kuşağın ihtiyaçlarını karşılarken sonraki nesillerin ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiştir.

Sürdürülebilirlik bugün yaptığınız bir icraatın, aksiyonun, eylemin; ondan sonraki dönem içerisinde, onun dışındaki parametrelerle birlikte; yani eğer bu bir hizmetse, bu bir kararsa, o kararı etkileyen ve o karardan etkilenen tüm insanlar açısından, belirli bir zaman ekseninde iyileşmeye neden olması ve zaman içerisinde iyileştirilebilir özelliklere neden olması. Ama basitçe söyleyecek olursak sürdürülebilirlik; aldığınız kararın yeni sorunlara neden olmaması üzerine kurulu. (K1)

Şimdi bu sürdürülebilirlik meselesi biliyorsunuz doğaya uyum anlamında ilk ortaya çıktı. Hani gelişimimizi kalkınma planlarımızı ya da yaptığımız işleri doğaya zarar vermeden; mümkün olduğunca gelecek kuşaklara doğayı bırakırken temiz, doğru düzgün bırakmak meselesi üzerine çıktı biliyorsunuz.(K2)

Özünde mevcut kuşağın ihtiyacını karşılarken sonraki kuşakları, sonraki nesilleri de hep düşünmemiz gerektiği ve hep ona göre şu andaki tüketim alışkanlıklarımızı, yaşam biçimimizi yönlendirmemiz gerektiği.(K4)

K2 sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili tanımlamanın zamanla bir kavram karmaşasına dönüştüğünü belirtmektedir. İngilizce "continue" (devam etmek) ve "sustainable" (sürdürülebilir) kavramlarının pek çok alanda birbirleri yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu iki kavram arasındaki fark, bir şeyin sadece devam etmesi değildir. Sürdürülebilirlikte bir kaynağın tükenmesini veya kalıcı olarak hasar görmesini önlemek için bir kaynağın kullanılma yöntemi ile ilgili olan, doğaya ve topluma zarar vermeden ya da kaynakları tüketmeden bu sürekliliği sağlama gerekliliğidir (Merriam-Webster Dictionary,2024). Bu durum sosyal bilimlerde sürdürülebilirliğin yanlış anlaşılması ve "devam ettirme" anlamında kullanılmasıyla bir kavram karmaşası yaratmaktadır.

Sürdürülebilirlik tabii sosyal bilimlerde birkaç anlamda kullanılmaya başlandı. Bir tanesi yapılan işin devam etmesi anlamında kullanıldı ve maalesef yolda bir yerde bunlar birbirine girdi. Bu sürdürülebilirlik kavramı yani doğayla uyumlu biçimde ya da doğaya zarar vermeden kalkınma hikâyesi bir süre sonra yapılan işin devam ettirilmesi anlamında -bu kelime problemi tabii- kavram problemine dönüştü ama o bilinçli bir dönüştürme olduğunu düşünüyorum zaman zaman.Dolayısıyla şimdi biz daha çok bu çizilen çerçeve üzerinden sürdürülebilirlik kavramını tartışıyoruz. Ama bu şey çok önemli: devam ettirme. İngilizce “continue” ile “sustainable” meselesi arasında tuhaf geçişkenlikler oluştu sosyal bilimlerde.(K2)

K3, kavramı devamlılık, istikrar, farklı sektörlerdeki yapıların birlikte işleyişi şeklinde tanımlamaktadır. K4, sürdürülebilir kalkınmanın UNESCO’nun tanımıyla anlaşılması gerektiğini, ancak sürdürülebilirlik kavramının ise “devamlılık, süreklilik” vb. gibi anlamlarda da kullanıldığını ifade etmektedir. Bu görüşten anlaşıldığı üzere konunun uzmanları arasında da bu kavram kargaşasının yaşandığı görülmektedir. Kavramın tanımında K3 ile K4’ün benzer bir bakış açısında sahip oldukları söylenebilir. K3 sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarını devamlılık, istikrar ve uzun vadeli hedeflere yönelik adımlar olarak ifade etmiştir.

Dünya ölçeğinde küreselleşmenin de etkisiyle ekonomilerin temelde merkeze alındığı bir yaklaşım var ve sürdürülebilirlik kavramlarının ve sürdürülebilir kalkınma gibi kavramların benim zihnimde okuduklarımdan hareketle bir devamlılık, bir istikrar, bir hedefe dönük kısa orta uzun vadeli iş ve işlemleri ele alıyor. Burada biraz irade söz konusu sürdürülebilirlikte. Bir de farklı sektörlerdeki yapıları birbirleri ile ilişkili olarak götürmek söz konusu, kabaca böyle söyleyebilirim. (K3)

Burada K3 ile K4’ün bakış açılarının benzer olduğu söylenebilir. Ancak K4 sürdürülebilirliği K3’ten farklı yorumlamaktadır. K3 sürdürülebilirliği daha çok uzun vadeli hedefler, irade ve sektörler arası ilişkilerle ele alırken K4 daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. K4, özellikle mevcut kaynakların (örneğin su) nasıl etkin

bir şekilde kullanılabilmesine ve nitelikli işlerin devam ettirilmesine odaklanıyor. Ayrıca, sürdürülebilirlik kavramının farklı alanlarda eğitim, yönetim, sosyoloji vb. ile iç içe geçmiş şekilde kullanılmasına vurgu yapmaktadır. K3 ise ekonomi ve küreselleşme odaklı bir yaklaşım daha çok vurgulamaktadır.

Sürdürülebilirlik ise biraz daha geniş bir anlamda kullanılabiliyor. Birçok şeyin sürdürülebilirliği yani mevcut, nitelikli bir iş varsa elimizde; bunu nasıl devam ettirebiliriz, nasıl sürdürebiliriz veya su tüketimini düşündüğümüzde bu suyun elverişli bir şekilde kullanımı, tüketimi nasıl sürdürebiliriz ki susuz veya sudan yoksun kalmayalım, böyle bir kavram ama literatürde, eğitim alanında, yönetim alanlarında, sosyoloji alanlarında ikisi birbirine girmiş şekilde kullanılan kavramlar. (K4)

Öğretmen adaylarının pek çoğu da “sürdürülebilirlik” kavramını “devam ettirilebilirlik” anlamında tanımlamaktadır. Örneğin, ÖA4 sürdürülebilirliği "süreklilik" olarak görüp bir devamlılık arz ettiğini belirtirken, ÖA3 bu sürekliliğin değişen konular ve şartlara göre yenilenip değiştiğine vurgu yapmaktadır. ÖA5 ise sürdürülebilirliği bir döngü olarak, bir şeyin devamının sağlanması şeklinde tanımlamaktadır. ÖA9 sürdürülebilirliği, özellikle bir alanda verilen eğitimin devamlılığı olarak ele alırken, ÖA14 bunu "daimi olma yeteneği" olarak adlandırmıştır. ÖA17, bir şeyin sürekliliğini sağlama durumu üzerinde dururken, ÖA18 sürdürülebilirliği devamlılık, akış ve ilerleme olarak ifade etmiştir. ÖA19 ise bir durumu düzenli bir şekilde sürdürebilme kapasitesine vurgu yapmış, ÖA26 ise bu sürekliliğin değişen koşullara göre yenilenerek devam ettiğini belirtmiştir. Bu konuyla ilgili öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Bana göre sürdürülebilirlik süreklilik demektir. Bir devamlılığı arz eder.(ÖA4)
Süreklilik değişen konular ve şartlara göre yenilenir, değişir. (ÖA3)
Bir şeyin devamını getirmektir, döngü. (ÖA5)
Bir alanda verilen eğitimin devam etmesidir. (ÖA9)
Daimi olma yeteneği olarak adlandırılır. (ÖA14)
Bir şeyin sürekliliğini sağlama durumu. (ÖA17)
Devamlılık, akış, ilerleme...(ÖA18)
Bir durumu düzenli bir şekilde yapabilecek düzeyde olmak(ÖA19)
Süreklilik anlamı taşır ama bu süreklilik değişen koşullara göre yenilenir ve sürekliliği devam eder. (ÖA26)

K2 sürdürülebilirliği hayata bakış ve anlayış olarak gördüğünü ifade etmektedir. Bu alanda bütüncül bir dönüşüme ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Sürdürülebilirlik anlayışını sadece mesleki eğitim kurslarıyla aktarmanın yeterli olmadığını, kapsamlı bir dönüşüm gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlere sürdürülebilirliğin sadece teorik değil, günlük yaşamda da nasıl uygulanacağını gösterilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir.

Sürdürülebilirlik meselesi: hayata bakış, anlayış, kavrama biçimi. Dolayısıyla temelde sürdürülebilirliğin ne olduğunu bilmek, ona uygun yaşamak anlamına gelmez. Buna ilişkin tutumu da böyle mesleki gelişim kurslarıyla vermek çok mümkün değil, bu topyekûn bir dönüşüme karşılık geliyor ama bunun nasıl olduğunu, nasıl işlediğini, gerçekten de sürdürülebilirlik kavramının bizim hayatlarımızda nasıl bir karşılık bulacağını -sadece kavramsal düzeyde değil ama yaşamsal düzeyde, pratik düzeyinde- mutlaka öğretmenlere göstermek lazım.(K2)

K4 çevre boyutunun fazla ön plana çıkarıldığını ancak aslında kavramın mevcut tüm kaynakları kullanırken bunu geleceğe nasıl aktarabileceğini sorgulanması gerektiğini, gelecek nesillerin bu kaynakları kullanmasının nasıl sağlanabileceğini doğa, toplumun sosyal refahı ve ekonomik olarak eşitsizliklerin ortadan kaldırılması ile ilgili olduğunu belirtmektedir.

Sürdürülebilirlik, birazcık böyle çevre boyutuyla ilgili olarak çok tanımlanıyor aslında ama benim için kişisel olarak her ikisi de benzer bir anlama sahip. Taşıdıkları anlam şu; sahip olduğumuz imkânları, kaynakları kullanırken hep aklımızda ‘Bunu geleceğe nasıl aktarabiliriz?’ yani ‘bizden sonraki nesiller de bu kaynakları bizim gibi kullanabilsin diye ne yapabiliriz?’ Temel hedef bu, yani temel anlamı budur. Bunun için de bu kaynakları kullanırken zihnimizde hep doğa, çevre; toplumun sosyal refahı, çıkarı, aynı zamanda da ekonomik olarak eşitsizliklerin ortadan kalkması için böyle bir kavrama ihtiyaç duyulmuş. Sürdürülebilir kalkınma kavramı birazcık daha bu Birleşmiş Milletlerin, UNESCO’nun tanımıyla örtüşüyor çünkü bu sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle ilişkilendirilerek. (K4)

K2 ve K4’ün görüşleri sürdürülebilirliğin geniş bir çerçevede ele alındığını göstermektedir. Kavram ekonomi ve küreselleşme bağlamında uzun vadeli hedeflere ulaşmak için irade gerektiği ifade edilmektedir. K4’ün Birleşmiş Milletler ve UNESCO’nun sürdürülebilir kalkınma amaçlarıyla uyumlu bir anlayışı benimsediği, tanımında kaynakların geleceğe aktarılmasının önemi, çevre ve sosyal refahın öne çıktığı söylenebilir. K2 ve K4 ‘ün tanımlamaları arasındaki göze çarpan fark K2’nin sürdürülebilirliği daha çok sistemler arası ilişki ve uzun vadeli stratejik planlamayla açıklaması, K4’ün ise kişisel ve toplumsal sorumluluk boyutuna, çevre ve sosyal refaha vurgu yapmasıdır.

Sürdürülebilirlik, bugün alınan kararların gelecekte sorunlara yol açmamasına ve gezegenle insanın uyum ve denge içinde olması ilkesine dayanmaktadır. Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını gözeterek hareket etmeyi gerektirir. SKE, bireylerin seçimlerini bilinçli yapmalarını, çevresel dengeyi korumalarını ve sürdürülebilir bir gelecek için sorumlu adımlar atmalarını teşvik etmektedir. SKE aynı zamanda sürdürülebilirlik bilincini yaymak için kritik bir araç olarak görülmekte ve çeşitli dokümanlarda bu

konunun önemi vurgulanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim bağlamında görüşlerini ifade eden akademisyenler eğitim sürecinin tüm bileşenlerinin bu süreçte önem arz etmekte olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin toplumu etkileme gücü kullanılarak öğrencilerin öğrenmesine rehberlik yapacak şekilde görev almaları gerektiği ifade edilmiştir. (K1, K2)

Sürdürülebilir kalkınma için eğitim, çocuklarımızın geçmişten geleceğe yaşamı bütün olarak algılaması yani çevreyi de ekonomiyi de siyaseti de teknolojiyi de bir bütün içerisinde algılayarak düşünmesini; kanaat geliştirmesini, araştırmasını, öğrenebildikleri bir okul bunu kılavuzlayan öğretmen anlamına geliyor bana göre. (K1)

Sürdürülebilir kalkınma gibi bir hedefiniz varsa -bu çerçevelenmiş bir alandır-, bu alanda en önemli husus beşer faktörlerdir; yani öğretmen, öğrenci, yönetici. Diğer öğretimsel faktörler (yöntem ve uygulama kısmında araçsal olanlar) birbirlerini tamamlıyorlar.(K1)

K1, SKE'nin çocukların çevre, ekonomi, siyaset ve teknoloji gibi çeşitli alanları birbiriyle bir bütün olarak düşünmesi gerektiğini ifade etmektedir. Öğretmenlerin rehberlik rolünü vurgulamaktadır. K2 öğretmenlerin toplum üzerindeki gücünü önemli görmektedir. Sürdürülebilirlik kavramının mesleki gelişim programlarında işlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, sürdürülebilirlikle ilgili ekonomi, doğa, eğitim gibi çeşitli kavramlar arasında seçim yapmanın önemli olduğu ve öğretmenlerin bu kavramları diğer alanlara aktarabileceği ifade edilmektedir.

Öğretmenlerin yetişkin bireyler olarak -Türkiye'de bir milyon öğretmen var- toplumu etkileme şansları çok yüksek. Öğretmenlere bunu verirken aynı zamanda toplumu etkileme şanslarını da göz önünde bulundurarak özellikle kendilerini bu meseleye adapte etmelerini sağlayarak -biri rol model olarak düşünelim- sürdürülebilirlik kavramı bence mesleki gelişim programlarında işlenebilir. Hangi kavramlar yer almalıdır? Sürdürülebilirlikle ilgili kavramlarda ekonomi de var, insan kaynakları da var, doğanın kendisi de var, ne bileyim eğitim de var. Bir sürü bir şey var. Bunların içinden seçmek lazım ama temel prensibi verdikten sonra zaten öğretmenler onu diğer alanlara transfer edebilirler.(K2)

Özetle, K1 daha çok SKE'nin öğrencilere yönelik bütüncül yaklaşımına odaklanırken, K2 öğretmenlerin bu süreci nasıl yönlendirebileceği ve toplumsal dönüşümdeki rollerine odaklanmaktadır. K2 sürdürülebilirliğin yalnızca bir program ögesi ya da belirli bir konuda aktarılması gereken bilgi olarak görülmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Sürdürülebilirlikle ilgili sorunların çözüm yerinin okul olmadığını ifade etmektedir.

Sürdürülebilirlik meselesini bir program ögesi, eğitimin bir bileşeni ya da belirli bir konuda aktarılması gereken bilgi gibi görmemek lazım. Bu, pek çok bileşenin bir araya geldiği ideal bir fikirdir ve bunun aktarılma biçimleri de yine benzer

biçimde olmalı. Bir ideali aktarmak durumundayız sürdürülebilirlikte ve bu problem okulun problemi değil. Okulda buna karşılık bulabilir ama geleceğin dünyasını kuracak olan çocuklar meselesi retorik. Geleceğin dünyasında çocuklara ne kalacağını belirleyecek olan yetişkinler, bunun çözüm yeri okul değil.(K2)

D9’da öğretmenliğin yalnızca alan bilgisine dayalı ve teorik çerçevede yürütülen bir meslek olmanın ötesinde olduğu belirtilmektedir. Öğretmenlerin, alan bilgileri yanında, pedagojik alan yeterlilikleri, sınıf yönetimi ve iletişim gibi genel pedagojik becerilere de sahip olmalarının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu çok yönlü yeterlilikleri kazanabilmek için, öğretmenlerin mutlaka nitelikli bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Çalışma grubu a’dan K3 değerler eğitimi ve sürdürülebilir kalkınma gibi konuların, öğretmenleri sadece alan bilgisiyle sınırlı kalmamaya zorladığını ifade etmektedir. Öğretmenlerin mesleklerini sadece branşlarıyla sınırlı görme eğiliminde olmalarını eleştirmektedir.

Öğretmenin dikkat ederseniz işte değerler eğitimi, sürdürülebilir kalkınma; bir tarafta düşünme becerileri... Bunların tamamı, öğretmeni alan bilgisinin dışarısına zorluyor. Bu yüzden birinci sınıf birinci dönem ilk derse gelen fakülte öğrencilerime ben şu soruyu soruyorum: “Mesleğiniz ne?” Hocam diyorlar ki: “Biz felsefe öğretmeniyiz.” “Hayır arkadaşlar” diyorum. “Siz felsefe öğretmeni değilsiniz. Sizin mesleğiniz öğretmenlik; öğretmenlik mesleğini felsefe bilgisi ile icra ediyorsunuz.” Şimdi eğitim fakültesi veyahut akademik gelişim ya da bir eğitimcinin bakış açısı yani kendi mesleğini alanının bilgisine hapseden bir bakış açısına dönüşmüş durumda.(K3)

Çalışma grubu b’nin sürdürülebilir kalkınma ile ilgili tanımlarında sınırlı kaynakları bilinçli ve tasarruflu kullanarak gelecek nesillere refah dolu bir yaşam sunmayı amaçlamak, çevreye zarar veren alışkanlıklardan vazgeçmek, kaynakları verimli kullanmak ve tüketim alışkanlıklarını kontrol altına almak gibi ifadeler yer almaktadır. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili çalışma grubu b’den gelen görüşler şu şekildedir:

Sonsuz isteklerin sınırlı kaynaklara yetirilmeye çalışılmasıdır. (ÖA1)
Sistemin insan yaşamı için gerekli kaynak, enerji ve malzemelerin devamlı olabilmek için sürdürülebilir olması veya yapılmasının sağlanması(ÖA3)
Kendi bulunduğum zamandan gelecek kuşaklara kullandığım herhangi bir şeyi aktarabilmek.(ÖA6)
Gelecekte refah seviyesi yüksek bir yaşam. (ÖA9)
Günümüzdeki kaynakları gelecek nesillere ulaştırabilmektir. (ÖA12)
Kaynakları tasarruflu kullanmak, gelecek nesile refah bir ortam sunmaya çalışmaktır.
Yaşamı daha iyi imkânlar çevresinde devam ettirmek. (ÖA16)

Çevreye zarar veren alışkanlıklardan zamanla vazgeçmek tüketim alışkanlıklarını kontrol altına almak. (ÖA17)

Gelecekteki ihtiyaçları düşünerek yaşamaktır. Örneğin geri dönüşüm, su tasarrufu, sürdürülebilir yaşama örnektir. (ÖA18)

Kaynakları tüketmeden, üretime ve etkili kullanıma özen gösterilerek yürütülen yaşam. (ÖA19)

Kaynakların bilinçli bir şekilde tüketilerek, gelecek göz önünde bulundurarak bir yaşam sürmek(ÖA20)

Doğal kaynakların tamamını tüketmeden gelecek nesillere de bırakacak şekilde kullanıldığı bir yaşam tarzıdır. (ÖA21)

Sürdürülebilirlik benim için ihtiyaçlarımızı yardım almadan kendi kendimize giderebilmektir. (ÖA22)

İhtiyaçları karşılamak için yaşamı daha iyi hale getirebilecek olan eğitimler üzerine bilgileri öğrenmek isterim. (ÖA25)

Sürdürülebilir yaşam dünya ve insanlar için daha refah bir ortak planın sunulmasıdır. (ÖA27)

Çalışma grubu a ve çalışma grubu b'nin sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili görüşlerine bakıldığında benzer şekilde kaynakların gelecekteki nesiller için korunması ve tasarruflu kullanılması vurgusu her iki çalışma grubunda da göze çarpmaktadır. Ancak sürdürülebilirliğin kapsamı ve uygulama alanlarıyla ilgili bakış açıları birbirinden farklıdır. Çalışma grubu b daha çok çevre ve kaynak kullanımına odaklanırken çalışma grubu a sürdürülebilirliği geniş bir çerçevede ve sistemler arası ilişkilerle ele alınması gerektiğini, sadece çevresel değil, ekonomik ve sosyal boyutları da kapsayan yönlerini vurgulamaktadır. Eğitim ve öğretmenlerin rolü konusundaki yaklaşımlar da birbirini tamamlayan ancak farklı bakış açıları sunan görüşleri içermektedir. Eğitim ve öğretmenlerin sürdürülebilirlik konusundaki rolüyle ilgili olarak, Çalışma Grubu a sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada eğitim ve öğretmenlerin merkezi bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedir. Eğitimde sürdürülebilirlik kavramının yer alması gerektiği vurgulanmaktadır. Çalışma grubu b eğitimde sürdürülebilirlik kavramının sadece teorik bilgi değil, pratik uygulamalarla da desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir.

D12 SKE'nin önemi konusunda farkındalığı artırmaya yönelik olarak hazırlanan bir dokümandır. SKE için 2030 çerçevesinin resmi tanıtımı, 2021'de düzenlenen UNESCO Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Dünya Konferansı'nda gerçekleşmiştir. Almanya'nın Berlin kentinde, UNESCO'nun Almanya Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı ve UNESCO Alman Komisyonu ile iş birliği içinde çevrimiçi olarak organize ettiği bu konferansta, katılımcılar SKE Berlin Bildirgesini kabul etmişlerdir. Bu bildirge, öğretim, öğrenme, mesleki eğitim ve toplumsal katılım alanlarında eğitimi dönüştürmeye

yönelik bir dizi eylemi sunmaktadır. Aynı zamanda, SKE'nin uygulanmasında sistem düşüncesi, sosyal ve duygusal öğrenme, iş birliği becerileri, problem çözme yetkinlikleri ve dayanıklılık geliştirme gibi unsurların önemine dikkat çekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitim uygulamaları kapsamında alınan akademisyen görüşlerine göre programlarda tek bir boyutun ön plana çıkmaması gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Çevre, ekonomi, toplum boyutlarının bir bütün içerisinde ele alınması gerektiğini savunulmaktadır (K1, K4). K2, sürdürülebilirlik ile ilgili yaşanan mevcut krizlere aslında yetişkinlerin sebep olduğu ve onların çözmesi gereken sorunlar olduğunu ifade etmiştir. Bu sorunları çocukların dünyasına aktarmanın doğru bir davranış olmadığını belirtmiştir.

Hani kalkınma deyince ekonomiyi çağrıştırdığı için. Çünkü dünya literatürüne baktığımızda böyle bir ikilem var. Bir grup aslında ekonomik vurguyu... Sürdürülebilir kalkınma deyince ekonomik vurguya sahip olduğunu düşünen bir grup var. O yüzden de bazı gruplar şöyle diyor: sürdürülebilirlik ve çevre eğitimi. Çevreyi, sürdürülebilirlikle eşdeğer bir şekilde sunuyorlar. Onlara da katılıyorum, doğrudur. Bir grup sürdürülebilirlik diyor sadece, kalkınmayı kullanmıyor. Benim de kişisel olarak ilk etapta gelişme kavramını kullanma nedenim şuydu: ekonomiyle ilişkilendirilmemeli doğrudan. Çünkü kalkınma deyince direkt ekonomiyle ilişkilendiriliyor. (K4)

Yani çoğu zaman doğrudan bir ilişki kuruyoruz biz sürdürülebilirlikle eğitim arasında. Şöyle bir doğrudan ilişki: bunu tıpkı değerler eğitimi gibi düşünebiliriz. Öncelikle hani, doğa bilinci, doğayla uyumlu yaşam ve yapılacak herhangi bir şeyde ana parametre olarak doğayı ortaya koymak sürdürülebilirliğin aslında en önemli amaçlarından bir tanesi ve bunu aktarabileceğimiz tek organ aslında eğitim yani ama bir taraftan da yetişkin dünyasının ana krizlerinden biri doğaya zarar vermek biliyorsun ve bu krizin de çocuk dünyasına aktarılması çok doğru bir yöntem değil çünkü sürdürülebilirliğin ana çerçevesini kuracak ya da zeminini kuracak, şu anki yetişkinler; çocuklar falan değil. Bu bir illüzyon aslında bir taraftan da baktığımız zaman. Sanki çocuklar bu sürdürülebilirliği ele alacaklar devam ettirecekler... Bilakis bu sürdürülebilirliğin öznelere çocuklar. Dolayısıyla eğitimde sürdürülebilirliğin aktarılması, tartışılması hatta eğitim içinde bu tip projelerle çocuklara bu bilincin kazandırılması önemli olabilir ama yetişkin dünyasının krizlerini çocukların dünyasına transfer etmek de çok doğru değil açıkçası.(K2)

K1 kültürden kopmadan gelecekle ilgili bilgi ve becerilere yer verilmesi gerektiğini söylemiş, popüler kültürü sürdürülebilirliğin karşıtı olarak tanımlamış ve değer yargıları olan bireyler yetiştirmenin önemini vurgulamıştır.

Eğitimde sürdürülebilirlik dediğiniz an bir ayağınızı kültüre ve kültürün size sağladığı deneyimsel bilgiye oturtursunuz. Bu maziden atıya diye tercüme edilir. Yani geçmişten geleceğe. Öbür tarafta sadece geçmişe yaslanarak da ilerleyemezsiniz. Çünkü bir gelecek var, gelecek kurgunuz nedir? sorusu var. Burada pek çok şey söylenebilir; teknoloji, 21. yüzyıl becerileri, küreselleşme, bilgi toplumu, bilişim toplumu gibi pek çok öngörü var. Ama bu öngörülerin

içerisinde, ben bunlara çok fazla önem vermiyorum; iyi insan yetiştirmek, ahlaklı insan yetiştirmek, adaletli insan yetiştirmek, vicdan duygusu olan insan yetiştirmek, daha da önemlisi sorumluluk sahibi insan yetiştirmek bence tüm eğitim sistemlerinin temel mottosu, şiarı olarak karşına çıkar.(K1)

Sahici olan, bu popüler kültür ve tüketim kültürü içerisinde öğretmenliği sahici kılabilmekle ilgili. Sürdürülebilirlik buradan geçer. Oysa bu postmodern popüler kültürde sürdürülebilirlik en büyük düşmanıdır, bugün bunu yaparsın yarın başka bir şey. (K1)

D5'te uzun yıllar boyunca kalkınmanın odak noktası herkes için temel eğitimin sağlanması olarak görüldüğü, bugün temel okuryazarlık ve matematik becerilerinin yanı sıra iklim değişikliği gibi çok önemli bir tehdide karşı da bireylerin eğitim yoluyla bilgi ve beceri kazanmasının önemi vurgulanmaktadır (UNESCO, 2018). Böyle bir eğitim, insanların temel bireysel ihtiyaçlarını karşılamalarının yanı sıra toplumların sürdürülebilirlik becerilerinin gelişmesine de katkıda bulunmalarını sağlayacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini ve eğitimin temelinin sürdürülebilirlik olması gerektiğini vurgulayan akademisyen görüşlerine göre sürdürülebilir kalkınma amaçlarının sadece eğitimle sınırlı olmadığı, açlık, cinsiyet eşitsizliği, sanayi, yenilikçi altyapı, su ve karadaki yaşam, iklim eylem planları gibi geniş bir alanda değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Ana mesele zemin meselesi yani sistemin ya da müfredatın oturduğu zeminin kendisi sürdürülebilir kalkınma hedefleri ya da sürdürülebilirlik meselesinin temel bileşenleri ile mutlaka yoğrulmak durumunda. Aksi takdirde, biz bunları kategorize ediyoruz. Kurumsal, beşerî, akademik.(K2)

Öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında temel düzeyde biyoloji, coğrafya, jeoloji bilgisine sahip olmaları gerektiğini ifade eden Çalışma grubu a'dan K3, bütüncül bir yaklaşım ve temel bilgiler olmadan ilgili konulara dair etkili bir eğitim verilmesinin mümkün olmadığını ifade etmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine bakıyorum ben -sadece eğitim değil, diğerlerine de bakıyorum- diğer yapıları da dikkate aldığımızda bütün bunların hepsi bir şuurlu bir bakışı istiyor. Yani bir tarafta nitelikli bir eğitim ihtiyacı var. Hani diyelim ki bir sürdürülebilir kalkınma için eğitim programı gerçekleştirdik; biz sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin diğer içeriklerin de oturumun içerisine alacağız, bunu dışarıda bırakamayız ki. Küresel ısınma meselesini ele alacağız ama küresel ısınma için çok temel düzeyde bir jeoloji, bir coğrafya, bir iklim bilgisi vesaire gerekecek. (K3)

D1'de SKE'nin her şeyden bağımsız, yalıtılmış bir konu olarak görülmemesi gerektiği, SKE, temel konuları (matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler, dil eğitimi vb.)

öğretmenin ve öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğu ifade edilmiştir. D14'te de karmaşık sorunlarla başa çıkmak için SKE'nin eğitimcilerinin öğrencilere farklı kavramlar ve fikirlerle etkileşim kurma ve bu kavramlar arasında köprüler oluşturma fırsatı sunmasını sağlaması gerektiği ifade edilmiştir. Dokümanda UNECE'nin SKE Stratejisinin ve UNESCO'nun SKE için Birleşmiş Milletler On Yılı Uluslararası Uygulama Planının (2005-2014), geniş bir kavram ve konu yelpazesi sunduğu belirtilmiştir. Bu konular arasında barış çalışmaları, etik ve felsefe, vatandaşlık, demokrasi ve yönetim, insan hakları, yoksulluğun azaltılması, kültürel çeşitlilik, biyolojik ve arazi çeşitliliği, çevre koruma, ekolojik ilkeler ve ekosistem yaklaşımı, doğal kaynak yönetimi, iklim değişikliği, kişisel sağlık, aile sağlığı ve çevre sağlığı yer almaktadır. Benzer şekilde sürdürülebilirliğin, eğitimin bir parçası olmaktan öte eğitimin temel prensibi ve politika belirleyicisi olması gerektiğini savunan K2, programa bir ders eklemenin veya farkındalık eğitimleri düzenlemenin bu konuda yeterli olmayacağını ifade etmiştir. Tüm programların temel altyapısının sürdürülebilirlik üzerine kurulması gerektiğini savunmaktadır. Mevcut durumda ülkelerin sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada yeterli ilerleme kaydedememesinin nedeni olarak sürdürülebilirliğin eğitim politikalarına yeterince entegre edilmemiş olmasını görmektedir.

Hem politik gündemin hem de eğitim gündeminin ana belirleyicisi olmaktır bu yani alttaki zemindir sürdürülebilirlik. Eğer bir değişim yapılacaksa bütün her şeyin bu zemine uygun biçimde kurgulanması, sürdürülebilirlik için en önemli şey. Zaten o yüzden sürdürülebilir kalkınma hedefleri çok iyi bir yere gitmiyor. Yayınlanan raporlara baktıysan sürdürülebilirlikle ilgili, çok çok geride dünyadaki ülkeler; ana nedeni de bu. “Bir ders koyalım, öğretmenlere bilmem ne anlatalım, toplumdaki bilinci uyandıralım.” şeklinde olmaz. Zemin olacak sürdürülebilirlik; her zaman, her konuda.(K2)

Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği

- Öğrenen Merkezli Eğitim
- Okullardaki Dönüşüm
- Öğretim Programlarını Uyarlama

Sürdürülebilir kalkınma için eğitim kavramının önemli bileşenlerinden biri olan nitelikli eğitime erişim, herkes için kapsayıcı, eşitlikçi eğitim sağlamayı ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Sürdürülebilir kalkınma bütüncül bir eğitimi teşvik etmektedir.

Pek çok uluslararası konferans raporunda ve politika belgesinde nitelikli eğitime vurgu yapılmıştır. Araştırmacının katıldığı bilimsel toplantılarda ve eğitim faaliyetlerinde de nitelikli eğitim hedefine özellikle vurgu yapıldığı gözlemlenmiştir. Sürdürülebilirlik uygulamalarının yaygınlaştırılması ve amaçlara ulaşılabilmesinin en önemli yolu eğitim olarak görülmektedir.

D15'te eğitimde eşitlikçi, dönüştürücü bir eğitim gündeminin temel unsur olduğu, bu bağlamda, erişim, katılım ve öğrenme çıktılarındaki her türlü eşitsizlikleri ortadan kaldırmanın taahhüt edildiği belirtilmektedir. Bu hedeflere toplumdaki tüm kesimlerin ulaşmadığı durumlarda, hiçbir eğitim hedefinin tamamlanmış sayılamayacağı ifade edilmektedir. Eğitim politikalarında gerekli yenilikleri gerçekleştirmenin ve dezavantajlı gruplara odaklanılarak, kimsenin geride kalmayacağı bir eğitim sürecinin taahhüt edildiği vurgulanmaktadır.

D10'da ülkemizde tüm kalkınma planları ve yıllık programlarda nitelikli eğitimin artırılması için yenilikçi ve araştırmacı öğretim programlarının ülke genelinde yaygınlaştırılmasına yönelik hedefler oluşturulmuştur. Bu hedefler zorunlu eğitimin önce sekiz, daha sonra 12 yıla çıkarılması, okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve bunun için gerekli insan kaynağı ve fiziki altyapının sağlanması; yaşam boyu öğrenmeye katılım oranının yükseltilmesine ilişkin çalışmalar, meslek edindirme çalışmaları, özel eğitim ihtiyacı olan bireylere uygun eğitim olanaklarının sağlanması olarak belirtilmiştir.

D5'te SKE kavramının ortaya çıkışını ve gelişimini hem sürdürülebilir kalkınmanın eğitim sistemlerine entegrasyonu hem de eğitimin sürdürülebilir kalkınma söylemine yerleşimi bakımından ele almak gerektiği ifade edilmiştir. SKE kavramı temel yetkinlikler ve temalar çevresinde şekillenmiştir. SKA Amaç 4 'ün benimsenmesi ile nitelikli eğitime erişim önem kazanmıştır. Bu kapsamda 2030 yılına kadar, sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barış ve şiddetsizlik kültürünün teşvik edilmesi ve küresel vatandaşlık da dâhil olmak üzere tüm öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek için gerekli bilgi ve becerileri kazanması sağlanarak kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının takdir edilmesi hedeflenmiştir (UNESCO, 2018).

Tüm eğitim kurumları ile kamu ve özel sektör kuruluşlarının sürdürülebilirlik planlarını ve stratejilerini belirlemeleri ve bunları uygulamaları sağlanmalıdır. Tüm kurumların dâhil olduğu yaklaşım çok önemli olmakla birlikte etkileşimli, bütünleştirici ve eleştirel öğrenme biçimleri sınıfta ve diğer öğrenme ortamlarında sürdürülebilir kalkınma için eğitim sunmanın merkezinde yer almaktadır. Bu da "Eylem Odaklı

Dönüştürücü Pedagoji” ile yapılabilir (UNESCO, 2018). Eylem Odaklı Dönüştürücü Pedagoji Kolb’un Deneysel Öğrenme döngüsünden yararlanmaktadır. Öğrenen merkezli bir yaklaşım olduğu için öğrencileri özerk öğrenenler olarak görmektedir.

SKE için önerilen temel pedagojik yaklaşımlar öğrencinin merkezde olduğu, eğitiminin öğrenme süreçlerini kolaylaştırıcı rolünün vurgulandığı yaklaşımları işaret etmektedir. Böylece “Nitelikli Eğitime Erişim” temasının altında yer alan “Öğrenen Merkezli Eğitim” alt teması ortaya çıkmıştır.

D13’te sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında, tüm bireylerin fırsat eşitliği temelinde nitelikli bir eğitime ve yaşam boyu öğrenme imkânlarına erişiminin sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır. Ancak sürdürülebilir kalkınmayı yalnızca işgücü ve mesleki eğitim ile ilişkilendirmek kavramın kapsamı açısından yetersiz görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, çevresel ve toplumsal boyutları da içeren kapsamlı bir yaklaşımı gerektirmektedir. Oysa dokümanda nitelikli insan kaynağı için mesleki eğitim ve yükseköğretim aracılığıyla gerekli becerilerin işgücüne kazandırılmasının hedeflendiği belirtilmiştir. Teknolojinin hızla ilerlemesi ile işgücü piyasalarının arz ve talep dengesi dikkate alınarak mesleki eğitimin geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Nitelikli eğitime erişim D5’in “Önsöz” bölümünde “Öğrenme içeriğinin sonuçlarını, yenilikçi pedagojiyi ve yaparak öğrenmeyi ele alır.” şeklinde ifade edilmiştir. Eğitim yoluyla sürdürülebilirliğin ele alınması ve yaygınlaştırılması sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma sürecinin merkezinde yer almaktadır. Eğitim pek çok olgunun olduğu gibi sürdürülebilirliğin de kilit noktasıdır. Eğitim yoluyla tüm öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı desteklemelerini sağlayacak bilgi ve becerileri kazanmaları SKA Amaç 4’ün önemli bir bileşenidir. Nitelikli eğitime erişim, toplumların sürdürülebilir kalkınma yolunda ilerlemeleri için temel bir gerekliliktir. Eğitim yalnızca bilgi aktarımı ile sınırlı kalmamalı bireylerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye de odaklanmalıdır. Hızla gelişen teknoloji ve değişen dünya koşulları ile birlikte eğitim süreçleri de bu koşullara uyum sağlamak üzere dönüşmektedir. K1 artık değişen anlayışla birlikte dünyada diplomaların geçerlilik süresinin olduğunu belirtmiş becerilerin ve küçük sertifikaların daha fazla önem kazandığı bir dünya düzenine doğru gidildiğini ifade etmiştir. Bu değişime okulun nasıl uyum sağlayacağı noktasında ise öğretmen ve okul yöneticilerinin değişen rollerine ve sistemin bu yeni düzene izin vermesine vurgu yapmaktadır. K3 ise günümüz koşullarında gerekli becerilerin kazandırılması gerektiğini belirtmektedir.

Mesela diplomaların artık geçerli olmadığı, üzerinde son kullanma tarihinin olduğu, becerilerin ön plana çıktığı, beceri setlerinin iş yapmaya ilişkin olarak daha ön plana geldiği, sertifikasyonların parçalı, küçük sertifikasyonların ön plana çıktığı; insanların, sahip olduğu diploma ile değil de ürettikleri ürünlerle, portföylerle istihdam edildiği yeni bir dünya düzeni var. “Okul buna nasıl cevap vermeli?” sorusuna iki tür stratejiyle cevap verilir: bir tanesi öğretmen ve okul yöneticisinin değişen rolleri var; ikincisi de sistemin bütün olarak buna icazet vermesi, izin vermesi, bunu mümkün kılmasına ilişkin bir şey var.(K1)

Bugün eğitim klasik rolünün ötesine geçmiş durumda. Dolayısıyla insanların bir takım eskiden bilgilere sahip olmaları yetiyordu ama artık birtakım becerilere sahip olması gerekiyor. Dolayısıyla bu becerilerin içerisinde de kimi hedefleri açık şekilde yürütmeleri gerekiyor. Burada eşitlik, eğitim imkânlarından yararlanma, istihdam ya da okuryazarlık, yaşam tarzı, ilişkiler, yapılar, engelliler, mesleki eğitim ya da ülkeler arası farkların giderilmesi bakımından eğitim ile ilişkisi olduğunu söyleyebiliriz.(K3)

Nitelikli eğitime erişime yapılan vurgu D5’in Giriş bölümünde de devam etmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın eğitime, eğitimin sürdürülebilir kalkınmaya entegre edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Çok çeşitli ve artan sorunları ortaya koymak için keşfedici, eylem odaklı ve dönüştürücü öğrenmeyi mümkün kılan; etkileşimli öğrenen merkezli, eleştirel düşünmeyi teşvik eden bir eğitim sürecinde öğrencilerin sistematik bir şekilde sürdürülebilir bir gelecek için değerler ve tutumlar geliştirmelerinin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Buna paralel olarak akademisyenlerden alınan görüşlerde de dönüştürücü bir eğitim süreci olması gerektiği vurgulanmıştır. D14’te de dönüştürücü pedagoji, öğrencilerin deneyimlerinden faydalanarak onların katılım, yaratıcılık ve alternatif yaşam biçimlerini hayal etme kapasitelerini geliştirdiği belirtilmektedir. Öğrencileri, sürdürülebilir kalkınma bağlamında günlük seçimlerinin etkilerini düşünmeye teşvik etmektedir. Dokümanda mevcut sistemlerin sürdürülebilir kalkınma modellerini desteklemediği bu nedenle eğitim sistemlerinin dönüşümünün önemli olduğu belirtilmiştir. Bu değişimin, sadece eğitimciler, okullar ya da hükümetler tarafından sağlanamayacağı tüm paydaşların bu dönüşüme katkı sağlamak için dönüşüm ihtiyacını anlamalarının, değişime açık olmalarının ve iş birliği becerilerine sahip olmalarının gerektiği ifade edilmiştir. Nitelikli Eğitime Erişim temasının altında yer alan “Okulların Dönüşümü” alt teması ile ilgili olarak D5’te, bireylerin değişimin aracıları olarak sürdürülebilir kalkınmaya öncülük etmelerini sağlamak için öğretme ve öğrenme süreçlerinin dönüştürülmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Eğitim kurumları sürdürülebilirlik için deneyimsel öğrenme ortamları oluşturarak tüm süreçlerini sürdürülebilirlik ilkelerine göre yürütmelidir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitimin daha

etkili ve kapsamlı uygulanabilmesi için bu dönüşüm şarttır. D16'da eğitim yoluyla küresel vatandaşlık için gerekli olan aktarılabılır becerilerin öğretilmesi ve iklim değişikliğini azaltmak ve uyum sağlamak için gereken tutum ve davranışların değiştirilebileceğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Bu rapor, eğitimin yaşamları dönüştürdüğünü göstermektedir. K1 ve K2 de bu dönüşümün önemini vurgulamıştır.

Burada yapmak istediğimiz şey şu olmalı: öğretmenlerin davranışlarını, tutumlarını değiştirmek üzere herhangi bir şey kurgulanmamalı, kurgulanacak herhangi bir şey dönüşüme odaklanmalı; inançlarla, belli konulardaki mitlerle, insanların kafasında oluşan şeylerle uğraşmalı. Her zaman pratik; şeyi takip eder, inancı takip eder, tutumu takip eder. Bu anlamda odakta bulunmalı diye düşünüyorum ve meselenin politik olduğunun farkında olmalıyız.(K2)

Okulun, üzerine yaslandığı varsayımlar var. Pandemiden öncesinde de tartışmalıydı bu varsayımlar, bugün de tartışmalı. Burada kritik olan husus, okulun neye hizmet ettiği. Ama yeni eğitim yaklaşımında, 21. yüzyılda, yeni dünyada, zamanın ruhunda; öğretmenin sadece özne olmadığı, aynı zamanda öğretmenin hem özne hem nesne olduğu, kolektif bir öğrenmenin ön plana çıktığı, okulun bir yaşam alanı olarak farklı yaşantılara hizmet ettiği, daha sahici, daha asimetrik bir eğitim ve okul tasavvuru ortaya çıkıyor.(K1)

SKE yalnızca sürdürülebilir kalkınmayı eğitim programlarının içeriğine yerleştirerek aktarmak değil bunu bir yaşam biçimi haline getirmelerini sağlayacak tutum ve değer geliştirmelerine imkân veren ortamlar sunmaktır. Böylece sürdürülebilirlik ilkeleri her ortamda ve her eğitim seviyesinde teşvik edilerek eğitim öğretim ortamlarına entegre edilmesi gerekmektedir. Bu da okulların sürdürülebilir kalkınma amaçları bağlamında kapsamlı bir dönüşüm gerçekleştirmesi ile mümkündür. Bu konuyla ilgili akademisyen görüşlerinden bazıları şu şekildedir. K1, SKE bağlamında eğitim sisteminin paradigmasını tartışmaya açarak yeni bir paradigma oluşmasının ve bunun toplum tarafından benimsenmesinin önemine vurgu yapmıştır. K4 ise okulların sürdürülebilir kalkınma felsefesine uygun şekilde dönüşmesi gerektiğini belirtmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ve eğitim diyorsak o zaman eğitim sisteminin üzerine kurulduğu paradigmayı tartışmaya açmak, bu tartışma üzerinden yeni bir paradigma ortaya çıkması üzerinden yeni bir paradigmanın ortaya çıkması, bunun sosyal kabul alanının içerisine yerleşmesi, bu sosyal kabul alanının üzerine yeniden bir sistemin inşa edilmesi, bu sistem içerisindeki tüm bileşenlerin -sizin buradaki ifadenizle; fiziksel, beşerî ya da öğretimsel alanların oturması gerekir.(K1)

Fiziksel ortamların buna dönüşmesi lazım eğer ki gerçekten bu hedeflere ulaşmak lazım gerekiyorsa. Bu da tabii ki bence en büyük bizim eğitim sistemimiz veya ülkemizin koşulları açısından düşündüğümüzde en önemli ve en hızlı dönüşümün gerçekleşmesi gereken alan. Yani okullar da sürdürülebilir okul olmalı diye

düşünüyorum. Yani bunu ben düşünmüyorum zaten sürdürülebilir kalkınma felsefesi bunu söylüyor.(K4)

Çalışma grubu b sürdürülebilirlikle nitelikli eğitimi birbiriyle ilişkilendirirken özellikle farkındalığın artırılmasına vurgu yapmışlardır. Bu kapsamdaki görüşler şunlardır:

Sürdürülebilirliğin eğitim yoluyla daha da yaygınlaşması ve bilincin artırılması sağlanabilir. Çevre bilinci, üretim tüketim faaliyetlerinin olumlu-olumsuz sonuçları olabilir. Öğrenci var olan sorunları ve gelecekte olabilme ihtimali olan durumları fark ederse daha iyi bir yaşam standardı oluşturabilir.(ÖA2)

Eğitim daha bilinçli, duyarlı insanlar olmamızı sağlar. Sürdürülebilirlik de bunu gerektirir. Birbiriyle doğrudan ilişkilidir. Örneğin ben geri dönüşümün gerekli olduğunu eğitimle öğrendim.(ÖA9)

Öğrencilere sürdürülebilir yaşamı öğreteceğimiz bir eğitim vermek bence oldukça önemlidir.(ÖA16)

Birey ve toplum bazında sürdürülebilir bir kalkınma için neler yapabileceğimizi öğrenmek isterim.(ÖA21)

D5'te eko-okullar, yeşil kampüsler gibi sürdürülebilir öğrenme ortamları, eğitimcilerin ve öğrencilerin sürdürülebilirlik ilkelerini günlük uygulamalarına entegre etmelerine olanak tanıdığı ve kapsamlı bir şekilde kapasite geliştirme, yeterlilik geliştirme ve değer eğitimini kolaylaştırdığı ifade edilmektedir (UNESCO, 2018). D1'de de eko-okulların veya yeşil kampüslerin sürdürülebilir öğrenme ortamları sağlayarak eğitimcilerin ve öğrenenlerin sürdürülebilirlik ilkelerini günlük yaşantılarına entegre etmelerine bu konuda yetkinlik kazanmalarına imkan tanıdığı belirtilmektedir. D13'te benzer şekilde, mesleki eğitim ve yükseköğretim dâhil olmak üzere tüm eğitim kademelerinde dijital ve yeşil dönüşüme uyumlu müfredat ve programların güncellenmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Bu iki dönüşümün hem eğitimde hem de işgücü piyasasında birlikte ele alınmasının dönüşüme uyumu kolaylaştıracağı belirtilmiştir. Hem dokümanlarda hem de görüşmede sürdürülebilirlik amaçlarına ulaşmada eğitim ortamlarının fiziksel dönüşümünün ve bu dönüşümün eğitimcilerin ve öğrencilerin günlük hayatlarına yansımalarının vurgulandığı görülmektedir. D7'de eğitim kurumlarının çevre dostu uygulamaları benimsemesi yönünde politikalar

Oluşturmasının hedeflendiği ifade edilmektedir. K4 ve K2, sınıf ve okul ortamlarının doğayla uyumlu, eko-okul veya doğal laboratuvarlara dönüştürülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu görüş, D13'te bahsedilen sürdürülebilir ve çevre dostu üniversite kampüslerine yönelik dönüşüm projeleri ile paraleldir. Sadece teknolojik yeniliklerin

değil, doğayla uyumlu, temiz enerji kaynaklarının kullanıldığı ve sürdürülebilir fiziksel ortamların eğitimde önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca, D5 ve D1'deki sürdürülebilir öğrenme ortamlarının öğrencilerin ve eğitimcilerin sürdürülebilirlik ilkelerini günlük hayatlarına entegre etmelerine olanak tanınması, K2'deki öğretmenlerin ve okulların bu dönüşümdeki rolüne yapılan vurgu ile benzer olduğu görülmektedir.

Sınıfın ve okul ortamlarının biraz daha doğal ortamlara yakın bir hale dönüşmesi lazım. Mesela sürdürülebilirlik hedeflerini düşündüğümüzde ya da bu uygulamaların yaygın olduğu ülkelerin fiziksel ortamlarına baktığımızda daha eco-friendly yani eko-okul denen ortamlar var. Nasıl? Okul dışı öğrenme ortamlarının olabileceği, bol bahçeli, yeşilliği olan, school garden dedikleri okul bahçelerinin orada birtakım okul dışı faaliyetlerin yapılabilirdiği doğal laboratuvarlar haline dönüşmesi lazım. Sadece güzel mükemmel bir betonarme bina, camlarla örülmüş, güzel teknolojik aletler var. Sadece bunu düşünmemek lazım. Avrupa'da özellikle çok örneği var bunun: kendi elektriğini kendi üreten; kendi suyunu kendi arıtan, ısıtan; kendi içini kendi ısıtan okullar var. Kendi kendine yetebilen okullar var.(K4)

Dönüşümün kendisi eğer fikrin zemininde yer alırsa dönüşümün kendisi ortaya çıkar. Fiziksel olarak nasıl bir karşılığı olur? Doğayla uyumlu olmayan bir okul olmaz mesela. Ne demek bu? Bunu düşünebilirler; nasıl yapılacağını, çevreye zarar vermeden okulların nasıl kurgulanacağını filan ya da çocuklarının bu meseleye ilişkin farkındalıklarının artırılması için okul mekânlarının, bahçesinin, çevresinin düzenlenmesi. Bunlar ortaya çıkar tek tek ama buraya ne ağaç konmalıdır diye bana sorarsan, bunu bilmem. Ama biri gelir der ki; şu ağaçları dikmek önemli, o bölgenin kendi florasına uygun bilmem ne dikmelidir gibi bir şeyler söyleyebilir, bunu çevreciler daha iyi bilir ya da dediğim gibi sürdürülebilirlikteki öğretmenlerin buradaki rolleri burada tanımlanabilir. Bütün hepsi yine aynı yerde kilitleniyor: zemin yoksa bunların hiçbirisi yok.(K2)

D13'te üniversite kampüslerinin çevre dostu ve sürdürülebilir hale getirilmesinin teşvik edileceği, seçilen pilot üniversitelerde sıfır atık, temiz çevre, enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji kullanımı konularında değerlendirmeler yapılacağı ve dönüşüm planlarının oluşturulacağı, bunun için de alternatif finansman yöntemlerine erişim imkânı sağlanacağı belirtilmiştir.

Nitelikli eğitim yaratıcılığı ve bilgiyi teşvik ederken okuryazarlık ve aritmetik gibi temel becerilerin yanı sıra üst düzey bilişsel ve sosyal becerilerin kazanılmasını sağlamaktadır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma için eğitim ve küresel vatandaşlık eğitimi aracılığıyla vatandaşlar sağlıklı ve tatmin edici bir yaşam sürer, bilinçli kararlar verir, yerel ve küresel zorluklarla ilgili becerileri, değerleri ve tutumları geliştirir (World Education Forum, 2015).

Nitelikli eğitime ilişkin SKE bakış açısı, yaşam boyu öğrenme, öğrenenlerin beceri ve değerlerini geliştirme ve bunları sürdürülebilirlik için küresel zorlukların

üstesinden gelmek için uygulamaya vurgu yapmaktadır. D10'da yaşam boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında eğitim çağının dışına çıkmış bireylerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmalarının sağlanacağı belirtilmektedir. Yaşam boyu öğrenme yaklaşımının benimsenerek işgücü piyasasıyla uyum sağlanması ve fırsat eşitliğinin artırılmasına odaklanan bir dönüşümün sürdürülmesi hedeflenmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde verilmesi, mezunların istihdamının artırılması ve sertifikalarının denkliğinin sağlanması gibi tedbirler alınacağı ifade edilmektedir. Ayrıca, üniversiteye giremeyen gençlere meslek edindirme fırsatları sunularak kadınlar, gençler, engelliler, uzun süreli işsizler, hükümlüler vb. gibi dezavantajlı grupların yaşam boyu öğrenmeye katılımlarının desteklenmesi için çeşitli planlamalar yapılacağı ifade edilmektedir. Eğitim dışında kalan bireyler için esnek öğrenme yolları sunularak bu bireylerin sisteme yeniden kazandırılmaları da hedeflenmektedir. Çalışma grubu a'dan K1 bu noktada yaşam boyu öğrenme ile öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikleri ilişkilendirmiştir.

Öğretmenlerin bir kısmının entelektüel bir tarafları olmalı yani bilgi, bilimsel bilgi, bunu nasıl kullanacak, hayatında nasıl... Bir akademisyen kadar olmasa da bilgi ve bilimsel bilgiye ilişkin bir arka planı olması lazım. Öğretmek dediğiniz şey başka bir kavram. Daha insani, daha duygusal, ölçmesi çok zor, etkilerini görmesi güç bir kavram ama özet itibarıyla şu var: yaşam boyu öğrenmek dediğiniz şey önemli.(K1)

Nitelikli Eğitim temasının altında yer alan bir diğer alt tema ise “Öğretim Programlarını Uyarlama”dır. D5'te öğretim programları eğitimsel dönüşüm sürecinde önemli bir anahtar rolünde olduğu belirtilirken SKE uygulamalarının verimliliğini ve etkililiğini artırmak için programların esnek olması gerektiği vurgulanmıştır (UNESCO, 2018). D10'da öğretim programlarından müfredat programı olarak söz edilerek bu alanda eğitim niteliğinin artırılması için yenilikçi ve araştırmacı bir anlayışla programların ülke genelinde yaygınlaştırılmasının hedeflendiği belirtilmiştir. Ancak öğretim programları ile ilgili yapılacak olan çalışmaların okul öncesi eğitim ve mesleki teknik eğitimle sınırlı kaldığı görülmektedir. Yasal düzenlemeler kapsamında, okul öncesi kurumlarının kapasitesi ve eğitim programlarının geliştirilmesi hedeflenmiştir. Mesleki ve teknik eğitim kapsamında ise farklı okul türlerinin arasında programların denk olması hedeflenmektedir.

Bir milyon öğretmenin yetiştirilmesine ilişkin hizmet içi eğitim modeli icazet vermiyor. Bir milyon öğretmeni, bakanlığın bütün bütçesini verseniz dahi bir yerden bir yere taşıyıp yetiştiremezsiniz. O yüzden esnek, merkeze dayalı ama

dağınık bir sistem. Yereli güçlendirmek ve CPD dedikleri ‘Continuous Professional Development’ yani sürekli mesleki gelişim çerçevesi hazırlanması. Bunu uluslararası standartlara ve becerilere asgari becerilere odaklanması, arkasından da öğretmen yetiştirmeye ilişkin sürdürülebilir bir yapının tesisi lazım. Kitle bir milyon kişiye bu kadar kişiyi, bu kadar büyük kitleyi aynı anda okulu bırakıp da tekrar üniversiteye alma şansınız yok. Dünyada da sertifikasyon ön plana çıkıyor. (K1)

Sürdürülebilirlik konusundaki insanlığın elindeki en büyük araç sürdürülebilir kalkınma için nitelikli eğitim sunmaya yönelik bir eğitim sistemidir. Bu noktada SKE için politikalar zaten çok yoğun olan programlara iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma konuları eklemekten ibaret olmamalıdır. Bunun yerine tüm sistemin sürdürülebilirlik modeli haline gelebilmesi için SKE politikaları, eğitim sistemlerini dönüştürmenin yollarını araştırmalıdır (UNESCO, 2018 s:110). Bu noktada K2 de benzer bir görüş bildirerek sürdürülebilirliğin bir ders olarak konmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Yapılacak temel değişim -sürdürülebilirlik meselesinde- mesela teknoloji geliştirmeden tut da problemleri ele alış biçimine kadar ana prensiplerden birini sürdürülebilirlik olarak ele almak durumundayız. Yani sürdürülebilirlik müfredatın bir parçası olamaz aslında, müfredatın kendisidir sürdürülebilirlik. Ana prensibidir, zemindir. Yoksa “Bir ders koyalım sürdürülebilirlikle ilgili, çocuklara şunu anlatalım...” şeklinde olmaz. (K2)

Nitelikli eğitime erişim ile ilgili Çalışma Grubu a’da gelen görüşlerden bazıları şunlardır:

Sürdürülebilir kalkınma diyorsan; her fert senin için önemlidir, her çocuk senin için değerli olmalı. O zaman şunu konuşmak lazım: çoktan seçmeli sınavlar yerine; “Türkiye’nin öğrencilerinin, çocuklarının her birinin değerli olduğu bir sistemi nasıl inşa ederiz?” diye ortak akıl üretmek lazım. Bu Millî Eğitim Bakanlığı işi de değil sadece; bu siyasetçinin, ekonominin, sivil toplum örgütlerinin, özel sektörün... Herkes aynı şeyden dertli ama sistem şöyle gidiyor: çoktan seçmeli sınavla bir yere yerleştiriliyor. Bu pozitivist anlayış bu ülkenin insan kaynaklarını mahvediyor diye düşünüyorum ben.(K1)

Eşitsizliklerin tabii ki ortadan kalktığı, özellikle kadın-erkek ya da kız-erkek çocuklarının okula katılım oranlarından tutun da eğitimdeki temsil edilme durumlarına göre değerlendirildiğindeki eşitsizliklerin kalktığı, aynı zamanda sosyoekonomik açıdan da birçok eşitsizliğin kalktığı (eğitime erişim anlamında) bir eğitim nitelikli eğitim diye düşünüyorum.(K4)

D15’te de herkes için eğitim hakkının sağlanmasında cinsiyet eşitliğinin önemi ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, cinsiyete duyarlı politikaların ve planlamanın hayata geçirilmesinin ve öğrenme ortamlarının cinsiyet eşitliğine uygun hale getirilmesinin

önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, öğretmen eğitiminde, programlarda ve okullarda cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddetin kökten ortadan kaldırılması konusunda harekete geçilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Eğitimde fırsat eşitliği ve nitelikli eğitime erişim, birbirini tamamlayan temalar olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de öğretmen adaylarına yönelik olarak hazırlanmış olan SKE programında birleştirilmiş ve bir modül olarak uygulanmıştır. Fırsat eşitliği, her bireyin eğitim olanaklarına eşit erişimini sağlarken, nitelikli eğitimin temelinde ise bireylerin bu olanakların nitelikli ve etkili bir şekilde ulaşabilmesi ifade edilmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi'nde "kapsayıcı, eşitlikçi nitelikli eğitim sağlamayı ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etmeyi" amaçlayan Sürdürülebilir Kalkınma Amacı 4'ün benimsenmesiyle iddialı bir evrensel eğitim programı belirlemiştir (UN, 2015). Bununla birlikte Amaç 10 ise 'Eşitsizliklerin Azaltılması'dır. Amaç 10'un altında yer alan Amaç 10.3 ise "Fırsat eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılığın bitirilmesi"dir (UNESCO,2015). Bu iki amaç birbirini tamamlayan, ülke içinde ve ülkeler arasındaki eşitliği sağlamayı amaçlayan amaçlardır.

Bu tema altındaki alt temalar şunlardır:

- Kapsayıcı Eğitim
- Eşitlikçi Eğitim
- Sosyal Adalet
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
- Fırsat Eşitliğine Yönelik Öğretmen Tutumları

D5'te gençlerin özellikle çevresel bozulmanın, sosyal adaletsizliğin ve ekonomik yoksulluğun etkilerine karşı savunmasız olduğu ifade edilmiştir (UNESCO, 2018 s:13).

D7'de temel eğitimde fırsat eşitliği ve eğitime erişim sağlanarak, etkin öğretim süreçleri ve eğitim ortamlarıyla bir ekosistem oluşturulması, öğrencilerin çağın gerektirdiği evrensel yeterliliklere sahip, millî ve manevi değerleri benimsemiş, sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu bağlamda sunulan stratejilerden biri "Toplumsal tüm kesimlerinden daha çok öğrencinin özel okullara erişim imkânını artırmaya yönelik politikalar gerçekleştirilecektir." ifadesi hedeflenen fırsat eşitliği kavramı ile çelişmektedir. Çalışma Grubu a'dan K1 eğitimde fırsat eşitliğini, her çocuğun adil ve nitelikli eğitime erişebilmesi için tüm paydaşların etkin katılımını ve sorumluluğunu gerektiren bir ilke olarak ifade etmektedir. Eğitimin tüm paydaşlarının etkin ve uyumlu bir biçimde çocuk için çalışması gerektiğini, toplumsal mutabakatın

sağlanmasını vurgulamaktadır. Her çocuk eşit ve nitelikli eğitim hakkına sahip olmalıdır. Nitelikli eğitimin çocuğun üstün yararını merkeze alarak, toplumsal mutabakat üzerine kurulu olması gerektiğini belirterek tüm paydaşların etkin katıldığı bir sistemde bunun mümkün olacağını söylemiştir.

...siz öğrenci dersiniz Millî Eğitim Bakanlığı'nı ilgilendirir, bakanlıkları ilgilendirir. Ama çocuk dersiniz, çocuk; belediyenin de kaygısı, yerel yönetimlerin de kaygısı; çocuk özel sektörün de kaygısı, çocuk sivil toplum örgütlerinin de kaygısı, çocuk sosyal sorumluluk projelerinin de çerçevesinde. Sivil alan, kamusal alan, özel alandaki tüm aktörlerin temel kaygısı çocuktur. Ama öğrenci dersiniz, öğrenci sadece Millî Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan bir sıfattır. O zaman nitelikli eğitim dediğiniz şey; toplumsal mutabakat üzerine kurulu, paydaşların etkin katıldığı, sorunun değil çözümün parçası olduğu, farklı fikirlerin sistem içerisinde yer bulduğu ve herkesin çocuğun âlî menfaatleri için çalıştığı bir eğitim sistemi içerisinde ancak yürüyebilir. Bu ideal olandır. Siyaset bundan bağımsız değil, ekonomi bundan bağımsız değildir ama hangisi neden hangisi sonuç diye bakarsanız siyasal iktidara göre çocuğun âlî menfaatleri değişmez, siyasal iktidarın ideolojik ölçütlerine göre de değişmez. Sosyal demokrat bir iktidar, muhafazakâr bir iktidar, milliyetçi bir iktidar... Kim gelirse gelsin çocuğun âlî menfaatlerine göre eğitim sistemi değişmez. İkinci husus, ülkenin iktisadi kalkınmasına göre de çocuğun âlî menfaatleri değişmez.(K1)

D5'te SKE'nin öğrencilerin sosyal adalet, eşitlik ve ortak yarar için dönüşüm gibi konular üzerinde düşüncelerini desteklediği belirtilmektedir. Eğitim ve öğretim arasındaki etkileşim, özellikle tüm okul ve kurumları kapsayan yeni, daha katılımcı politika ve uygulama biçimlerinin şekillenmesine katkı sağlamaktadır. İronik bir şekilde, bu bakış açılarının eğitimde uzun süredir var olmasına rağmen, nadiren geniş çapta uygulandığı ifade edilmektedir (UNESCO, 2018 s:111). D10'da kamu kurumlarının eşitsizlikleri azaltmak amacıyla, yasal düzenlemeler ve hibe programları aracılığıyla yerel dinamikleri harekete geçirerek bölgesel farklılıkları gidermeye çalıştığı belirtilmektedir. Bu çabalar, Kalkınma Ajanslarının kurulmasıyla hız kazanmıştır. Ulusal sivil toplum kuruluşları, eğitimde fırsat eşitliği ve yoksullukla mücadeleye odaklanırken, uluslararası kuruluşlar ise AB ve diğer ülkelerin işbirliği projeleriyle göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya, yoksulluğu azaltmaya ve entegrasyonlarını sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. Çalışma Grubu a ve b'nin bu konu ile ilgili görüşleri farklılık göstermektedir. Çalışma grubu a'dan K1 fırsat ve imkân eşitliği arasındaki farka vurgu yaparak paydaşların birlikte hareket etmesinin önemine değinmiş ve sürdürülebilir kalkınmanın eşitlik, adalet sağlama noktasındaki etkisini yorumlamıştır. Eğitimde fırsat eşitliğinin sadece okulların her yerde var olması anlamına gelmediğini, aynı zamanda çocukların okula erişimlerinin de sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca,

sürdürülebilir kalkınmanın yalnızca eşitlik sağlamakla yeterli olmayacağını, kapsayıcı ve nitelikli eğitim ile desteklenmesi gerektiğini savunmaktadır Örneğin, Ankara'nın Bala ilçesindeki bir okul ile İstanbul Nişantaşı'ndaki bir okula aynı imkânların sağlanmasının eşitlik olacağını, fakat bunun adaletli olmayacağını dile getirmektedir.

Fırsat eşitliği ile imkân eşitliği arasında bir fark var öncelikle. Siz eğitimi bir hak olarak anayasaya koyarsınız. Dersiniz ki; her yerde okul açtım. Bu fırsat eşitliğidir. Ama çocuk okul olduğu halde okula gidemiyorsa bu imkân eşitliği ile ilgili bir sorundur. Devletin görevi, devletle beraber eğitimle ilgili tüm paydaşların görevi eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamaktır. Burada yine kritik bir konu var bence sürdürülebilir kalkınma ile ilgili: eşitlik adaleti sağlamaz. Şöyle değerlendirin, siz Ankara'nın Bala ilçesindeki okulla İstanbul'un Nişantaşı'ndaki okulu bürokratik olarak eşit olarak görüyorsanız ve onlara aynı imkânları tahsis ediyorsanız bu eşitlik ama adalet sağlamaz. O zaman sürdürülebilir kalkınma dediğiniz şeyin yanına bir şey daha eklemek gerekir, kapsayıcı ve nitelikli eğitimi eklemek gerekir.(K1)

K2, fırsat eşitsizliğinin daha çok okul dışında yaşanan süreçlerle ilgili olduğunu bu nedenle eşitliği sağlayacak olanakların okulda öğrencilere sunulması gerektiğini vurgulamaktadır. K1 ile benzer şekilde eğitimin sadece okulda sunulan derslerle değil, okul dışındaki sosyal ve ekonomik koşullarla da ilgili olduğunu ifade etmektedir. Özellikle kız çocuklarının okula erişimi ile ilgili yaşadıkları zorluklara dikkat çekmektedir.

Öğretmenler eğer fırsat eşitliğini sağlamak istiyorsa temelde yapacağı şey: çocukların okul dışında maruz kalmadığı pek çok şeyi okulda kurmaya çalışmaktır. Dediğim gibi aslında bizde imkân eşitsizliği var, fırsat eşitsizliği değil. İmkân eşitsizliği biraz daha farklı. Çünkü herkes okula gidebilir, bu fırsat eşitsizliği ile ilgili bir problem ama herkese okul açık. Dolayısıyla burada fırsat eşitsizliğinden çok imkân eşitsizliği problemiyle karşı karşıyayız. Bu ne demek? Okulda ne yaptığın, okuldan çıkınca sana ne olacağı gibi problemler var. Mesela kız çocuklarının problemi okula erişimle ilgili. Okula eriştiği zaman çocuklar çok daha iyi oluyor. İmkân eşitsizliğinde ise 'okulda ne yapıyorsun, hangi okula gidiyorsun, hangi öğretmenden ders alıyorsun, o okulu bitirdikten sonra nereye gideceksin, oraya hazırlıkta neler yapıyorsun ya da seni geliştirici unsurlar neler okulun içinde?' gibi problemler var. Bu anlamda toplumsal yeniden üretim mekanizması tam da bu meseleler üzerinden kuruluyor.(K2)

K3 de benzer şekilde eğitimde eşitlik ve adaletin sağlanmasının, sadece okulların fiziksel olarak var olmasının yeterli olmadığına, aynı zamanda bu okullara erişimin sağlanması gerektiğine dikkat çekmiştir. Çalışma grubu a fırsat eşitliği ile imkân eşitliği arasındaki farkı ortaya koymuştur.

Dolayısıyla fırsat eşitliği ise sınıfı içerisinde gelen gelene kadarki durumlarla ilgili genellikle Türkiye'de. Anladığımız çerçeve böyle şimdi. Dolayısıyla öğretmen

kendi sınıfı içerisinde bu fırsat eşitliğini sağlayabilmesi için bir kere etik konulara çok dikkat etmesi gerekiyor. Yani eğitim etiği konusunda ciddi bir şey gerek perspektif gerekir.(K3)

Çalışma grubu b'den ÖA5 ve ÖA11 ise devletin ücretsiz eğitim ile ilgili görev ve sorumluluğuna vurgu yapmıştır. Çalışma grubu b daha çok eğitimin devlet tarafından sağlanması gereken temel bir hak olduğuna ve bu hakkın herkes için erişilebilir olmasını vurgulamıştır. Eğitim hakkının herhangi bir olumsuzluk yaşanmadan garanti edilmesi, ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması gerektiği belirtilmiştir.

Eğitim hakkına herhangi bir aksaklık yaşamadan sahip olmak. Liseye kadar ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması.(ÖA5)

Eğitimin devlet tarafından imkânlarının tamamlanması, bunun için imkân olmayan öğrencilere verilmesi.(ÖA11)

Herkese yönelik olması, var olan potansiyelin üstüne çıkması, herkesin bilgi ve beceri anlamında diğer insanlardan aşağı kalmaması. (ÖA22)

Fırsat eşitliği bağlamında gelen görüşleri incelediğimizde, K1'in daha geniş bir bakış açısıyla, özellikle adalet ve kapsayıcılık boyutunda görüşlerini dile getirdiğini, Çalışma grubu b'nin ise daha çok eğitimdeki temel hakların sağlanması ve devletin bu süreçteki rolüne odaklandığı görülmektedir. K1, sürdürülebilir kalkınmanın eşitlik ve adaletle desteklenmesi gerektiğini savunurken, Çalışma grubu b eğitimin tüm bireylere eşit şekilde sunulması gerektiğini savunmaktadır.

D13'te de kapsayıcılık vurgulanmıştır. Tüm bireylerin kapsayıcılık ilkesine uygun şekilde nitelikli eğitim ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarına eşit şekilde erişimlerinin sağlanarak, akademik, sosyal ve mesleki becerilerinin uluslararası standartlara uygun geliştirilmesi hedeflenmektedir.

D5'te öğretmenlerin SKE'yi kolaylaştırabilmeleri için bilgi, beceri, tutum, değer, motivasyon ve bağlılık dahil olmak üzere temel sürdürülebilirlik yeterliliklerini geliştirmeleri gerekmektedir. Ayrıca, genel sürdürülebilirlik yeterliliklerine ek olarak öğretmenlerin toplumdaki ilerleme için bireylerin sürdürülebilirlik yeterliliklerini geliştirmelerine yardımcı olma kapasitesi de önemlidir. Bu yeterliliklerden biri de kültürel çeşitliliğin, cinsiyet eşitliğinin, sosyal adaletin, çevrenin korunmasının ve kişisel gelişimin SKE'nin ayrılmaz unsurları olduğunu ve bunların nasıl eğitimin bir parçası haline getirilebileceğini anlamak ve uygulamaktır (UNESCO, 2018 s:55). D10'da SKA Amaç 4.c kapsamında her çocuğun eşit ve nitelikli eğitime erişimini sağlamak amacıyla nitelikli öğretmen arzını artırmanın hedeflendiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda, ülkemizde

eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına pedagojik eğitim verildiği ifade edilmiştir. SKA 4 Nitelikli eğitim kapsamında bazı amaçlarda ilerleme sağlansa da gelişim ihtiyacının devam ettiği alanlar olduğu vurgulanmıştır. Öğretmenlerin pedagojik bilgi ve becerilerinin artırılması, öğrencilere psikolojik destek eğitimleri vermelerinin sağlanması gibi hedefler belirlenmiştir. K1, farklı yollarla okulları ve çocukları desteklenmenin önemine vurgu yapmaktadır. K2 ise öğretmenin oldukça büyük bir sorumluluğu olduğunu ifade ederek eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için öğretmenlerin yapması gereken temel şeyin çocukların okul dışında maruz kalmadığı şeyleri okulda sağlamaları gerektiğidir. Bunun nedenini okulda sunulan imkânların ve okul sonrası fırsatların eşit olmaması olarak açıklamaktadır. K3 de benzer şekilde öğretmenin rolüne vurgu yapmaktadır. Eğitim etiğine özellikle dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Öğretmenler rastgele atanıyor, okul yöneticileri rastgele atanıyor, okul binaları birbirine benzer ise buradaki sorun şu; okulun içinde bulunduğu sosyokültürel ortam, sosyoekonomik ortam farklı yerde ana bileşen. Ankara'nın Bala'sı ile Çankaya'yı ayırt eden okulun fiziksel özelliği, oraya atanan öğretmenin özelliği değil. Buna gerçekten müdahil olmak gerekiyorsa okullar arasındaki farklılığı bu sosyokültürel ve sosyoekonomik farklılıkları ilk önce teşhis ederek, ilk önce stratejiler; okulu desteklemek, çocuğu desteklemek için stratejiler de geliştirebilirsiniz. Eğitim sistemlerini yönetimde böyle bir parametre her ülkede yok.

D15'te çocukların ve gençlerin okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki temel eğitime erişimini sağlamanın ayrıca herkese lise ve lise sonrası eğitim fırsatlarına eşit erişim imkânı sunmanın önemi vurgulanmıştır. Bununla birlikte, çocukların uzun vadeli gelişimini, öğrenimini ve sağlığını güvence altına almak adına, erken çocukluk bakımının ve eğitiminin kritik önemine dikkat çekilmiştir. Çalışma Grubu a'dan K3 de cinsiyet, sağlık, öğrenme gibi durumlarını göz önünde bulundurarak, Türkiye'de okul öncesi çocukların zorunlu eğitim kapsamına alınması ve okul terki ne neden olan gerekçelerin bölgesel olarak analiz ederek eğitimde cinsiyet eşitliği, insan hakları ve eğitim politikaları konularında gelişme kaydetmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu konuyla ilgili gelen görüş şu şekildedir:

Cinsiyete göre sağlık, öğrenme ve psikososyal durumlarını da göz önüne alarak, bu okul öncesi çocukların bir kere kesinlikle zorunlu eğitim kapsamına alınması gerekiyor. Türkiye'nin öncelikli yapması gereken şeylerden bir tanesi bu. 12 yıllık zorunlu eğitimimiz var ama okul öncesi bunun içerisinde değil. Bildiğim kadarıyla kalkınma programları bu hedefi kapsıyor ama bunun için neyi beklediğimizi bilmiyorum. Dolayısıyla bu okul öncesi eğitim daha ileriki yıllarda da bizim bu sürdürülebilirliği bir şekilde devam ettirmemizi sağlayacak. Bir de şeye dikkat etmemiz gerekiyor. Yani teknik kavramını bilmiyorum, ne diyorlar? Eğitim kaybı

dedikleri, yani şeyden okul terki, Terkine neden olan gerekçeleri doğru bir şekilde anlamamız gerekiyor. Yani bunu bölgesel olarak analiz edip bunları gerçekleştirmemiz gerekiyor. Yani erişim bakımından kabaca söyleyeceğim bu. Tabii büyük problemler var işte. Cinsiyet eşitliği, insan hakları problemleri, eğitim politikaları vesaire. Bunlar hakkında biraz gelişme kat etmemiz gerekiyor. (K3)

Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim

Yaşam boyu öğrenme, bireylerin yaşamları boyunca farklı öğrenme fırsatlarına erişebilmelerini sağlayan ve onlara esnek öğrenme ortamları sunan bir kavramdır. Bireylerin öğrenme yolculuğunu hayatları boyunca sürdürmelerini teşvik eder. Yaşam boyu öğrenme ilke SKE ile iç içe geçmiş kavramlardır. Eğitim kurumları, sürdürülebilir kalkınmayı kendi sorumlulukları olarak görerek tüm bireylerin öğrenme süreçlerinde sürdürülebilirlik ilkeleri ve becerileriyle donatılmasını sağlamalıdır. Aynı zamanda, öğrencilerin yaşam boyu öğrenme yoluyla becerilerini sürekli olarak güncelleyebilmeleri için uygun öğrenme fırsatları sunulmalıdır. Bu yaklaşım, bireylerin yaşamlarının her aşamasında eğitim ve öğrenme fırsatlarına erişimini garanti altına alarak hem kişisel hem de mesleki gelişimlerini destekler. Böylece yaşam boyu öğrenme bireylerin gelişimine katkıda bulunmanın ötesinde, toplumsal ve küresel düzeyde sürdürülebilir bir gelecek inşa etme yolunda önemli bir adım olarak kabul edilmektedir. D15'te eğitim hakkının doğumla başladığı ve yaşam boyu devam ettiği belirtilmektedir. Eğitim sistemlerinin, yaşam boyu öğrenme ilkesi doğrultusunda kurumsal stratejiler ve politikalarla desteklenmesinin gerektiğini vurgulanmaktadır. Yaşam boyu öğrenmenin başarısı, tüm unsurların eğitim sistemlerine etkin bir şekilde entegre edilmesiyle mümkün olacaktır. Bu sebeple, yaşam boyu öğrenme kavramının SKA Amaç 4'e rehberlik eden temel ilke olduğu ifade edilmiştir.

- Örgün ve Yaygın Eğitim
- Öğrenme Deneyimleri
- Yaşam Boyu Öğrenme İlkeleri
- Yaşam Boyu Öğrenmeyi Güçlendirme

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmanın önemli yollarından biri her yaş ve cinsiyetteki insanın sürdürülebilir kalkınma ilkelerine değer vererek bunları yaşantısının bir parçası haline getirmesidir. Bu durum da yaşam boyu öğrenmenin SKE için gerekliliğini göstermektedir. SKE kapsamında bilinçlendirme ve farkındalık kazandırmaya yönelik yapılan tüm eğitimler aynı zamanda bir yaşam boyu öğrenme

faaliyetidir. Bu eğitimlerle bireylerin mevcut ve gelecekteki her türlü eyleminin sonucunu öngörerek Dünyada yaşanmakta olan krizler üzerindeki etkilerini düşünmeleri sağlanmalıdır. D5'in Giriş bölümünde Yaşam Boyu Öğrenme temasının alt teması olarak ortaya çıkan örgün ve yaygın eğitim “Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim okullarla sınırlı değildir, yaşam boyu öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olarak örgün, yaygın eğitimin tüm seviyelerinde geçerlidir.” şeklinde vurgulanmıştır (UNESCO, 2018 s:7). Aslında yaşam boyu öğrenme faaliyetleri ile örgün eğitim kapsamında edinilen bilgi, beceri ve yetkinlikler bireylerin yaşamları boyunca devam edecek farkındalığı kazanmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle yaşam boyu öğrenme örgün eğitimin tamamlayıcısı olarak da değerlendirilebilir. Okulöncesi eğitimden yükseköğretime kadar uzanan ve hem yaygın hem de örgün dâhil olmak üzere tüm eğitim kurumları, sürdürülebilir kalkınmayı ele almayı kendi sorumlulukları olarak görmelidir (UNESCO, 2018 s:32).

D13'te yaşam boyu öğrenmenin teşviki için katılım artırılması, kazanımlar belgelenecek işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu becerilerin kazandırılması, uzaktan eğitim imkânları genişletilip dijital içerikler geliştirilmesi, eğitimlerin standartlaştırılması için bir akreditasyon sistemi kurulması, kamuoyunda farkındalık yaratılarak, işsizler ve iş aramayı bırakanlara yönelik öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi, ayrıca, işverenlerle eğitim merkezleri arasındaki işbirliği güçlendirilerek ortak programlar sunulması hedeflenmektedir.

Yaşam boyu öğrenme kapsamında her bireyin kazanması beklenen sekiz yetkinlik bulunmaktadır. Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinliklere ilişkin 22.05.2018 tarihli Konsey Tavsiye kararında sürdürülebilir kalkınma ile Sekiz anahtar yetkinliğin bağlantısı aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

“Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 4.7 no'lu amacı, ‘tüm öğrenenlerin, sürdürülebilir kalkınma için eğitim ve sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barışçıl ve şiddet-karşıtı bir kültürün teşvik edilmesi, küresel vatandaşlık ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının değerini anlama aracılığıyla sürdürülebilir kalkınma için gerekli bilgi ve becerileri kazanmasının sağlanması’ ihtiyacının altını çizmektedir. Unesco'nun Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Hakkında Küresel Eylem Programı, sürdürülebilir kalkınma için eğitimin, kaliteli eğitimin bütünleşik bir unsuru ve diğer tüm Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin ana destekçisi olduğunu doğrulamaktadır. Bu amaç, Referans Çerçevesi'ne yansıtılmıştır.”

Yaşam boyu öğrenme bireylerin okuldan bağımsız olarak, farklı fırsatlar ve kaynaklar aracılığıyla, yeni bilgi, beceri ve deneyimler edinme sürecini içermektedir. Her

birey için farklı olmakla birlikte bireyin yaşam koşullarına uygun bir şekilde çeşitli öğrenme deneyimleri yaşama ve kişisel ilgi alanlarını keşfetme fırsatları sunar. D5'te bir alt tema olarak ortaya çıkan öğrenme deneyimleri, yaşam boyu öğrenme ilkeleri ile bireylerin sosyal, ekolojik, kültürel ve ekonomik yönlerden temel sorunlara bütüncül bir bakış açısı geliştirmeleri sağlanmalı şeklinde ifade edilmiştir. Mesleki gelişim fırsatları da eğitimcileri SKE'yi öğretme konusunda güçlendirmenin bir başka yoludur. Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu raporu (UNECE,2012) sürdürülebilir olmayan toplumları sürdürülebilir toplumlara dönüştürmek için geleceğin, öğretmenlerinde olması gereken bazı yeterlilikler önermiştir. Bu yeterliliklerin kazanılması, eğitimcilerin mesleki gelişimi için bir çerçeve sağlar. Bu yeterlilikler çeşitli öğrenme deneyimlerini yansıtmak için dört alt gruba ayrılmıştır. Bunlar, bilmeyi öğrenmek, yapmayı öğrenmek, birlikte yaşamayı öğrenmek ve olmayı öğrenmektir (UNESCO, 2018 s:135).

D5'te eğitimcilerin bilgi ve yetkinliklerini sürdürülebilirlik alanında yapılandırmasının büyük önem taşıdığı belirtilmiştir. SKE'ye ilişkin Küresel Eylem Programı (GAP), sürdürülebilir kalkınma için eğitime katkıda bulunmak amacıyla eğitim sistemlerini dönüştürmeyi ve öğretmenlerin kapasitelerini geliştirmeyi amaçlamıştır (UNESCO, 2018 s:133). Bu yeterliliklerin uygulanmasındaki ilk adım, eğitimciler arasındaki etkileşimi kolaylaştırmak ve her ülkenin farklılaşan ihtiyaçlarını daha iyi yansıtacak çeşitli yeterlilikleri daha da geliştirmek için bunları uygun biçimde dönüştürmektir (UNECE, 2012). Yaşam boyu öğrenme, bireylerin bilgiye ve bilimsel bilgiye sürekli olarak erişim sağlayabilmesini gerektirir.

D13'te yaşam boyu öğrenme oldukça önemli bir konumdur. Pek çok başlık altında hedefler konulmuştur. Örneğin yaşlı bireyler için eğitim ve yaşam boyu öğrenme olanaklarının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Aktif yaşlanma çerçevesinde, yaşlı bireylerin sağlıklı yaşam biçimlerinin desteklenmesi ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin iyileştirilmesi yoluyla ruhsal ve fiziksel hastalıklardan korunmaları amaçlanmaktadır. Ayrıca, yaşam boyu öğrenme fırsatlarından yararlanmaları ve kuşaklar arası ilişkilerin güçlendirilmesiyle toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşama etkin katılımları sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu süreç, yaşlı bireylerin fiziksel ve ekonomik bağımsızlıklarını koruyarak yaşam kalitelerini yükseltmeyi hedeflemektedir. Ekonomik daralma ve küresel salgın nedeniyle istihdam piyasasına daha hızlı geçişe yönelik talebin artması çıraklık eğitimi ile mesleki yükseköğretimin önemini artırmıştır. Mesleki ve teknik eğitimde dijital, analitik ve sosyal becerilerin önemi yükselmiş, bu durum yaşam boyu öğrenme kapsamında yetişkinlerin mesleki becerilerini güncelleme ihtiyacını daha

belirgin hale getirmiştir. İkiz dönüşüm çerçevesinde, özellikle yetişkin nüfusun düşük eğitim düzeyi göz önüne alındığında, yaşam boyu öğrenmenin öneminin giderek arttığı vurgulanmıştır. İnşaat sektörü çalışanlarının dijitalleşme, döngüsel ekonomi ve enerji verimliliği gibi yeni alanlardaki bilgi ve becerileri, yaşam boyu öğrenme yaklaşımıyla geliştirilecektir.

Çalışma grubu a'dan K1 öğretmenlerin bir akademisyen düzeyinde olmasa bilgi temeline bilimsel düşünceye sahip olmaları gerektiğini düşünmektedir. Ancak, öğretmek işinin bundan farklı olduğunu dile getirmektedir. K1'in görüşleri şu şekildedir:

Bir akademisyen kadar olmasa da bilgi ve bilimsel bilgiye ilişkin bir arka planı olması lazım. Öğretmek dediğiniz şey başka bir kavram. Daha insani, daha duygusal, ölçmesi çok zor, etkilerini görmesi güç bir kavram ama özet itibarıyla şu var: yaşam boyu öğrenmek dediğiniz şey önemli.(K1)

SKE'nin yapısı ve içeriği, yaşam boyu öğrenmeyi güçlendirmeyi amaçlayan deneyime dayalı, öğrenci merkezli öğrenme ve sorgulama gibi önemli unsurları içermektedir. Çalışma Grubu a'dan gelen görüşler SKE ile yaşam boyu öğrenme arasındaki bağlantıyı vurgulamaktadır ancak bakış açıları farklıdır. K4 öğretmenin sürdürülebilir kalkınma bağlamındaki merkezî rolünü ve sürekli öğrenme gerekliliğini ön plana çıkarırken, K1 eğitimin her aşamasında, okulöncesinde yükseköğretime ve yetişkin eğitimine kadar sürdürülebilirlik bilincinin yerleştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Çalışma grubundan K4 sürdürülebilirliğin temelinde eğitimin yer aldığını belirterek bu bilincin, anaokulundan üniversiteye, gençlerden yetişkinlere kadar herkesin eğitilmesiyle kazanılacağını ifade etmiştir.

Sürdürülebilirliğin temelinde eğitim var yani o eğitim birçok şeyin temelinde olduğu gibi o hassasiyeti kazanmak için bizim eğitime ihtiyacımız var. Çok küçük yaşlardan anaokulu, okul öncesi dönemlerden başlayıp; üniversite sürecine kadar, yükseköğretime kadar tüm gençlerin, tüm çocukların, tüm nesillerin bu konuda eğitilmesi lazım. Hatta orada kalmamalı; yetişkin eğitimi de öğretmen eğitimi de – ki sanıyorum bu çalışmanın amacı da o- ilişkilendirmemiz gerekiyor.(K4)

K1, ise yaşam boyu öğrenmeyi "Her dem yeniden doğarız, bizden kim usanır?" ifadesi, öğretmenin sürekli kendini yenileyen ve yaşam boyu öğrenmeyi benimseyen bir rolü olduğuna dair bir metafor ile açıklamaktadır. K3 ise ülkemizdeki yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin eksik olduğu noktaya vurgu yapmaktadır. Ağırlıklı olarak hobi kursları ile olmasını yetersiz görmektedir.

Yaşam boyu öğrenmek dediğiniz şey önemli. Sürdürülebilir kalkınmayla ilgili öğretmen diyorsanız eğer, bunu nasıl en kısa ifade ederiz? Yunus'un bir sözü var, diyor ki: "Her dem yeniden doğarız, bizden kim usanır?" Yani sürdürülebilir

kalkınma, öğretmen ve eğitim dediğiniz zaman; öğretmeni merkeze koyarsak burada “Öğretmen sürdürülebilir kalkınma bağlamında kimdir?” diye sorarsanız bence bu.(K1)

Yani şimdi hayat boyu öğrenmedesiniz değil mi hocam? Hayat boyu öğrenmede 5000 kişi olduğunu farz edelim. -Siz bu soruya cevap vermeyin kayıt altına girmesin- Hayat boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nde çalışan 5000 kişi var. Kavramsal olarak hayat boyu öğrenmenin ne anlama geldiğinin anlaşıldığı konusunda ben şey değilim, zihnim, gönlüm mutmain değil. Bunu açıkça söyleyeyim. Öyle halk eğitim yaparak, 2 3 tane program geliştirerek, birkaç tane modül yaparak böyle hayat boyu öğrenme olmuyor. Onlar ne olur? İşte Mamak Halk Eğitim Merkezinde Dikiş Nakış kursu verirsiniz falan o olur yani onun ötesine geçen bir şey olmaz. (K3)

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen

Öğretmenlerin SKE’yi kolaylaştırmaya hazır olmaları için temel sürdürülebilirlik yeterliliklerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu temel yeterlilikler bilgi, beceri, tutum, değer, motivasyon ve adanmışlıktır.

D1’de öğretmen eğitiminde (SKE) yetkinliklerinin geliştirilmesini kolaylaştırmak için hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitiminde bazı içerik ve yapı değişiklikleri yapılması gerektiği vurgulanmıştır. SKE, öğretmen eğitimi programlarının temel yönelimini belirlemeli, konu disiplinleri, pedagoji ve uygulamaya yönelik öneriler, SKE'nin ilkelerine ve konu içeriğine uygun olmalıdır.

D6’da “sürdürülebilirlik öğretmenle başlar” bakış açısı vurgulanmıştır. Ayrıca SKE’de güçlü değişim aktörleri olan öğretmenlerin, sürdürülebilir bir topluma geçişi desteklemek için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerleri edinmesi gerektiği ifade edilmiştir. K3 de öğretmenin sistem içindeki mevcut konumunu aşağıdaki şekilde özetlemiştir.

Dünyanın bütün gelişmiş böyle şeyleri, eğitim sistemleri öğretmenlerine yatırım yapıyorlar. Yani önce malzemeye, duvara, taşa, doğaya veyahut çevreye değil önce öğretmene yatırım yapıyorlar. Dolayısıyla burada merkezde öğretmenin olması gerekiyor benim kanaatime göre. (K3).

... ben her zaman eğitimdeki değişim hedeflerinin öğretmen eğitiminden geçtiğini düşünüyorum. Bunlar materyal geliştirmeye olmaz hocam, program geliştirme ile de olmaz. “Sistemin içerisine ben bunları enjekte ettim, entegre ettim, koydum; yapın, edin, çatın.” böyle de olmaz.(K3).

D2 politika belirleyicilere ve karar vericilere ulusal öğretmen politikalarını geliştirmede ve iyileştirmede yardımcı olmak üzere hazırlanmış kapsamlı bir

dokümandır. Eğitim hedeflerinin ve reformlarının başarısının mevcut öğretmen eksikliklerinin giderilmesine bağlı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin bu konudaki motivasyonunun önemi de ifade edilmiştir.

D3 öğretmenleri etkileyen en önemli boyutları içeren bütüncül bir öğretmen politikasının sürdürülebilirlik için en önemli yaklaşım olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda öğretmen politikasının dokuz boyutu olduğu ifade edilmiştir. Bu boyutlar işe alım ve işte tutma, öğretmenin ilk ve devam eden eğitimi, görevlendirme, kariyer yolu, istihdam ve çalışma koşulları, ödül ve ücretlendirme, öğretmen standartları, hesap verebilirlik, okul yönetimidir.

D1’de UNESCO tarafından öğretmenlerin SKE’yi teşvik etmesi için bazı hedefler önerilmiştir. Bunlar;

- Sürdürülebilir Kalkınma ile ilgili konular ve zorluklar hakkında bilgi sahibi olmaları,
- Yerel, ulusal ve küresel bağlamda sürdürülebilir kalkınma için eğitim hakkındaki söylem ve uygulamaları anlamaları,
- Sürdürülebilir kalkınmanın ilkeleri ve değerleri açısından sosyal, ekolojik, ekonomik ve kültürel boyutları dikkate alarak temel meselelere ve zorluklara bütünleştirici bir bakış açısı geliştirmeleri,
- Küresel değişim ve bunların yerel yansımaları hakkında bakış açıları geliştirmeleri,
- Sürdürülebilir kalkınmanın tanıtımı ve yaygınlaşması için uzmanlık alanının ve kendi rolünün öneminin üzerinde düşünmeleri,
- Sürdürülebilir kalkınma için örgün, yaygın ve algın eğitimin değişkenleri üzerine düşünmeleri ve bu bilgiyi mesleki çalışmalarında uygulamaları,
- Kültürel çeşitliliğin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin, sosyal adaletin, çevrenin korunmasının ve kişisel gelişimin hangi yollarla SKE’nin ayrılmaz unsurları olduğunu ve bunların nasıl eğitimin bir parçası haline getirilebildiğini içselleştirmeleri,
- Öğrencilere günlük yaşamları bağlamında katılımcı, sistematik, yaratıcı ve yenilikçi düşünme ve hareket etme süreçlerine dâhil eden eylem odaklı dönüştürücü pedagojiyi uygulamaları önerilmektedir (UNESCO, 2018 s: 56).

SKE'nin tüm eğitim ve öğrenme ortamlarına entegre edilebilmesi için politikalar büyük önem arz etmektedir. D6'da UNESCO'nun SKE'ye ilişkin Küresel Eylem Programı'nın (KEP) Öncelikli Eylem Alanları bulunmaktadır. Bu beş öncelikli eylem alanından üçüncüsü "Eğitimcilerin Yetkinliklerini Geliştirmek"tir. Burada amaç SKE'nin hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimi programlarına entegre edilmesidir. UNESCO dokümanlarında öğretmen eğitim programları için çeşitli modeller önerilmekle birlikte kendi değer ve davranışlarını sürdürülebilir kalkınma felsefesiyle uyumlu hale getiremeyen öğretmenlerin öğrencilerle sürdürülebilirlik konularında çalışıp çalışamayacağı sorusu gündeme gelmektedir. D14'te sunulan UNECE modeli bunlardan biridir. K1, SKE'de öğretmenlerin en önemli rolünün iyi insan yetiştirmek olduğunu ifade etmiştir. Gerekçe olarak da eğitimin, mekanik bir yapı olmadığını, hayatın bütünlüğünü anlayan ve kültürel farkındalığı olan öğretmenler sayesinde çocukların hayatında fark yaratma süreci olduğunu belirtmektedir.

Şimdi sürdürülebilir kalkınma hedefleri için eğitim dediğiniz zaman öğretmenler için bence en önemli husus şu: bizim için iyi insan yetiştirmek kavramının altının doldurulması önemli. Bu da bir bütünü temsil ediyor. Hayat bir bütündür. Program bu hayatı parçalara böler. Mesela matematik gibi, fizik gibi, kimya gibi, tarih gibi, edebiyat gibi, sosyoloji gibi öğretim programları bunları parçalar. Oysa hayat bir bütündür. Hayatta siz edebiyatı, sosyolojiyi, fiziği, kimyayı sokakta arayamazsınız; yani elinizle tutamazsınız. Hayatın bütünlüğü içerisinde bugün için sahip olduğunuz bilgiler yarın için eskiyebilir. Dolayısıyla öğretmenin temel formasyonu, teknik becerisi, mesleki teknik becerileri, aslında bu tutuma sahip olmak ve daha da önemlisi bu tutuma dayalı olarak mesleki teknik becerilere sahip olmaktan geçer.(K1)

D5'te, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri, SKE'ye odaklanmadığından, öğretmenlerin bu konudaki hizmet içi eğitime erişimlerinin kolay olması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin mevcut iş yükü ve sorumluluklarının SKE uygulamasını zorlaştırdığı ve bu nedenle hem öğretmenlerin hem de SKE uygulamasından sorumlu diğer paydaşların bütüncül bir çalışma yapabilmek için yeterli bilgi ve uzmanlığa sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin ve diğer uygulayıcıların gerektiğinde ulusal programı yerel düzeyde uyarlama ve öğrenmeyi öğrenciler için daha anlamlı hale getirme konusunda yetkin olması gerektiği de ifade edilmektedir. Öğretmenleri SKE'nin karmaşıklığına hazırlamak için, hem hizmet öncesi hem de hizmet içi öğretmen eğitimi programlarının, uygulamalı saha çalışmaları ve denetimli stajlarla iç içe olmasının sağlanması gerektiği belirtilmiştir. D3'te eğitimin niteliğinin ve öğrenme sonuçlarının iyileştirilmesi öğretmenlerin sınıfa girmesinden daha fazlasını gerektirdiği

vurgulanarak, öğretmenlerin üst düzey mesleki standartlara göre yetkin olmaları, kariyerleri boyunca eğitimle desteklenmeleri gerektiği ifade edilmektedir.

D9'da öğretmen yetiştirme süreci, öğrenci alımından başlayarak, nitelikli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi, mezuniyet sonrası istihdamı ve hizmet içi eğitimi içeren bütüncül bir yaklaşım olarak ele alınmıştır. Türkiye'de bu aşamalara yönelik ayrı ve bağımsız çözüm girişimleri olmuştur. Ancak öğretmenlik, yalnızca üniversitelerde alınan hizmet öncesi eğitimle sınırlı kalmayan, yaşam boyu süren bir gelişim sürecidir. Sürekli mesleki gelişim, öğretmenlerin etkili bir şekilde görev yapabilmeleri için anahtar bir kavram olarak öne çıkmıştır. D14'te öğretmenlerin güçlendirilmesinin her türlü mesleki gelişim girişiminin temelinde olması gerektiği belirtilmiştir. Etkili eğitimsel dönüşümün, eğitimcilerin değişim yaratmaya motive olmalarına, bunu başarma yeteneğine sahip olmalarına ve desteklenmelerine bağlı olduğu ifade edilmiştir. D2'de de tutarlı bir öğretmen eğitimi sürecinin önemi vurgulanmıştır. Üç aşamadan söz edilmiştir. Hizmet öncesi eğitim, göreve başlama dönemi eğitimi ve sürekli mesleki gelişim ya da hizmet içi eğitim. K1 hizmet içi eğitim sürecinde nelere dikkat edilmesi gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir.

Dünyada geçtiğimiz otuz sene içerisinde iki tane şey var: bir tanesi 'in service training' yani hizmet içi eğitim, bir tanesi de mesleki gelişim. Bunlar kavramsal olarak farklı yerlerde duruyor. Hizmet içi eğitim dediğimiz şey 1970'lerde çıkmış bir kavram ve şunu söylüyor: Bir şeye ihtiyaç varsa al öğretmeni bir yere götür, bir şey anlat ve onun yaptığını varsay diyor. Sürekli mesleki gelişim ise başka bir kavram. Değişim hızlı, kısa aralıklı ve büyük ölçekli ise eğitimin cevaplaması gereken üç tane soru var, eğitim sistemleri ve öğretmenler için. Bu kadar çok bilgi varsa bunu nasıl öğreteyim? Bu kadar çeşitli bilgi varsa hangisini öğreteyim? Bu bilgi çok hızlı değişiyorsa o zaman neden öğreteyim? Üç tane soru var. Bunu sınıfınızdaki öğrenci için de sorabilirsiniz bir öğretmen olarak, mesleki gelişim için de öğretmenlerin yetiştirilmesi için de sorabilirsiniz. Burada diplomanın üzerinde bir son kullanma tarihi varsa o zaman öğretmenlerin yetiştirilmesi için farklı bir çerçeve oluşturmak lazım, yeni bir iş modeli oluşturmak lazım.(K1)

Beşerî olarak öğretmenlerin tabii ki... Aslında beşerî olarak en kolay ilerlenebilecek aşama beşerî aşama yani öğretmenlere bu konudaki farkındalık eğitimleri, hizmet içi eğitimler, sizin planladığınız gibi eğitimler verilip öğretmenlerin bu anlamdaki donanımı artırılabilir. Aynı şey yönetici için yapılabilir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin donanımı artırılınca zaten bunun öğrenciye yansımaları olacaktır.(K4)

K4'ün belirttiği gibi okul yöneticilerinin rolü aynı zamanda D2'de de vurgulanmıştır. Okul yöneticilerinin okul yönetimindeki rollerini yerine getirmedeki donanımının önemli olduğu, okul yöneticilerine yönelik eğitimin titizlik, zamanlama, profesyonellik, performansı devam ettirme, öğretmenlere pedagojik destek verme,

rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunabilme, okul-veli ilişkilerini düzenleyebilme, mali ve yönetsel sorunları çözebilme gibi çeşitli yetkinliklere sahip olması gerektiği ifade edilmiştir.

Bireysel gelişim ve mesleki gelişim var, ikisini biz birbirinden ayırt etmiyoruz. Mesleki gelişim içerisinde kültür, bilim, spor, sanat, teknoloji bir alan; bir de branşlar bir alan. Mesela pandemiyle beraber bu uzaktan eğitim meselesi önemli. “Uzaktan eğitim nedir?” “Uzaktan eğitimde dijital materyal nasıl hazırlanır?” gibi hususlar. Mesela okul yöneticileri var.(K1)

D9’da sayısal artışın gerçekleşmesiyle birlikte, mevcut öğretmenlerin değişen ihtiyaçlara göre mesleki gelişimlerinin sağlanması, eğitim politikalarında öncelikli bir konu olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda MEB’in gerçekleştirdiği ihtiyaç analizlerine dayalı olarak, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla üniversiteler, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde çeşitli hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin planlandığı ve yürütüldüğü ifade edilmektedir.

D14’te bütünsel yaklaşımın, karşılıklı ilişkileri ve bu ilişkilerin ortaya çıkardığı yaratıcı olasılıkları yansıtan düşünme ve eylem biçimlerini ifade ettiği ve bu yaklaşımın temelinde yer alan sistem düşüncesinin, bütünleştirici bir bakış açısına ulaşmada önemli bir araç olduğu vurgulanmaktadır. K4 de sistem yaklaşımının sürdürülebilirlikle bağlantısını, her şeyin bir sistemin parçası olduğunu fark ederek, olayları tek boyutlu değil, çok boyutlu bir bakış açısıyla değerlendirmeyi öğrenmek şeklinde özetlemiştir.

Dünyaya bakışını nasıl değiştirir? Zaten biliyorsunuz bahsetmedik ama sürdürülebilirlikte sistem yaklaşımı var yani her şeyin, küçücük bir olgunun bile büyük bir sistemin parçası olduğunun farkına varıyor bu eğitime katılan insanlar genellikle ve olayı sadece bir boyuttan değil de birçok boyut açısından değerlendirmeyi öğrendiği için dünyaya bakışlarını değiştirir diye düşünüyorum.(K4)

Sınıfta etkili SKE öğretimi için hizmet öncesi model, büyük ölçüde sunulan öğretimin kalitesine ve iyi öğretimin öğrencilerin sürdürülebilirliğine yönelik algılarını ve tutumlarını dönüştürme gücüne dayanmaktadır.

Thomas Kuhn diye bir adam var. “Paradigm Shift” diye bir teorisi var. (Paradigma Değişikliği) Kuhn, bunu altı basamakta tartışır. Özet itibarıyla şu söylenebilir: gerçekten bir dönüşümden bahsediyorsak sistem paradigması üzerine çalışmak, öğretmen ve okul yöneticilerini de merkeze yerleştirmek lazım.(K1)

Sürdürülebilirlikle hangi beceri ve tutumlar gelişir? Bu konu hakkında fikrim yok açıkçası pek. Yaşam becerileri ve duyarlılık gelişebilir diye düşünüyorum. Davranış olarak da kaynak kullanım davranışımız için bu süreç hakkında bilgi verilebilir. Tamamı bizim donanımlı vatandaş olmamızı sağlar.(ÖA20)

Ayrıca K1 bu kapsamda ülkemizde yapılan mevcut çalışmalarla ilgili de bilgi vermiştir.

Biz uluslararası akredite sürdürülebilir bir sertifikasyon çerçevesi oluşturduk sürekli mesleki gelişim çerçevesi içerisinde. Bunlara fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak için yani her öğretmen bundan yararlansın diye bunu online ortama taşıdık. İki milyon iki yüz binlik bir kapasite yarattık sertifikasyonda. Bir milyon sekiz yüz yetmiş altı bin öğretmen buna katıldı. Bir milyon iki yüz bin – bir milyon iki yüz elli altı bin öğretmen bu sertifikaları aldı. Fiilî olarak tekilde alan öğretmen sayısı da geçtiğimiz yıl içerisinde altı yüz bini geçti yani yüzde altmışı bundan yararlandı. Yaklaşık yüzün üzerinde mesleki gelişim programı hazırlandı ve bu mesleki gelişim programlarında yanlış hatırlamıyorsam seksenin üzerinde uygulama temelli mesleki gelişim kitapları yazıldı, bu kitaplar dijitalleştirildi, herkesin erişimine açıldı; bunlara uygun uzaktan eğitim materyalleri hazırlandı, yine herkesin erişimine açıldı. Bunların yüzde seksen yedisi de uluslararası akredite. Yani yurt dışına satılan eğitimler var bunları biz buraya taşıdık ve bunları bir çerçeveye koyduk, o çerçevenin içerisinde bunlar ilerliyor. (K1)

D5'te SKE'nin dönüştürücü ilkelerinin nereye uygulanacağı sorusu ekonomik, politik, sosyal, endüstriyel vb. mevcut sistemlerin insanlar, gezegen ve refah (3P'ler) üzerindeki etkisinin incelenmesiyle yanıtlanabilir. Öğretmenin rolü öğrencileri sürdürülebilir bir geleceği desteklemeleri için bilgi, beceri, değer ve bakış açıları kazanmaya teşvik etmektir. D2'de öğretmen politikalarının en önemli parçasının ülkenin tarihi, politik, kültürel veya ekonomik özelliklerinin olduğu ve bunların bütüncül bir şekilde politikalara yansıtılması gerektiği ifade edilmiştir. K1 eğitim sistemlerinin en temel aktörünün öğretmenler olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin çocukların hayatında fark yaratma yetisinin, sadece öğretim programlarına ya da teknolojiye bağlı olmadığını; hatta okul binaları bile gereklilik olmayabileceğini ifade etmiştir. Önemli olanın öğretmenin kültürün farkında olup, iyi insan yetiştirme konusunda gerekli bilgi, beceri ve tutuma sahip olması olduğunu ifade etmiştir.

Şimdi burada öğretmenlerin buradaki yeri ne diye soruyorsanız, eğitim sistemlerinin en temel aktörü öğretmenlerdir. Zira eğitim sistemi girdisi ve sonuçta çıktısı insan olan tek sistemdir, bu bir mekanik yapı değildir. Bu mekanik yapı olmadığı için bir beşer sistem olduğu için öğretmenin; çocuğun hayatında fark yaratabilmesi, yol açabilmesi, öğretim programlarına çok bağlı değildir. Çünkü öğretmen kafasında müfredatla girer, teknoloji çok önemli değildir. Çünkü çadırda da siz çocukların hayatında fark yaratabilirsiniz. Bence okullara bile çok fazla ihtiyaç olmayabilir, okul binalarına da çok ihtiyaç olmayabilir. Burada kritik olan: öğretmenin bu mefşûreyi anlaması. Kültürün farkında olması, iyi insan yetiştirmeye ilişkin temel bilgi ve becerilere sahip olması. Ama en önemlisi önemli bir tutumu ve aidiyetin gelişmesidir.(K1)

D2’de bir öğretmenin kariyeri boyunca ilerlemeye veya gelişmeye izin veren bir yolu olması gerektiği ve öğretmenleri cezbetmek, canlı tutmak ve motive etmek için kariyer ilerlemesinin sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Daha az deneyime sahip olan öğretmenlere yetkin bir şekilde mentorluk yapan öğretmenlerin öğretimin gücünü artıracığı ifade edilmiştir. D3’te eğitimin niteliğinin belirleyicilerinden en önemlisinin sınıfta nitelikli ve motive olmuş bir öğretmene sahip olmak olduğu belirtilmektedir. Motive olmuş öğretmenlerin öğrencileri motive etme olasılığının yüksek olduğu belirtilmiştir. Böylece öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkilerinin artacağı ifade edilmiştir. K4 ve K1 de öğretmenlerin bu anlamda benzer bir rolüne vurgu yapmışlardır.

...öğretmenlerin bir aktivist edasıyla çalışması gerekiyor, öğretmen aktivist, savunucu olmaları gerekiyor öğretmenlerin bunu ve bunu savunurken de yaşamlarının tüm alanlarına (özel alanlarına, evdeki yaşantılarına, sokaktaki yaşantılarına, alışveriş yaparken yaşantılarına) yansıtmaları gerekiyor ve etkili olabilsin ve tabii ki bunu yansıttıklarında iyi bir rol model olacaklar ve çocuklara da bunları (öğrencilere de) aşılayabilecekler. Burada bir aşılama maalesef - aşılama tabiri biraz farklı şeyler çağırırsa da- bu felsefeyi aşılama gerekiyor gelecek nesiller için yaşanılabilir bir dünya için. (K4)

Bizde öğretmenlik her zaman liderlikle eştir. Osmanlı’da Dârü’lmuallimât; daha sonra mektepler, millet mektepleri, öğretmen okulları gibi bir gelenek var. Burada yetişen adamlar ne yapıyor? Sadece ders mi anlattılar? Bunlar içinde bulundukları toplumların liderleri oldular. Köy enstitüleri...(K1)

Ben öğretmenlerin öğretimsel liderlik becerilerini ve liderlik becerilerinin geliştirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum eğitim sisteminin tümündeki bir iyileşme için. Bu doğrultuda iki tane mevzu var. Bir tanesi şu: liderlik şöyle bir şey değil, doğuştan olmuyor yaşantıyla oluyor. Biraz bilgi lazım, biraz beceri lazım, biraz da deneyim lazım. Öğretmenleri bu konuda desteklemek lazım.(K1)

Programlarda öğretmen adayları için hangi becerilere yer verilmesi gerektiği ile ilgili olarak öğretmen adayları, işbirliği (ÖA6,8,14,21), sosyal sorumluluk (ÖA11), empati ve hoşgörü (ÖA17), etkili öğretim becerileri (ÖA23), problem çözme ve karar verme (ÖA2,8,21) gibi becerileri önermiştir. Bu kapsamda ÖA9 geniş bir çerçeveden öneri sunmaktadır.

Çevre kirliliğine yönelik, işçi haklarına insani değerlerin korunmasına, insan hakları evrensel bildirgesine ve Bin Yıl Kalkınma Hedeflerine yönelik dürüst uygulamalar, araştırmalar yapılmalıdır.(ÖA9)

Politika Geliştirme

Dünyanın dört bir yanında, teknolojik ilerleme ve küreselleşmenin hızından kaynaklanan bazı olumsuzluklar göze çarpmaktadır. Nüfusun hızlı artışı, doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı ve tüketim alışkanlıklarındaki değişim gibi küresel sorunlar gittikçe büyümektedir. Bu küresel sorunlara yönelik tek bir çözüm üretmek yerine, bölgesel ve yerel koşullar göz önüne alınarak özel politikalar üretilmesi gerekmektedir. Küresel sorunlara, yerel çözümler anlayışıyla hareket etmek, hem eğitim politikalarının hem de sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla politikalar her bölgenin sosyal, ekonomik ve çevresel koşullarına uygun olarak geliştirilerek uygulanmalıdır. Bu bağlamda SKE, bireylerin, mevcut ve gelecekteki sosyal ve çevresel etkileri dikkate alarak, kendi eylemleri üzerinde düşüncelerini sağlamalıdır. SKE yerel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınması, eğitim sisteminin her bölgedeki özel ihtiyaçlara cevap verebilmesi açısından önem arz etmektedir.

D6'da UNESCO'nun SKE'ye ilişkin Küresel Eylem Programı'nın (KEP) Öncelikli Eylem Alanlarından ilki "Politika Geliştirme"dir. SKE'nin eğitim politikalarına ve sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tüm politikalara entegre edilmesini kapsamaktadır.

D6, SKE'nin hem eğitim sistemlerinde hem de sürdürülebilir kalkınma politikalarında yaygınlaştırılması, SKE'yi mümkün kılan ortamlar oluşturulması ve sistemsel değişimin gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmaktadır. Sistemsel değişim için, kamu kurumları, özel sektör, yerel topluluklar, akademisyenler ve sivil toplum işbirliği yapmalı; tüm paydaşların birlikte, uyumlu ve tutarlı eğitim politikaları ortaya çıkarmaları gerekmektedir. SKE, eğitim ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası politika çerçevelerine, planlara, stratejilere, programlara ve süreçlere entegre edilmelidir. Çalışma grubu a'dan K1 de de eğitim ve sürdürülebilir kalkınma bağlamında sistemsel değişimin önemini vurgulamaktadır. K1, bir sistemi değiştirmek için parçalı çözümler yerine, sistemin dayandığı paradigmanın değiştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Paradigmanın değişmesi, sorunlara kalıcı çözümler getirebilir; aksi takdirde sistemin bazı bileşenlerini değiştirmek, uyumsuzluklara yol açarak uzun vadede etkili olmayacaktır.

Bir sistemi ister sürdürülebilirlik bağlamında tartışın ister kalkınma bağlamında tartışın; nerede, hangi platformda, hangi çerçevede, hangi teoriyle, hangi fonksiyon çerçevesinde tartışırsanız tartışın her sistemin bir paradigması yani üzerine kurulduğu bir dünya görüşü vardır. Üzerine kurulduğu bir zihniyet vardır.

Bu zihniyetle -eğer bir şeyi, sistemi değiştirmek istiyorsanız- sistemin bileşenlerini parça parça değiştirmek, palyatif çözümler üretir ve “system inconsistency” (sistem uyumsuzluğu) derler buna. Bir parçayı değiştirirsiniz ve öbür parça eskisi gibi çalışır, işe yaramaz. Paradigmayı değiştirmeye çalışmak lazım. Her paradigma; bir dönem içerisindeki sorunlara ve perspektiflere, bu sorunlara ilişkin çözüm perspektifleri iddiası ile gelir, onlara çözüm üretir ve onun üzerine bir sistem inşa edilir.(K1)

K1 ile benzer şekilde, D16 da sistemsel değişim çağrısında bulunmaktadır. D16 SKE'nin yaygınlaştırılması için kamu kurumları, özel sektör, yerel topluluklar, akademisyenler ve sivil toplumun işbirliği yapması gerektiğini belirtir. Her iki görüşte de, değişimin kalıcı ve etkili olabilmesi için yalnızca eğitim sisteminin bazı yönlerinin değil, genel yapının değiştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca her iki görüş, sürdürülebilir bir değişim için geniş çaplı bir işbirliği gerekliliğine işaret eder. K1, sistemin bileşenlerinin birbirinden bağımsız şekilde değiştirilmesinin işe yaramayacağını ve bütünsel bir yaklaşım gerektiğini belirtirken, D16 ise bu işbirliğinin farklı paydaşlar arasında sağlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Tüm paydaşların birlikte uyumlu ve tutarlı eğitim politikaları üretmeleri sistemsel değişim için olmazsa olmazdır.

K4, eğitimde fırsat eşitsizliğinin çözümünde karşılaşılan engelleri vurgulamaktadır. K4'e göre, eğitim sisteminin SKE'yi benimsememesi, bu hedeflerin gerçekleştirilmesindeki en büyük engeldir. Özellikle, eğitim politikalarının, programlarının ve bireylerin SKE'ye yönelik felsefeyi reddetmesi, ilerlemeyi zorlaştırmaktadır. K4'ün bu noktada sunduğu çözüm, politika yapıcılarının, program geliştiricilerin ve eğitimcilerin bu felsefeyi benimsemeleri ve SKE'yi eğitim sistemine entegre etmeleri gerektiğidir. Bu kapsamda D6 ve D16'da dile getirilen işbirliği vurgusu, K4'teki çözüm önerisiyle örtüşmektedir. K4'teki "bireyler, eğitimciler ve politikalar" arasında kurulması gereken köprünün, D16'daki geniş çaplı işbirliği gereksinimiyle örtüşmesi, bu dönüşümün kapsamını daha da netleştirir. Bu açıdan, SKE'nin başarılı bir şekilde uygulanması için eğitimcilerin kapasitelerinin artırılmasının ve politika geliştirme süreçlerinin bu bakış açısıyla yürütülmesinin tüm paydaşların işbirliği ile mümkün olacağı hem dokümanlarda hem de çalışma grubunda ortak olan bir söylemdir.

Engel olabilecek şeyler eğitimde fırsat eşitsizliği dedik, bunun için çözüm önerisini uzun uzun tartışmak lazım ama daha sistem odaklı düşündüğümüzde eğer ki bu hedeflerin gerçekleştirilmesindeki en büyük engel bence eğitim sistemi açısından bunu benimsememek olur. Eğer eğitim politikalarınız bunu reddediyorsa bu bir engeldir. Eğitim programları bunu reddediyorsa bu bir engeldir. Bireyler, eğitimciler bunu felsefe olarak reddediyorsa bu bir engeldir ve bu sorunlara en temelde çözüm yine bu üç merciidir. Siz bununla ilgili politika

geliştireceksiniz, programlarınıza bunu yansıtacaksınız ve bireyleri, eğitimcileri bununla ilgili bilinçlendireceksiniz. En önemli çözüm bu.(K4)

D6, eğitim sisteminin sürdürülebilir kalkınma politikaları ile tutarlı olmalarının önemini vurgulamaktadır. Yerel ve ulusal sürdürülebilir kalkınma amaçları ve stratejileri ile eğitim politikalarının uyumlu hale getirilmesi, eğitim sistemlerini sürdürülebilir kalkınma ile uyumlu olması için gereklidir. SKE'nin tüm ülkelerde uygulanabilecek tek bir modeli yoktur. Politik ve sosyo-kültürel gerçekler ile belirli çevresel ve ekolojik zorluklar, SKE'nin bağlamsal bir temele oturtulmasını gerektirir. Bu nedenle, SKE mevcut koşullar değerlendirilerek yerel ve ulusal biçimde uyarlanmalıdır. Çalışma Grubu a'dan K4 de bu konuyla ilgili benzer görüşlerini dile getirerek merkezi alınan kararların bölgesel olarak etkili olmayabileceğini vurgulamıştır.

Okullardaki dönüşümün de yine dediğim gibi daha bölge odaklı veya okul odaklı bir yaklaşımla olabileceğini düşünüyorum. Çok merkezi bakınca, örneğin fırsat eşitsizliğini dengelemek için merkezden alınacak bir karar gerçekten çok kırsalda veya çok doğudaki bir bölgede veya doğu değil Karadeniz'deki bir bölgede olabilir, bir köy okulundaki uygulamaya çok yansıyamayacağını düşünüyorum. Daha böyle tabandan tepeye doğru -hani biz "bottom up" diyoruz ya böyle bir yaklaşımla bunların engellenmesi, bu mekanizmanın işletilmesi gerektiğini düşünüyorum ben. Sürdürülebilirlikte de bu var aslında, lokalden globale derken aslında ülkelerin gerçekliklerini; öncelikle kendi bölgelerinde, kendi çevrelerindeki kendi köylerinde bile hatta- tehditleri öncelikle ortadan kaldıracak uygulamalarla başlaması gerektiğine dair; sonra bunun iyi uygulama olarak tüm dünyaya; bir ulusala, ulusaldan küresele, küreselden uluslararası boyuta taşınması gerektiği felsefesi hâkim. Aynı mantık, bizde de öyle olmalı. Bakanlıktan alınan bir kararı tüm okullara uygulamaktansa okullardaki küçük, özel uygulamaları, "case"leri bakanlıklara bildirerek yaygınlaştırmanın daha uygun olacağını düşünüyorum.(K4)

D9'da, bölgeler arasında öğretmen dağılımı ve hareketliliğinin ulusal çapta önemli bir sorun olduğu vurgulanmaktadır. Belli illere atanan öğretmenlerin büyük bölümünün göreve başladıktan kısa bir süre sonra yer değişikliği istediği ifade edilmektedir. Bu bölgesel yığılmaların belli illerde ve bölgelerde olduğu, bu durumun iller arasında eğitimde nitelik açısından önemli farklılıklar ortaya çıkardığı vurgulanmaktadır. Öğretmen atamalarının yoğun olduğu ve il dışı tayin taleplerinin de yüksek olduğu illerde, öğretmenlerin ortalama hizmet süresi oldukça düşüktür. Şehir merkezlerindeki köklü okullarda çalışan öğretmenlerin daha uzun süre görevde kalması, buna karşılık ekonomik ve sosyal imkânların sınırlı olduğu ilçe ve köylerde öğretmenlerin görev sürelerinin daha kısa olması, bu bölgelerde öğretmen değişiminin daha sık yaşanmasına neden olmaktadır. Mesleki deneyim ve öğretmen devamlılığının önemini

göz önüne aldığımızda, bu farklılıklar eğitim kalitesinde ve istikrarında sorunlar yaratmaktadır. Çalışma grubu a'dan K4 eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasında merkeziyetçi bir yaklaşımın yeterli olamayacağı ve farklı bölgelerin ihtiyaçlarına uygun eğitim modelleri geliştirilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Nitelikli eğitim, tek bir yaklaşıma dayalı merkeziyetçi bir yapıdan ziyade, kırsal ve bölgesel farklılıkları dikkate alan, cinsiyet ve sosyoekonomik eşitsizlikleri gidermeye yönelik bir eğitim anlayışı olarak tanımlanmaktadır.

Yüzölçümümüz içerisinde, bütün coğrafyada, bütün bölgelerde aynı eğitimi vermeye çalışıyoruz ama benim kişisel görüşüm acaba nitelikli eğitimi tek tipleştirerek sağlayabilir miyiz? Bu konuda soru işaretlerim var. Benim için nitelikli eğitim çok merkeziyetçi bir eğitim değil. Biraz daha bölgesel, biraz daha kırsalın ihtiyaçlarına farklı bakabilen, ülkenin farklı bölgelerindeki ihtiyaçlara farklı bakıp farklı yaklaşabilen bir eğitim nitelikli eğitimidir diye düşünüyorum. Onun dışında eşitsizliklerin tabii ki ortadan kalktığı, özellikle kadın-erkek ya da kız-erkek çocuklarının okula katılım oranlarından tutun da eğitimdeki temsil edilme durumlarına göre değerlendirildiğindeki eşitsizliklerin kalktığı, aynı zamanda sosyoekonomik açıdan da birçok eşitsizliğin kalktığı (eğitime erişim anlamında) bir eğitim nitelikli eğitim diye düşünüyorum.(K4)

D5'te SKE politikalarının ulusal düzeyde belirlenmesi paydaşların eyleme geçmesi içi teşvik ve destek sağlanmasına yardımcı olduğu belirtilmektedir. SKE politikalarının ülkeler arasında değişiklik gösterdiği ve SKE politikaları, eğitim sürecini, program, yöntem-teknik, öğrenme ortamı, öğretmen eğitimi gibi pek çok boyutuyla ele alması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun için de gerekli mali kaynakların sağlanmasının önemi ifade edilmiştir. Dünyadaki birçok ülkede SKE'nin uygulanmasına ve uygulamaya rehberlik etmesine yardımcı olmaktadır. Eğitimin tüm seviyelerinde SKE'nin uygulanması politikalarla desteklenmelidir. Politika yapıcılarının ve yetkililerin program geliştirme uzmanlarının, okul yöneticilerinin, değerlendirme uzmanlarının ve öğretmenlerin kapasitelerin geliştirilmesi çok önemlidir. Çünkü bu paydaşlar SKE müfredatının başarılı bir şekilde geliştirilmesi ve uygulanmasında anahtar roledir. Bu konuyla ilgili Çalışma grubu a'dan K3'ün görüşü şu şekildedir:

Biz kitlelerle uğraşıyoruz, buna rağmen güçlüyüz ama kaynakları verimli kullanmak noktasında biraz becerimiz düşük diye düşünüyorum. Dolayısıyla bu sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesinde engel olacak, fırsat eşitliğini zedeleyecek şeyler, yapılar bence sahip olduğumuz ekonomik, eğitimle ilgili içeriklerden kaynaklanmıyor. Sorun çözme bakış açımızdan kaynaklanıyor bu birincisi. İkincisi şöyle bir ana problemimiz var sayın hocam. Kurumsal hafızamız şey değil, yani yeterli işlevsellikle çalışmıyor. Herkes problemin başına çözücü olarak geçtiğinde problemi bir baştan anlayıp baştan bir strateji geliştirip baştan tekrar bir şeyler yapmaya çalışıyor.(K3)

K3 problemlerin çözümünde ekonomik kaynaklardan ziyade kurumsal hafızanın eksikliği ve sorun çözme yaklaşımının yeterli olmaması engel olarak gösterilmiştir. K3'ün bu görüşü, SKE politikalarının başarılı bir şekilde uygulanması için gereken kapasite geliştirme ve verimlilik konularına yapılan vurguyla ilişkilendirilebilir.

K2 ise öğretmenlerin ve diğer paydaşların sürdürülebilir kalkınma konusunda politik bir duruş sergilemelerinin önemini vurgulamıştır. Bu görüş, D5'te belirtilen politika desteği ve kapasite geliştirme gerekliliğiyle örtüşmektedir. SKE'nin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için paydaşların hem politik hem de stratejik bir duruş benimsemeleri, sistemde köklü dönüşüm sağlamak için önemlidir.

Sıradan, gündelik verimlilikten ziyade idealin kendisinin aslında meselenin içine gömülmesi önemli. Bunun çıktılarından biri de politik bir duruş. Buradaki politik duruşu siyasi duruşla karıştırmamak lazım. Öğretmenlerin ya da herhangi birinin bu anlamda politik duruşu, meseleye politik bakışı... -çünkü politik bakışta normatif iddialar söz konusu, “bu böyle olmaz şöyle olmalı” diyorsun- Bu politik duruşu benimsemeleri her şeyden daha önemli zaten gerisi dediğim gibi transfer meselesi, onu başkalarına rahatlıkla transfer edebilirler.(K2)

SKE'de izleme ve değerlendirme, eğitim süreçlerinde kullanılan yöntem ve tekniklerin uygunluğunu ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma durumunu belirlemek için önemli bir konumdadır. Bu veriler politika belirleyicilerin, eğitimcilerin ve katılımcıların SKE sürecinde bilgi, beceri ve tutum geliştirmelerine nasıl katkıda bulunulduğunun ortaya çıkarılmasında somut göstergeler sunar. Kullanılacak öğretim materyallerinin ve pedagojik yaklaşımların seçimi noktasında da yardımcı olur. Eğitim programlarını ve öğretim yöntemlerini izlemek ve SKE'nin gidişatını değerlendirmek için veri toplama, analiz ve raporlama süreçlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesi programların geliştirilmesi, uygulanması ve iyileştirilmesi süreçlerinde önemli veriler sunar.

D5'te SKE kapsamında yapılan çalışmalar, programların kalitesi, uygulamaların kapsamı, tutum, değer ve davranış kazandırmadaki etkisini değerlendirmenin önemi vurgulanmıştır. SKE programlarının öğrenme çıktıları, bireysel ve ulusal değerlendirmeler, uygulamayı iyileştirmek için okul ve kurumsal değerlendirmeler ve öğretmenlerin öz değerlendirmesi için biçimlendirici değerlendirmelerin gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Değerlendirme sürecinin SKE'de farklı amaçlara hizmet edebileceği, bunlardan ilkinin, öğrencilerin amaçlanan öğrenme çıktılarına yönelik ilerlemelerinin ve başarılarının tespiti için yapılması gerektiği ve

buradan elde edilen verilerle öğrenme amaçlarının belirleneceği kaydedilmiştir. Bu amaçların süreci planlamaya, uygulamaya ve iyileştirmeye yardımcı olmak için öğretmen ve öğrenme sürecinin başarısı hakkında geri bildirim sağlayacağı belirtilmiştir.

D1’de eğitimcilerin yalnızca öğrenmenin değerlendirmesini kullanmanın ötesine geçmesi gerektiği, değerlendirme sürecinin öğrenme için değerlendirmeyi ve öğrenme olarak değerlendirmeyi içermesi gerektiği ifade edilmektedir. Eğitimciler öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi gibi değerlendirme yöntemlerinin yanı sıra yansıtıcı ve performansa dayalı yöntemleri de kullanmalıdır. Eğitimcilerin geri bildirimi, akran geri bildirimi, öz değerlendirmeler, yansıtıcı günlükler, öğrenenlerin kendi öğrenme süreçlerini izlemelerini de içeren tüm yöntem ve teknikler uygun biçimlerde kullanılmalıdır.

Uluslararası test ve sınavların artan popülaritesi ve yüksek katılım oranları eğitim sistemlerine eleştirel bir bakış sunması açısından önem kazanmakla birlikte bu sınavların küresel ve ulusal sürdürülebilirlik amaçlarıyla uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Hükümetler etkili izleme ve hesap verebilirlik sistemleri kurarak bunları kendi politika ve planlama stratejilerine dâhil ettikleri takdirde tematik ve ülke bazlı çalışmalar önemli veriler sunacaktır.

Görüşme yapılan uzmanlar uluslararası sınavlarla ilgili benzer görüşler bildirmişlerdir. K1, uluslararası sınavların, ülkelerin kendilerine özgü kültürel, tarihsel ve sosyokültürel birikimlerini yeterince yansıtmadığı için akademik başarı ve gelişimi yalnızca kısmen açıklayabildiğini, bu nedenle sürdürülebilir kalkınma açısından eğitim sistemlerini dönüştürmede etkili olmadığını ifade etmektedir.

Ben uluslararası sınavların sürdürülebilir kalkınma açısından sistem dönüştürdüğüne inanlardan değilim. Uluslararası sınavlar... Uluslararası sınav dediğiniz şey, bunları yekpare bir pota içerisinde eritmeye çalışır. Elbette bir göstergesi olur ve o gösterge bir kıymet taşır. Ama her ülkenin kendi kültürel-tarihsel birikimi, sosyokültürel kodları, dil kodları gibi pek çok unsur vardır, parametre vardır. Bu parametreler başarıyı, öğrencideki akademik başarıyı veya inkişafı uluslararası sınavlar üzerinden değerlendirmenizi olanaklı kılmaz, kısmen açıklar. “Particle significant” diyorlar yani kısmen anlamlıdır o ilişki. Dolayısıyla uluslararası sınavlardan ziyade şuna bakmak lazım: zamanın ruhunda değerli olan ne, senin bunun için sahip olduğun sermaye ne? Türkiye’nin çünkü güçlü öğretmen yetiştirme geleneği var.(K1)

...bizim için başarılı bir eğitim sistemi -sürdürülebilirlik bağlamında- uluslararası sınavlara yaslanarak yürüyebileceğimiz bir alan değil ama buna bakmak lazım. Bunu yadsılamak lazım. Neredeyiz? Neler var? Bu bir akıl yürütme süreci, farklı bakma süreci, farklı parametreleri dikkate alma süreci diye değerlendiriyorum.(K1)

K3 de K1 gibi uluslararası sınavları kültür yapımız ve köklü medeniyetimiz ile ilişkilendirmektedir. Küresel sermayenin, nitelikli iş gücünü belirlemek için uluslararası sınavları bir gösterge olarak kullandığını, bu sınavların başarı tanımının kültürel ve medeniyet bağlamını yeterince yansıtmayabileceğini ifade etmektedir.

Şimdi kimileri bunu komplo teorisi falan gibi değerlendirebilir, düşünebilir ama küresel sermaye kendisine nitelikli iş gücünü ayıklayabilmek için bunu uluslararası bir sınav veyahut göstergeye dönüştürerek böyle bir yapı oluşturuyor. Ve bakın biz 2011'den beri –2011 miydi ilk PISA hatırlamıyorum- PISA, TIMMS vb. ile beraber bütün bu sınavlara girdikten ve çıktıktan sonraki değerlendirmelerimize göre eğitim sistemini şekillendiriyoruz. Dolayısıyla biz çocuklarımızı, bu sınavların göstergelerinde başarılı olacak şekilde yetiştiriyoruz. Acaba bu sınavlardan başarı diye -başarının tanımı sizin nasıl tanımladığınıza bağlı- Dolayısıyla uluslararası sınavlar başarıyı şöyle tanımlıyorsa: “Biz de o sınavlarda belli bir puan alıyorsak başarılıyız.” Ama bana sorarsanız bizim hem kültür yapımız hem bakış açımız hem getirdiğimiz birtakım köklü medeniyet izleri o sınavlardaki başarılarımızı da ölçmeye yeterli değil.(K3)

K2 ise uluslararası sınavların sürdürülebilirlik açısından doğrudan bir etkisi olmadığını, OECD gibi örgütlerin bu konuda farkındalık yaratmaya çalışsa da sürdürülebilirliği öncelikli bir amaç olarak benimsemediklerini vurgulamaktadır. K3 de K2 ile benzer bir bakış açısıyla bu sınavlara ilişkin görüşünü dile getirmiştir.

Uluslararası sınavların sürdürülebilirlik açısından hiçbir etkisi yok, ilişkisi olduğunu düşünmüyorum yani. Uluslararası sınavlar ancak sordukları sorularla bunun farkındalığının artırılacağı gibi konular belki zorlamayla ilişkilendirilebilir. OECD gibi bir örgüt Millî Eğitim Bakanlığı gibi düşün ama bu biliyorsun ki bir ekonomik iş birliği teşkilatı ve sürdürülebilirliği çok kullanmaz. Hatta daha da fazlasını söyleyelim; OECD gibi örgütler sürdürülebilirliğin tam yanında filan yer alan örgütler değil çünkü ekonomik iş birliği ve pek çok şeyi feda etmeye hazırlar aslında OECD gibi ülkeler ama tabii bunları bir suçluluk duygusu gibi de görebiliriz. Yani sürdürülebilirliğe verilen bu önemi bir çeşit suçluluk duygusu filan gibi görebiliriz sistemde.(K2).

Bu uluslararası sınavlar dediğimiz sınavın başında mesela PISA var değil mi? PISA'yı OECD yapıyor. Bu kadar eğitimin, kültürün, sanatın merkezinde uluslararası örgüt varken neden bu başarı ölçütünü OECD beliriyor? OECD Avrupa Ekonomik İş birliği Teşkilatı. Dolayısıyla buradan şu çıkarımı yapabiliriz: Uluslararası sınavlar, ekonomi temelli ve küresel gidişatın içerisinde kendisine istediği tarzda (21. yüzyıl becerilerine sahip olacak insan tipinin) yetiştirilmesi amacıyla yürütülen bir program. Bence böyle açık veya örtük.(K3)

K4 ve D6'daki görüşler eğitimdeki fırsat eşitsizliği ve SKE'nin yerel ve ulusal düzeyde uyarlanması gerekliliği arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. K4' belirtilen fırsat eşitsizliği, merkeziyetçi yaklaşımların kırsal ve farklı bölgesel ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalabileceğini ifade etmektedir. Bu durum, SKE'nin uygulanmasında karşılaşılan

sorunları derinleştirmektedir. D6’ da SKE’nin yerel koşullara adapte edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla, SKE’nin başarılı bir şekilde hayata geçirilebilmesi için merkezi politikaların yanı sıra yerel düzeydeki uygulamaların da dikkate alınması önem arz etmektedir. K4 özellikle yerelliği ortadan kaldırma noktasındaki tutumu nedeniyle uluslararası sınavların sürdürülebilirlikte etkisi olmadığını ifade etmektedir. Ancak PISA sınavındaki bazı soruların sürdürülebilirliğin çevre boyutu ile ilişkilendirilebileceği noktasında görüş bildirmektedir. Uluslararası sınavların, çevresel duyarlılık ve eleştirel düşünme gibi becerilere yönelik sorular içermesine rağmen, yerel değerleri ve yerellik boyutunu göz ardı ederek sürdürülebilirliğin önemli bir boyutunu ortadan kaldırdığı için eleştirilmekte olduğunu ve bu konuda tartışmaların bulunduğunu ifade etmektedir.

Uluslararası sınavların aslında bazıları, PISA’da örneğin bununla ilgili sorular çıkıyor örneğin 2006’da vardı, bir de 2018’de mi oldu tekrar? Environmental sensitivity (çevre duyarlılığı, ekolojik duyarlılık) ile ilgili sorular vardı mesela. Onun dışında yine böyle problem çözme, eleştirel düşünme, tasarım odaklı düşünme, geleceği tasarlayabilme becerilerine yönelik sınav soruları var. Bu sorular üzerinden de zaten bizim mevcut sistemimiz önemsiyor diye biliyorum bu uluslararası sınavları. Özellikle PISA’yı çok önemsiyor ve olumlu dönüşümü olacağını düşünüyorum. Ama tabii ki orada şöyle de bir yine farklı görüş var. Bu sınavların da çıkış noktası ve varmak istediği şey ne? Bu konuda çok ciddi politik tartışmalar da var tabii ki. Yani ülkeleri bir yarışa sokmak, o eğitimdeki fırsat eşitsizliğini gözüne gözüne sokarak aslında gelişmekte olan ülkeleri, gelişmiş ülkelerin eline düşüren; onlardan eğitim ithal etmek üzere bir çabaya giriştiklerine dair görüşler de var bunu da düşünmek lazım. Bu da bir nevi sürdürülebilirliğin en önemli boyutlarından birisi olan yerellik boyutunu ortadan kaldırıyor. Biliyorsunuz sürdürülebilirlikte yerel değerleri, yerelliği kaybetmeden küreselleşme eğilimi vardır. Siz kültürel çeşitlilik, yerel uygulamalar, yereldeki değerleri de hiçe saymamak gerekiyor. Şimdi siz sürekli uluslararasılaşma derken yerelden kopuyorsunuz, ulusaldan da kopuyorsunuz. Orada da biraz soru işareti var tabii ki uluslararası sınavlarla ilgili. (K4)

D1’de öğrenme çıktılarının değerlendirilmesinin yanı sıra SKE programlarının kalitesinin sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. İzleme ve değerlendirme, programın öğelerine, uygulama sürecine, sonuçlarına ve bağlamsal değerlendirmelere odaklanabilir. SKE programlarının etkili bir şekilde değerlendirilmesi, mevcut değerlendirme yöntemlerine entegre edilmelidir. Değerlendirme amaçları ve göstergeleri net bir şekilde tanımlanmalı, öğretmenler ve öğrencilerin özellikleri ve bağlamları göz önünde bulundurulmalı, kabul edilebilir kanıt sağlayan bilgi türleri ve veri toplama yöntemleri belirlenmelidir. D14’te eğitim kurumları için denetim, değerlendirme ve izleme sistemleri kurularak kurumun sürdürülebilir kalkınmaya katkısını değerlendirmek amacıyla uygulanması ve geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Eğitim

kurumları SKE'ye bir katkı olarak sürdürülebilir kalkınma ilkelerine göre çalışmalı ve yeterliklerin geliştirilmesi ve uygulanması için elverişli bir ortam yaratılmalıdır.

Çalışma Grubu b'nin görüşleri incelendiğinde sıklıkla bireyler ve devletler ölçeğinde yapılacak çalışmalarla ilgili bilgi sahibi olma taleplerinin olduğu görülmüştür. Bu görüşler, sürdürülebilir kalkınma ve eğitim sistemine yönelik daha geniş bir bağlamda ele alınabilir ve bireyler, devletler, eğitimciler, politika yapıcılar gibi paydaşların süreçte hangi katkıları yapabilecekleri ile ilgili nasıl bir yol haritası çizilebileceği konusunda bilgi verebilir. ÖA8 ve ÖA10 bireylerin ve devletlerarası işbirliklerinin önemine dair sorularıyla SKE kapsamında merkezi yönetimin rolüne vurgu yapmaktadır. ÖA24 ise eğitim ve siyasette nasıl bir tutum sergilenmesi gerektiğini sorgulamaktadır.

Kişi bazlı ve devletlerarası yapılabilecek adımlar neler olabilir?(ÖA8)
Nasıl yapılacağını, nasıl şu dünyada yapılabileceğini, özellikle hükümetlerle?
(ÖA10)
Siyaset, eğitim gibi alanlarda ulaşılması gereken tutumun ne olması gerektiği?
(ÖA24)

Toplumda bilinç yaratmak, bireylerin sürdürülebilir kalkınma amaçlarına yönelik adımlar atması için en önemli çözümlerden biridir. ÖA12 ve ÖA9 ve ÖA27 bireysel adımların toplumsal faydaya nasıl dönüşebileceğini öğrenmek istediklerini ifade etmektedir.

Bireysel kalkınmanın toplumsal kalkınmaya faydasını öğrenmek isterim. (ÖA12)
Bireysel olarak atılan adımların toplumsal kalkınmaya ne kadar faydalı olacağını öğrenmek isterim. (ÖA9)
Doğal sistemin ve ekonominin kaynak sınırlarını bilerek bunu bu doğrultuda kullanarak insani hedefleri yerine getirmedeki rolü, önemi ve uygulama alanlarını öğrenmek isterim. (ÖA27)

ÖA15 SKE'yi programlarına entegre eden ülkelerin nasıl bir uygulama yaptığını öğrenmek istediğini ifade etmiştir. ÖA17 mevcut durumu sorgularken, ÖA20 de benzer şekilde ülkemizin gelecekte sürdürülebilir kalkınma amaçlarına nasıl ulaşabileceği sorusunu sormaktadır. ÖA22 ise sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılan etkinlikler ve bunların amaçlarını sorgulamaktadır. ÖA26 sürdürülebilir kalkınma için bireylerin neler yapabileceği sorusunu sormaktadır?

Sürdürülebilir kalkınma programına sahip ülkelerin özellikleri, nasıl bir planlamanın yapıldığı, onlarda olan bizde olmayan ne olduğu? (ÖA15)
Ne süreçte oluştuğu ve nasıl devam ettirileceğini öğrenmek isterim. (ÖA17)
Sürdürülebilir kalkınmanın ülkemizde geleceği nedir? (ÖA20)
Bu konuda yapılan etkinlikler nedir ve neler amaçlanmaktadır? (ÖA22)
Etkili bir sürdürülebilir kalkınma nasıl olur? Bunun için bizler neler yapmalıyız?
(ÖA26)

SKE ile birlikte öğrenme ortamlarının dönüşümünün gerekliliği de ortaya çıkmıştır. D1’de SKE’nin içerik, öğrenme çıktıları, pedagoji ve öğrenme ortamını kapsayan bütüncül ve dönüşümsel bir eğitim olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle, SKE’de çevre sorunları, iklim değişikliği, yoksulluk ve sürdürülebilir tüketim gibi içeriklerin programa entegre edilmesinin yanı sıra etkileşimli, öğrenci merkezli öğrenme ortamlarının sağlanması da önem arz etmektedir. SKE öğrenme ortamları katılımcıların bilme ve yapma yollarını keşfedebilecekleri, katılımlı öğrenme ve değişim alanları olarak ortaya çıkmaktadır.

D5’te öğrenme ortamlarının SKE bağlamında dönüştürülmesi, öğrencileri etkin katılımının sağlanacağı, yenilikçi, kapsayıcı, işbirlikçi ve dinamik bir biçimde olmalıdır. Müzakereci öğretimin kullanılması önerilmektedir. Müzakereci öğrenme ortamları, izleme ve değerlendirmeye yönelik işbirlikçi yaklaşımları içerecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu odak noktası, kültürel ve ekonomik sınırlar arasında köprü kurmak ve toplulukları sosyal adalet ve gelecekteki sürdürülebilirliğe dâhil etmek için sivil katılımı hızlandıran eğitim süreçlerini vurgular. D1’de SKE ortamlarının öğretmeden öğrenmeye geçişi, özyönelimli öğrenmeyi, katılımı ve işbirliğini, problem odaklılığı, disiplinler arası ve disiplinleri aşan ve örgün ve yaygın öğrenmeyi birbirine bağlayan eylem odaklı, dönüştürücü bir pedagoji gerektirdiği ifade edilmektedir. Çalışma grubu a’dan K1 insan yetiştirme sürecinin kültürel miras ve geçmiş deneyimlerle nasıl ilişkilendirildiğini vurgulamaktadır. Geçmişten gelen deneyimlerin gelecekteki nesillere aktarılmasının, aynı sorunların tekrarlanmasını engelleyen bir öğrenme döngüsü oluşturduğu ifade edilmektedir. K1’in görüşü şu şekildedir.

Nasıl bir insan yetiştirmek istediğiniz, sürdürülebilirlikle doğrudan ilişkilidir. Geçmişinizi inkâr ederek ilerleyemezseniz. Geçmiş olmayan milletlerin gelecekleri olmaz çünkü. Geçmiş, bir kültürü temsil eder. Kültür, doğanın yarattığı her şeye karşı insanın yarattığı her şeydir. Bulduğumuz coğrafyada insanın, diğer insanlarla ve doğayla girdiği mücadelede elde ettiği deneyimler vardır. Bu deneyimler sizi geleceğe taşır. Böylece her nesil aynı sorunları tecrübe etmek zorunda kalmaz. O sorunların çözümü nesiller arasında geçişkenlik gösterir yani geçer, birbirine aktarır. Bu sahip olduğunuz en büyük hazinedir. (K1)

D16’da SKE’nin daha etkili olabilmesi için eğitim kurumlarının bir bütün olarak dönüştürülmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bütüncül okul yaklaşımı, sürdürülebilirliği eğitim kurumunun tüm yönlerine dâhil etmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, programın, öğretim ortamındaki etkinliklerin, kurumsal kültürün, öğrenenlerin girişimlerinin, liderlik ve yönetimin bütüncül olarak ele alınmasını kapsamaktadır. D5’te bütüncül bir kurum

yaklaşımının, katılımı genişletip kapsayıcı katılım ve eleştirel inceleme gibi süreçlerle uygulamayı desteklediği ifade edilmektedir. Bu tür ortak katılımlı öğrenme ortamlarının, katılımcıların ortak sorunlara uyum sağlamasına ve birlikte daha iyi çözüm yolları geliştirmesine olanak tanıdığı belirtilmektedir.

‘Okul Profil Değerlendirme’ diye bir çalışma yapmaya gayret gösterdik ve bu iş sadece Millî Eğitim Bakanlığı’nı da ilgilendirmiyor. Yerel yönetimleri de ilgilendiriyor, sivil toplum kuruluşlarını da ilgilendiriyor. Buna göre bir yapı kurmak lazım. Öteki bileşen de şu: sistemin yarattığı arızalar da var az da olsa. Mesela ‘kayıt alanı’ dediğiniz şey şunu sağlıyor: o bölgenin çocukları birlikte okuyor. Kültürel değişim dediğiniz şey... Okulun aslî görevi eşitleyici olması lazım olabildiğince. ‘Okul eşitleyicidir’ dersek doğru bilgi vermeyiz, haksızlık ederiz ama olabildiğince eşitleyici olması lazım.(K1)

D1’de SKE’yi öğretmen eğitimine dâhil etmek için öğretmen eğitimi programlarının içeriğinin öğrenciler, öğretmenler, STK’lar ve SKE uzmanları gibi önemli paydaşların katılımıyla geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Koordinasyonu sağlayan kurumlar SKE’nin eğitim sistemlerine uyumlanmasında destekleyici olmalıdır. Bununla birlikte D16’da STK’ların da süreçteki önemi göz ardı edilmemesi, uluslararası, ulusal ve yerel politikaların STK’ları desteklemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İkinci araştırma sorusu kapsamında Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı nasıl olmalıdır? sorusuna yanıt aranmıştır. İhtiyaç analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulardan hareketle programın hedefleri oluşturulmuştur. Programda öğrenme çıktısı ifadesi kullanılmıştır. Öğrenme çıktılarına uygun içerik oluşturulduktan sonra öğrenme yaşantıları planlanmıştır. Son olarak da ölçme ve değerlendirme etkinlikleri hazırlanmıştır. Hazırlanan Program Taslağı Değerlendirme Uzman İnceleme Formu uzmanlardan görüşler alınarak programa son hali verilmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim programı öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma için eğitimle ilgili kuramsal bilgi sahibi olmalarını; sürdürülebilir kalkınma için öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi beceri ve yetkinlikleri kazanmalarını, farkındalık kazanarak bunu toplum, çevre ve ekonomik boyutlarıyla bir yaşam biçimi haline getirebilmelerini amaçlamaktadır. Bu programı tamamlayan öğretmen adaylarının öğretim stratejilerini sürdürülebilirlik ilkeleriyle bütünleştirebilmesi, toplumsal sorumluluk kazanarak sürdürülebilir bakış açısı geliştirmeleri ve bunu öğrencilerine aşılamları beklenmektedir.

Mevcut program sürdürülebilir kalkınma amaçları hakkında bilgi vermekle beraber asıl amacı “Sürdürülebilir kalkınma için nasıl bir eğitim verilmeli?” sorusunu yanıtlamaktadır. İhtiyaç analizi kapsamında yapılan alan yazın taramaları ve görüşmeler ve soru formundan edinilen görüşler sonucunda ortaya çıkan verilerden modüller oluşturulmuştur. Programda öğretmenlere, öğrenme ortamlarını ve öğrenme içeriklerini sürdürülebilir kalkınma bakış açısıyla zenginleştirmeleri ve dönüştürmeleri için gerekli bilgi ve beceriler sunulmaktadır.

SKE programında programla ilgili genel bilgiler, programın uygulama esasları, ölçme ve değerlendirme süreci, modül-süre tablosu, modül planları, öğrenme-öğretme durumları bölümleri bulunmaktadır. Her ne kadar program yaklaşımıyla, hazırlanma süreciyle, öğrenme çıktılarıyla bir bütün olsa da SKE programı bir tez çalışmasının ürünü olduğu için program dokümanının içinde ihtiyaç analizi, veri toplama araçları, programın gerekçeleri gibi bilgilere yer verilmemiştir. Okuyucu dostu olması için sade ve anlaşılır bir dil kullanılmasına, gereksiz detaylardan kaçınılmasına dikkat edilmiştir.

İhtiyaç analizi kapsamında ortaya çıkan temalardan yola çıkılarak modüller oluşturulmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra bazı modüller birleştirilmiştir. Analiz sonucunda belirlenen sekiz temanın her biri bir modül olarak yapılandırılmıştır. Ancak U1’in öneriler doğrultusunda “İzleme ve Değerlendirme” modülü ile “Öğrenme Ortamları” modülünün “Öğretmen Eğitimi” modülünün içinde yer almasının daha uygun olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Böylece altı modülden oluşan bir program planlanmıştır. Daha sonra U5’in önerisi ve diğer uzmanların da uygun görüşü doğrultusunda bazı modüllerin birleştirilmesi önerilmiştir. İçerik olarak birbirine yakın olan ve birbirini tamamlayan “Nitelikli Eğitime Erişim” ve “Eğitimde Fırsat Eşitliği” modülleri birleştirilmiştir. Ayrıca “Öğretmen Eğitimi” olarak adlandırılan modülün adı da “SKE’de Öğretmen” olarak değiştirilmiştir.

Modüller Şekil 16’de gösterilmiştir.

Şekil 16. SKE Programının Modülleri

Temalarla ilişki olarak modüller belirlendikten sonra öğrenme çıktıları hazırlanmıştır. Öğrenme çıktısı kavramının kullanımı uzmanlarla birlikte karar verilmiştir. U1, öğrenme kazanımı, U2 öğrenme çıktısı, U6 yeterlik kavramını kullanmayı önermiştir. Sonuç olarak ortak görüşle “öğrenme çıktısı” kavramı uygun bulunmuştur. U6 SKE Programı Oturum Planları tablosunda “Öğrenme Yaşantıları” yerine “Strateji-Yöntem-Teknik” başlığının kullanılmasını önermiştir. Ayrıca oturum yerine de “modül planı” kullanımı önerilmiştir. U6 “Öğretmen Eğitimi” modülünün zaten öğretmen adaylarına verilmesi planlanan bir programda olması ile ilgili tereddüt yaşadığını belirtmiştir. Ancak diğer uzmanlarla yapılan görüşmelerde modülün gerekli olduğu kanısına varılmıştır. Başlangıçta sekiz saat olarak hazırlanması planlanan program U2 ve U3’ün görüşleri ile 30 saatlik olarak hazırlanmıştır. U6 ise her bir modülün süresinin birbirinden farklı olmasını göz önünde bulundurarak, lisans düzeyinde bir program olması nedeniyle ders saatlerinin eşit şekilde haftalara dağıtılması gerektiğini belirtmiştir. Ancak dört haftalık uygulama haftada yedi ders saati olarak yapıldığından modüller halinde planlama yapılması herhangi bir sorun teşkil etmemiştir. U6 öğrenme çıktılarından bazılarının “listeler, sıralar” gibi eylemlerle bitmesini eleştirmektedir. Ancak söz konusu öğrenme çıktıları hatırlama düzeyinde kavramsal ve olgusal bilgiler olarak belirlendiğinden bu ifadelerde değişiklik yapılmamıştır. U7 Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği modülündeki görsellerin gözde geçirilmesi hususunda öneride bulunmuştur. Yapay zekâ ile hazırlanan bazı görseller yerine gerçek fotoğrafların kullanılmasını önermiştir. Bu öneri dikkate alınarak görseller çeşitlendirilmiştir. Süreç değerlendirmesinin daha aktif olması için portfolyo hazırlanması önerilmiştir. Ayrıca katılımcılardan programın sonunda süreç ve süreçteki gelişimleri farkındalıkları ile ilgili bir değerlendirme yapmaları önerilmiştir. U7, ne düşünüyorlar, ne gibi değişiklikler oldu, bu yeni öğrenme farkındalık ve değişimlerin öğretmenlik mesleğini yaparken kendilerindeki yansımaları neler olabilir? gibi konularda görüşlerinin alınabileceğini belirtmiştir. Bu öneri de dikkate alınarak uygulamanın başında beklentileri, sonunda da görüşleri alınmıştır. U5 her modülün başına o modülde geliştirilmesi, hedeflenen sürdürülebilirlik için temel yetkinliklerin konulmasının uygun olacağını belirtmiştir. Bu öneri üzerine her modülün başına ilgili sürdürülebilirlik için temel yetkinlik yazılmıştır.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırma sorusu kapsamında SKE programı uygulanmıştır ve SKE programının etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubuna uygulanan öntest ve son testten elde edilen verilerin analizi yapılmıştır. Çalışma grubunun 7 kişi olması nedeniyle non parametrik testlerin uygulanması gerektiği belirlenmiştir. Bu nedenle bir gruba farklı zamanlarda iki test uygulandığından Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Aşağıdaki tabloda analiz sonucunda elde edilen veriler paylaşılmıştır.

Tablo 9

Ön Test ve Son Test Puanlarının Karşılaştırılması

Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi					
Test	N	X	ss	Z	p
Ön test	7	46	16,1	-2,366	,018
Son test	7	81	7.7		

*p<.05

Tablo incelendiğinde yapılan parametrik olmayan bağımlı gruplar (Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi) testi sonucunda, katılımcıların ön test ve son test puanları görülmektedir. Öntest ortalaması (X=46) ve son test ortalaması (X=81) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu söylenebilir (p<.05). Son test puanlarının ön test puanlarına göre arttığı görülmektedir. Bu anlamda katılımcılara uygulanan SKE programının katılımcıların test puanları üzerinde olumlu etkisi olduğu ifade edilebilir.

Ön test ve son test arasında anlamlı bir fark olduğunu belirledikten sonra etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Burada z değerini N'nin kareköküne bölerek etki büyüklüğü elde edilmiştir. Bu hesaplamada z değerinin önünde yer alan eksi işareti dikkate alınmamıştır. Cohen (1988) kriterlerine göre (.1=küçük, .30=orta ve .5=büyük) etki büyüklüğü yorumlanmıştır. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testinin sonuçları, katılımcıların SKE programına katıldıktan sonra büyük bir etki büyüklüğü ile (r=.64) istatistiksel olarak anlamlı değişiklikler olduğunu ortaya koymuştur (Pallant,2016).

Farklı puanlayıcıların uyum oranını değerlendirmek amacıyla Cohen's Kappa yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öntest ve son test puanlarının puanlayıcı güvenilirliği bu şekilde incelenmiş ve analiz sonuçları tabloda sunulmuştur. Bu katsayının yüksek bir değere ulaşması, puanlayıcılar arasında güçlü bir uyum olduğunu gösterir

Tablo 10

Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Güvenirlilik Analizi Sonuçları

	Yapılan Analiz	Katsayı	p
SKE Programı Öntest Puanları	Cohen's Kappa	.72	.000*
SKE Programı Sontest Puanları	Cohen's Kappa	.87	.000*

N: 7, * p<0.01

SKE öntest ve sontest puanlamaları iki farklı puanlayıcı tarafından yapılmıştır. Tablo 10'da görüldüğü gibi bu puanlamalar arasında elde edilen Kappa değeri öntest için .72, sontest için ise 0.87 olarak tespit edilmiştir. Kappa değeri .5 orta düzey, .7 ve üzeri iyi düzey, .8 ve üzeri çok iyi düzeyde uzlaşmayı ifade etmektedir (Peat,2021). Buna göre öntest puanları için puanlayıcılar arasında iyi düzeyde, sontest puanları için ise puanlayıcılar arasında çok iyi düzeyde uzlaşma olduğu söylenebilir.

SKE programı daha önceden planlandığı gibi dört oturumda tamamlanmıştır. Oturumlar cumartesi günleri yapılmıştır. Uygulama başlamadan önce oluşturulan whatsapp grubunda gerekli iletişim kurularak yönlendirmeler yapılmıştır. Küçük bir grupla çalışılması nedeniyle yüz yüze karşılaşılan ilk andan itibaren samimi ve sıcak bir ortam oluşmuştur. Birinci modülün uygulandığı gün, ilk olarak araştırmacı kendini tanıtmıştır. Araştırmanın detaylarıyla ilgili bilgiler vermiştir. Katılımcılar araştırma süreci ve program geliştirme ile ilgili merak ettiklerini sormuşlardır. Katılımcılardan gelen sorular yanıtlanmıştır. Araştırmacının tüm yükseköğretim eğitimini Ankara Üniversitesi'nde geçirmiş olması, öğretmenlik ve bakanlık deneyimleri özellikle ilgilerini çekmiştir. Kısa bir sohbetin ardından öntest uygulanmıştır. Öntest uygulamasının yanı sıra programla ilgili beklentileri sorulmuştur. Uygulama ardından da sontestle birlikte programın uygulama süreci ilgili düşünceleri alınmıştır. Beklentileri ve programla süreci ile ilgili görüşleri Tablo 11'da açıklanmıştır.

Tablo 11

Katılımcıların SKE Programı İle İlgili Beklentileri ve Uygulama Sonrası Düşünceleri

Katılımcı	Beklentiler	Düşünceler
ÖA1	İki ay sonra mezun olacak bir öğretmen adayı olarak sürdürülebilirlik ile ilgili farkındalığının artması, programın yol gösterici olması.	Sürdürülebilirlik için eğitimde öğretmenin rolünün ne olduğunu, SKA'nın sadece doğa, ekonomi ekseninde olmadığını, SKA'ları, Neet gençliğini, konuyla ilgili dokümanları, HEMBA'yı ve şimdi aklıma gelmeyen ama zihnimde ve kalbimde yer eden birçok şeyi öğrendim. Kullandığımız akvaryum, kartopu gibi teknikler süreçte etkileyiciydi.
ÖA2	Sürdürülebilir kalkınma konusunda yeterli bilgiye sahip olmak. Sürdürülebilir kalkınma hedef ve amaçlarını öğrenmek. Sürdürülebilir kalkınmanın hedef ve amaçlarını bir öğretmen adayı olarak çocuklara uygulayabilecek bilgi ve becerilere sahip olmak. Nitelikli ve kapsayıcı eğitim hakkında bilgi sahibi olmak.	Program benim için çok bilgilendirici ve keyifliydi. Dört hafta boyunca tam manasıyla farkındalık oluşturan beni silkeleyen bir takım bilgiler öğrendim ve deneyim elde ettim. Öncesinde bu konular bana çok üst düzey yetkili kişilerin yapması gereken, daha uluslararası platformların konusu olması gereken bir alanken, dört hafta boyunca aldığım dersler sayesinde kişinin önce kendi farkına varması ve değişime önce kendinden başlaması, bu sayede çevresine örnek olabileceğini kavradım. Bir okul öncesi öğretmen adayı olarak rol model olabilmek, bu konuma gelebilmek benim için önemliydi. Doyuma ulaştığımı düşünüyorum.
ÖA3	-	Önceki öğrendiğim bilgiler ile bağdaştırmam ve bu bilgiler güncellemem için oldukça güzel bir deneyimdi. Var olan sorunları fark ederek bu sorunlara yönelik çözüm önerileri oluşturmamızı, farklı çalışmalar gerçekleştirmemizi, farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması da eğitimi ilgi çekici hale getirdiğini düşünüyorum.
ÖA4	Sürdürülebilirlik terimi sık sık karşıma çıkmaktadır. Her ne kadar derslerde bahsedilse de tam olarak önemini, içeriğini ve gerekliliğini anlayamadım. Bu programla gerçekten gelecekte sürdürülebilirlik hakkında sahip olacağım bilgileri kullanabilmek istiyorum. Kendimi geliştirmek için çok iyi bir fırsat olacağını düşünüyorum.	Sürdürülebilirlik denildiği zaman sadece çevresel sorunlar ile ilgili olduğunu düşünüyordum. Ancak toplumsal cinsiyet, çevre sorunları, yoksulluk, şehir yapıları vb. konuları da kapsadığını; aslında çok yönlü olduğunu anladım. İlerde planlamalarımı bu doğrultuda yapmayı düşünüyorum. Çok keyifli bir dört haftaydı.

(Devam ediyor)

Tablo 11 (Devam)

<i>Katılımcıların SKE Programı İle İlgili Beklentileri ve Uygulama Sonrası Düşünceleri</i>		
Katılımcı	Beklentiler	Düşünceler
ÖA5	Sürdürülebilirlik kalkınma kapsamında daha kapsamlı bir bilgi edinmek. Farkındalık kazanmak. Bunun için bireysel olarak neler yapabileceğim konusunda bilgi sahibi olmak.	Bu program kapsamında sürdürülebilirliğin sadece çevre ve hava kirliliği gibi düşünüyordum. Oysa sadece bu kavramlar üzerinde olmadığını, aslında yaşamın sadece insanlar üzerinde değil bir bütün olarak bakmamız gerektiğini ve yapılacak bir eylemin, işin ya da bir politikanın bile nasıl bir etkisi olabileceğini fark ettim. Bu bağlamda farkındalığımın ve bakış açımın yeni bir pencere açıldı. Bu programın aslında tüm okullarda, üniversitelerde zorunlu ders niteliğinde olmasını temenni ediyorum
ÖA6	Sürdürülebilirliği bilen, kalkınma için neler yapacağını bilen, bilinçli bireyler olma yolunda ilerlemeye başlamış birey olarak ayrılmak isterim.	Program beklediğimden çok daha nitelikli ve verimli olmuştur. İklimden toplumsal cinsiyetin etkilerine, yoksulluktan ekosisteme kadar birçok kavramın bağlantısının profesyonel bir şekilde farkına varmış oldum.
ÖA7	Bir öğretmen adayı olarak eğitim politikalarına yön veren hedefleri daha iyi anlayabilmek.	Değerlendirme yaptığım sunum ve derslerde az da olsa sürdürülebilir anlayışla bakıyorum ya da gündelik hayatımda hiç dikkat etmediğim rutinlerim diyalektik şekilde içine sürdürülebilirliği alıp ilerliyor.

Tablo 11’da görüldüğü gibi öğretmen adayları, çok sık duymalarına rağmen yeterli bilgi sahibi olmadıklarını düşündükleri sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili farkındalıklarını artırmak amacıyla programa katılmışlardır. Katılımcıların program sonrası düşüncelerine bakıldığında sürecin verimli geçtiği, sürdürülebilirlik konusunda farkındalık kazandırmada etkili olduğu, farklı yöntem ve tekniklerin uygulanmasının ilgi çektiği, bireysel olarak atılabilecek adımlarla ilgili bilgi sahibi olunduğu, sürdürülebilirliğin yalnızca çevre ile kısıtlanamayacağını fark edildiği söylenebilir.

Tablo 11’deki katılımcıların beklentileri ve program sonrası düşünceleri aşağıdaki gibi sonuç cümleleriyle özetlenebilir:

ÖA1’in beklentisi, sürdürülebilirlik farkındalığının artması ve programın kendisine yol gösterici olması iken, program sonucunda sürdürülebilir kalkınma amaçlarının sadece doğa ve ekonomiyle sınırlı olmadığını, daha geniş bir alanı kapsadığını öğrenmiştir. Bu durum, programın ÖA1’in farkındalık düzeyini artırdığını ve farklı bakış açısı kazandırdığını göstermektedir.

ÖA2’nin beklentisi, sürdürülebilir kalkınma hakkında yeterli bilgi sahibi olmak ve bu bilgiyi çocuklara aktarabilme becerisi kazanmak iken, program sonucunda bireysel

değişimin önemini kavramış ve sürdürülebilirlik konusunda doyuma ulaştığını belirtmiştir. Bu durum, programın ÖA2'nin beklentilerini karşılayarak bilgi ve farkındalık düzeyini önemli ölçüde artırdığını göstermektedir.

ÖA3'ün beklentisi belirtilmemiş olmasına rağmen, program sonucunda sürdürülebilir kalkınma sorunlarını fark ederek çözüm önerileri geliştirme fırsatı bulmuştur. Bu durum, programın ÖA3'e yeni perspektifler kazandırarak eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir.

ÖA4'ün beklentisi, sürdürülebilirliğin önemini öğrenmek ve bu bilgileri gelecekte kullanabilmek iken, program sonucunda sürdürülebilirliğin yalnızca çevre ile sınırlı olmadığını, toplumsal cinsiyet ve yoksulluk gibi birçok alanı da kapsadığını anlamıştır. Bu durum, programın ÖA4'ün bakış açısını genişleterek sürdürülebilirliğin çok boyutlu yapısını kavramasını sağladığını göstermektedir.

ÖA5'in beklentisi, sürdürülebilir kalkınma konusunda kapsamlı bilgi edinmek ve farkındalık kazanmak iken, program sonucunda sürdürülebilirliğin çevreyle sınırlı olmadığını ve insan yaşamını bütünsel olarak etkilediğini fark etmiştir. Bu durum, programın ÖA5'in beklentilerini karşılayarak sürdürülebilirlik anlayışını derinleştirdiğini göstermektedir.

ÖA6'nın beklentisi, bilinçli ve sürdürülebilir kalkınma için ne yapacağını bilen bir birey olarak programı tamamlamak iken, program sonucunda iklim, toplumsal cinsiyet, yoksulluk ve ekosistem gibi konuların bağlantılarını kavradığını belirtmiştir. Bu durum, programın ÖA6'nın entegre düşünme becerisini geliştirdiğini ve sürdürülebilir kalkınma konusundaki bilinç düzeyini artırdığını göstermektedir.

ÖA7'nin beklentisi, eğitim politikalarına yön veren sürdürülebilirlik amaçlarını daha iyi anlamak iken, program sonucunda sürdürülebilirlik anlayışını günlük yaşamına ve derslerinde sunduğu içeriklere entegre ettiğini ifade etmiştir. Bu durum, programın ÖA7'nin beklentilerini karşılayarak sürdürülebilirlik bilgilerini uygulamalı hale getirdiğini göstermektedir.

Bu sonuçlar, SKE programının katılımcıların beklentilerini karşılayarak sürdürülebilir kalkınma konusunda farkındalık ve bilgi düzeylerini artırdığını ortaya koymaktadır.

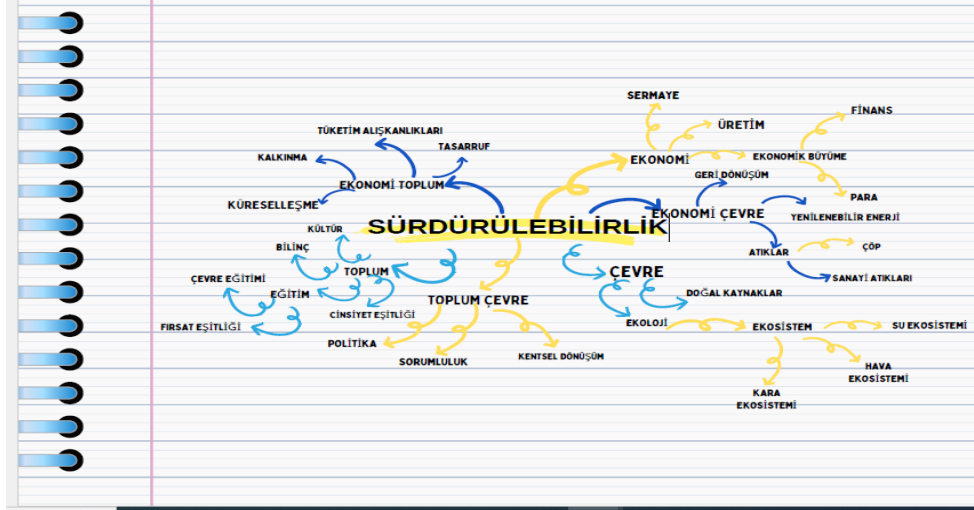
İlk oturumda öntestin hemen ardından planlanan etkinlikler yapılmıştır. İlk hafta yapılan etkinlikler ile ilgili örnekler görsellerde sunulmuştur.

Giriş etkinlikler kapsamında öğrencilerin mevcut bilgilerini tespit etmek, varsa kavram yanılgılarını belirlemek için ilk olarak Mentimeter uygulaması ile bir kelime bulutu oluşturulmuştur. Görsel 2’de oluşturulan bu kelime bulutu sunulmuştur.

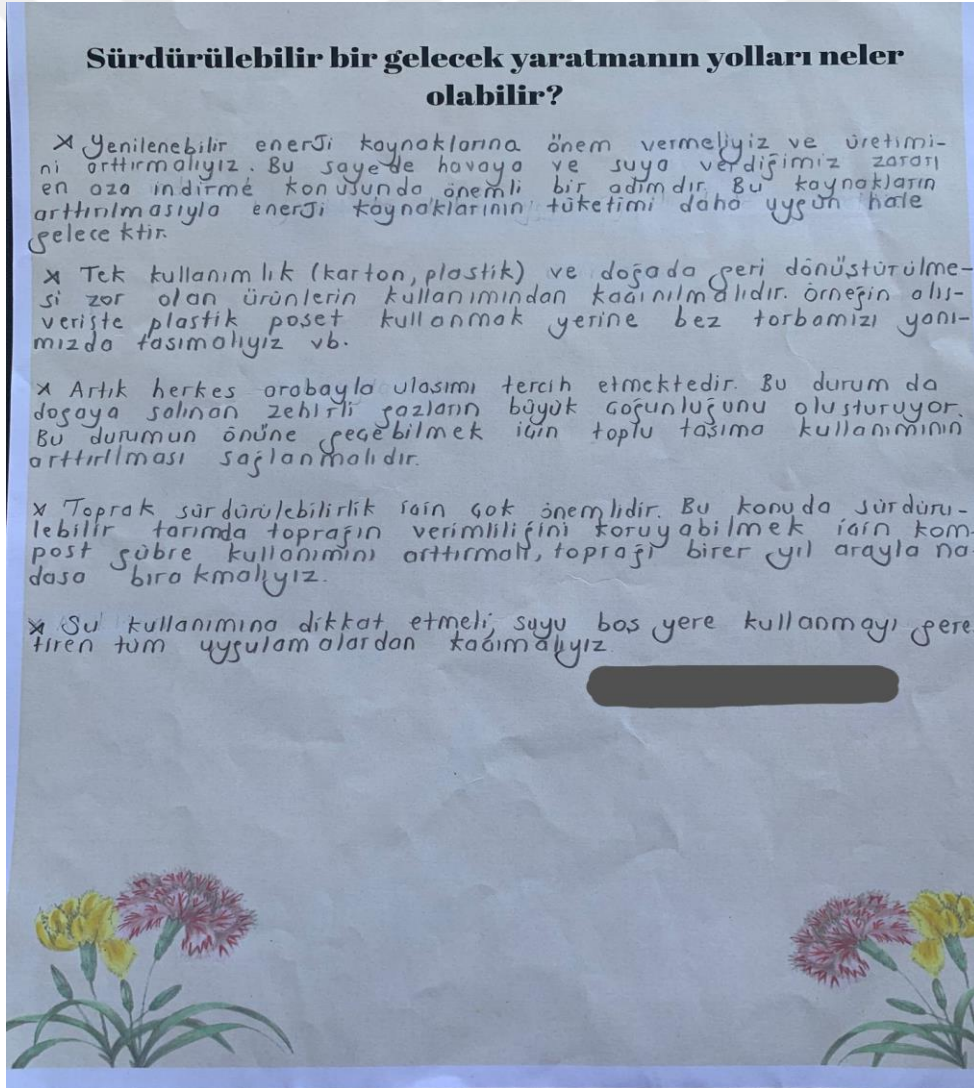

Görsel 2. Kelime Bulutu

Sonuç etkinlikleri kapsamında öğrencilerin hep birlikte online olarak çalışarak bir kavram haritası oluşturmaları istenmiştir. Canva uygulaması ile yapılacak bu etkinlik için öncelikle ortak bir link oluşturularak katılımcılara gönderilmiştir. Hazırlanan ürün özellikleri itibari ile tam bir kavram haritası olmamakla birlikte son hali Görsel 3’te sunulmuştur. Yine sonuç etkinliklerinde öğrencilerin gruplara ayrılmaları istenmiştir ve “sürdürülebilir bir gelecek yaratmanın yolları neler olabilir?” sorusunun bulunduğu bir çalışma kâğıdı verilmiştir. Görsel 4’ te gruplar tarafından hazırlanmış bir örnek sunulmuştur.

Görsel 3. Kavram Haritası

Görsel 4. Çalışma Kağıdı

İkinci oturumda Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği modülü uygulanmıştır. Bu modül için yedi ders saati süre belirlenmiştir ancak öğrencilerin yoğun katılımı nedeniyle sürenin yetiştirilmesi ile ilgili biraz sorun yaşanmıştır. Özellikle cinsiyet eşitliği, kapsayıcılık, dezavantajlı ve kırılgan grupların yaşadığı olumsuzluklar gibi konularda etkin katılım göstermişlerdir. Fırsat eşitliğine yönelik öğretmen tutumları konusunda istasyon tekniği uygulanmıştır. Bu kapsamda ortaya çıkan ürünlerden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur. İlk olarak öykü istasyonunda öğrenciler tarafından hazırlanan öykü Görsel 5’te verilmiştir.

Görsel 5. Öykü İstasyonunun Ürünü

**SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR DÜNYA
İÇİN, TÜM CANILAR EL ELE,
HAYDİ, SEN DE BİR ŞEYLER
DENE!**

**EĞİTİMSİZ BİR
GELECEK
DÜŞÜNÜLEMEZ,
HERKES İÇİN
EĞİTİM, HER DAİM!**

Sürdürülebilirlik

**Yaşam
Boyü**

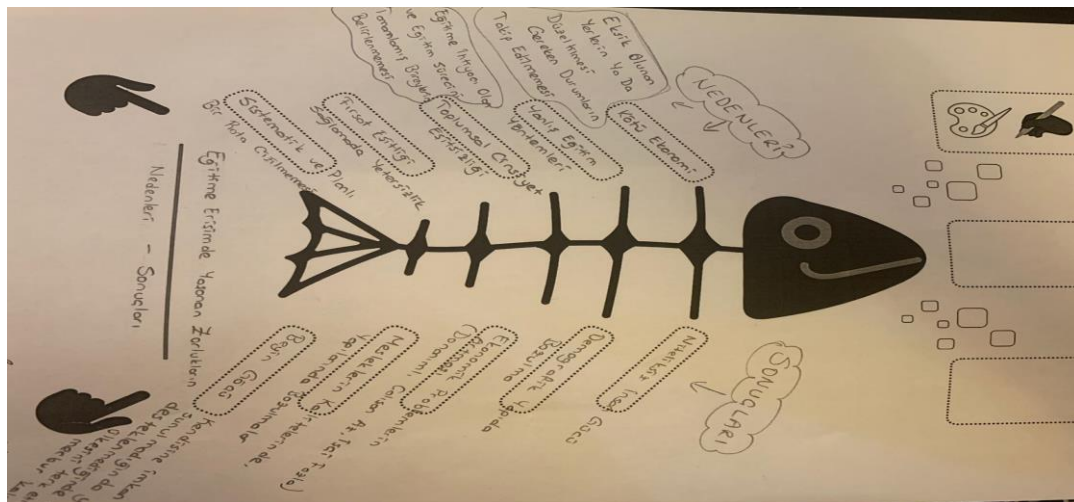
Nitelik

Adalet

Kapsayıcı

Eşitlik

Ölçme-değerlendirme etkinlikleri kapsamında eğitime erişimde yaşanan zorlukların nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koyan bir balık kılçığı diyagramı doldurmaları istenmiştir. Görsel 6'da örnek bir diyagram sunulmaktadır.

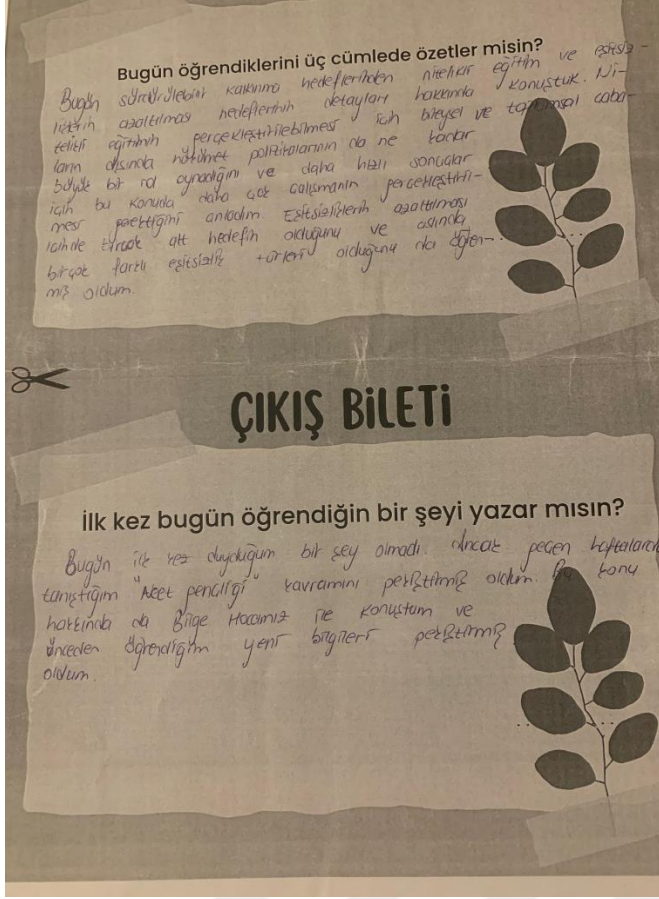
135

Üçüncü modül olan Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim modülü üç ders saatinde uygulanmıştır. Aynı gün hemen ardından Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen modülü uygulanmıştır.

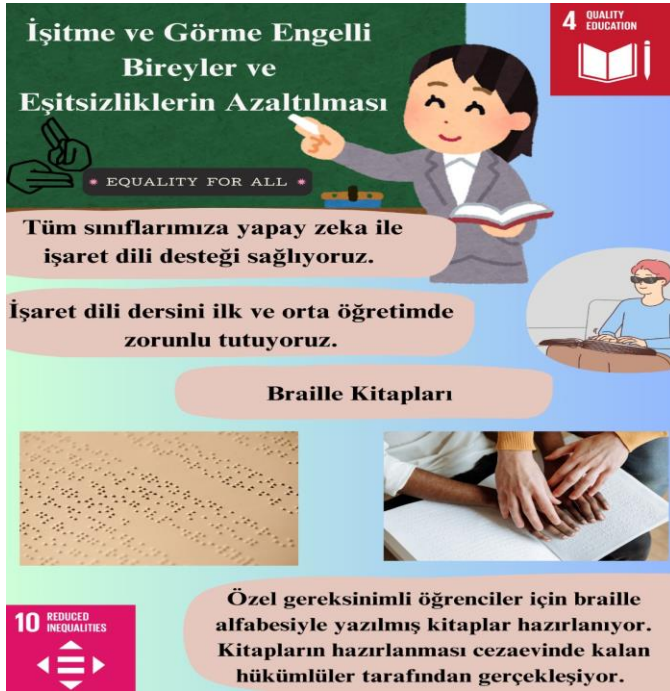
Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim modülünde sürdürülebilirlik ve yaşam boyu öğrenme arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Avrupa Komisyonu’nun yayınladığı sekiz anahtar yetkinlikten söz edilmiştir. Ülkemizdeki yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin hangi kurumlar aracılığı ile yürütüldüğünden söz edilmiştir. E-yaygın sistemi ve Halk eğitim Merkezleri Bilişim Ağı (HEMBA) tanıtılmıştır. Uzaktan alınabilecek eğitimler çok ilgilerini çekmiştir. Ayrıca SDG Akademi’nin web sitesi de gösterilmiştir. Hangi eğitimleri alabileceklerini aralarında konuşarak notlar almışlardır. Altı şapkalı düşünme tekniği ile ülkemizdeki yaşam boyu öğrenme politikaları değerlendirilmiştir. Akvaryum tekniği ile ise SKE bağlamında bireylerin yaşam boyu öğrenme deneyimlerinin nasıl güçlendirilebileceği tartışılmıştır. Son olarak çıkış bileti çalışma kağıdı verilerek modül sonlandırılmıştır. Örnek bir çalışma kâğıdı Görsel 8’de sunulmuştur.

Aynı oturum içinde bir diğer modül olan “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen” modülü de uygulanmıştır. Bu modülde öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma için eğitimdeki rolü üzerinde durulmuştur. SKE kapsamında bir öğretmenin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerden söz edilmiştir. Bütüncül okul yaklaşımı ile ilgili sunum yapılmıştır. Kart eşleştirme tekniği ile öğrenilenler gözden geçirilmiştir. Öğrenme ortamlarını SKE bağlamında düzenlemek için öneriler içeren bir dijital öykü oluşturmaları istenmiştir ve dijital öykü hazırlama yönergesi verilmiştir. Planlanan süre içinde oluşturulamayan öyküler için ek süre tanınmış, programın tamamının bitmesinin ardından dijital öyküler tamamlanmıştır.

Son oturumda “Politika Geliştirme” modülü uygulanmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın yerel politikalarla nasıl destekleneceği tartışılmıştır. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının uygulanması, finansmanı ve izlenmesine yönelik yapılan çalışmalardan söz edilmiştir. Hazırlanan metin 5N1K etkinliği ile analiz edilmiştir. Ölçme ve değerlendirme etkinlikleri kapsamında gruplara ayrılan öğrencilerden poster hazırlamaları istenmiştir. Poster örneği Görsel 9’de sunulmuştur.

Görsel 8. Çıkış Bileti Örneği

Görsel 9. Poster Örneği

Sürdürülebilirlik için eğitim sistemlerinin dönüşümü kapsamında paydaşlarla yürütülebilecek bir proje taslağı hazırlamaları istenmiştir. Örnek bir proje taslağının özeti Ek 10'da sunulmuştur. Yine değerlendirme etkinlikleri kapsamında sürdürülebilir kalkınma amaçlarının yerel politikalarla nasıl destekleneceğine ilişkin bir podcast bölümü hazırlamışlardır. Son olarak da sontest uygulaması yapılmıştır.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularından ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde sunulan önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci sorusu, SKE kapsamında öğretmen adaylarının ihtiyaç duyduğu programın özelliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. SKE programı ihtiyaç analizinden elde edilen sonuçlara göre Çalışma Grubu a SKE'nin yalnızca eğitim programlarının içeriğinde değil, aynı zamanda bu eğitimin bir yaşam biçimi haline gelmesini sağlayacak tutum ve değerlerin geliştirilmesine yönelik ortamlar sunması gerektiğini belirtmişlerdir. Okulların sürdürülebilir kalkınma felsefesi doğrultusunda hızla dönüşmesi gerektiği ve bu sürecin her eğitim seviyesinde teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Görüşmelerde, okulların sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda fiziksel ve sosyal dönüşüm gerçekleştirmesi, bu dönüşümün eğitimciler ve öğrencilerin günlük hayatlarına yansımalarının gerekliliği dile getirilmiştir. Eko-okullar ve yeşil kampüslerin sürdürülebilirlik ilkelerini günlük yaşama entegre etmeyi kolaylaştırdığı ifade edilmiştir. Çalışma Grubu a eğitim sisteminin sürdürülebilir kalkınma paradigmasına göre yeniden yapılandırılması ve bu anlayışın toplumsal kabul görmesi gerektiğini savunmaktadır. Sürdürülebilirlik, eğitim programlarının bir parçası olarak değil, doğrudan programların ana felsefesi olarak görülmelidir.

Çalışma Grubu b sürdürülebilirlik bilincinin artırılmasının çevre bilincine katkı sağlayacağı ve öğrencilere sürdürülebilir yaşam becerileri kazandırmanın eğitim sürecinde önemli bir yer tuttuğu belirtilmiştir. Eğitimde sürdürülebilirliğin birey ve toplum düzeyinde yapılması gerekenlerle ilgili bilgilendirici içeriklerle desteklenmesi gerekmektedir. Türkiye'nin 11. Kalkınma Planı'nda, dijital ve yeşil dönüşüme uyumlu programların güncellenmesi gerekliliğine değinilmiştir. Ulusal politika belgeleri, esnek öğrenme yollarının sunulması ve dezavantajlı grupların yaşam boyu öğrenmeye

katılımının desteklenmesi gibi konulara odaklanmaktadır. Ayrıca, eğitimde cinsiyet eşitliği sağlanmasında eğitim hakkının önemine vurgu yapılmış ve cinsiyete duyarlı politikaların gerekliliği belirtilmiştir. Eğitimde eşitlik, sadece okullara erişimle değil, fırsat ve imkân eşitliği ile de sağlanmalıdır. Bu bağlamda, eğitim süreçlerinde her bireyin nitelikli eğitim ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarına eşit şekilde erişiminin sağlanması gerekmektedir.

Çalışma Grubu a öğretmenlerin SKE'yi uygulayabilmesi için bilgi, beceri, tutum, değer ve motivasyon gibi temel yeterlilikleri geliştirmelerinin önemini vurgulamıştır. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerde SKE ilkelerine uygun içeriklerle desteklenmesi gerektiği, mesleki gelişim sürecinin ise daha kapsamlı bir yaklaşım gerektirdiği ifade edilmiştir. UNESCO dokümanlarında, öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınmanın sosyal, ekonomik, ekolojik ve kültürel boyutları hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği belirtilmiştir. SKE'nin etkili uygulanabilmesi için politika desteği ve gerekli mali kaynakların sağlanması önem taşımaktadır. Politika yapıcıların, program geliştiricilerin ve eğitimcilerin bu süreçte bilinçli bir şekilde katılım sağlaması gerekmektedir. SKE politikalarının ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği ve çok boyutlu bir yaklaşım gerektirdiği ifade edilmektedir.

SKE'de sistemsal bir değişim için paydaşların iş birliği yapması gerektiği ve SKE politikalarının tüm eğitim seviyelerinde uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin sürdürülebilirlik anlayışını yalnızca sınıfta değil, yaşamlarının her alanında yansımalarının önemine dikkat çekilmiş, bu tutumun öğretmenleri etkili rol modeller haline getireceği ifade edilmiştir. Çalışma grupları, eğitim süreçlerinde izleme ve değerlendirmenin kritik olduğunu, SKE uygulamalarının kalitesinin sürekli izlenmesi ve değerlendirmenin bağlamsal ve öğrenme çıktıları üzerinde yoğunlaşması gerektiğini vurgulamaktadır.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuçlar

İkinci araştırma sorusu kapsamında hazırlanan SKE programı ile ilgili bulgulardan elde edilen sonuçlar şu şekildedir. SKE programının ihtiyaç analizi kapsamında öğrenme çıktıları belirlenmiştir. Bu öğrenme çıktılarına dayalı olarak içerik, eğitim durumları, ölçme değerlendirme boyutları hazırlanmıştır. Program, modüller halinde yapılandırılmış ve her modül, sürdürülebilir kalkınma için eğitim bağlamında ihtiyaç analizinden ortaya çıkan özel temalar üzerine odaklanmıştır. Modüllerin süre ve

içerik planlaması yapılmıştır. Öğrenme çıktıları, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma bağlamında bilgi, beceri ve yetkinlik kazanmalarını sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Öğrenme çıktılarına uygun içerikler hazırlanarak, içeriklere uygun strateji, yöntem ve teknikler belirlenmiştir. Süreç, öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik ilkelerini öğretim süreçlerine entegre edebilmelerini sağlayacak etkinlikler ve uygulamalardan oluşmaktadır. Programın son aşaması olarak, ölçme ve değerlendirme etkinlikleri hazırlanmıştır. Program taslağı, uzman inceleme formları kullanılarak değerlendirilmiş ve bu değerlendirmeler doğrultusunda son şekli verilmiştir. Uzmanların geri bildirimleri, programın niteliğini artırmak ve eksik yönlerini tamamlamak açısından önemli bir rol oynamıştır. Uzman görüşleri ve yapılan düzenlemeler sonucunda, programın genel amacı, öğrenme çıktıları, içerik, öğrenme yaşantıları ve ölçme değerlendirmenin birbiriyle tutarlı olduğu sonucuna varılmıştır. Programın içeriğı, öğretmen adaylarının ihtiyaçlarına uygun ve bilimsel açıdan doğru bilgiler içerdiği yönünde değerlendirilmiştir. Program dokümanı, okuyucu dostu bir yapıda hazırlanmış, gereksiz detaylardan kaçınılmış ve sade bir dil kullanılarak anlaşılır bir formatta sunulmuştur. Tez çalışmasının ürünü olduğu için ihtiyaç analizi ve veri toplama süreçleri gibi araştırma sürecine ilişkin detaylar program dokümanında yer almamıştır. SKE program taslağının uzman incelemesi sonucunda yapılan değişikliklerle modüller ve bu modüller için belirlenen süreler Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programın Modülleri ve Süreleri

Modül	Süre (Ders Saati)
Sürdürülebilirlik	7
Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği	7
Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim	3
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen	5
Politika Geliştirme	6
TOPLAM	28

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Sonuçlar

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında SKE programı uygulanmış ve programın etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcılar, SKE programından beklentilerini sürdürülebilir kalkınma hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak, bu bilgiyi günlük

yaşamlarına ve mesleklerine entegre edebilmek, ayrıca farkındalık düzeylerini artırmak olarak ifade etmişlerdir. SKE programının uygulaması sonucunda, sürdürülebilirliğin sadece çevreyle sınırlı kalmayıp toplumsal cinsiyet, yoksulluk, ekosistem ve insan yaşamının tüm yönleriyle bağlantılı olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, SKE ile ilgili kapsamlı ve derin bir bakış açısı kazanarak sürdürülebilirlik konusunu çok boyutlu bir şekilde ele alabilme becerisi kazandıklarını ifade etmişlerdir. Program, katılımcıların hem teorik hem de uygulama anlamında sürdürülebilir kalkınma süreçlerine daha bilinçli bir şekilde katılmalarına katkı sağlamıştır. SKE programının etkililiğini değerlendirmek amacıyla yapılan öntest ve sontest puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre, katılımcıların öntest puanları ile sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, SKE programının katılımcıların test puanları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu ve programın etkili olduğunu göstermektedir. Öntest ve sontest arasındaki farkın anlamlılık derecesinin etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Elde edilen etki büyüklüğü değeri, ortalamalar arasındaki farkın büyük bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu ve SKE programının katılımcıların bilgi ve farkındalık düzeylerinde geniş çaplı bir değişiklik sağladığını ortaya koymaktadır.

Öneriler

Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarına yönelik SKE programının etkili olduğunu göstermektedir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitimin gerçekleştirilmesi, özellikle öğretmenler ve öğretmen adayları için kapsamlı ve nitelikli eğitimlerin önem arz ettiğini ortaya koymaktadır. Hizmet öncesi, hizmete başlarken ve hizmet içi eğitimlerde SKE programlarının uygulanması, öğretmenlerin sürdürülebilirlik kavramlarına dair bilgi ve farkındalıklarını artıracaktır.

Toplumda geniş bir kitleye ulaşabilen öğretmenlerin etki alanı oldukça fazladır. Bu bağlamda, yerel yönetimler, STK'lar, üniversiteler ve MEB işbirliği ile öğretmenlerin bu konudaki bilgi, beceri ve yeterliliklerinin artırılması gerekmektedir. Gerekli maddi kaynaklar ayrılarak, hem uzaktan hem de yüz yüze programlarla öğretmenlerin farkındalıkları artırılmalıdır.

Son yıllarda üniversitelerde sürdürülebilir kalkınma dersleri verilmektedir; ancak eğitim fakültelerinde bu derslerin “Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim” adı altında

zorunlu ders kapsamında yer alması sağlanmalıdır. Bu derslerin içeriğinde, yalnızca sürdürülebilir kalkınma amaçları değil, aynı zamanda Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim kapsamında sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevre boyutlarını bütüncül bir bakış açısıyla ele alan projeler, etkinlikler ve yerel katılımı teşvik eden uygulamalar yer almalıdır. Bu yaklaşım, SKE'nin dönüşümsel eğitim felsefesini yansıtarak, öğrencilerin sürdürülebilir değişim için gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlayacaktır.

Üniversitelerde çeşitli enstitülerde açılmaya başlanan “Sürdürülebilir Kalkınma” lisansüstü programlarında sürdürülebilirliğin yalnızca çevresel etkilerine odaklanıldığı görülmektedir. Bu programlara SKA 4 Nitelikli Eğitim amacı kapsamında da dersler konulmasının, öğrencilerin sürdürülebilirlik kavramına daha geniş bir bakış açısıyla yaklaşmalarını sağlayarak sürdürülebilir kalkınmayı içselleştirmeleri açısından önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu bağlamda eğitim bilimleri ve sosyal bilimler enstitülerinde de SKE lisansüstü programlar açılabilir.

Öğretmenlere ve okullara SKE kapsamında hazırlanacak projelerle ilgili teknik destek sağlanmalı ve uygulama süreçlerinde rehberlik edilmelidir.

Öğretmenlere yaşam boyu öğrenme kapsamında mesleki gelişim fırsatları sunulmalı ve bu fırsatlara katılımları teşvik edilmelidir. Mentorluk programları ve atölye çalışmaları ile öğretmenlerin, sürdürülebilir kalkınma konularındaki bilgi ve deneyimlerini artırmaları desteklenmelidir.

SKE programı lisans üçüncü ve dördüncü sınıf düzeyinde uygulanmıştır. Ancak lisans döneminin henüz başlangıcında uygulanmasının tüm lisans eğitimlerine bu bakış açısıyla devam etmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. SKE programının uygulanmasının hemen ardından proje etkinlikleriyle yaygınlaştırılması ve sahada uygulamaya dönüştürülmesi önerilmektedir. Öğretmen adaylarına veya öğretmenlere verilecek SKE eğitimlerinde ders planlarını ve öğretim programlarını sürdürülebilir kalkınmaya uyarlama ile ilgili örnek çalışmalar yapılabilir.

SKE programında bir revizyon yapılarak SKE kapsamında önerilen pedagojik yaklaşımlarla ilgili bir modül eklenebilir. Bu revizyonla birlikte SKE için çok önemli olan Dönüştürücü Öğrenme Kuramı programda detaylıca yer alabilir. Ayrıca SKE programı için kapsamlı bir program değerlendirme çalışması yapılabilir.

Bu çalışmada mevcut literatürle uyum sağlamak için sürdürülebilir kalkınma kavramı kullanılmıştır. Ancak sonraki çalışmalarda “sürdürülebilir kalkınma” ifadesi yerine sürdürülebilir gelişim, sürdürülebilir yaşam ya da sürdürülebilirlik ifadeleri

kullanılabilir. Çünkü mevcut durumda “sustainable development” ifadesinin sürdürülebilir kalkınma şeklinde çevrilmesi daha çok ekonomik kalkınmayı akla getirmektedir. Oysa araştırmanın bütününde de sıklıkla bahsedildiği gibi sürdürülebilirlik, çevre, toplum ve ekonominin iç içe olduğu daha kapsayıcı ve evrensel bir anlayışı ifade etmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar, H. (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Yönelik Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Önerisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya, Türkiye.
- Afacan, Ö., Güler, M.P.D. (2011). Sürdürülebilir Çevre Eğitimi Kapsamında Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. (ss.904–913). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Agbedahin, A. V. (2019). *Mainstreaming education for sustainable development: Elaborating the role of position-practice systems using seven laminations of scale*. (Thesis). Rhodes University. Retrieved from: <http://vital.seals.ac.za:8080/vital/access/manager/Repository/vital:43829>
- Airasian, P. W. and Russell, M. K. (2008). *Classroom assessment concepts and applications*. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Akgül, F. A. ve Aydoğdu, M. (2020). Ortaokul Öğrencileri İçin Sürdürülebilir Yaşama Yönelik Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(2), 378-393. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1050209>
- Akın, G. (2020). Hayat Boyu Öğrenme Yeterlikleri. H. Kaygın, İ. Ç Ulus, B. Çukurbaşı (Editörler), *Hayat Boyu Öğrenme Teoriler, Araştırmalar ve Eğilimler*. (ss.243-258). Ankara: Pegem Akademi.
- Akın, G. (2022). Yaşam Seyrindeki Öğrenme Yolları: Yaşam Boyu, Yaşam Genişliğinde ve Yaşam Derinliğinde. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 55(2), 567-599. <https://doi.org/10.30964/auebfd.917069>
- Aktaş, F. (2019). *İlköğretim Programlarının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Açısından, Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği Boyutunda İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara, Türkiye.
- Alparslan, İ. (2015). *UNESCO, Sürdürülebilir Kalkınma ve Kültür: Somut Olmayan Kültürel Miras(SOKÜM) Örneği*. (UNESCO Uzmanlık Tezi). Ankara, Türkiye. Erişim adresi: https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/tez/iatez.pdf
- Balcı, Ali. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. (8. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baudry, G. (. (2020). *Understanding the failure of education for sustainable development:an analysis of the content and pedagogy of education for sustainable development*. (Masters Thesis). University of Oulu. Retrieved from: <http://jultika oulu.fi/Record/nbnfioulu-202009222964>
- Bell, S., & Morse, S. (2008). Sustainability indicators: Measuring the immeasurable?. (2. Edition). London:Earthscan Publishing. https://www.u-cursos.cl/ciencias/2015/2/CS06067/1/material_docente/bajar?id_material=1210909

- Berberoğlu, B. (2010). Yaşam Boyu Öğrenme ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri Açısından Türkiye'nin Avrupa Birliğindeki Konumu. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*. 5(2). Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/4077643-Yasam-boyu-ogrenme-ile-bilgi-ve-iletisim-teknolojileri-acisindan-turkiye-nin-avrupa-birligi-ndeki-konumu.html>
- Biçer, R. (2021). *Öğretmen Eğitiminde Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Yeri ve Önemi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye.
- Bilen, M. (1996). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilir M. (2005). Herkes İçin Eğitim: Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Türkiye’de Temel Eğitim Sorunu. *Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Pegem A Yayıncılık.
- Bloom, B. (1956). *Taxonomy Of Educational Objectives: The Classification Of Educational Goals*. New York: NY: Longmans, Green.
- Bobbit, F. (1924). *How To Make A Curriculum*. Houghton Mifflin Company.
- Bogdan, R.C. & Biklen, S.K. (2007). *Qualitative Research For Education: An Introduction To Theory And Methods*. 5th Edition, Allyn & Bacon, Boston.
- Borgers, J. (2021). *Pioneering Education for a Sustainable Future : Education for Sustainable Development through the Lens of Experts*. (Thesis). Uppsala University. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-448036>
- Brundtland Report. (1987). *Our common future: The world commission on environment and development's report*. Oxford: Oxford University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (17. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cengizhan, S. (2008). Modüler öğretim tasarımının farklı öğrenme stiline sahip öğrencilerin akademik başarılarına ve öğrenme kalıcılığına etkisinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 98-116.
- Cengizoglu, C. (2013). *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İnsan Çevre İlişkisi Algısına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). ODTÜ. Ankara, Türkiye.
- Comission of The European Communities. (2000). *A Memorandum on lifelong learning. comission staff working paper*. Sec.(2000) 1832 Brussels. Retrieved from http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf
- Commission of the European Communities. (2006). Implementing the renewed Lisbon strategy for growth and jobs; “A year of delivery”. Communication from the Commission to the Spring Council, Part I, Brussels.

- Conway, B. (2023). *Education for sustainable development in design and technology education in Ireland: an exploration of teacher perception and practice to inform a framework for action*. (Thesis). University of Limerick. Retrieved from <http://hdl.handle.net/10.34961/researchrepository-ul.24525349.v1>
- Creswell, J. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (Çev. Bütün ve Demir). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2020). Karma Yöntem Araştırmalarının Doğası . (Y. Dede, Çev.), Y. Dede ve S. B. Demir (Editörler), *Karma Yöntem Araştırmaları-Tasarımı ve Yürütülmesi*. (ss. 1-22). Ankara: Anı Yayıncılık. (2011).
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2020). Karma Yöntem Desen Seçimi. (A. Delice, Çev.), Y. Dede ve S. B. Demir (Editörler), *Karma Yöntem Araştırmaları-Tasarımı ve Yürütülmesi*. (ss. 61-116). Ankara: Anı Yayıncılık. (2011).
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2016). *Sürdürülebilir Kalkınma. Sürdürülebilir Kalkınma Hakkında Temel Bilgiler*. Ankara. Erişim Adresi: <http://www.surdurulebiliralkinma.gov.tr/temel-tanimlar/>
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2022). İklim Değişikliği Eylem Planı. Erişim Adresi. <https://iklim.gov.tr/eylem-planlari-i-19>
- Demirel, Ö. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Derman, A., & Hacıeminoğlu, E. (2017). Sürdürülebilir Gelişme İçin Eğitim Bağlamında Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Okuryazarlığı Düzeyleri. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 36(2), 81-103. <https://doi.org/10.7822/omuefd.373029>
- Dernbach, J. C., & Cheever, F. (2015). Sustainable development and its discontents. *Transnational Environmental Law*, 4(2), 247–287. doi:10.1017/S2047102515000163
- Dewey, J. (2007). *Deneyim ve Eğitim* (S. Akıllı, Çev.). Ankara: ODTU Yayıncılık. (1938).
- Doll, R. C. (1989). *Curriculum Improvement: Decision Making And Process*. (6th b.). Boston: Allyn and Bacon.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi). (2015). *Öğretmen Politikalarında Mevcut Durum ve Zorluklar*. Erişim adresi: https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_%C3%96%C4%9Fretmen-Politikalar%C4%B1nda-Mevcut-Durum-ve-Zorluklar.pdf
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi). (2016). *Eğitim İzleme Raporu*. Erişim adresi: https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/EIR2016-17_12.10.17.web-1.pdf

- Erginsoy, G. Antroposen Çağ. *TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı Popüler Bilim Yayınları*. Erişim Adresi: https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/antroposen_cag
- ERG-Koç. (2012). *Hayat Boyu Öğrenme Çerçevesinde Mesleki Beceri Kazanımı-Uluslararası Eğilimler*. İstanbul: Yelken Basım.
- European Commision. (2010) *Communication from The Commission Europe 2020. "A strategy for smart, sustainable and inclusive growth"*. Brussels. Retrieved From: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- European Commission (EC). (2001). *Making a European area of lifelong learning a reality*. European Commission.
- European Parliament Council. (2008). Recommendation of the European Parliament and of the council. On the establishment of the European Qualification Framework for Lifelong Learning. Erişim adresi : https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac_eqf/files/journal_en.pdf
- Kavgaoğlu, D., & Fer, S. (2020). Örtük Program, Resmi Program ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin İncelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 404-420. doi: <https://doi.org/10.17336/igusbd.450338>
- Fer, S. (2000). Modüler Program Yaklaşımı ve Bir Öneri. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 21-37.
- Fleiss, J. L. (1971). Measuring nominal scale agreement among many raters. *Psychological Bulletin*, 76(5), 378–382. <https://doi.org/10.1037/h0031619>
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2003). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Freire, P. (2016). *Ezilenlerin Pedagojisi. (13. Basım)*. (D. Hattatoğlu, Çev.). Ankara: Ayrıntı Yayınları.(1968).
- Gökmen, A. (2014). *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim: Öğretmen Adaylarının Tutumları İle İlişkili Olan Faktörler, Gazi Eğitim Fakültesi Örneği (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Gazi Üniversitesi Ankara, Türkiye.
- Gömleksiz, M. N. (2002). An individual approach in English language teaching: an evaluation of modular teaching environment and modular teaching. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 2(2): 420-424.
- Gözütok, F. D. (2005). Program Değerlendirme. M. Gültekin (Editör) *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (ss.175-190). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Gözütok, F.D. (2006). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ekinoks Yayınevi.

- Greene, M. (1983). Introduction. Giroux, H.ve Purpel, D. (eds.), *The hidden curriculum and moral education: deception or discovery?* (p.1-5). United States of America: McCutchan Publishing.
- Grice, M. (2022). *Epistemic beliefs and conceptions of competence in education for sustainable development*. (Thesis). University of Gothenburg / Göteborgs Universitet. Retrieved from <http://www2.ub.gu.se/hitta-material/actapublikationer/best.xml>
- Gutek, G. L. (2004). *Philosophical and ideological voices in education*. Boston: Pearson Education.
- Güleç, İ., Çelik,S., Demirhan,B.(2012). Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 2(12),34-48. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/192264>
- Haladyna, T. M. (1997). *Writing test items to evaluate higher order thinking*. USA: Viacom Company.
- Heumann, A. R. (. R. (2023). *Teaching for change:exploring transformative pedagogy in education for sustainable development*. (Masters Thesis). University of Oulu. Retrieved from <http://jultika.oulu.fi/Record/nbnfioulu-202309153044>
- Hickel, J. (2015). *Five reasons to think twice about the UN's Sustainable Development Goals*. LSE. <https://blogs.lse.ac.uk/africaatlse/2015/09/23/five-reasons-to-think-twice-about-the-uns-sustainable-development-goals/>
- Hopwood, Bill & Mellor, Mary & O'Brien, Geoff. (2005). Sustainable development: mapping different approaches. *Sustainable Development*. 13. 38-52. 10.1002/sd.244. Retrieved From: https://www.researchgate.net/publication/227650585_Sustainable_Development_Mapping_Different_Approaches
- IPCC. (2021). *Climate change 2021*. The Sixth Assesment Report. Retrieved From: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>
- IUCN.UNEP.WWF. (1980). *World Conservation Strategy*. Retrieved From: <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/WCS-004.pdf>
- Jose A. Puppim de Oliveira. (2013). Learning how to align climate, environmental and development objectives in cities: lessons from the implementation of climate co-benefits initiatives in urban. *Asia Journal of Cleaner Production*. 58, 7-14. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.08.009>. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652613005313>
- Kajikawa, Y. (2008). Research core and framework of sustainability science. *Sustainability Science*. 3(2), 215-239. Retrieved From: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11625-008-0053-1#citeas>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara:Nobel Yayınları.

- Kaya, H. E. (2014). Lifelong Learning and Turkey. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 47(1), 81-102. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001318
- Kopnina, H. (2020). Education for the future? Critical evaluation of education for sustainable development goals. *The Journal of Environmental Education*, 51(4), 280–291. Retrieved From: <https://doi.org/10.1080/00958964.2019.1710444>
- Korkmaz, G. (2020). Yenilenen Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Bağlamında İncelenmesi. *Journal of Advanced Education Studies*, 2(2), 111-132.
- Köçer, M. ve Koçoğlu, E. (2021). *Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2006). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik* (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kumar, R. (2011). Araştırma Deseni Oluşturma (G. Şekercioğlu, Çev.). Ö. Çokluk Bökeoğlu (Ed.), *Araştırma Yöntemleri-Yeni Başlayanlar İçin Adım Adım Araştırma Rehberi* (ss 97-140). (3. Baskı). Ankara: Edge Akademi Yayın Dağıtım. (2011).
- Kumar, R. (2011). Örneklem Seçimi (H. Atak, Çev.). Ö. Çokluk Bökeoğlu (Ed.), *Araştırma Yöntemleri-Yeni Başlayanlar İçin Adım Adım Araştırma Rehberi* (ss 201-230). (3. Baskı). Ankara: Edge Akademi Yayın Dağıtım. (2011).
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D. ve Karakaya, İ. (2017). Ölçme ve değerlendirme performans ve portfolyoya dayalı durum belirleme (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2020). Hayat Boyu Öğrenme ve Sürdürülebilirlik. H. Kaygın, İ. Ç. Ulus, B. Çukurbaşı (Editörler), *Hayat Boyu Öğrenme Teoriler, Araştırmalar ve Eğilimler*. (ss.287-314). Ankara: Pegem Akademi.
- Meadowcroft, J. (2000). Sustainable development: A new(ish) idea for a new century? *Political Studies*, 48(2):370-387. doi: 10.1111/1467-9248.00265 https://www.researchgate.net/publication/4779842_Sustainable_Development_A_NewIsh_Idea_for_a_New_Century
- MEB. HBOGM. (2013). *Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi Projesi Eylem Planlaması Kılavuzları HBÖ İl Eylem Planlarına Dair El Kitabı*.Ankara.
- MEB. Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (2011). Resmi Gazete (Sayı:652). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
- Merriam, S. B. (2015). Nitel Araştırma Türleri (F. Koçak Canbaz ve M. Öz, Çev.) S. Turan (Ed.), *Nitel Araştırma-Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (ss. 21-37). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık. (2009).

- Merriam, S.B. (2015). *Nitel Araştırma, Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu. (2006). Resmi Gazete (Sayı: 26312). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061007-1.htm>
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. *Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği*. (2018). Resmi Gazete (Sayı: 30388). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/04/20180411-13.htm>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2014-2018)*. Erişim Adresi: https://hbgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/20025555_hbostratejibelgesi_2014_2018.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023)*. Erişim Adresi: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/26174415_Strateji_Belgesi_RG-Ylan-_26.07.2017.pdf
- Miser, R. (2020b). Yaşamboyu ve yaşam genişliğinde öğrenme. R. Miser (Ed.), Yaşamboyu öğrenme ve yetişkin eğitimi içinde (ss. 3-16). Nobel Yayıncılık.
- MYK. (2015). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. Erişim Adresi: <https://www.tyc.gov.tr/sayfa/yapisi-i7abbe9e1-2c97-4967-84d5-d998a675cc32.html>
- Null, W. (2011) *Curriculum from theory to practice*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers.
- Okçabol, R. (2013). Aktif Demokratik Yurttaşlık. Yetişkin Eğitimi Kuramdan Uygulamaya (Yıldız, A. ve Uysal, M. Derleyenler). s.287-316. Ankara: Kalkedon Yayınları.
- Oliva, P., F. (2009). *Developing the curriculum (7th ed.)* Boston, MA: Pearson/Allyn and Bacon.
- Oliva, P., F. & Gordon, W., R. (2018). Öğretim Stratejilerinin Seçimi ve Uygulanması. (G. Tan Şişman, Çev.). K. Gündoğdu, (Ed.). *Program Geliştirme* (375-410). Ankara: Pegem A Yayıncılık. (2012).
- Ornstein, A. C., ve Hunkins, F. P. (2004). *Curriculum foundations, principles and issues* (4th ed.). Boston: Pearson Education.
- Ölmez, Elif. (2023). *Dijital Öykülemenin Lise Öğrencilerinin İngilizce Yazma Becerilerine ve Yabancı Dil Kaygı Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

- Özcan, A. (2008). *Avrupa Birliği'nin Yaşam Boyu Öğrenme Stratejileri Avrupa Birliği Resmi Belgelerindeki Yaşam Boyu Öğrenme Yaklaşımının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Öztürk, M. (2017). Sürdürülebilir Gelişme Odaklı Eğitim:Kuramsal Çerçeve, Tarihsel Gelişim ve Uygulamaya Dönük Öneriler. *Elementary Education Online*, 16(4), 1-11. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/31371/342997>
- Pallant, J. (2016). *SPSS Kullanma Kılavuzu. SPSS İle Adım Adım Veri Analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pauw, J.B.-d., Gericke, N., Olsson, D., Berglund, T. (2015), The Effectiveness of Education for Sustainable Development. *Sustainability*. 15693-15717. <https://doi.org/10.3390/su71115693>
- Peat, J. (2021). *Health science research: A handbook of quantitative methods*. Sydney: Allen & Unwin.
- Plano Clark, V. L., & Creswell, J. W. (2011). *Understanding research: A consumer's guide*. Pearson Education
- Plano Clark, V. L., & Ivankova, N. V. (2016). *Mixed methods research: A guide to the field*. Sage
- Phillipson, R., Evitan, F. (2017). *Türkiye'de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi İçin Teknik Destek II (HBÖ-II). İzleme Rehberi 2014-2018 Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi*. Erişim Adresi <http://hayatboyu.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2017/10/Manual-for-Monitoring-the-2014-2018-LLL-Strategy-TR.pdf>
- Pinar, W. (2010). Currere. In C. Kridel (Ed.), *Encyclopedia Of Curriculum Studies* (pp.177-178). Thousand Oaks, California: Sage.
- Recommendation of The European Parliament and of the Council. On Key Competences For Lifelong Learning. (2006). *Official Journal of the European Union*. L 394/10. Retrieved From <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>
- Sachs, J. (2014). *Sürdürülebilir Kalkınma Çağı*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Yayınevi.
- Sachs, J. D. (2012). From Millennium Development Goals to Sustainable Development Goals. *The Lancet*. 379, 9832, 2206 - 2211
- Sachs, J., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., & Woelm, F. (2021). *Sustainable development report 2021: The decade of action for the sustainable development goals*. Cambridge University Press.
- Saylor, J. G., and Alexander, W. M. (1974). *Planning Curriculum For Schools*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Schiro, M. S. (2008). *Curriculum theory: Conflicting visions and enduring concerns*. California: Sage.
- Schwab, J. J. (1969). The practical: A language for curriculum. *The School Review*, 78(1), 1–23. <http://www.jstor.org/stable/1084049>
- Small, T. S. P. 1. (2018). *Inquiry-based learning: The vehicle for promoting education for sustainable development in elementary schools*. (Thesis). University of Saskatchewan. Retrieved from <http://hdl.handle.net/10388/11701>
- Smith, A. (2001). The EU memorandum on lifelong learning. *International Conference on Lifelong Learning*, Beijing. Retrieved From: www.unesco.org/education/uie/news/beijing.shtml
- Sneddon, C., Howarth, R. B., & Norgaard, R. B. (2006). Sustainable development in a post-Brundtland World. *Ecological Economics*, 57(2):253-268. doi:10.1016/j.ecolecon.2005.04.013
- Sönmez, V. (2010). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. (13. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şeker, F. (2017). *Fen Eğitiminde Sürdürülebilirlik Kavramının Değerlendirilmesi ve Model Programın Oluşturulması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, Türkiye.
- Taşpınar, M. (1997). *Modüler öğretim yönteminin öğretim yöntemleri dersinde öğrenci başarısına etkisi (Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu*. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma-Amaclari-Degerlendirme-Raporu_13_12_2019-WEB.pdf
- Teksöz, G. (2014). Geçmişten Ders Almak: Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 31(2), 73-97. Doi:
- Terzi, Ç. (2005). *Uyum Sürecinde Türkiye Eğitim Politikalarının Avrupa Birliği Eğitim Politikaları Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Toraman, S. (2021). Karma Yöntemler Araştırması: Kısa Tarihi, Tanımı, Bakış Açıları ve Temel Kavramlar. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), 1-29. <https://doi.org/10.47105/nsb.847688>
- Tyler, R. (1969). *Basic principles of curriculum and instruction*. The University of Chicago Press.
- Uğraş, M., & Zengin, E. (2019). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim İle İlgili Görüşleri. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(1), 298-315. <https://doi.org/10.30831/akukeg.442751>

- UN. (1988). *Kyoto Protocol to the United Nations framework convention on climate change*. Retrieved From: <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>
- UN. *Sustainable development goals*. Erişim adresi: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- UN. *United Nations conference on the human environment*. Retrieved From: <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972>
- UNDP (2020). *Covid 19 and human development*. Retrieved From: <https://www.undp.org/pacific/publications/covid-19-and-human-development-assessing-crisis-envisioning-recovery>
- UNDP. (2012). *İstediğimiz Gelecek. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı*. Rio de Janerio: UNDP.
- UNDP. (2022a). *Ulusal Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu 2005*. Retrieved From: <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/ulusal-binyil-kalkinma-hedefleri-raporu-2005>
- UNECE. (2012). *Learning for the future: Competences in education for sustainable development*. Retrieved From: https://unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/ESD_Publications/Competences_Publication.pdf
- UNEP. (2021). *Making peace with nature*. Retrieved From: <https://wedocs.unep.org/xmlui/bitstream/handle/20.500.11822/34948/MPN.pdf>
- UNESCO (2015). *Teacher policy development guide*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000370966>
- UNESCO (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>
- UNESCO (2018) *Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri İhtisas Komitesi. Türkiye Millî Komisyonu*. Retrieved From: <http://www.unesco.org.tr/Pages/108/219/S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilir-Kalk%C4%B1nma-2030-Hedefleri-%C4%B0htisas-Komitesi#anaMenu>
- UNESCO. (2005). *Sustainable development*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000139369>
- UNESCO. (2008). *Education and the search for a sustainable future, policy dialogue 1: esd and development policy*. Retrieved From: <http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001791/179121e.pdf>
- UNESCO. (2010). *Education for sustainable development lens : A policy and practice review tool*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000190898>
- UNESCO. (2019). *Roadmap for implementing the global action programme on education for sustainable development*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230514>

- UNESCO. (2014). *Shaping the future we want: UN decade of education for sustainable development (2005-2014); final report*. Erişim Adresi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230302?posInSet=11&queryId=4fa7c06f-b631-4887-bebc-499b5112b711>
- UNESCO. (2016). *Incheon Declaration and framework for action for the implementation of sustainable development goal*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>
- UNESCO. (2018). *Issues and trends in education for sustainable development*. Erişim Adresi: https://en.unesco.org/sites/default/files/issues_0.pdf
- UNESCO. (2018). *Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri İhtisas Komitesi*. <https://www.unesco.org.tr/Pages/108/219/S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilir-Kalk%C4%B1nma-2030-Hedefleri-%C4%B0htisas-Komitesi>
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Erişim Adresi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>
- UNESCO. (2023). *Report on the Implementation of Education for Sustainable Development (ESD) for 2030 and the Berlin Declaration*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387344?posInSet=2&queryId=e937c859-6499-4f24-9298-932bae825a42>
- UNESCO. (1972). *Learning to be: the world of education today and tomorrow*. Retrieved From: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000223222>
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- WCED. (1987). *Our common future (Brundtland Report)*. Erişim Adresi: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- World Economic Forum (2024). *The global risk report 2021*. Retrieved From: https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf
- Yapıcı, M. (2003). Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 223-230.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A. (2002). *Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Araştırmaları: Amaç, Kapsam, Yöntem ve Eğilimler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

EK 1. Aydınlatılmış Onam Formu

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İNSAN ARAŞTIRMALARI İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Bağlamında Öğretmen Adayları için Program Tasarımı

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır. Bu amaçla Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Program Geliştirme Doktora Programı tezi kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz lütfen araştırmacıya sorunuz.

1. Araştırma ile İlgili Bilgiler

a. Araştırmanın Nedeni: Doktora Tez Çalışması

b. Araştırmanın Amacı: Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Bağlamında Öğretmen Adayları için Program Tasarımı kapsamında geliştirilen programın uygulanması ve programa ilişkin katılımcıların değerlendirmelerinin ortaya konulmasıdır.

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Bu araştırma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında doktora öğrencisi Bilge ÖZGÜR İNAM tarafından gerçekleştirilecektir. Bu çalışmaya katılımınız araştırmanın başarısı için çok önemlidir. Eğer araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, araştırma kapsamında sizinle yaklaşık 45 dakika sürecek bir görüşme yapılacaktır. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır. Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekme hakkına da sahipsiniz.

2. Araştırmaya Katılım Onayı

(Katılımcının Beyanı)

Doktora öğrencisi Bilge ÖZGÜR İNAM tarafından Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim. Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramda kalması gereken bana ait bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük özen ve saygı ile yaklaşılacağı, araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemim uygun olacağının bilincindeyim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir maddi sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde “katılımcı” olarak yer alma kararını aldım. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Karşılıklı imzalanan bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı.....

İmzası:.....

Araştırmacının

Adı-Soyadı.....

İmzası:.....

EK 2. Uzman Görüşme Formu

Merhaba Ben Bilge ÖZGÜR İNAM. Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nde çalışıyorum. Sınıf öğretmeniyim. Aynı zamanda Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında doktora yapıyorum. Doktora tez konum “Öğretmen Adaylarına Yönelik Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Geliştirme”dir. Geliştirilecek olan programın öğretmenlere hizmet içi eğitim şeklinde uygulanması planlanmaktadır. Bu kapsamda Eğitim Fakültelerinde sürdürülebilir kalkınma alanında çalışan öğretim elemanları ile görüşme yapmayı planlıyorum. İhtiyaç analizi çalışması için geliştirdiğim bu görüşme formunun amacı sürdürülebilir kalkınma alanındaki bilgi ve birikimlerinizden faydalanarak, daha önceden yapılmış olan doküman analizini zenginleştirecek veriler elde etmektir.

Yaptığımız görüşmeler araştırmanın yöntemi gereği ses kayıt cihazı ile ses kaydı altına alınacaktır. Ses kaydı alınmasına müsaade vermediğiniz takdirde sorulara verdiğiniz yanıtlar araştırmacı tarafından yazılı olarak kayıt altına alınacaktır. Bu görüşmede sizin ifadeleriniz ile deneyimlerinizin daha derin anlaşılması planlanmaktadır. Görüşmenin yaklaşık olarak 45 dakika süreceği öngörülmektedir. Ses kaydı ile elde edilen bilgileriniz gizli tutulacak ve sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Ses kayıtları yalnızca araştırmayı yürüten araştırmacılarda bulunacaktır, araştırma verilerinin yasal olarak saklanma süresi dolduğunda ise ses kaydınız imha edilecektir. Araştırmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya görüşmeler sırasında istemezseniz çalışmadan çekilmeye karar verebilirsiniz. Merak ettiğiniz ve cevaplamamızı istediğiniz her soruyu görüşme öncesi, görüşme süresi ve görüşme sonrası dönemde sorabilirsiniz.

Araştırmaya katılımınız ile öğretmen eğitimi alanına sağlayacağınız katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Giriş Soruları

1. Sizce sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma gibi kavramlar ne anlam taşımaktadır?
2. Sürdürülebilirlikle eğitim arasında nasıl bir ilişki olduğunu düşünüyorsunuz?
3. Sizce öğretmenler “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları için Eğitim” denildiğinde ne anlarlar?

4. Sürdürülebilirlik konusunda farklı kavramlar alan yazında göze çarpmaktadır (Sürdürülebilirlik Eğitimi, Çevre ve Sürdürülebilirlik Eğitimi, Sürdürülebilirlik için Eğitim, Sürdürülebilir Gelişme/Kalkınma için Eğitim vb.). Bu kavramların eğitimde yer aldığını düşünüyor musunuz? Yer alması gerektiğini düşünüyor musunuz? Nasıl? Siz bu kavramlardan hangisini benimsiyorsunuz? Neden?

Nitelikli eğitime erişim

5. Sizce mevcut eğitim sistemi ve öğretim programlarını Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına uygun hale getirmek için nasıl bir değişim yapılmalıdır?
6. Sizce Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları aşağıdaki değişkenler açısından okullarda nasıl bir dönüşümü gerektirmektedir?

- Fiziksel
 - Sınıf
 - Okul
- Beşeri
 - Öğretmen
 - Öğrenci
 - Yönetici
- Öğretimsel
 - Yöntem
 - Uygulama

7. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları açısından uluslararası sınavların okuldaki dönüşüme etkisi sizce nasıl olmalıdır?
8. Sürdürülebilirlik düşünüldüğünde nitelikli eğitimi nasıl değerlendirirsiniz?

Eğitimde fırsat eşitliği

9. Sizce sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine engel olabilecek sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri neler olabilir?
10. Sizce Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları eğitimde fırsat eşitliği açısından okullarda nasıl bir dönüşümü gerektirmektedir?
11. Sizce öğretmenler bu fırsat eşitliğini sağlayabilmek için ne tür tutum ve davranışları sergilemelidir?

Mesleki ve yaşam boyu eğitim

12. Sizce gelecekte yaşanabilir bir dünya yaratma konusunda öğretmenlere düşen görev ve sorumluluklar neler olabilir?

13. Sizce Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları öğretmen mesleki gelişim programlarına nasıl yansıtılmalıdır? Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına yönelik olarak,

- Programın içeriğinde hangi konular olmalıdır?
- Programda hangi bilgi, beceri, tutum ve davranışlara yer verilmelidir?

14. Sizce Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına yönelik olarak hazırlanacak olan bir eğitim programı öğretmenleri;

- Akademik olarak nasıl etkiler?
- Bir eğitimci olarak nasıl etkiler?
- Sosyal bir varlık olarak nasıl etkiler?
- Politik olarak nasıl etkiler?
- Yaşam boyu öğrenen bir birey olarak nasıl etkiler?

(Yukarıdaki soruda bir ya da birkaç başlık seçerek görüşlerinizi paylaşabilirsiniz.)

15. Sizce Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına yönelik olarak hazırlanacak olan bir eğitim programı öğretmenlerin yaşadıkları çevreye veya dünyaya bakışlarını nasıl etkileyebilir?

Varsa eklemek istedikleriniz

**EK 3. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programının Uzman Görüşü İçin
Program Taslağı Değerlendirme Uzman İnceleme Formu**

Sayın Uzman,

Bu form Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Doktora tezi kapsamında “Öğretmen Adaylarına Yönelik Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Programı”nın taslağını değerlendirmek için hazırlanmıştır. Söz konusu programın hedef kitlesi öğretmen adaylarıdır. Program uygulanmaya başlamadan önce siz değerli uzmanımızın görüş ve önerilerinize ihtiyaç duymaktayım. Bu kapsamda size bir değerlendirme formu sunulmaktadır. Formda öğrenme çıktıları, içerik, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme olmak üzere dört boyutla ilgili maddeler yer almaktadır. Değerlendirme sırasında “evet”, “hayır” ve “kısmen” cevaplarından birini seçmeniz gerekmektedir. Eğer cevabınız “kısmen” şeklinde olursa lütfen önerinizi de belirtiniz. Hazırlanan taslak programı inceleyip görüşlerinizi ve önerilerinizi yazmanız programın niteliği açısından önem arz etmektedir.

Katkınız için çok teşekkür ederim.

Öğrenme Çıktıları	Evet	Hayır	Kısmen
Öğretmen adaylarının ihtiyaçlarına uygun yazılmıştır.			
Öğretmen adaylarının düzeyine uygun yazılmıştır.			
Konu alanının özelliklerine uygun yazılmıştır.			
Varsa eklemek istedikleriniz:			

İÇERİK	Evet	Hayır	Kısmen
Öğrenme çıktıları ile tutarlıdır.			
Günceldir.			
Bilimsel olarak doğru bilgiler içermektedir.			
Öngörülen süre yeterlidir.			
Varsa eklemek istedikleriniz:			

EĞİTİM DURUMLARI	Evet	Hayır	Kısmen
Öğrenme çıktılarına uygun yöntem ve teknik seçilmiştir.			
Planlanan etkinlikler öğrenme çıktıları için uygundur.			
Etkinlikler anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.			
Planlanan etkinlikler öğrencilerin aktif katılımına uygundur.			
Varsa eklemek istedikleriniz:			

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Evet	Hayır	Kısmen
Öğrenme çıktılarına uygun değerlendirme etkinlikleri planlanmıştır.			
Süreç değerlendirme ağırlıklıdır.			
Öngörülen süre yeterlidir.			
Varsa eklemek istedikleriniz:			

EK 4. Soru Formu

Değerli Katılımcı,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Doktora Programı tezi kapsamında “Öğretmen Adaylarına Yönelik Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim” programı hazırlamaktayım. İhtiyaç analizi kapsamında siz değerli öğretmen adaylarının görüş ve önerilerinize ihtiyaç duymaktayım. Bu kapsamda size bir soru formu sunulmaktadır. Soruları yanıtlayarak araştırmaya katkı sağladığınız için teşekkür ederim.

Bilge ÖZGÜR İNAM
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı
Doktora Öğrencisi

1. Size göre “sürdürülebilirlik” nedir?
2. Size göre “sürdürülebilir yaşam” nedir?
3. “Sürdürülebilir Kalkınma” hakkında ne öğrenmek istersiniz?
4. Sürdürülebilirlikle eğitim arasında bir ilişkilendirme yapacak olsaydınız nasıl yapardınız? Kendi yaşamınızdan örnek verebilir misiniz?
5. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına yönelik olarak,
 - Programda hangi bilgi, beceri, tutum ve davranışlara yer verilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz? Görüşlerinizi nedenleriyle açıklayabilir misiniz?
 - Programın içeriğinde sizce hangi konular yer alırsa iyi olur? Görüşlerinizi nedenleriyle açıklayabilir misiniz?

“Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim” programına gönüllü olarak katılmak ister misiniz? (Cevabınız evet ise lütfen iletişim bilgilerinizi yazınız.)

EK 5. Program Tanıtım Afişİ

ÖĞRETMEN ADAYLARINA YÖNELİK

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİM PROGRAMI

ÜCRETSİZ

27 NİSAN 2024

17 MAYIS 2024

30 SAAT

Katılım Belgesi

Başvuru : bilgeozgurinam@gmail.com

WHATSAPP GRUBU İÇİN QR KODU

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamında bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik hazırlanan program beş modülden oluşmaktadır.

- Sürdürülebilirlik
- Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği
- Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim
- Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen
- Politika Geliştirme

EK 6. Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre Belirtke Tablosu

1. Sürdürülebilirlik

- 1.1. Sürdürülebilir kalkınma kapsamındaki küresel amaçları sıralar.
- 1.2. Sürdürülebilirlik için temel yetkinlikleri listeler.
- 1.3. Sürdürülebilirlik kavramını açıklar.
- 1.4. Sürdürülebilir bir gelecek yaratmanın yolları hakkında çıkarımlarda bulunur.
- 1.5. Sürdürülebilirlik ile eğitimin ilişkisini tartışır.

2. Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği

- 2.1. SKE bağlamında nitelikli eğitime erişimin gerekliliklerini açıklar.
- 2.2. SKE bağlamında nitelikli eğitime erişim bakımından dönüşüm gerektiren bileşenleri analiz eder.
- 2.3. SKE bağlamında kapsayıcı bir eğitim sisteminin özelliklerini ifade eder.
- 2.4. SKA 4 Nitelikli Eğitimin göstergelerini listeler.
- 2.5. Nitelikli eğitime erişim kapsamında öğretim programlarını uyarlama ile ilgili öneri sunar.
- 2.6. Fırsat eşitliği sağlamaya yönelik öğretmen tutumları ile ilgili çıkarımlar yapar.

3. Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim

- 3.1. Yaşam boyu öğrenme ile SKE ilişkisini kurar.
- 3.2. SKE bağlamında bireylerin yaşam boyu öğrenme deneyimlerini güçlendirmeye yönelik öneriler sunar.

4. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen

- 4.1. SKE bağlamında öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikleri açıklar.
- 4.2. Ulusal programları sürdürülebilirliğe uyarlamaya yönelik örnekler verir.
- 4.3. SKE bağlamında kullanılacak öğretmen eğitimi modellerini özetler.
- 4.4. Öğrenme ortamlarını SKE bağlamında düzenlemek için öneriler sunar.

5. Politika Geliştirme

- 5.1. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının yerel politikalarla nasıl desteklenebileceğini açıklar.
- 5.2. SKE bağlamında sosyal etkiyi artıracak politikalar hakkında çıkarım yapar.
- 5.3. SKE bağlamında çevresel etkiyi artıracak politikalar hakkında çıkarım yapar.
- 5.4. Sürdürülebilirlik için eğitim sistemlerinin dönüşümü kapsamında paydaşlarla birlikte yürütülebilecek bir proje taslağı hazırlar.

Bilgi Birikimi Boyutu	Bilişsel Süreç Boyutu					
Sürdürülebilirlik	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
Olgusal Bilgi	1.1 Etkinlik 5 Değerlendirme 2					
Kavramsal Bilgi		1.2. Etkinlik 3	1.3.Etkinlik 1 Etkinlik 4 Değerlendirme 1	1.5. Etkinlik 2	1.4.Etkinlik 6 Değerlendirme 3	
İşlemsel Bilgi						
Üstbilişsel Bilgi						
Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
Olgusal Bilgi				2.3Etkinlik 5 Değerlendirme 1	2.6 Etkinlik 6 Etkinlik 8	
Kavramsal Bilgi		2.1.Etkinlik 1 Etkinlik 7		2.2Etkinlik 2 Değerlendirme 2 2.5 Etkinlik 4	2.4.Etkinlik 3	
İşlemsel Bilgi						
Üstbilişsel Bilgi						
Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
Olgusal Bilgi				3.1. Etkinlik 1 Etkinlik 2 Etkinlik 3 Değerlendirme 1		
Kavramsal Bilgi					3.2.Etkinlik 4 Değerlendirme 1	
İşlemsel Bilgi						
Üstbilişsel Bilgi						
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
Olgusal Bilgi						
Kavramsal Bilgi		4.1.Etkinlik 1		4.2. Etkinlik 3		

		Değerlendirme 1		Değerlendirme 1		
		4.3.Etkinlik 2Değerlendirme 1		4.4.Değerlendir me 1 Değerlendirme 2		
İşlemsel Bilgi						
Üstbilişsel Bilgi						
Politika Geliştirme	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Çözümleme	Değerlendirme	Yaratma
Olgusal Bilgi		5.1.Etkinlik 1 Etkinlik 2 Değerlendirme 3				
Kavramsal Bilgi			Değerlendirme 1 5.4.Değerlendir me 2	5.2.Etkinlik 3 5.3.Etkinlik 3		
İşlemsel Bilgi						
Üstbilişsel Bilgi						

EK 7. SKE Eğitim Programı

ÖĞRETMEN ADAYLARINA YÖNELİK

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİM PROGRAMI

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı ile İlgili Genel Bilgiler

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim programı öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma için eğitimle ilgili kuramsal bilgi sahibi olmalarını; sürdürülebilir kalkınma için öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi beceri ve yetkinlikleri kazanmalarını, farkındalık kazanarak bunu toplum, çevre ve ekonomik boyutlarıyla bir yaşam biçimi haline getirebilmelerini amaçlamaktadır. Bu programı tamamlayan öğretmen adaylarının öğretim stratejilerini sürdürülebilirlik ilkeleriyle bütünleştirebilmesi, toplumsal sorumluluk kazanarak sürdürülebilir bakış açısı geliştirmeleri ve bunu öğrencilerine aşılamaları beklenmektedir.

Mevcut program sürdürülebilir kalkınma amaçları hakkında bilgi vermekle beraber asıl amacı “Sürdürülebilir kalkınma için nasıl bir eğitim verilmeli?” sorusunu yanıtlamaktadır. İhtiyaç analizi kapsamında yapılan alan yazın taramaları ve görüşmeler sonucunda ortaya çıkan verilerden modüller oluşturulmuştur. Programda öğretmenlere, öğrenme ortamlarını ve öğrenme içeriklerini sürdürülebilir kalkınma bakış açısıyla zenginleştirmeleri ve dönüştürmeleri için gerekli bilgi ve beceriler sunulmaktadır.

Programın Uygulama Esasları

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Programı lisans düzeyinde uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Dersin öğrenme-öğretme sürecinde üç aşamalı model esas alınmıştır. Bu model kapsamında öğrenme-öğretme durumlarında ilk aşama giriş etkinlikleridir. Bu aşamada ne öğretileceği ve nasıl öğretileceği ile ilgili genel hatlarıyla bilgi verilmiştir. İkinci aşamada gelişme etkinlikleri yapılır. Bu aşamada etkileşim daha fazladır. Çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Üçüncü aşamada ise sonuç etkinlikleri gerçekleştirilir. Bu aşamada ayrıca öğrenmenin ne dereceye kadar gerçekleşmiş olduğu tespit edilerek öğrenciye dönüt verilir.

Ölçme ve Değerlendirme Süreci

Belirlenen öğrenme çıktılarına ne derece ulaşıldığının tespit edilebilmesi için her oturum sonunda uygulanmak üzere çeşitli ölçme araçları hazırlanmıştır. Süreçte herhangi bir not değerlendirmesi yapılmamaktadır.

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİM
PROGRAMININ MODÜLLERİ VE SÜRELERİ**

Modül	Süre (Ders Saati)
Sürdürülebilirlik	7
Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği	7
Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim	3
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen	5
Politika Geliştirme	6
TOPLAM	28

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Modül Planları

	Süre	Modül	Öğrenme Çıktıları	İçerik	Strateji-Yöntem-Teknik	Ölçme ve Değerlendirme
1. Modül	280'	Sürdürülebilirlik	Sürdürülebilirlik kavramını açıklar. Sürdürülebilirlik ile eğitimin ilişkisini tartışır. Sürdürülebilir kalkınma için küresel amaçları sıralar. Sürdürülebilir bir gelecek yaratmanın yolları hakkında öneriler sunar. Sürdürülebilirlik için temel yetkinlikleri listeler.	Sürdürülebilirlik Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları SKE Nedir? Sürdürülebilir Gelecek Sürdürülebilirlik için Temel Yetkinlikler	Beyin Fırtınası Soru-Cevap Sunuş Yoluyla Öğretim Anlatım Küçük Grup Tartışması Düşün Eşleş-Paylaş	Kavram Haritası Yapılandırılmış Grid Video Oluşturma

	Süre	Modül	Öğrenme Çıktıları	İçerik	Strateji-Yöntem-Teknik	Ölçme ve Değerlendirme
2. Modül	280'	Nitelikli Eğitime Erişim ve Eğitimde Fırsat Eşitliği	SKE bağlamında nitelikli eğitime erişimin gerekliliklerini açıklar. SKE bağlamında nitelikli eğitime erişim bakımından dönüşüm gerektiren bileşenleri sıralar SKA 4 Nitelikli Eğitimin göstergelerini listeler. Nitelikli eğitime erişim kapsamında öğretim programlarını uyarlama ile ilgili öneri sunar. SKE bağlamında kapsayıcı bir eğitim sisteminin özelliklerini ifade eder. Fırsat eşitliği sağlamaya yönelik öğretmen tutumları ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	Nitelikli Eğitim SKA 4'ün Göstergeleri Öğretim programlarında uyarlama Kapsayıcı Eğitim Sosyal Adalet Fırsat Eşitliği	Konuşma Halkası Anlatım Soru-Cevap Örnek Olay Yöntemi Görüş Geliştirme Anlatım Soru-cevap Büyük grup tartışması İstasyon	Balık Kılıcı Çıkış Bileti Senaryo Yazma

	Süre	Modül	Öğrenme Çıktıları	İçerik	Strateji-Yöntem-Teknik	Ölçme ve Değerlendirme
3. Modül	120'	Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim	Yaşam boyu öğrenme ile SKE ilişkisini kurar. SKE bağlamında bireylerin yaşam boyu öğrenme deneyimlerini güçlendirmeye yönelik öneriler sunar.	Yaşam Boyu Öğrenme Yaşam Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler	Altı Şapkalı Düşünme Tekniği Büyük grup tartışması Anlatım Soru-cevap Akvaryum	Çıkış Bileti

	Süre	Modül	Öğrenme Çıktıları	İçerik	Strateji-Yöntem-Teknik	Ölçme ve Değerlendirme
4. Modül	200'	Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen	SKE bağlamında öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikleri açıklar. Ulusal programları sürdürülebilirliğe uyarlamaya yönelik örnekler verir. SKE bağlamında kullanılacak öğretmen eğitimi modellerini özetler. Öğrenme ortamlarını SKE bağlamında düzenlemek için öneriler sunar.	Öğretmen Yeterlikleri KEP Öncelikli Eylem Alanları Öğretmen Eğitimi Modelleri Öğrenme ortamlarının	Büyük Grup Tartışması Soru-Cevap Düşün-Eşleş-Paylaş Kartopu	Kart Eşleştirme Dijital Öykü Oluşturma

	Süre	Modül	Öğrenme Çıktıları	İçerik	Strateji-Yöntem-Teknik	Ölçme ve Değerlendirme
5. Modül	240'	Politika Geliştirme	Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının yerel politikalarla nasıl desteklenebileceğini açıklar. SKE bağlamında sosyal etkiyi artıracak politikalar hakkında çıkarım yapar. SKE bağlamında çevresel etkiyi artıracak politikalar hakkında çıkarım yapar. Sürdürülebilirlik için eğitim sistemlerinin dönüşümü kapsamında paydaşlarla birlikte yürütülebilecek bir proje taslağı hazırlar.	Sosyal Etkiyi Artıracak Politikalar Eğitim Sistemlerinin Dönüşümü Çevresel Etkiyi Artıracak Politikalar	Akvaryum Anlatım 5N1K Soru-Cevap Poster Tasarlama	Proje Taslağı Oluşturma Podcast Oluşturma

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİM PROGRAMI ÖNTEST- SONTEST FORMU

Test iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde açık uçlu sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise çoktan seçmeli sorular bulunmaktadır. Test boyunca cep telefonu kullanmamanız gerekmektedir. Süre 60 dakikadır.

SORULAR

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Sizce, Sürdürülebilir Kalkınma ne ifade etmektedir?
2. Sizce, İklim değişikliği ile mücadelede sürdürülebilir kalkınma için eğitim nasıl rol oynar?
3. Sizce, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamada sürdürülebilir kalkınma için eğitim nasıl rol oynar?
4. Sizce, Sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamında öğretmenlerin rolü ne olabilir?
5. Sizce kapsayıcı bir eğitim sisteminin özellikleri neler olabilir?

İKİNCİ BÖLÜM

1. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamındaki öncelikli eylem alanlarından birisi **değildir**?
 - a. Politikaları geliştirmek
 - b. Öğrenme ortamlarını dönüştürmek
 - c. Biyoçeşitliliğin azalmasını önlemek
 - d. Eğitimcilerin yetkinliklerini geliştirmek
 - e. Gençliği güçlendirmek
2. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir kalkınma ile doğrudan ilgili bir kavram **değildir**?
 - a. Sera gazı emisyonu
 - b. Eğitim hakkından yararlanan nüfus
 - c. İklim krizi
 - d. Biyoçeşitliliğin azalması
 - e. Şehirlere modern inşaat sahalarının kazandırılması
3. Aşağıdakilerden hangisi 21. Yüzyılda iç içe geçen krizlerden birisi **değildir**?
 - a. İklim ve çevre
 - b. Toplumsal
 - c. Ekonomik
 - d. Sağlık
 - e. Güvenlik
4. Bu toplantıda sosyo-ekonomik yapıları ve gelişme düzeyleri farklı olan birçok ülke, “çevre” konusunda ilk defa bir araya gelmiştir. Konferans sonunda, BM İnsan Çevresi Bildirisi kabul edilmiştir.

Yukarıda sözü edilen toplantı ve tarihi hangi seçenekte doğru verilmiştir?

 - a. Rio BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED)-1992
 - b. Stockholm-BM İnsan Çevresi Konferansı-1972
 - c. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu: Brundtland Raporu-Ortak Geleceğimiz-1987
 - d. Rio+20 BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi-2012
 - e. Johannesburg BM Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi-2012
5. “Nitelikli Eğitim” Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından hangisidir?
 - a. Amaç 2
 - b. Amaç 6
 - c. Amaç 9
 - d. Amaç 4
 - e. Amaç 13

ÖĞRENME-ÖĞRETME DURUMLARI

MODÜL ADI: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

MODÜL NUMARASI:1

SÜRESİ: 280'

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN TEMEL YETKİNLİKLER:

- Öz Farkındalık Yetkinliği
- İş Birliği Yetkinliği
- Stratejik Yetkinlik

Giriş Etkinlikleri

• Etkinlik 1

Katılımcıların sürdürülebilirlikle ilgili ön bilgilerini keşfetmek için “Sürdürülebilirlik Nedir?” sorusu tahtaya yansıtılır. Beyin fırtınası tekniğiyle gelen tüm cevaplar yazılır. “Mercan Peşinde” belgeselinin ilgili bölümü izletilir. Kısaca ne düşündükleri ve ne hissettikleri sorulur. İzledikleri videonun sürdürülebilirlikle nasıl ilişkilendirilebileceği sorulur.

“Bugün temiz su kaynaklarına erişim git gide zorlaşıyor. Temiz suya erişim tüm insanların hakkıdır.” denilerek bu durumun sürdürülebilirlikle nasıl ilişkilendirilebileceği sorulur. Benzer örnekler vermeleri istenir.

Sürdürülebilirlik kavramı Sunuş Yoluyla Öğretim stratejisi kullanılarak işlenir. Dersin aşamaları şu şekildedir:

Sürdürülebilirlikle ilgili gazete haberi gösterilir (Ek1).

Görselle ilgili düşünceleri alınır. Bu aşamada sürdürülebilirlik temaları ile ilgili genel bilgilerin yer aldığı sunum yapılır

○ Sürdürülebilirlik temaları

- Biyoçeşitlilik
- İklim Değişikliği
- Yoksulluğu azaltma
- Cinsiyet Eşitliği
- Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi
- Sürdürülebilir Tarım
- Sürdürülebilir Ormancılık
- Sürdürülebilir Tüketim
- Barış ve İnsan güvenliği

Sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirliğin boyutları anlatılır.

- Sürdürülebilirliğin boyutları

- Toplumsal
- Çevresel
- Ekonomik

Bu boyutlara ile ilgili örnekler vermeleri istenir. Verilen örnekler üzerinde konuşulur. Gelen düşüncelerde “sürdürülebilirlik” ve “devam ettirilebilirlik” kavramları arasında bir kavram yanılığı tespit edilmesi durumunda katılımcılara bu hususla ilgili açıklama yapılır.

Sürdürülebilirliğin üç boyutuna ilişkin anlayış geliştirmek için toplumdaki çeşitli davranışlarla ilgili resimler gösterilir. Resimlerde bisiklete binen insanlar, yerel dükkânlardan alışveriş yapılması, plastik ürün yerine doğal malzemeden yapılmış ürün kullanımı, ithal ürün yerine yerel ürün kullanmak, toplumda eşit koşullarda yaşayan insanlar gibi örnek durumlar mevcuttur. Bu etkinliklerin sürdürülebilirliğe katkısının olup olmayacağı sorulur. Açıklamaları istenir. Eylemlerin sürdürülebilirliğin hangi boyutuyla ilişkili olduğu üzerine konuşulur. Ardından da sürdürülebilirlik modelleri ile ilgili görsel gösterilir (Ek 2).

Gelişme Etkinlikleri

Etkinlik 2

Sürdürülebilirlik ile eğitim arasındaki ilişki hakkındaki düşünceleri sorulur. Gelen görüşlerden sonra sürdürülebilirliğin eğitimle olan ilişkisi açıklanır. Sürdürülebilir kalkınma için eğitimin çevre eğitimi, iklim değişikliği eğitimi, tüketici eğitimi ve küresel vatandaşlık eğitimi de dâhil olmak üzere insanların ve gezegenin refahını sağlamaya çalışan eğitim yaklaşımları için bir şemsiye kavram olduğu açıklanır.

Öğrencilerden örnek durumlar istenir.

Etkinlik 3

Düşün-Eşleş-Paylaş tekniği ile sürdürülebilirlik için temel yetkinlikler konusu işlenir. Önce öğrencilere konu ile ilgili bir doküman online olarak gönderilir (Ek 3). Dokümanı bireysel olarak incelemeleri istenir. Ardından eşleşerek bir süre de birlikte incelerler. Son olarak da dokümanla ilgili edindikleri bilgileri sınıfla paylaşırlar.

Etkinlik 4

Sürdürülebilir kalkınma kavramı açıklanarak kavramın tarihsel gelişimi görselle anlatılır.

Etkinlik 5

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gösterilir (Ek 4). 2023 yılının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ilerleme raporuna ilişkin tablo yansıtılarak birlikte incelenir (Ek 5). Her amaç için mevcut durum tespiti yapılır.

Sonuç Etkinlikleri

Etkinlik 6

“Gezeganimizden Bir Yaşam” adlı video izletilir.

Katılımcılar dörderli gruplara ayrılır. Gruplarına isim vermeleri istenir. “Sürdürülebilir bir gelecek yaratmanın yolları neler olabilir? Sorusunun yazılı olduğu bir kâğıt verilir. 20 dakika süreleri olduğu söylenerek fikirlerini kâğıda yazmaları istenir ve küçük grup tartışması başlatılır. Süre bitiminde her grup yazdıklarını diğer gruplara sunar.

Ölçme ve Değerlendirme

Değerlendirme 1

Sürdürülebilirlik kavramı için bir kavram haritası oluşturmaları istenir. Kavram haritasını Canva uygulaması üzerinden istedikleri şablonu kullanarak oluşturmaları ve online olarak göndermeleri söylenir. Değerlendirme kriterleri ile ilgili bilgi verilir.

Değerlendirme 2

Yapılandırılmış Grid çalışması verilerek doldurmaları istenir (Ek 6).

Değerlendirme 3

“Daha sürdürülebilir bir dünya için çevremizde olumlu ya da olumsuz ne gibi örnekler var? Oluşturduğumuz videoları whatsapp grubunda paylaşalım.” Yönergesi verilir. Kavram haritası ve yapılandırılmış gridin nasıl puanlanacağı Ek 7’de verilmiştir.

SON DAKİKA

7 ŞUBAT 2024

EN SICAK OCAK AYI

Dünya yüzeyinin ortalama sıcaklığı geçen ay 13-14 derece olarak ölçüldü. Bu ölçüm ocak ayında ölçülen en yüksek sıcaklık olarak kayda geçti.

Bilim insanları, Kaliforniya'daki ölümcül sellerden Şili'deki yıkıcı yangınlara kadar, insan kaynaklı küresel ısınma rekorlar kırmaya devam ederken dünyanın artan sıklıkta meydana gelen iklim felaketlerine hazırlıklı olmadığını söylüyor

Tarihin en sıcak yılını, şimdiye kadarki en sıcak Ocak ayı takip etti. Kuzey yarımküredeki pek çok bölge, Haziran ayında normal sayılabilecek sıcak hava dalgalarıyla bunahyor. Deniz bilimciler okyanusların yüzeyindeki uzun süreli ve yoğun sıcaklık karşısında şok olmuş durumdadır. Bilim insanları aşırı sıcakların çoğunlukla petrol, gaz ve kömür yakılması ve ormanların kesilmesi gibi insan faaliyetlerinin bir sonucu olduğunu söylüyor.

(Kaynak: gazeteoksijen.com)

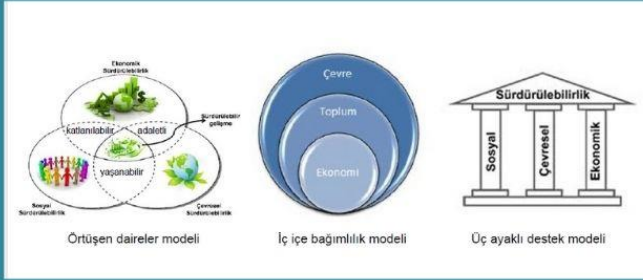

EK 2. Sürdürülebilirlik Sunumu

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MODELLERİ

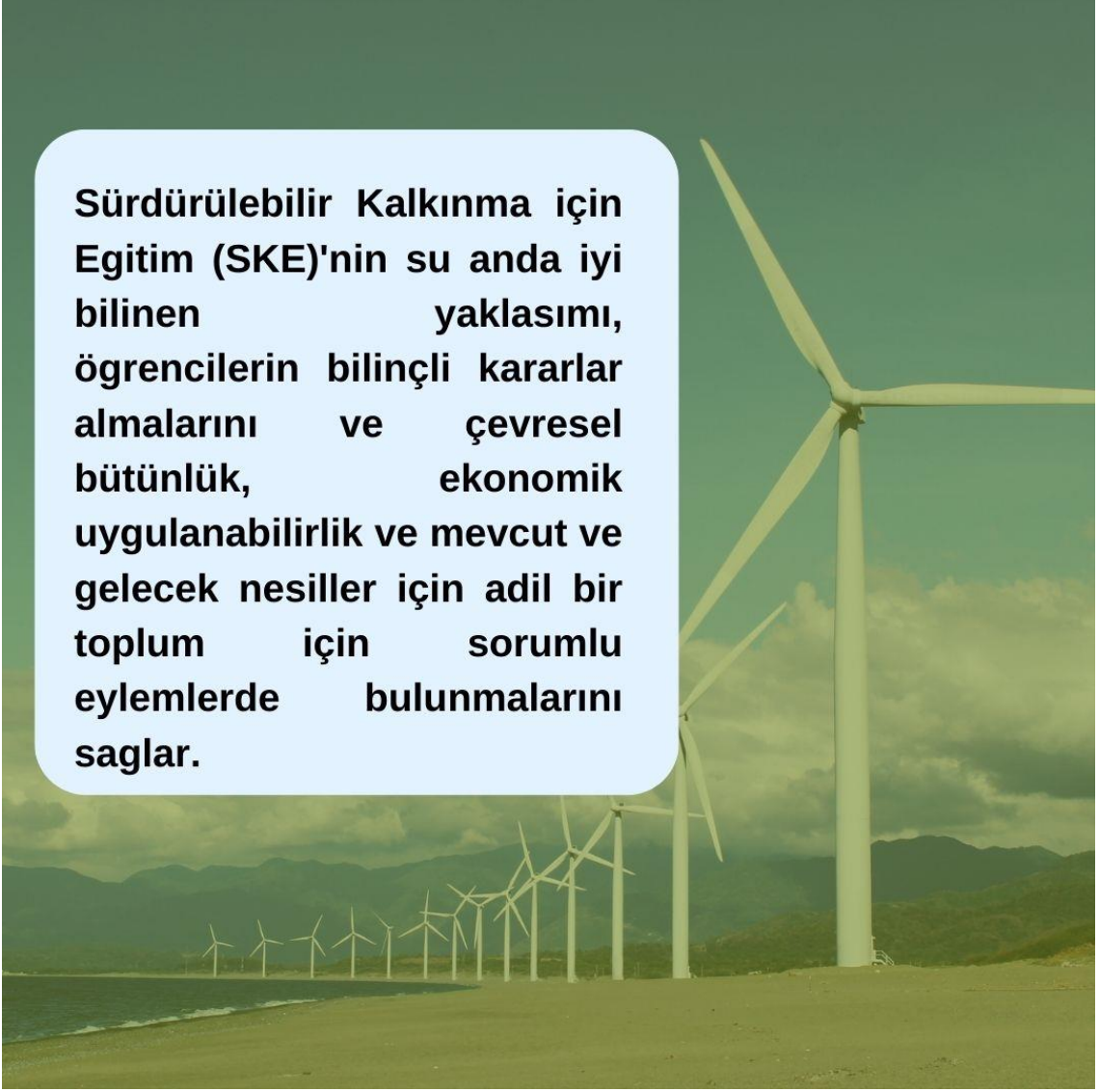
Sürdürülebilirlik ve Eğitim

- toplumsal bir dönüşüm
- sürdürülebilirlik bilinci
- çevre bilinci
- eleştirel düşünme
- problem çözme
- işbirliği
- liderlik
- bireysel ve toplumsal gelişim

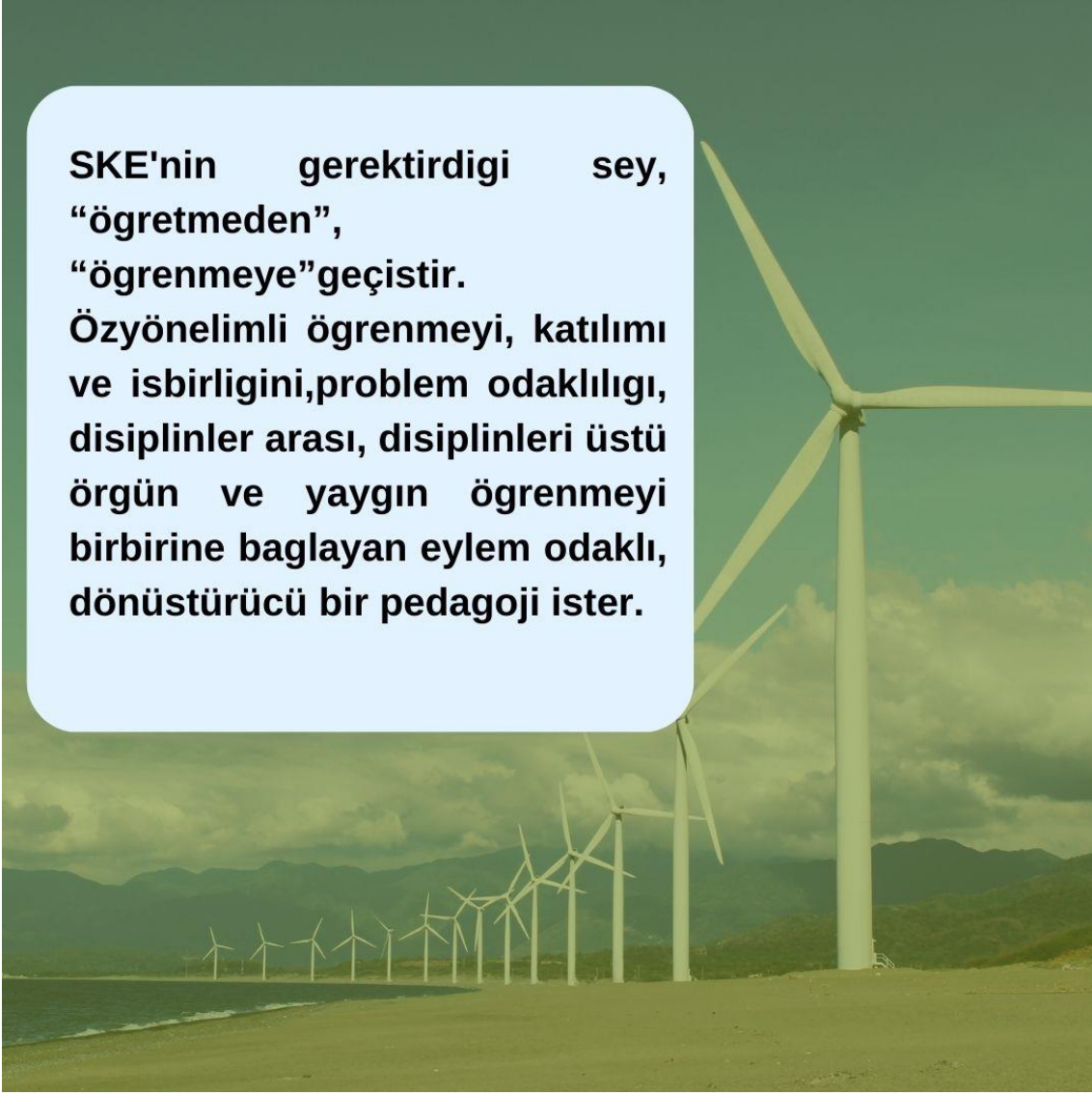

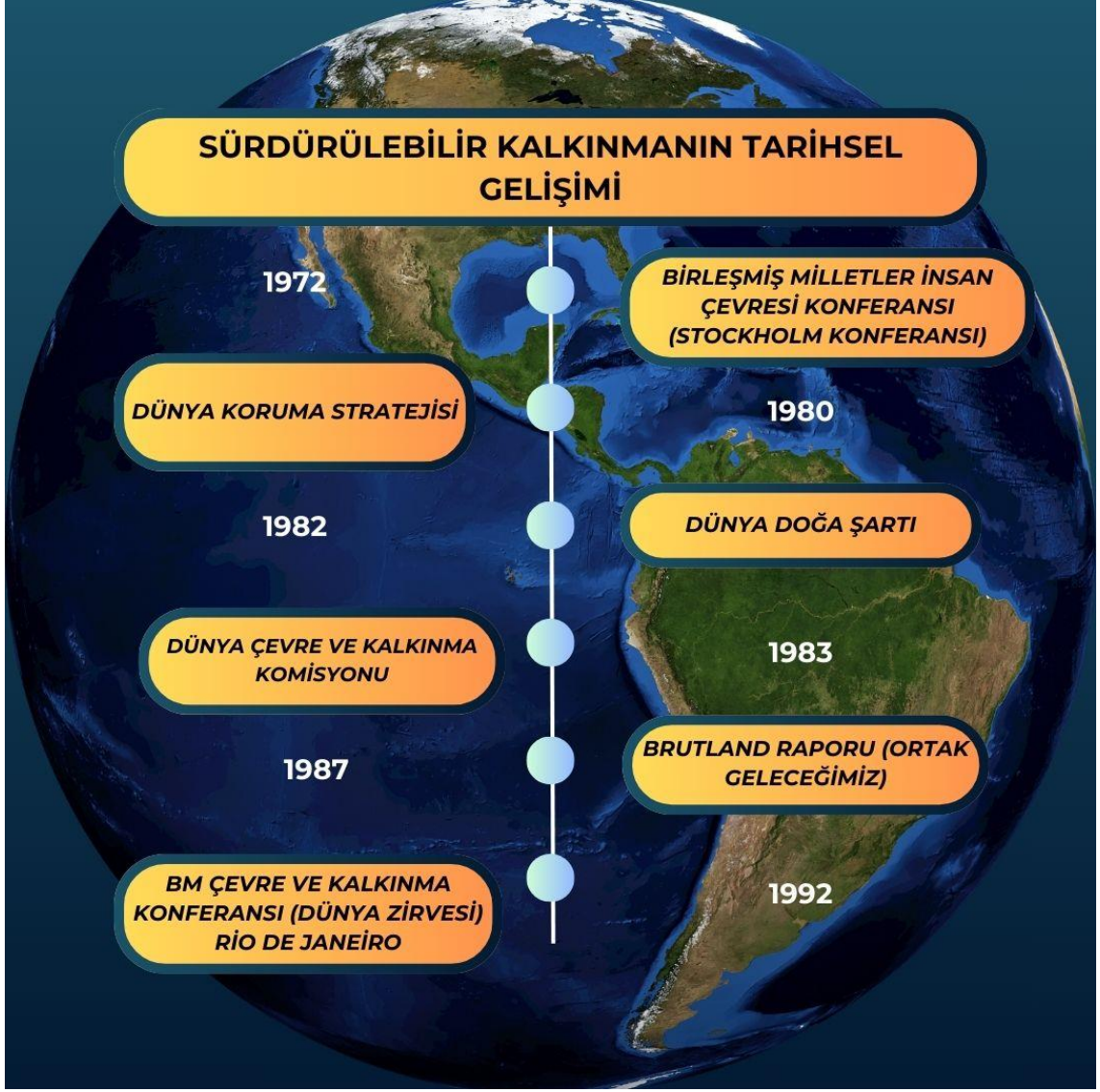
Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (SKE)'nin su anda iyi bilinen yaklasımı, öğrencilerin bilinçli kararlar almalarını ve çevresel bütünlük, ekonomik uygulanabilirlik ve mevcut ve gelecek nesiller için adil bir toplum için sorumlu eylemlerde bulunmalarını sağlar.

**SKE'nin gerektirdigi sey,
“öğretmeden”,
“öğrenmeye”geçistir.**

**Özyönelimli öğrenmeyi, katılımı
ve isbirliğini,problem odaklılığı,
disiplinler arası, disiplinleri üstü
örgün ve yaygın öğrenmeyi
birbirine bağlayan eylem odaklı,
dönüştürücü bir pedagoji ister.**

-
- EŞİTSİZLİK
 - ÇATIŞMA
 - GÖÇ
 - BİYOÇEŞİTLİLİK KAYBI
 - EKOSİSTEMİN BOZULMASI
 - İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

21. YÜZYILDA İÇ İÇE GEÇMİŞ KRİZLER

- İKLİM VE ÇEVRE
- TOPLUMSAL
- EKONOMİK
- SAĞLIK KRİZİ

ANTROPOSEN ÇAĞ

Dünya ilk oluştuğu zamandan bu zamana kadar farklı ağlar yaşanmıştır. İnsanların en üst seviyede gezegene etki ettiği ağ olan Antroposen, “İnsan ağı” olarak adlandırılan döneme verilen addır (Tübitak,2023). Sanayi devriminden başlayarak bugüne kadar gelen bu çağda artan gezegensel tehditler; pandemi, toplumsal ve siyasi kutuplaşmalar, eşitsizlikler olarak ortaya çıkmaktadır ve geri dönölmesi çok zor bir eşiğe yaklaşmıştır.

- **Biyoeesitlilik**
- **İklim Değişikliği**
- **Yoksulluğu Azaltma**
- **Cinsiyet Eşitliği**
- **Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi**
- **Sürdürülebilir Tarım**
- **Sürdürülebilir Ormancılık**
- **Sürdürülebilir Tüketim**
- **Barış ve İnsan güvenliği**

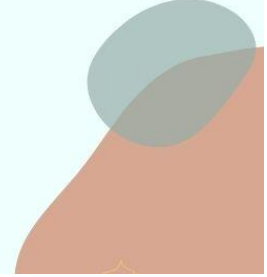

sürdürülebilirlik

çevre

ekonomi

sosyal

Ek 3 Sürdürülebilirlik İçin Temel Yetkinlikler

Kutu 1.1. Sürdürülebilirlik için temel yetkinlikler

Sistem düşüncesi yetkinliği: İlişkileri tanıma ve anlama, karmaşık sistemleri analiz etme, sistemlerin farklı alanlara ve farklı ölçeklere nasıl yerleştirildiğini düşünebilme ve belirsizlikle başa çıkma yeteneği.

Öngörüs el yetkinlik: Çoklu geleceği anlama ve değerlendirme – makul, olası ve arzulanan geleceğe yönelik kendi vizyonlarını oluşturma, ihtiyatlılık ilkesini uygulama, eylemlerin sonuçlarını değerlendirme ve riskler ve değişikliklerle başa çıkma yeteneği.

Normatif yetkinlik: Kişinin eylemlerinin altında yatan normları ve değerleri anlama ve bunlar üzerinde düşünme; çıkar çatışmaları ve ödünleşimler, belirsiz bilgi ve çelişkiler bağlamında, sürdürülebilirlik değerlerini, ilkelerini, amaçlarını ve hedeflerini tartışma yeteneği.

Stratejik yetkinlik: Yerel düzeyde ve geniş kapsamda sürdürülebilirliği artıran yenilikçi eylemleri toplu olarak geliştirme ve uygulama yeteneği.

İşbirliği yetkinliği: Başkalarından öğrenme, başkalarının ihtiyaçlarını, bakış açılarını ve eylemlerini anlama ve saygı duyma (empati), başkalarını anlama, onlarla ilişki kurma ve diğerlerine karşı duyarlı olma (empatik liderlik), bir gruptaki çatışmalarla başa çıkma, ve işbirlikçi ve katılımcı problem çözme yi kolaylaştırma yeteneği.

Eleştirel düşünme yetkinliği: Normları, uygulamaları ve görüşleri sorgulama; kendi değerlerini, algılarını ve eylemlerini yansı tma ve sürdürülebilirlik söyleminde yer alma yeteneği.

Öz farkındalık yetkinliği: Kişinin yerel toplulukta ve küresel toplumda kendi rolünü yansı tma, eylemlerini sürekli olarak değerlendirme ve daha fazla motive etme ve kişinin duygu ve arzularıyla başa çıkma yeteneği.

Bütünleşik sorun çözme yetkinliği: Karmaşık sürdürülebilirlik sorunlarına farklı sorun çözme çerçeveleri uygulama ve yukarıda bahsedilen yetkinlikleri bütünleştirerek sürdürülebilir kalkınmayı teşvik eden uygulanabilir, kapsayıcı ve adil çözüm seçenekleri geliştirme konusunda her şeyi ele alan, belirleyici yetenek.

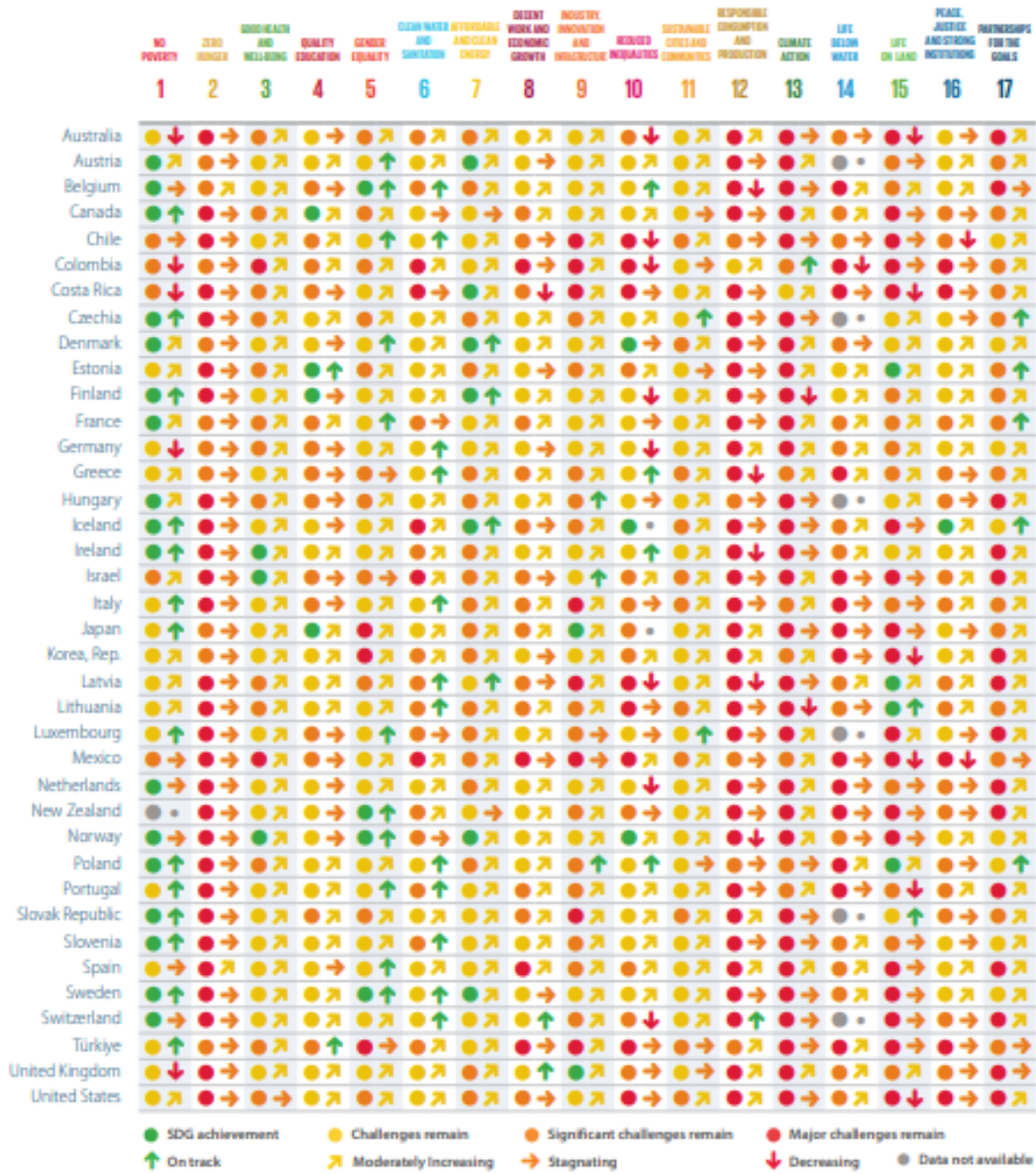
EK 4. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Sürdürülebilir Kalkınma İçin KÜRESEL AMAÇLAR

EK 5. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2023 İlerleme Raporu

2023 SDG dashboards for OECD countries (levels and trends)

Source: Authors' analysis

Turkey

OECD member

SDG Dashboards and Trends

Click on a goal to view more information.

EK 6. Yapılandırılmış Grid

Amaç 16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	Amaç 14 Sudaki Yaşam	Amaç 8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	Amaç 13 İklim Eylemi
Amaç 12 Sorumlu Üretim ve Tüketim	Amaç 1 Yoksulluğa Son	Amaç 6 Temiz Su ve Sanitasyon	Amaç 15 Karasal Yaşam
Amaç 9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	Amaç 3 Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam	Amaç 11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	Amaç 17 Amaçlar İçin Ortaklıklar
Amaç 2 Açlığa Son	Amaç 5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Amaç 7 Erişilebilir ve Temiz Enerji	Amaç 10 Eşitsizliklerin Azaltılması

Aşağıdaki verilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını yukarıdaki tabloya göre cevaplandırınız.

1. Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek.....
2. Açlığı sonlandırmak, gıda güvenliğini ve gelişmiş beslenmeyi sağlamak ve sürdürülebilir tarımı teşvik etmek.....
3. Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak.....
4. Cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınları ve kız çocuklarını güçlendirmek.....
5. Herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak.....
6. Herkes için karşılanabilir güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimi sağlamak.....
7. İstikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemek.....
8. Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek.....
9. Ülkeler içinde ve arasında eşitsizliği azaltmak.....
10. Şehirleri insan yerleşimlerini kapsayıcı güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak.....
11. Sürdürülebilir tüketim ve üretim kalıplarını sağlamak.....
12. İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek.....

13. Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak ve sürdürülebilir kullanmak
14. Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımı desteklemek, sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak; çölleşme ile mücadele etmek; arazi bozunumunu durdurmak ve tersine çevirmek; biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek.
15. Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar tesis etmek, herkes için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak.
16. Sürdürülebilir kalkınma için uygulama araçlarını güçlendirmek ve küresel ortaklığı yeniden canlandırmak.....

EK 7. Değerlendirme

Yapılandırılmış Grid Puanı Hesaplama

Her sorunun cevabı için uygun kutucuk seçildikten sonra aşağıdaki şekilde puan hesaplanır.

Seçilen doğru kutucuk sayısı (C1)

Toplam doğru kutucuk sayısı (C2)

Seçilen yanlış kutucuk sayısı (C3)

Toplam yanlış kutucuk sayısı (C4)

$$\left[\left(\frac{C1}{C2} - \frac{C3}{C4} \right) + 1 \right] \times 5$$

Kavram Haritası Değerlendirme Ölçeği

Kavram haritasını hazırlarken aşağıdaki uyarılara dikkat ediniz.

- Her kavram haritada yalnızca bir kez yer alabilir.
Puanlama yapılırken;
- Anlamli-doğru her bağlantı için 1 puan
- Verilen genel kavramdan sonra geliştirilen her hiyerarşik düzey için 5 puan
- Hiyerarşik düzenler arasındaki doğru çapraz bağlantıların her biri puanlanır. Bu tür bağlantılar genelde okla gösterilir. Eğer bağlantı iki yönlüde geçerliyse 10 puan tek yönlü geçerliyse 2 puan verilir.
- Kavramların altına yazılan her doğru nesne ya da olay örnek için 1 puan verilir.

MODÜL ADI: NİTELİKLİ EĞİTİME ERİŞİM VE EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ

MODUL NUMARASI: 2

SÜRESİ: 280'

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN TEMEL YETKİNLİKLER:

- Öz Farkındalık Yetkinliği
- İş Birliği Yetkinliği
- Stratejik Yetkinlik
- Bütünleşik Sorun Çözme Yetkinliği
- Eleştirel Düşünme Yetkinliği

Giriş Etkinlikleri

Etkinlik 1

Nitelikli eğitim için hazırlanan, mutlu çocukların olduğu görsel tahtaya yansıtılır. Bu görsele bakınca ne hissediyorsunuz? Dünya’da tüm çocuklar bu kadar şanslı mı? gibi sorular yöneltildikten sonra “Gelişmekte olan ülkelerde okullaşma oranı %91’dir. Ancak Dünya genelinde 51 milyon çocuk hala okula gitmemektedir.” Bilgisi verilir ve gönüllü sekiz öğrencinin tahtaya gelmesi istenir. Gelen öğrencilerden bir halka oluşturulur ve bir tane top ile konuşma halkası tekniği başlatılarak aşağıdaki soruları cevaplamaları istenir. Her bir soru için döngü birer kez tekrarlanır. Farklı öğrencilerle döngü bir kez daha tekrar edilir.

Sizce nitelikli eğitim nedir?

Eğitimdeki eşitsizliklere örnek verebilir misiniz?

Sizce cinsiyet, dini inanç, engellilik veya özel gereksinimler, etnik köken, ekonomik koşullar gibi değişkenlerin eğitim üzerine etkisi nasıldır?

Eğitimde fırsat eşitliği ile ilgili kısa animasyon izletilir. Fırsat eşitliği hakkında ne bildikleri sorulur. Eşitsizlikler hangi boyutlarda olabilir? sorusu ile devam edilir. Sosyal, ekonomik ve politik kapsayıcılıktan söz edilir.

Etkinlik 2

Büyük grup tartışması ile aşağıdaki sorular yöneltilir.

Eğitimin niteliğini belirleyen unsurlar neler olabilir?

(öğretmen, öğretim yöntemleri, eğitim içeriği, öğrenme ortamı, okul yönetimi, fiziksel donanımlar gibi cevaplar alınana kadar soru cevap süreci devam ettirilir.)

Eğitimin niteliğini artırmak için bu bileşenlerde nasıl bir dönüşüm uygulanabilir?

Kızlar ve erkekler arasında kırsal alanda eğitime erişimdeki eşitsizliğin nedenleri neler olabilir?

Ek 1’de yer alan eğitimde fırsat eşitliği ile ilgili görseller gösterilir.

Dezavantajlı ve kırılgan grupların eğitim, sağlık, işgücü, beceri gibi çeşitli nedenlerden ayrımcılığa uğraması sonucu yaşadığı olumsuzluklar olduğu söylenir. Din, dil, ırk, cinsiyet vb. gibi tipik ayrımcılık türlerinin olduğu söylenerek bununla ilgili örnekler vermeleri istenir.

Bunların dışında dezavantajlılık kavramının, toplumun tamamının kolayca erişebildiği sosyal destek, saygı, sağlık, istihdam, bilgi erişimi, eğitim olanaklarının erişiminde yaşanan zorlukları da içerdiği söylenir.

Gelişme Etkinlikleri

Etkinlik 3

SKA 4 “*Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek*” amacı ve bu amacın alt göstergelerini içeren görsel paylaşılır (Ek 1). Her bir gösterge ile ilgili yeterince süre ayrılarak pekişmesi için tekrar edilir. Göstergeler üzerinde konuşularak fikirleri alınır.

Etkinlik 4

Aşağıdaki örnek olay okunur.

Hale Öğretmen küçük bir kasabada görev yapan sınıf öğretmeni idi. Öğrencilerini ve kasaba halkını çok seviyor, onlara faydalı olmak için çabalıyordu. Kasaba halkı da ona saygı gösteriyor, önemli kararları ona danışmadan almıyordu.

Bir gün Hale Öğretmen gazetede bir haber gördü. Haberde kız çocuklarının bilimsel etkinliklere erişimde yaşadıkları zorluklardan söz edilmekteydi. Hale öğretmen hemen harekete geçerek kendi yaşadığı kasabadaki kız çocuklarını bu dezavantajdan kurtarmak için bir proje başlattı. Gerekli süreçleri yürüttükten sonra proje kapsamında okula küçük bir laboratuvar kurarak deney malzemeleri aldı. “Bilim Atölyesi” adını verdiği laboratuvarda her hafta farklı bir deneyi çocuklarla birlikte yaptı. Bu süreçte özellikle kız öğrencilerin süreçte daha aktif rol ve sorumluluk almasını sağlayacak uygulamalara yer verdi. Başarılı bilim insanlarını okula davet etti. Çevrimiçi konferanslarla onların çocuklarla buluşmalarını sağladı. Böylece özellikle kız çocuklarını hem pozitif bilimlere yönlendirmeyi hem de bilim ve teknoloji alanında üretim yapmaya teşvik etmeyi amaçladı.

Aşağıdaki sorular yöneltir:

- Bu örnek olay kapsamında eğitimdeki eşitsizlikleri nasıl yorumlayabiliriz?

- Öğretmen öğretim programında nasıl bir uyarlama gerçekleştirmiştir ve sonuçları neler olmuştur?
- Hale Öğretmenin yerinde siz olsaydınız başka ne gibi faaliyetler yapardınız?

SKA 10 Eşitsizliklerin Azaltılması amacının görseli yansıtılır ve göstergeleri ayrıntıya girmeden okunur (Ek 1).

Etkinlik 5

Sizce kapsayıcı bir eğitim süreci nasıl olmalıdır? sorusu sorulur. Kapsayıcı eğitim ile ilgili hazırlanan sunum paylaşılır.

Etkinlik 6

Fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik öğretmen tutumları konusu istasyon tekniği ile işlenir. Öğrenciler altışarlı gruplara ayrılır. Gruplar istasyonlara dağılır. Her grup gittiği istasyonda 7-8 dakika kalır. Süre bittiğinde gruplar yer değiştirir. Her yeni gelen grup bir önceki grubun kaldığı yerden devam ederek her grubun tüm istasyonlarda bulunması sağlanır. Süre bittiğinde her grup son istasyondaki işin sunumunu yapar.

- Afiş istasyonu
- Öykü istasyonu
- Drama istasyonu
- Örnek olay istasyonu
- Şiir istasyonu

Sonuç Etkinlikleri

Etkinlik 7

Görüş Geliştirme etkinliği için sınıfın farklı bölümlerine beş ayrı kartona büyük harflerle ve herkesin rahatlıkla okuyabileceği şekilde “KESİNLİKLE KATILYORUM”, “KATILMIYORUM”, “KARARSIZIM”, “KATILYORUM” ve “KESİNLİKLE KATILMIYORUM” yazılır.

“ Ülkemizde herkes için ücretsiz, eşitlikçi, nitelikli eğitimi ve sürdürülebilirliği destekleyen, erişilebilir ve kapsayıcı eğitimi amaçlayan politikaların geliştirilmesi mümkündür.”

Önermesi tahtaya yansıtılır. Öğrencilere tartışma konusu olarak verilen önermeye ne derecede katıldıkları sorulur ve buna göre katılma derecelerini belirten duvarlara asılı kartonların önünde toplanmaları istenir. Her öğrenci yerini aldıktan sonra tartışma başlatılır. Öğrencilere tek tek söz verilerek neden burayı seçtiklerini açıklamaları istenir.

Tartışmalar sırasında öğrencilerin görüşlerini değiştirebileceği söylenir. Ancak görüş değiştiren öğrenci mutlaka sebebini de açıklamalıdır. Tüm öğrenciler fikir beyan ettikten sonra etkinlik bitirilir.

Etkinlik 8

Öğrencilerin kendi sınıf ortamlarında uygulayabilecekleri fırsat eşitliği ve kapsayıcılık stratejilerini içeren plan oluşturmaları istenir ve aşağıdaki yönerge verilir.

“Pek çok açıdan dezavantajları olan bir bölgede öğretmen olarak çalışmaya başladığınızı düşünün. Öğrencilerinizin, okulunuzun ve bölge halkının adil ve eşit bir dünyada olmadıklarını gözlemlediniz. Öğrencilerinizin yaşadığı bu eşitsizlikleri azaltacak ne tür stratejiler planlarsınız? Bu eşitsizlikleri azaltacak kamu politikalarının ve kurumsal faaliyetlerin geliştirilmesine nasıl katkı sunabilirsiniz?”

Ölçme ve Değerlendirme

Değerlendirme 1

Beşerli grup oluşturmaları söylenir. Aşağıdaki yönerge verilerek bir senaryo oluşturmaları istenir. Bu senaryo oluşturma etkinliği ile kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim ortamının nasıl oluşturulabileceğini düşünmeleri ve bu uygulamada neler yapacaklarını sunmaları beklenmektedir. Senaryo Değerlendirme formu Ek 2’de sunulmuştur.

“Bir öğretmen olarak bulunduğunuz ortamda nitelikli ve kapsayıcı eğitim bağlamında sorunlar yaşandığını görüyorsunuz. Bu durum sizi rahatsız ediyor ve çözüm bulmaya çalışıyorsunuz. Bu kapsamda seçtiğiniz konu ve karakterlerden oluşan bir senaryo hazırlayınız.”

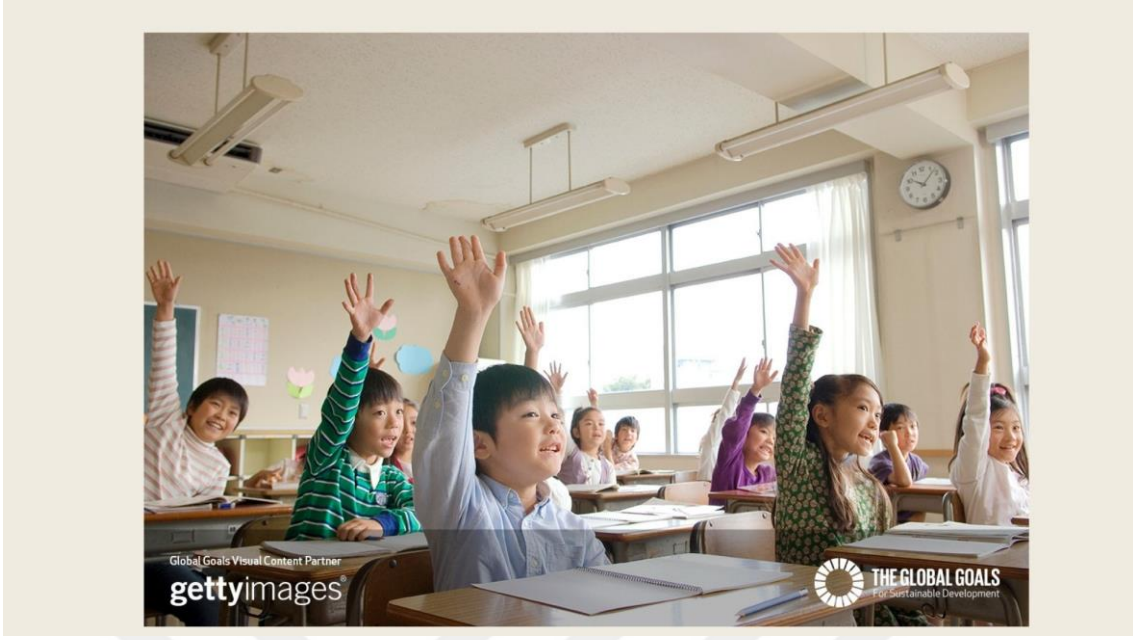
Değerlendirme 2

Canva uygulaması üzerinden hazırlayacakları Balık Kılçığı tekniği ile eğitime erişimde yaşanan zorlukların nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koymaları istenir (Ek 3).

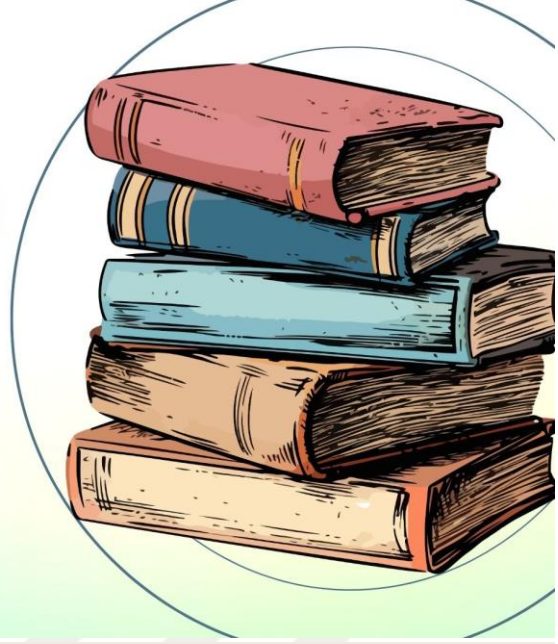
Değerlendirme 3

Canva Uygulaması ile hazırlanan “çıkış bileti” gönderilir (Ek 4). Dijital olarak doldurmaları istenir

EK 1. Nitelikli Eğitime Erişim Ve Eğitimde Fırsat Eşitliği Sunumu

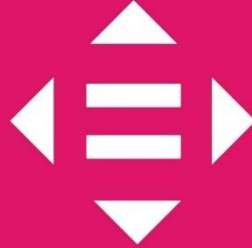
NİTELİKLİ EĞİTİM VE EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ

4 NİTELİKLİ
EĞİTİM

10 EŞİTSİZLİKLERİN
AZALTILMASI

Global Goals Visual Content Partner
gettyimages

THE GLOBAL GOALS
For Sustainable Development

91%

Gelişmekte olan ülkelerde okullaşma %91'dir.
Ancak Dünya genelinde 51 milyon çocuk hala
okula gitmemektedir.

14

KONUŞMA HALKASI

Soru 1

Sizce nitelikli eğitim nedir?

Soru 2

Eğitimdeki eşitsizliklere örnek verebilir misiniz?

Soru 3

Sizce cinsiyet, dini inanç, engellilik veya özel gereksinimler, etnik köken, ekonomik koşullar gibi değişkenlerin eğitim üzerine etkisi nasıldır?

7

EĞİTİMİN NİTELİĞİNİ BELİRLEYEN UNSURLAR

Öğretmen

Öğretim
Yöntemleri

Eğitim İçeriği

Öğrenme Ortamı

Okul Yönetimi

Fiziki Donanım

15

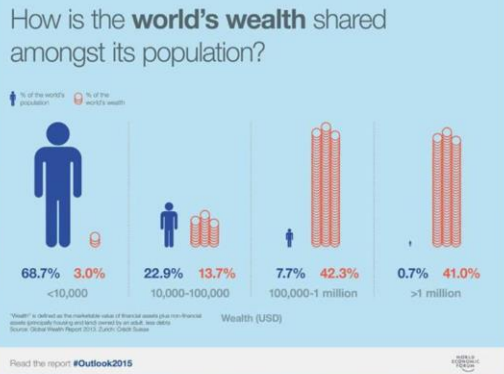

EĞİTİMİN NİTELİĞİNİ BELİRLEYEN UNSURLAR

- Eğitimin niteliğini artırmak için bu bileşenlerde nasıl bir dönüşüm uygulanabilir?
- Kızlar ve erkekler arasında kırsal alanda eğitime erişimdeki eşitsizliğin nedenleri neler olabilir?

15

Dünya nüfusu ve zenginlik payı

8

Dünyanın en zengin %1'i Dünya zenginliğinin %45'ine sahip (2018)

8

4 NİTELİKLİ EĞİTİM

Kapsayıcı ve eşitlikçi, nitelikli eğitimin güvence altına alınması ve herkes için yaşam boyu öğrenimin desteklenmesi

HEDEF 4.1 4.12°
2030'a kadar bütün kız ve erkek çocuklarının ücretsiz, hakaniyetli ve kaliteli bir ilköğretim ve ortaöğretimi tamamlamalarının ve böylece ilgili ve etkili öğrenme çıktıların elde edilmesinin sağlanması

HEDEF 4.2 4.12°
2030'a kadar bütün kız ve erkek çocuklarının onları ilköğretime hazır hale getirecek kaliteli okul öncesi eğitimine erişimlerinin güvence altına alınması

HEDEF 4.3 4.12°
2030'a kadar bütün kadın ve erkeklerin erişilebilir ve kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yüksek öğretime eğit biçiminde erişimlerinin sağlanması

HEDEF 4.4 4.12°
2030'a kadar istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimcilğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması

HEDEF 4.5 4.12°
2030'a kadar eğitim alanında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve engelliler, yeniler ve kırılgan durumdaki çocuklar dâhil, kırılgan insanların her düzeyde eğitim ve mesleki eğitime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması

HEDEF 4.6 4.12°
2030'a kadar bütün gençlerin ve hem kadın hem de erkek olmak üzere yetişkinlerin büyük bir bölümünün okuryazar olmasını ve matematiksel beceriler kazanmasını güvence altına alınması

HEDEF 4.7 4.12°
2030'a kadar sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları için eğitim, insan hakları, toplumsal cinsiyet eğitimi, barış ve siddete başuruma kültürünün geliştirilmesi, dünya vatandaşlığı ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının tanıdırı yoluyla bütün öğrenciler tarafından sürdürülebilir kalkınmanın ilerletilmesi için gereken bilgi ve becerilerin kazanımının sağlanması

HEDEF 4.8 4.12°
Çocuklara, engellilere, toplumsal cinsiyet eğitimi duyarlı eğitim olanaklarının yaratılması ve geliştirilmesi ve herkes için güvenli, siddete dayalı olmayan, kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamlarının oluşturulması

HEDEF 4.9 4.12°
2020'ye kadar en az gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan küçük ada devletleri ve Afrika ülkeleri başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş ve diğer gelişmekte olan ülkelere mesleki eğitim programlarını ve bilgi ve iletişim teknolojileri programlarını, teknik programları, mühendislik programlarını ve bilimsel programları kapsayan yüksek öğrenim programlarına kayıt olanağı sunan bursların sayısının kuresel olarak önemli ölçüde artırılması

HEDEF 4.10 4.12°
2030'a kadar özellikle en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletleri başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelere öğretmenin eğitimi için uluslararası işbirliğinin sağlanması amacıyla nitelikli öğretmen tedarkinin önemli ölçüde artırılması

Hale Öğretmen küçük bir kasabada görev yapan sınıf öğretmeni idi. Öğrencilerini ve kasaba halkını çok seviyor, onlara faydalı olmak için çabalıyordu. Kasaba halkı da ona saygı gösteriyor, önemli kararları ona danışmadan almıyordu.

Bir gün Hale Öğretmen gazetede bir haber gördü. Haberde kız çocuklarının bilimsel etkinliklere erişimde yaşadıkları zorluklardan söz edilmekteydi. Hale öğretmen hemen harekete geçerek kendi yaşadığı kasabadaki kız çocuklarını bu dezavantajdan kurtarmak için bir proje başlattı. Gerekli süreçleri yürüttükten sonra proje kapsamında okula küçük bir laboratuvar kurarak deney malzemeleri aldı. "Bilim Atölyesi" adını verdiği laboratuvar da her hafta farklı bir deneyi çocuklarla birlikte yaptı. Bu süreçte özellikle kız öğrencilerin süreçte daha aktif rol ve sorumluluk almasını sağlayacak uygulamalara yer verdi. Başarılı bilim insanlarını okula davet etti. Çevrimiçi konferanslarla onların çocuklarla buluşmalarını sağladı. Böylece özellikle kız çocuklarını hem pozitif bilimlere yönlendirmeyi hem de bilim ve teknoloji alanında üretim yapmaya teşvik etmeyi amaçladı.

NİTELİKLİ EĞİTİM

Eğitimdeki kız öğrenci sayısı

Okulu bırakma oranı

Eğitimdeki başarı

Neet gençliği

Eşit olmayan okul yapısı

3

NİTELİKLİ EĞİTİM

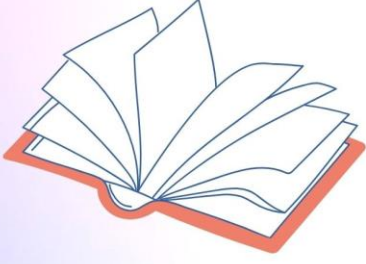
Hakkaniyetli

Kapsayıcı

Nitelikli

Yaşam Boyu

15

Neet Gençliği nedir?

6

TARTIŞALIM

Bu örnek olay kapsamında eğitimdeki eşitsizlikleri nasıl yorumlayabiliriz?

Öğretmen öğretim programında nasıl bir uyarlama gerçekleştirmiştir ve sonuçları neler olmuştur?

Hale Öğretmenin yerinde siz olsaydınız başka ne gibi faaliyetler yapardınız?

10 EŞİTSİZLİKLERİN AZALTILMASI

Ülkeler içinde ve arasında eşitsizliklerin azaltılması

HEDEF 10.1 2030'a kadar nüfusun tabandaki yüzde 40 içinde bulunan kesimin gelirinin ulusal ortalamadan daha yüksek bir oranda, devami olarak artmasının ve sürdürülmesinin sağlanması

HEDEF 10.2 2030'a kadar yasa, cinsiyete, engelliliğe, ırka, etnik kökene, dine, ekonomik ya da başka bir statüye bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasi olarak kapsanmasının desteklenmesi

HEDEF 10.3 Aynı ölçüde dayalı yasaların, politikaların ve uygulamaların ortadan kaldırılması ve bu bağlamda uygun mevzuatın, politikaların ve eylemlerin desteklenmesi yoluyla eşit fırsatların sağlanması ve eşitsizliklerin azaltılması

HEDEF 10.4 Özellikle mali, ücret ve sosyal koruma politikaları olmak üzere politikaların benimsenmesi ve etkinliğinin giderek daha çok sağlanması

HEDEF 10.5 Küresel finans piyasalarının ve kurumlarının düzenlenmesi ve denetlenmesinin geliştirilmesi ve bu tür düzenlemelerin hayata geçirilmelerinin güçlendirilmesi

HEDEF 10.6 Daha etkili, güvenilir, hesap verilebilir ve meşru kurumların var olması için küresel uluslararası ekonomi ve finans kurumlarındaki karar verme süreçlerinde gelişmekte olan ülkelerin daha iyi temsilinin sağlanması ve seslerinin duyurulması

HEDEF 10.7 Planlı ve iyi yönetilen göç politikalarının uygulanmasıyla insanların sistemi, güvenli, düzenli ve sorumlu göçlerinin ve yer değiştirmelerinin kolaylaştırılması

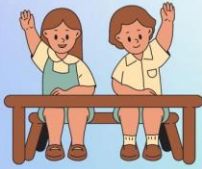
HEDEF 10.8 Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarına uygun olarak, özellikle en az gelişmiş ülkeler olmak üzere gelişmekte olan ülkeler için özel ve farklı muamele ilkesinin uygulanması

HEDEF 10.9 Özellikle en az gelişmiş ülkeler, Afrika ülkeleri, gelişmekte olan küçük ada devletleri ve karayla çevrili gelişmekte olan ülkeler olmak üzere ihtiyacı en fazla olduğu ülkelere, ulusal plan ve programlarına göre, doğrudan yabancı yatırımı da kapsayarak nakit akışlarının ve resmi kalkınma yardımlarının teşvik edilmesi

HEDEF 10.10 2030'a kadar göçmen havalere işlem maliyetlerinin yüzde 3'un altına indirilmesi ve maliyeti yüzde 5'ten yüksek olan havalie koridorlarının ortadan kaldırılması

Kapsayıcı Eğitim

Kapsayıcı eğitim, tüm bireylerin değerli ve biricik olduğu görüşünden yola çıkarak bütün öğrencilere ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda adil ve eşit bir eğitim sunulmasını öngören bir kavramdır. Bu eğitim modeli, öğrencilerin farklılıklarını kabul eder ve onlara eşit fırsatlar sağlar.

6

Eğitimde Kapsayıcı Olabilmek

- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve nitelikli eğitim birbiriyle bağlantılıdır.
- Eşitlik ve adalet kavramları çok önemlidir.
- Kapsayıcı eğitimin en temel ilkesi “Her öğrenci eşit derecede önemlidir.” ilkesidir.

11

Eğitimde kapsayıcı olma ile ilgili ilham verici ilk cümleniz ne olur?

”

5

Kapsayıcı eğitimin gerekçeleri

- ekonomik
- eğitimsel
- sosyo-kültürel
- hukuki

6

Sosyal gerekçeler

Kapsayıcı okullar, tüm çocukların birlikte eğitim almasını sağlayarak farklılıklara karşı tutumları değiştirebilir, insanları barış içerisinde, bir arada yaşamaya teşvik eden adil ve ayrımcı olmayan bir toplumun temelini oluşturur.

6

Eğitimsel Gerekçeler

Kapsayıcı eğitim yaklaşımı işler hale geldiğinde, okullarda tüm çocuklar birlikte eğitim alabilir ve bireysel farklılıklara yanıt veren, tüm çocukların yararlanabildiği öğretim yöntemlerinin kullanılarak tüm çocukların gelişimsel olarak ilerlemeleri desteklenebilir.

6

Ekonomik Gerekçeler

Kapsayıcı eğitim uygulanan okulları oluşturma ve sürdürmenin belirli özelliklere sahip çocuklara yönelik uzmanlaşmış kişilerle, farklı türde okullarda verilen hizmetlerden oluşan karmaşık bir sistemden daha az maliyetli olabileceği düşünülmektedir. Tüm öğrencilere etkili bir eğitim sunabilecek kapsayıcı okulların "herkes için eğitim" sunmanın daha uygun maliyetli bir yolu olduğu belirtilmektedir.

6

Hukuki Gerekçeler

Ücretsiz ve zorunlu eğitime her bireyin erişebilmesi
Eşitlik, kapsayıcı eğitime dahil olma ve ayrımcılık yapılmaması
Nitelikli eğitim, içerik ve süreçlere erişim hakkı

6

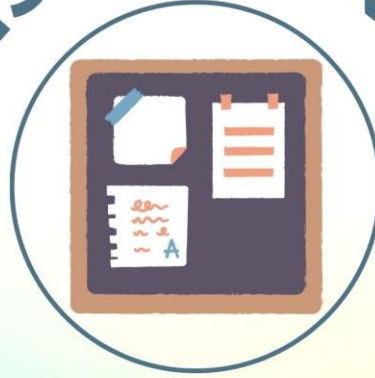

Ayrımcılık

"Bir gruba veya grubun üyelerine karşı önyargılardan beslenen olumsuz tutum ve davranışların tümüyle ilgili bir süreçtir. Önyargılar ve dolayısıyla ayrımcılık, bir gruba ya da grup üyelerine yönelik olumsuz düşüncelerin yan sıra hoşlanmama, hor görme, kaçınma ve nefret etmeye kadar uzanan olumsuz duyguları içeren tutumlara da yol açarlar (Göregenli, 2012, s.21).

6

İSTASYON

Afiş İstasyonu
Öykü İstasyonu
Drama İstasyonu

Fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik öğretmen tutumları

4

GÖRÜŞ GELİŞTİRME

Ülkemizde herkes için ücretsiz, eşitlikçi, nitelikli eğitimi ve sürdürülebilirliği destekleyen, erişilebilir ve kapsayıcı eğitimi hedefleyen politikaların geliştirilmesi mümkündür.

4

Fikrinizi söyleyin

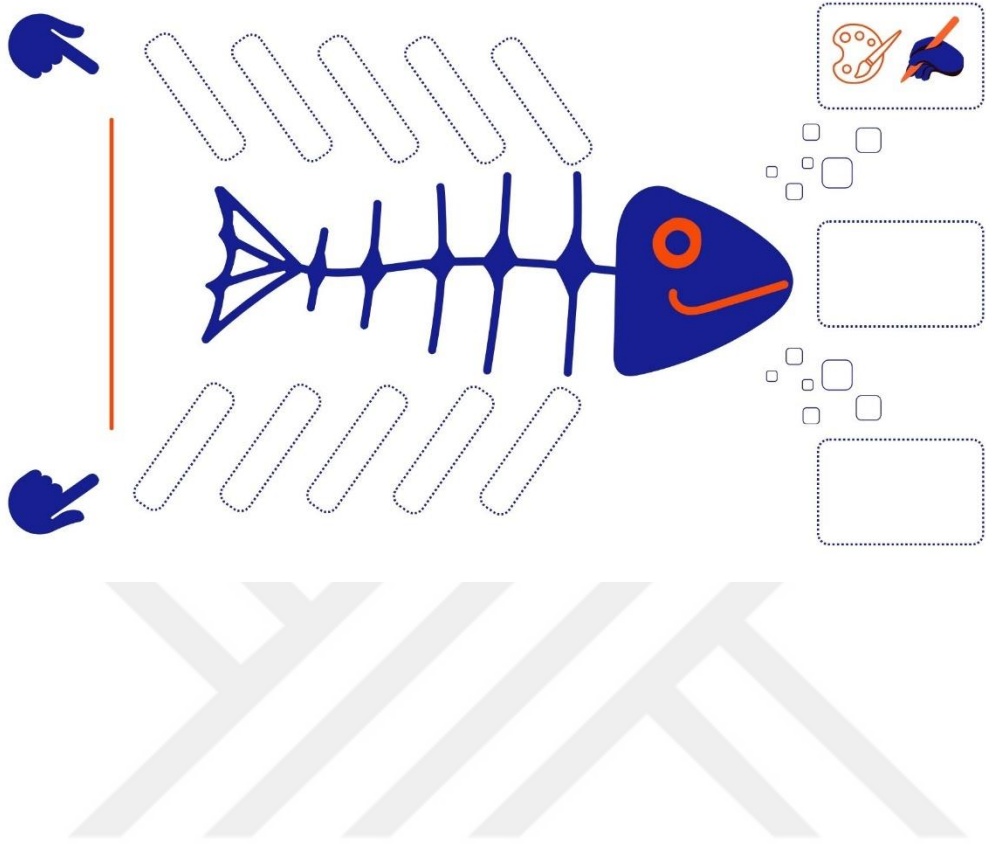
"Pek çok açıdan dezavantajları olan bir bölgede öğretmen olarak çalışmaya başladığınızı düşünün. Öğrencilerinizin, okulunuzun ve bölge halkının adil ve eşit bir dünyada olmadıklarını gözlemlediniz. Öğrencilerinizin yaşadığı bu eşitsizlikleri azaltacak ne tür stratejiler planlarsınız? Bu eşitsizlikleri azaltacak kamu politikalarının ve kurumsal faaliyetlerin geliştirilmesine nasıl katkı sunabilirsiniz?"

6

EK 2. Senaryo Değerlendirme Formu

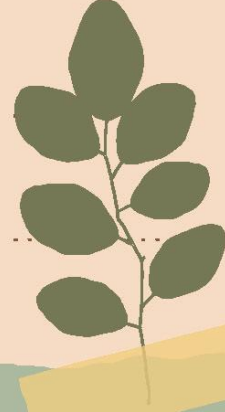
	1	2	3	4	5
Senaryo konuya uygundur.					
Senaryoda kişiler arası çatışmalara uygun şekilde yer verilmiştir.					
Senaryo gerçek yaşama uygundur.					
Toplam					

EK 3. Balık Kılçığı

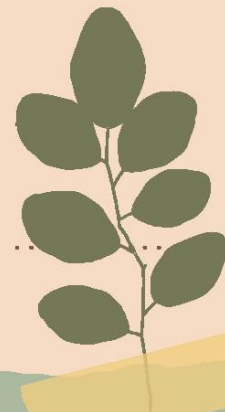
ÇIKIŞ BİLETİ

Bugün öğrendiklerini üç cümlede özetler misin?

ÇIKIŞ BİLETİ

İlk kez bugün öğrendiğin bir şeyi yazar mısın?

MODÜL ADI: YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE MESLEKİ EĞİTİM

MODUL NUMARASI:3

SÜRESİ: 120’

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN TEMEL YETKİNLİKLER:

- Öz Farkındalık Yetkinliği
- İş Birliği Yetkinliği
- Stratejik Yetkinlik
- Bütünleşik Sorun Çözme Yetkinliği
- Eleştirel Düşünme Yetkinliği

Giriş Etkinlikleri

Etkinlik 1

Öğrencilere yaşam boyu öğrenme temalı görseller gösterilir ve bu görselleri yorumlamaları istenir. Tüm görseller üzerine konuşulduktan sonra ortak özellikleri nedir? Bizi hangi kavrama götürürler gibi sorularla “Yaşam Boyu Öğrenme” kavramına ulaşılmaya çalışılır.

Büyük grup tartışması başlatılır. Aşağıdaki sorularla tartışma yönetilir:

Sizce yaşam boyu öğrenme ne demektir?

Yaşam boyu öğrenen bir birey olmak için hangi becerilerin ön plana çıktığını düşünüyorsunuz?

Sürdürülebilirlik ile yaşam boyu öğrenme arasında nasıl bir ilişki vardır?

Sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile yaşam boyu öğrenme arasında nasıl bir ilişki vardır?

İnsanların hayatlarını iyileştirme ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmalarını sağlamada yaşam boyu öğrenme fırsatlarının rolü nedir?

Gelişme Etkinlikleri

Etkinlik 2

Ülkemizdeki yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin hangi kurumlar aracılığıyla yürütüldüğü sorulur. MEB, üniversiteler, STK’lar, özel kurslar, belediyeler vb. gibi pek çok kurum tarafından yürütülen çalışmalara örnekler verilir. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün web sitesi açılarak tanıtılır.

Avrupa Komisyonu’nun yayınladığı sekiz anahtar yetkinlik paylaşılır.

- Okuma yazma yetkinliği

- Çoklu dil yetkinliği
- Matematiksel yetkinlik ve bilim, teknoloji ve mühendislikte yetkinlik
- Dijital yetkinlik
- Kişisel, sosyal ve öğrenmeyi öğrenme yetkinliği
- Vatandaşlık yetkinliği
- Girişimcilik yetkinliği
- Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği

https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/Hayat_Boyu_Ogrenme_icin_Anahtar_Yetkinlikler_Tavsiye_Karari_2018.pdf adresindeki doküman birlikte incelenir.

Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinliklere ilişkin 22.05.2018 tarihli Konsey Tavsiye kararında sürdürülebilir kalkınma ile Sekiz anahtar yetkinliğin bağlantısı aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

“Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nın 4.7 no’lu amacı, ‘tüm öğrenenlerin, sürdürülebilir kalkınma için eğitim ve sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barışçıl ve şiddet-karşıtı bir kültürün teşvik edilmesi, küresel vatandaşlık ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının değerini anlama aracılığıyla sürdürülebilir kalkınma için gerekli bilgi ve becerileri kazanmasının sağlanması’ ihtiyacının altını çizmektedir. Unesco’nun Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Hakkında Küresel Eylem Programı, sürdürülebilir kalkınma için eğitimin, kaliteli eğitimin bütünleşik bir unsuru ve diğer tüm Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nın ana destekçisi olduğunu doğrulamaktadır. Bu amaç, Referans Çerçevesi’ne yansıtılmıştır.”

Etkinlik 3

Altı şapkalı düşünme tekniği ile ülkemizdeki yaşam boyu öğrenme politikaları değerlendirilir. Bunun için altı gönüllü öğrencinin tahtaya gelmesi istenir. Her birine farklı renkteki şapkalardan takılır ve o şapkanın bakış açısına uygun olacak şekilde ülkemizdeki mevcut politikayı değerlendirmesi istenir. Şapkaların temsil ettiği bakış açıları Ek 1’de verilmiştir. Farklı öğrencilerle üç kez uygulanır.

Sonuç Etkinlikleri

Etkinlik 4

SKE bağlamında bireylerin yaşam boyu öğrenme deneyimlerini güçlendirmeye yönelik öneriler sunması için akvaryum tekniği uygulanır. Bunun için öğrenciler birbirlerine dönük olacak şekilde yuvarlak bir oturma düzeni hazırlanır. Çemberin ortasına da bir sandalye konulur. Gönüllü öğrenciler sandalyelere oturur. Söz almak isteyen öğrenci çemberin içindeki sandalyeye oturarak önerilerini paylaşır. Konuşması

bitince yerine geçer. Daha sonra sırayla diğer gönüllü öğrenciler tek tek görüşlerini paylaşırlar. Tüm öğrencilerin katılımıyla etkinlik sonlandırılır.

Ölçme ve Değerlendirme

Değerlendirme 1

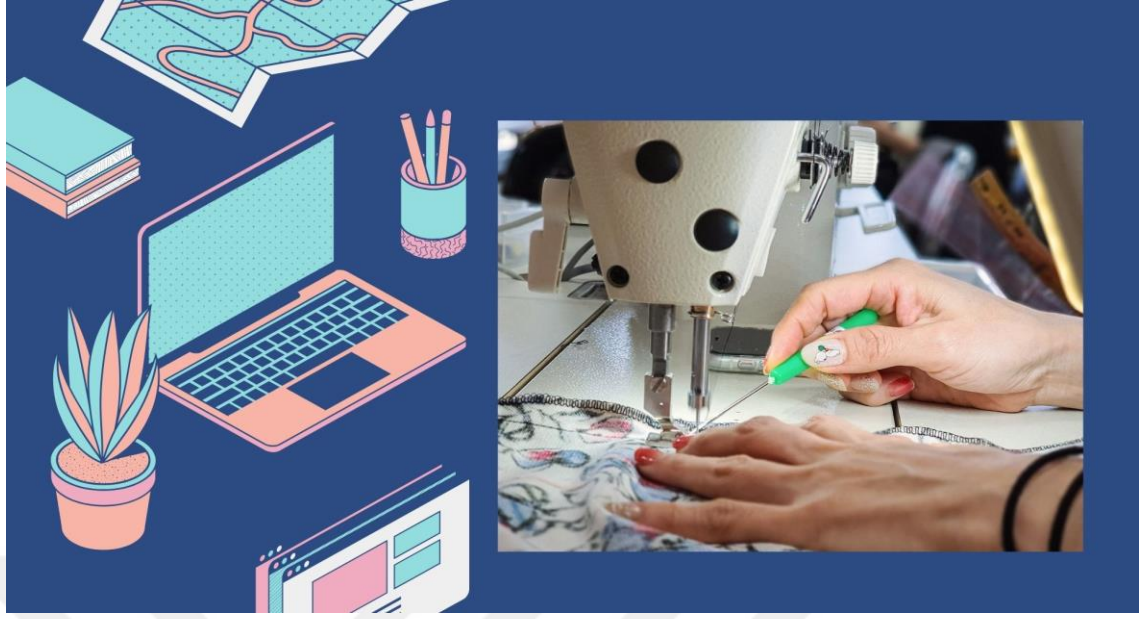
Canva Uygulaması ile hazırlanan “çıkış bileti” gönderilir (Ek 3). Dijital olarak doldurmaları istenir.

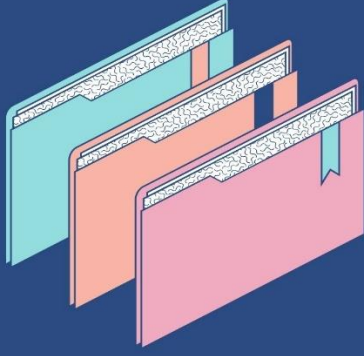
EK 1. Yaşam Boyu Öğrenme Temalı Görseller

EK 2. Yaşam Boyu Öğrenme ve Mesleki Eğitim

YAŞAM BOYU ÖĞRENME

- Sizce yaşam boyu öğrenme ne demektir?
- Yaşam boyu öğrenen bir birey olmak için hangi becerilerin ön plana çıktığını düşünüyorsunuz?
- Sürdürülebilirlik ile yaşam boyu öğrenme arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile yaşam boyu öğrenme arasında nasıl bir ilişki vardır?
- İnsanların hayatlarını iyileştirme ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmalarını sağlamada yaşam boyu öğrenme fırsatlarının rolü nedir?

Kurum ve Kuruluşlar

MEB
ÜNİVERSİTELER
STK'LAR
ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI
BELEDİYELER

www.hbogm.gov.tr

Anahtar Yetkinlikler

AVRUPA KOMİSYONU

- Okuma yazma yetkinliği
- Çoklu dil yetkinliği
- Matematiksel yetkinlik ve bilim, teknoloji ve mühendislikte yetkinlik
- Dijital yetkinlik
- Kişisel sosyal ve öğrenmeyi öğrenme yetkinliği
- Vatandaşlık yetkinliği
- Girişimcilik yetkinliği
- Kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği

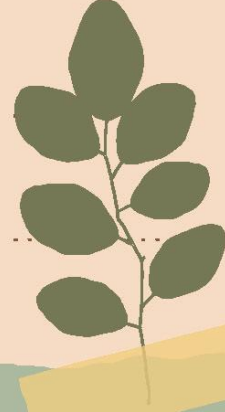
Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinliklere ilişkin 22.05.2018 tarihli Konsey Tavsiye kararında sürdürülebilir kalkınma ile Sekiz anahtar yetkinliğin bağlantısı aşağıdaki şekilde açıklanmıştır

“Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin 4.7 no’lu amacı, ‘tüm öğrenenlerin, sürdürülebilir kalkınma için eğitim ve sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barışçıl ve şiddet-karşıtı bir kültürün teşvik edilmesi, küresel vatandaşlık ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının değerini anlama aracılığıyla sürdürülebilir kalkınma için gerekli bilgi ve becerileri kazanmasının sağlanması’ ihtiyacının altını çizmektedir. Unesco’nun Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Hakkında Küresel Eylem Programı, sürdürülebilir kalkınma için eğitimin, kaliteli eğitimin bütünleşik bir unsuru ve diğer tüm Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin ana destekçisi olduğunu doğrulamaktadır. Bu amaç, Referans Çerçevesi’ne yansıtılmıştır.”

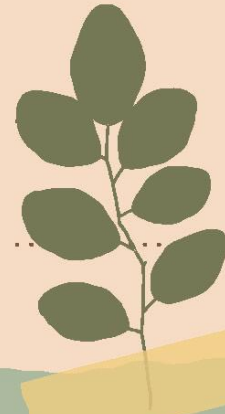
ÇIKIŞ BİLETİ

Bugün öğrendiklerini üç cümlede özetler misin?

ÇIKIŞ BİLETİ

İlk kez bugün öğrendiğin bir şeyi yazar mısın?

MODÜL ADI: SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN EĞİTİMDE ÖĞRETMEN

MODÜL NUMARASI: 4

SÜRESİ: 200'

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN TEMEL YETKİNLİKLER:

- Öz Farkındalık Yetkinliği
- İş Birliği Yetkinliği
- Stratejik Yetkinlik
- Bütünleşik Sorun Çözme Yetkinliği
- Normatif Yetkinlik

Giriş Etkinlikleri

Etkinlik 1

“Bir öğretmen adayı olarak sürdürülebilirlik konusunda kendinizde hangi özelliklerin olması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusu ile derse başlanır.

Gelen cevaplar “neden?” sorusu ile derinleştirilir. Büyük grup tartışması aşağıdaki sorularla devam ettirilir.

Bir öğretmen olarak;

- Sizce SKE kapsamında hangi becerilere sahip olunmalıdır?
- Sizce SKE kapsamında hangi becerilere sahip olunmalıdır?
- Sizce SKE kapsamında hangi tutum ve değerlere sahip olunmalıdır?

Etkinlik 2

Gelen cevaplardan sonra SKE kapsamında bir öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler ile ilgili bir doküman dijital olarak paylaşılır (Ek 1). Düşün, Eşleş, Paylaş tekniği ile önce bireysel olarak bu dokümanı incelemeleri istenir. Sonra ikişerli eşleşerek konuyu irdelerler ve son olarak ulaşılan sonuçları sınıfa sunarlar.

Gelişme Etkinlikleri

Etkinlik 3

“SKE’nin tüm eğitim ve öğrenme ortamlarına entegre edilebilmesi için politikalar büyük önem arz etmektedir”. Denilerek UNESCO’nun SKE’ye ilişkin Küresel Eylem Programı’nın (KEP) Öncelikli Eylem Alanları olduğu söylenir ve Ek 2 gösterilir. SKE’nin ulusal programlara uyumlu hale getirilmesi sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada büyük katkı sağlayacaktır.” Denilerek kartopu tekniği uygulanmaya başlanır. Bunun için “Öğretmenin sahip olması gereken becerilerden birisinin ulusal programları

sürdürülebilirliğe uyarlama becerisi olduğu söylenir.” Bunun nasıl yapılabileceğine dair örnekler vermeleri istenir.

Önce ikişerli, sonra dörderli ve sonra kademeli olarak ilerleyen en sonda ise bütün sınıfla paylaşım yapılacak şekilde konuyu hep birlikte kavramaya ve tartışmaya ortam sağlayan teknik uygulanır.

Sonuç Etkinlikleri

“SKE, yalnızca sürdürülebilir kalkınmayı öğretmek anlamına gelmemektedir. Okullar ve üniversiteler kendilerini, sürdürülebilir kalkınma için öğrenme ve deneyimleme yerleri olarak görmeli ve bu nedenle de tüm süreçlerini sürdürülebilirlik ilkelerine göre belirlemelidir. SKE'nin daha etkili olabilmesi için eğitim kurumu bir bütün olarak dönüşüm içinde olmalıdır.” denilerek “Bütüncül Kurum Yaklaşımı’ndan söz edilir. Ek 3’te verilen QR kodu ile Bütüncül kurum yaklaşımının metafor olarak kullandığı çiçeğe yönlendirilir. Bu çiçekte yapraklar değişim alanıdır. Çiçeğin kalbi okulun eğitim konusundaki vizyonudur. Aynı zamanda burası tüm yaprakların bağlandığı yerdir.

Bütüncül Okul Yaklaşımı okul organizasyonun içerisinde her alanda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yardımcı olur. Bu şekilde öğrenciler, sürdürülebilir düşünceleri ve hareket etmeleri için Bütüncül Okul Yaklaşımının tüm yapraklarından beslenir ve teşvik edilir. Daha sonra konu ile ilgili hazırlanan sunum yapılır.

Ölçme ve Değerlendirme

Değerlendirme 1

Kart eşleştirme tekniği ile öğrenilenlerin gözden geçirilmesi sağlanır. Yalnızca bu oturumda öğrenilen bilgilerden soru hazırlanır. Mevcut öğrenci sayısının yarısı kadar kart, soru kartı olarak hazırlanır. Diğer yarısı ise cevap kartları olarak hazırlanır. Kartlar sınıfa dağıtılır. Öğrenciler sınıf içinde dolaşarak ve karşılaştıkları kişilere sorular sorarak kartlarının eşlerini bulmaya çalışırlar. Tüm kartlar eşleşince cevapların doğruluğu kontrol edilir.

Değerlendirme 2

Öğrenme ortamlarını SKE bağlamında düzenlemek için öneriler içeren bir dijital öykü oluşturmaları istenir. Dijital öykü oluşturma ile ilgili yönerge verilir (Ek 5).

EK 1. Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Yeterlikler Dokümanı

ÖĞRETMENLERİN SAHİP OLMASI GEREKEN YETERLİKLER

Eğitimcilerin bilgi ve yetkinliklerini sürdürülebilirlik alanında yapılandırılması çok önemlidir. Öncelikli Eylem Alanı 3'ün eğitimcilerin yeterliliklerini geliştirmeye odaklanmasının ana nedeni SKE'yi hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimi programlarına entegre etmektir. SKE'yi öğretmen eğitime tam olarak entegre etmek için öğretmen eğitimi programlarının içeriği ve düzenlenmesi; öğrenciler, öğretmenler, yerel STK'lar ve SKE uzmanları gibi önemli paydaşların katılımıyla geliştirilmelidir. Öğretmenlerin SKE'yi kolaylaştırmaya hazır olmaları için bilgi, beceri, tutum, değer, motivasyon ve bağlılık dahil temel yetkinliklerini geliştirmeleri gerekmektedir.

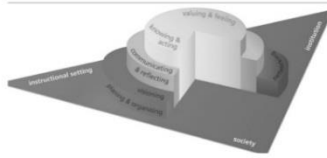
Öğretmen eğitiminde SKE yetkinliklerinin geliştirilmesini kolaylaştırmak için hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitiminin içerik ve yapısında değişiklikler gereklidir. SKE, öğretmen eğitimi programlarına temel yönelimi, sağlamalıdır. Konu disiplinleri, konu didaktiği (öğretim bilgisi), eğitim bilimleri ve uygulamaya yönelik çalışmalar, SKE'nin metodoloji ilkelerini ve konu bilgisini içermelidir. Öğretmenlerin ve eğitimcilerin süreçte oynadıkları kritik rol nedeniyle SKE'ye dayalı çeşitli öğretmen eğitimi modelleri geliştirilmiştir. Aşağıda bu modellerden üçü verilmiştir.

UNECE Modeli

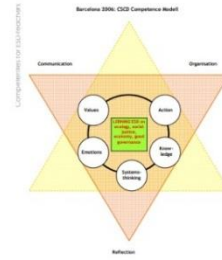
2012 yılında Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) tarafından geliştirilmiştir.

KOM-BİNE Modeli

Rauch ve Steiner tarafından 2013 yılında öğretmen eğitimi alanında Avusturya'da yapılmış bir araştırma sonucunda geliştirilmiştir.

CSCT Modeli

Bir Comenius projesi sonucunda geliştirilmiştir. 2008 yılında editörlüğünü Sleurs'un yaptığı bir kitapta yer almıştır.

KÜRESEL EYLEM PROGRAMININ ÖNCELİKLİ ALANLARI

Öncelikli Eylem Alanı 1 :Politikaları Geliştirmek

SKE'nin eğitim politikalarına ve sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tüm politikalara entegre edilmesi.

Öncelikli Eylem Alanı 2: Öğrenme Ortamlarını Dönüştürmek

sürdürülebilirlik ilkelerinin eğitim ve öğretim ortamlarına entegre edilmesi. Okullarda ve diğer tüm öğrenme ve öğretim ortamlarında SKE'ye yönelik bütünleşik-kurum yaklaşımlarının desteklenmesi.

Öncelikli Eylem Alanı 3: Eğitimcilerin Yetkinliklerini Geliştirmek

SKE'nin hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen eğitimi programlarına entegre edilmesi.

Öncelikli Eylem Alanı 4: Gençliği Güçlendirmek için Harekete Geçmek

Gençler için fırsatlar oluşturulması ve onların kilit aktörler olarak sürece dahil edilmesi.

Öncelikli Eylem Alanı 5: Yerel Düzeydeki Eylemleri Hızlandırmak

Bireysel ve toplumsal dönüşümün teşvik edilmesi için toplum eylem planı geliştirilmesi.

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimde Öğretmen

Bir öğretmen adayı
olarak
sürdürülebilirlik
konusunda
kendisinizde hangi
özelliklerin olması
gerektiğini
düşünüyorsunuz?

mentimeter kodu:
55985712

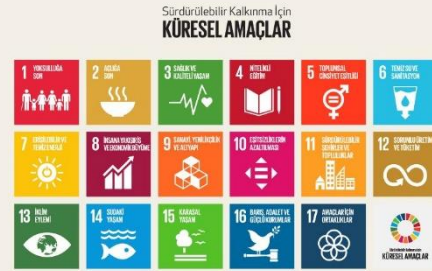

SKE'nin tüm eğitim
ve öğretim
ortamlarına entegre
edilebilmesi için
politikalar büyük
önem taşımaktadır.

Küresel Eylem Programı (KEP)

Global Action
Programme (GAP)

Öğretmenler, ulusal programları sürdürülebilirliğe nasıl uyarlayabilirler

Sürdürülebilir Kalkınma İçin
KÜRESEL AMAÇLAR

Bütüncül Kurum Yaklaşımı

SKE, yalnızca sürdürülebilir kalkınmayı öğretmek anlamına gelmemektedir. Okullar ve üniversiteler kendilerini, sürdürülebilir kalkınma için öğrenme ve deneyimleme yerleri olarak görmeli ve bu nedenle de tüm süreçlerini sürdürülebilirlik ilkelerine göre belirlemelidir. SKE'nin daha etkili olabilmesi için eğitim kurumu bir bütün olarak dönüşüm içinde olmalıdır.

Çiçeğin kalbi okulun
eğitim konusundaki
vizyonudur.
Yapraklar değişim
alanıdır.

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

Bütüncül Okul Yaklaşımı, okul içindeki ve çevresindeki tüm paydaşlara ve ilgili taraflara danışarak sürdürülebilir bir gelecek için eğitime şekil verme konusunda okulları destekleyen bir çerçevedir. Sürdürülebilirlik konularının yapısal ve tutarlı bir şekilde okul organizasyonuna entegre edilmesine yardımcı olur.

Okulun içindeki ve çevresindeki paydaşlarla işbirliği yapılarak sürdürülebilir bir gelecek için eğitime yön vermelerini destekleyen kuramsal bir çerçevedir.

Okul bahçesinden sınıf içine, eğitsel uygulamalardan okullardaki kutlamalara kadar her anlamda sürdürülebilir kalkınma amaçlarının göz önünde bulundurulduğu bir sistem kurmayı hedefler.

Uygulama İçin Öneriler

SKE'yi politikalara, stratejilere ve programlara entegre etmek

SKE'yi müfredat ve ders kitaplarına entegre etmek

SKE'yi öğretmen eğitime entegre etmek

Bütünleşik kurum yaklaşımını teşvik etmek

Eylem odaklı dönüştürücü pedagoji uygulamak

Kart Eşleştirme

EK 5. Dijital Öykü* Hazırlama Yönergesi

DİJİTAL ÖYKÜ OLUŞTURUYORUM

Öğrenme ortamlarını SKE bağlamında düzenlemek için öneriler içeren bir dijital öykü oluşturalım.

HAZIRLIK

- Konuyu seçelim.
- Dijital öykü klasörü oluşturalım.
- Görseller, müzik ve ses toplayalım.
- Taslak oluşturalım.
- Öykünün genel çerçevesini belirleyelim.

ÜRETİM

- Öyküyü yazalım.
- Kullanacağımız görselleri, sesi ve müziği seçelim.
- Öykünün akışına uygun şekilde düzenleyelim.
- Yazılımlar aracılığıyla ses, resimler, videolar kullanarak dijitalleştirelim.

SUNUM

- Öykümüzü sunalım.

*Dijital öykü yönergesi ve değerlendirme ölçeği Elif ÖLMEZ tarafından Doç. Dr. Özge CAN ARAN danışmanlığında hazırlanan “Dijital Öykülemenin Lise Öğrencilerinin İngilizce Yazma Becerilerine ve Yabancı Dil Kaygı Düzeylerine Etkisi” isimli tezden faydalanılarak hazırlanmıştır.

DİJİTAL ÖYKÜ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

	1	2	3	4	5
Konuya yaklaşım ve içerik öykünün konusu ile tutarlıdır.					
İçerik giriş, gelişme ve sonuç bölümleri ile olay örgüsünü takip etmeyi kolaylaştırmaktadır.					
Görseller öykü ile uyumludur.					
Müzik öykünün vermek istediği duygu ile uyumludur.					
Hız öyküyü takip etmeye uygun şekilde ayarlanmıştır.					
Öykünün süresi uygundur.					
Yazar hikâyede kullanılan resim, müzik, video ve fotoğraflar telif haklarına uygun biçimde kullanılmıştır.					
Toplam					

MODÜL ADI: POLİTİKA GELİŞTİRME

MODUL NUMARASI: 5

SÜRESİ: 240'

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN TEMEL YETKİNLİKLER:

- Öz Farkındalık Yetkinliği
- İş Birliği Yetkinliği
- Stratejik Yetkinlik
- Bütünleşik Sorun Çözme Yetkinliği
- Eleştirel Düşünme Yetkinliği

Giriş Etkinlikleri

Etkinlik 1

Sınıfın uygun yerine bir çember çizilir. Dokuz sandalye dış çembere yerleştirilir. Ortasına bir sandalye konularak akvaryum tekniğini uygulamak için uygun ortam oluşturulur. 10 gönüllü öğrenci seçilir.

“Sürdürülebilir kalkınma amaçları yerel politikalarla nasıl desteklenebilir?” sorusu yöneltir. Fikrini paylaşmak isteyen öğrenci ortadaki sandalyeye oturarak paylaşımda bulunur. Diğer öğrenciler dinler, not alır ve katılım sağlar. Gönüllü öğrencilerle teker teker süreç devam ettirilir.

Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim kapsamında yapılan çalışmaların, programların kalitesinin, uygulamaların kapsamının, tutum, değer ve davranış kazandırmadaki etkisini değerlendirmenin önemli olduğu söylenerek oturuma başlanır.

Anlatım yöntemi ile Sürdürülebilir Kalkınma amaçlarının uygulanması, finansmanı ve gerçekleştirmelerinin takibine yönelik olarak yapılan çalışmalardan söz edilir.

- SKA'lara yönelik göstergeler
- SKA Endeks Raporları
- Veri Yönetimi
- Kalkınma Finansmanı
- Uzun Vadeli Çalışmalar ve yol haritaları

Gelişme Etkinlikleri

Etkinlik 2

Öğrenciler üçerli gruplara ayrılır. Aşağıdaki metin okunur.

“Hande Hanım bir şehrin yerel yönetiminde yer almaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinden sorumludur. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına katkı sağlamak amacıyla çeşitli politikalar geliştirmeye karar verir ancak nereden başlayacağını ve neler yapacağını kestiremez. Hande Hanım için bir yol haritası hazırlamaya yardım eder misin?” dedikten sonra 5N1K sorularının yer aldığı çalışma kâğıdı verilir ve bu sorular kapsamında bir politika önerisi geliştirmeleri istenir. SKE kapsamında geliştirilecek politikaların eğitim sürecini, programı, yöntem ve tekniği, öğrenme ortamını, öğretmen eğitimini farklı boyutlarıyla ele alabileceği hatırlatılır. Amacın kapasite geliştirmek olduğu ifade edilir.

“Ne” sorusu ile nasıl bir politika geliştirmeyi planladığını, “Kim” sorusuyla hangi paydaşlarla iş birliği yapacağını, “Nerede” sorusuyla hedef kitlesinin hangi eğitim kademesinde yer aldığını, “Nasıl” sorusuyla nasıl bir destek sağlayacağını ve “Neden” sorusuyla da bu politika önerisine neden ihtiyaç duyduğunu ifade etmeleri istenir. Süre bitiminde her grup politika önerisini sunar.

Sonuç Etkinlikleri

Etkinlik 3

Aşağıdaki sorular sorularak cevaplar alınır.

- Sürdürülebilir Kalkınma için eğitim bağlamında sosyal etki nasıl artırılabilir?
Yerelde neler yapılabilir?
Ulusalda neler yapılabilir?
- Sürdürülebilir Kalkınma için eğitim bağlamında çevresel etki nasıl artırılabilir?
Yerelde neler yapılabilir?
Ulusalda neler yapılabilir?

Ölçme ve Değerlendirme

Değerlendirme 1

Öğrencilerin beşerli gruplara ayrılmaları istenir. Her grubun birer poster hazırlayacağı söylenir. Posterler çevrimiçi grafik tasarım platformunda (Canva) hazırlanacaktır. Üç grup sosyal etkinin artırılmasına yönelik, diğer üç grup ise çevresel

etkinin artırılmasına yönelik hazırlayacaktır. Süre bitiminde her grup hazırladığı posteri sınıfa sunar.

Değerlendirme 2

Sürdürülebilirlik için eğitim sistemlerinin dönüşümü kapsamında paydaşlarla birlikte yürütülebilecek bir proje taslağı hazırlaması istenir. Ek 2’de yer alan proje öneri taslağını Canva üzerinden doldurmaları istenir.

Değerlendirme 3

Öğrencilerin altışarlı gruplara ayrılmaları istenir. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının yerel politikalarla nasıl desteklenebileceğini açıklayan yalnızca ses içerikli bir podcast hazırlamaları söylenir. Podcast bölümünün 10-15 dakika civarında olması gerekmektedir.

POLİTİKA GELİŞTİRME

Sürdürülebilir Kalkınma İçin
KÜRESEL AMAÇLAR

Akvaryum Etkinliği

Sürdürülebilir kalkınma hedefleri yerel politikalarla nasıl desteklenir?

SKH'lerin Uygulanması Finansmanı Takibi

SKH'lere Yönelik Göstergeler

SKH Endeks Raporları

Kalkınma Finansmanı

Veri Yönetimi

Uzun Vadeli Çalışmalar ve Yol
Haritaları

Hande Hanım bir şehrin yerel yönetiminde yer almaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinden sorumludur. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlamak amacıyla çeşitli politikalar geliştirmeye karar verir ancak nereden başlayacağını ve neler yapacağını kestiremez. Hande Hanım için bir yol haritası hazırlamaya yardım eder misin?"

"Ne" sorusu ile nasıl bir politika geliştirmeyi planladığınızı, "Kim" sorusuyla hangi paydaşlarla iş birliği yapacağınızı, "Nerede" sorusuyla hedef kitlesinin hangi eğitim kademesinde yer aldığını, "Nasıl" sorusuyla nasıl bir destek sağlayacağınızı, "Neden" sorusuyla da bu politika önerisine neden ihtiyaç duyduğunuzu yazınız.

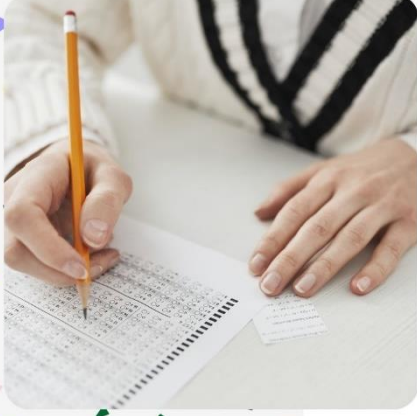

·Sürdürülebilir Kalkınma için eğitim bağlamında sosyal etki nasıl artırılabilir?

Yerelde neler yapılabilir?
Ulusalda neler yapılabilir?

·Sürdürülebilir Kalkınma için eğitim bağlamında çevresel etki nasıl artırılabilir?

Yerelde neler yapılabilir?
Ulusalda neler yapılabilir?

POSTER

- SOSYAL ETKİ
- ÇEVRESEL ETKİ

PROJE

Sürdürülebilirlik için eğitim sistemlerinin dönüşümü kapsamında paydaşlarla birlikte yürütülebilecek bir proje taslağı hazırlayalım.

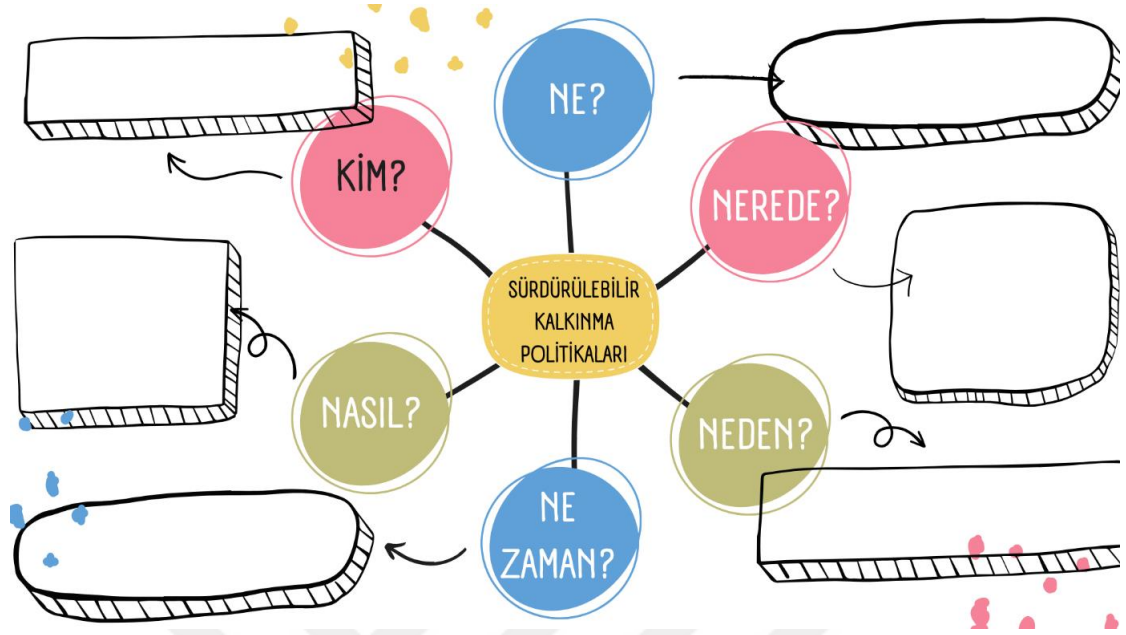

Podcast

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yerel politikalarla nasıl desteklenebileceğini anlatan bir podcast hazırlayalım.

EK 2. 5N1K Formu

EK 8. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Öntest-Sontest Formu

Test iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde açık uçlu sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise çoktan seçmeli sorular bulunmaktadır. Test boyunca cep telefonu kullanmamanız gerekmektedir. Süre 40 dakikadır.

SORULAR

BİRİNCİ BÖLÜM

6. Sizce, Sürdürülebilir Kalkınma ne ifade etmektedir?

7. Sizce, İklim değişikliği ile mücadelede sürdürülebilir kalkınma için eğitim nasıl rol oynar?

8. Sizce, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamada sürdürülebilir kalkınma için eğitim nasıl rol oynar?

9. Sizce, Sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamında öğretmenlerin rolü ne olabilir?

10. Sizce kapsayıcı bir eğitim sisteminin özellikleri neler olabilir?

İKİNCİ BÖLÜM

6. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamındaki öncelikli eylem alanlarından birisi değildir?
- Politikaları geliştirmek
 - Öğrenme ortamlarını dönüştürmek
 - Biyoçeşitliliğin azalmasını önlemek
 - Eğitimcilerin yetkinliklerini geliştirmek
 - Gençliği güçlendirmek
7. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir kalkınma ile doğrudan ilgili bir kavram değildir?
- Sera gazı emisyonu
 - Eğitim hakkından yararlanan nüfus
 - İklim krizi
 - Biyoçeşitliliğin azalması
 - Şehirlere modern inşaat sahalarının kazandırılması
8. Aşağıdakilerden hangisi 21. Yüzyılda iç içe geçen krizlerden birisi değildir?
- İklim ve çevre
 - Toplumsal
 - Ekonomik
 - Sağlık
 - Güvenlik
9. “Bu toplantıda sosyo-ekonomik yapıları ve gelişme düzeyleri farklı olan birçok ülke, “çevre” konusunda ilk defa bir araya gelmiştir. Konferans sonunda, BM İnsan Çevresi Bildirisi kabul edilmiştir.”
- Yukarıda sözü edilen toplantı ve tarihi hangi seçenekte doğru verilmiştir.
- Rio BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED)-1992
 - Stockholm-BM İnsan Çevresi Konferansı-1972
 - Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu: Brundtland Raporu-Ortak Geleceğimiz-1987
 - Rio+20 BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi-2012
 - Johannesbourg BM Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi-2012
10. “Nitelikli Eğitim” Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından hangisidir?
- Amaç 2
 - Amaç 6
 - Amaç 9
 - Amaç 4
 - Amaç 13

EK 9. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Öntest-Sontest Formu

Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği

BİRİNCİ BÖLÜM

(Açık Uçlu Soru Yanıtı Örneği)

Değerlendirme Kriterleri

	Kapsayıcı Olma
	Bilgilerin Doğruluğu
	Ayrıntılılık
	Açık ve Anlaşılır Olma

Sizce, sürdürülebilir kalkınma ne ifade etmektedir?

İlişkili modül: Sürdürülebilirlik	İlişkili Öğrenme Çıktıları • Sürdürülebilir kalkınma kapsamındaki küresel hedefleri sıralar. • Sürdürülebilirlik için temel yetkinlikleri listeler. • Sürdürülebilirlik kavramını açıklar. • Sürdürülebilir bir gelecek yaratmanın yolları hakkında çıkarımlarda bulunur. • Sürdürülebilirlik ile eğitimin ilişkisini tartışır.	Bu soruya verilen cevaplar sürdürülebilirliğin tanımını, temel ilkelerini ve bileşenlerini genel hatları ile içermelidir. Sürdürülebilir kalkınmadaki küresel hedeflerden de söz edilebilir. Gelen yanıtlarda "gelecek nesillerin kaynaklarına zarar vermeme, kaynakları verimli kullanma, insan ve gezegen arasındaki denge" gibi ifadeler bulunmalıdır.	Örnek Yanıtlar: Sürdürülebilirlik, bugünün ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillerin kaynaklarını tüketmemeyi içerir. Doğal kaynakların tükenmeden kullanılmasını, çevrenin korunmasını ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yönetilmesini ifade eder.
---	--	---	--

İKİNCİ BÖLÜM

(Çoktan Seçmeli Soruların Yanıtlarından Örnekler)

Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamındaki öncelikli eylem alanlarından birisi **değildir?**

- a. Politikaları geliştirmek
- b. Öğrenme ortamlarını dönüştürmek
- ☒ c. Biyoçeşitliliğin azalmasını önlemek
- d. Eğitimcilerin yetkinliklerini geliştirmek
- e. Gençliği güçlendirmek

Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir kalkınma ile doğrudan ilgili bir kavram **değildir?**

- a. Sera gazı emisyonu
- b. Eğitim hakkından yararlanan nüfus
- c. İklim krizi
- d. Biyoçeşitliliğin azalması
- ☒ e. Şehirlere modern inşaat sahalarının kazandırılması

EK 10. Proje Öneri Formu Özeti Örneği

Özet	Projenin Adı: Okullardaki Sürdürülebilir Yaşamlar Okullardaki Sürdürülebilir Yaşamlar projesi incelendiğinde ülkede var olan eğitim sistemlerini sürdürülebilirlik açısından dönüştürülmesi gerektiğini ve bu yolda ilk adımın okullarda atılması gerektiği düşünülmektedir. Proje kapsamı genel olarak incelendiğimizde bu doğrultuda ilk olarak sürdürülebilir bir yaşamın daha çok çevresel ve sosyal ayakları üzerinde durulmuştur. Okulların ise var olan fiziksel sistemlerinin bu açıdan bakılarak planlanması dikkatleri çeken ilk noktayı oluşturmaktadır. Okulların çocuk ve ailelerin yaşantıları üzerindeki etkililiği ve kalıcılığı düşünüldüğünde toplumsal bir farkındalık ile birlikte değişime de öncü olacağı düşünülmektedir.
--------------------	---

EK 11. Etik Kurul Onay Formu

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 04.04.2024

Toplantı Sayısı : 12

Karar Sayısı : 107

107- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyelerinden **Prof. Dr. Berna ASLAN**'ın danışmanlığını yaptığı, doktora öğrencisi **Bilge ÖZGÜR İNAM**'ın "Öğretmen Adaylarına Yönelik "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim" Program Tasarımı" başlıklı doktora tezi ile ilgili 10/01/2024 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyelerinden **Prof. Dr. Berna ASLAN**'ın danışmanlığını yaptığı, doktora öğrencisi **Bilge ÖZGÜR İNAM**'ın "Öğretmen Adaylarına Yönelik "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim" Program Tasarımı" başlıklı doktora tezi ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

ASLININ AYNIĞIDIR
04/04/2024

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Öğretmen Adaylarına Yönelik Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Programı Geliştirme” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihal Tespit Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan alıntılar” ve (4) “Lisansüstü tezim ile ilgili yapmış olduğum kendi yayınlarım ve yararlandığım mevzuat metinleri gibi kaynaklar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 01.11.2024
Gönderim Numarası	: 2505152627
Sayfa Sayısı	: 285
Sözcük Sayısı	: 50331
Karakter Sayısı	: 374104
Benzerlik Oranı	: %10
Savunma Tarihi	: 04.10.2024

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihal Tespit Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin, tek bir kaynakla eşleşme oranının ise %2’den fazla olduğunun belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Bilge ÖZGÜR İNAM

Tarih: 01.11.2024

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Bilge ÖZGÜR İNAM

E-Posta Adresi :

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Özel Yüce Okulları	2008-2009
Öğretmen	Kulaksız Şehit Doğan Yerlikaya İlkokulu	2009-2010
Öğretmen	Polatlı Mehmet Akif Ersoy İlkokulu	2010-2014
Öğretmen	MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü	2014-2024
Öğretmen	Keçiören BİLSEM	2021-2024
Eğitmen	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Pedagojik Formasyon Eğitimi	2023-2024 Güz Dönemi
Öğretmen	MEB YEĞİTEK Genel Müdürlüğü	2024- Devam Ediyor

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sınıf Öğretmenliği	Ankara Üniversitesi	2008
Yüksek Lisans	Eğitim Programları ve Öğretim	Ankara Üniversitesi	2014
Doktora	Eğitim Programları ve Öğretim	Ankara Üniversitesi	2024

Yayınlar: